RUDOLF STEINER

MISIUNEA SUFLETELOR POPOARELOR

În legătură cu mitologia germano-nordică

GA 121
Unsprezece conferinţe ţinute la Oslo
între 7 si 17 iunie 1910

CUPRINS

PREFAȚĂ....5
CONFERINŢA I....8
Îngeri, Spirite ale popoarelor, Spirite ale timpului şi acţiunea lor în cadrul evoluţiei omenirii....8
CONFERINŢA a II-a....28
Arhangheli şi Spirite ale timpului normal evoluate şi nenormal evoluate. Spiritele limbii şi ale felului de gândire....28
CONFERINŢA a III-a....46
Viaţa interioară a Spiritelor popoarelor. Formarea raselor....46
CONFERINŢA a IV-a....65
Evoluţia raselor şi evoluţia civilizaţiilor....65
CONFERINŢA a V-a....84
Manifestarea Ierarhiilor în elementele naturii. Misiunea stărilor Saturn, Soare, Lună şi Pământ....84
CONFERINŢA a VI-a....103
Evoluţia raselor şi evoluţia civilizaţiilor....103
CONFERINŢA a VII-a....119

Ridicarea unor spirite ale popoarelor la rangul de Spirite ale timpului. Monoteism şi pluralism. Creştinism exoteric şi creştinism esoteric 119

CONFERINŢA a VIII-a 135

Cele cinci civilizaţii postatlanteene. Mitologia greacă şi cea germană 135

CONFERINŢA a IX-a 151

Loki. Hödur şi Baldur. Amurgul zeilor 151

CONFERINŢA a X-a 169

Misiunea diferitelor popoare şi civilizaţii în trecut, prezent şi viitor. Soloviov 169

CONFERINŢA a XI-a 188

Nerthus, Freyr şi Gerd. Amurgul zeilor.

Widar şi noua revelare a lui Christos 188

NOTE 209

POSTFAŢĂ 212

PREFAȚĂ

Scrisă la mai mult de șapte ani după ținerea conferințelor

În aceste conferințe ţinute de mine în iunie 19101a Christiania (Oslo) am încercat să schiţez fundamentele psihologice ale evoluției popoarelor. La baza acestui studiu au stat datele științei spiritului orientată antroposofic expuse îndeosebi în cărţile mele ***Teosofia***, ***Știința ocultă***, ***Despre enigma umană***, ***Enigmele sufletului*** ș.a. Fiindcă auditorii mei erau deja familiarizaţi cu metodele de gândire caracterizate in aceste lucrări, puteam să le iau ca punct de plecare. În alegerea punctului de abordare, pe lângă acest motiv exterior se mai adaugă unul interior. Antropologia, etnografia, istoria însăşi a ştiinţei obişnuite nu furnizează suficiente baze pentru o psihologie adevărată a caracterelor popoarelor. Cu cele oferite de aceste ştiinţe nu ajungi mai departe decât ajung anatomia şi fiziologia în cunoaşterea vieţii sufletului omului. Aşa cum la omul individual trebuie să avansezi de la trup la suflet dacă vrei să-i cunoşti viaţa interioară, tot astfel, pentru a înţelege caracterul popoarelor trebuie să avansezi până la o cunoaştere a sufletesc-spiritualului aflat la baza lor. Acest sufletesc-spiritual nu este suma sufletelor individuale, ci este o realitate sufletesc-spirituală care le îmbrăţişează pe toate. Dar consideraţii de acest gen sunt străine ştiinţei moderne. Pe terenul în care se mişcă ea este absurd să prezinţi Sufletele popoarelor ca având o existenţă reală precum gândirea, sentimentul şi voinţa omului individual. Şi este tot aşa de absurd pentru ea să stabileşti un raport între evoluţia popoarelor pe Pământ şi forţele corpurilor cereşti din spaţiul cosmic. Absurditatea dispare totuşi dacă iei în seamă că nimeni nu caută in

interiorul acului busolei forţele care îl fac să ia direcţia nord-sud. Se admite că această mişcare este un efect al magnetismului pământesc, se caută cauzele lui în cosmos. De ce cauzele evoluţiei caracterelor popoarelor, migraţiile lor nu ar fi şi ele exterioare acestor popoare şi nu şi-ar avea şi ele originea în cosmos? În afară de concepţia antroposofică – pentru care entităţile spirituale superioare sunt o realitate –, în conţinutul acestor conferinţe intră în discuţie şi altceva. Se recunoaşte desigur la baza evoluţiei popoarelor o realitate spirituală superioară şi se caută într-o asemenea realitate forţele care dau orientările acestei evoluţii. Discuţia coboară apoi la evenimentele ce au loc în viaţa popoarelor. În această lumină evenimentele devin atunci de înţeles. Modul de viaţă al popoarelor ca şi raporturile pe care le au între ele se limpezesc atunci pe deplin: adevărata înţelegere a acestora nu este posibilă decât pe o astfel de bază. Fie o fondezi pe realităţile spirituale, fie trebuie să renunţi la o psihologie a popoarelor.

Nu am ezitat să dau entităţilor spirituale numele pe care le-au primit in timpul primelor secole ale creştinismului. Un oriental le-ar da alte nume. Deşi folosirea acestor nume conferă studiului nostru un caracter „puţin ştiinţific", gândesc că nu trebuie să te temi a le folosi; mai întâi pentru că prin ele se are în vedere caracterul creştin al culturii noastre occidentale, apoi pentru că sunt mai de înţeles pentru noi decât denumirile cu totul noi sau denumirile de obârşie orientală, de înţeles numai pentru cei al căror suflet este legat de această civilizaţie. Mi se pare că celui care vrea să pătrundă în aceste legături spirituale termenii Înger, Arhanghel, Tronuri ş.a. nu îi vor părea mai străini decât îi apar fizicianului cuvintele electricitate pozitivă şi negativă, magnetism, lumină polarizată etc.

În mijlocul dureroaselor încercări prin care trece acum omenirea, civilizaţia, se poate observa că aceste conferinţe, în epoca în care au fost ţinute, erau destinate să aducă o lumină asupra evenimentelor ce au loc în prezent. Dacă aş ţine acum aceste conferinţe s-ar putea crede că sunt inspirate de starea actuală a lumii. În prima conferinţă se spune de pildă: Este chiar de o importanţă primordială că tocmai în epoca noastră trebuie vorbit în modul cel mai obiectiv despre ceea ce numim misiunea Sufletelor popoarelor omenirii, deoarece destinele viitoare ale omenirii îi vor duce curând pe indivizi la a participa mult mai mult ca odinioară la o misiunea comună a întregii omeniri. Cei ce aparţin unui popor nu vor putea participa liber şi concret la această misiune comună decât dacă înainte de orice înţeleg ce este propriul lor popor, dacă practică ceea ce s-ar putea numi „cunoaşterea de sine a poporului". Au sosit timpurile în care destinele omenirii confirmă că acest mod de a concepe lucrurile corespunde adevărului.

Poate tocmai tema despre „Sufletele popoarelor" este una care arată că privirea spirituală care merge până la entitatea suprasensibilă reală a existenţei dă totodată concepţia cu adevărat practică despre viaţă, care aruncă o lumină în oricare problemă a vieţii. Dacă acest studiu s-ar fi limitat numai la reprezentările pe care ştiinţele naturii le folosesc în domeniul lor, el n-ar putea să ajungă la acest ţel. Această ştiinţă fizico-mecanică a fost foarte fecundă în ceea ce priveşte realizările mecanice, fizice, chimice. Dar pentru mediul cultural al vieţii spirituale a omenirii este nevoie de o ştiinţă deschisă realităţilor spiritului. De o astfel de ştiinţă are nevoie timpul nostru.

Rudolf Steiner

CONFERINȚA I
ÎNGERI, SPIRITE ALE POPOARELOR, SPIRITE ALE TIMPULUI ȘI ACȚIUNEA LOR ÎN CADRUL EVOLUȚIEI OMENIRII

Christiania, 7 iunie 1910

Trăiesc o mare bucurie în a mă adresa pentru a treia oară – în expuneri ceva mai lungi – prietenilor norvegieni şi aş vrea să răspund celor spuse de prietenul nostru Erikson cu aceeaşi căldură sufletească cu care au fost rostite cuvintele dânsului de salut.

Sper că şi acest ciclu de conferinţe va contribui la cunoaşterea a ceea ce noi numim imaginea de ansamblu a concepţiei noastre despre lume. Aş vrea să subliniez că în acest ciclu de conferinţe va fi vorba de adevăruri care fac parte din ceea ce are mai profund această concepţie, adevăruri care sunt destul de străine gândirii oamenilor de astăzi. De aceea înainte de orice vreau să îi rog pe acei stimaţi prieteni care s-au preocupat mai puţin de problemele concepţiei spiritual-ştiinţifice despre lume să înţeleagă că niciodată nu vom înainta în studiul nostru dacă din când în când nu vom face un mare pas înainte în anumite domenii ale cunoaşterii spirituale, domenii care sunt destul de departe de gândirea, sentimentul şi simţirea contemporanilor noştri.

Dumneavoastră va trebui uneori să depuneţi bunăvoinţă pentru a înţelege expunerile mele; fiindcă pentru a demonstra şi a dovedi ceea ce ar trebui dovedit şi spus aici, în aceste conferinţe, ar trebui să ai mult mai mult timp, de care însă nu dispunem. Nu vom înainta dacă nu vom apela la această bunăvoinţă pentru ca ceea ce va fi

spus să fie primit cu o anumită înţelegere spirituală. În adevăr, până în epoca noastră, tocmai ocultiştii, tocmai misticii şi teosofii au evitat în genere domeniul pe care îl vom aborda, asta fiindcă pentru a asculta fără aversiune unele lucruri care sunt de spus trebuie să fii lipsit cu totul de orice prejudecată.

Înţelegeţi poate mai bine ceea ce spun prin aceasta dacă vă aduceţi aminte că numim „heimatlos" pe cel care a ajuns la o anumită treaptă de dezvoltare în mistică sau în ocultism. „Heimatlos" este un termen tehnic şi, pentru a rezuma în câteva cuvinte ce înseamnă – fiindcă nu vom vorbi de calea cunoaşterii –, se poate spune că „heimatlos" este numit cel care în modul său de a cunoaşte, de a concepe marile legi ale omenirii nu se lasă niciodată influenţat de tot ce se ridică în mod obişnuit în om din locul în care trăieşte, din poporul căruia îi aparţine. Am mai putea spune că acest termen se aplică cuiva care îşi poate asuma marea misiune a omenirii în ansamblu, fără să amestece în ea nuanţe aparte de impresii, sentimente, care se dezvoltă pe solul cutării sau cutării patrii. Prin aceasta vedeţi că un anumit grad de maturitate a dezvoltării mistice sau oculte cere un punct de vedere liber tocmai faţă de ceea ce noi, pe drept, raportat la viaţa individuală a omului, considerăm a fi ceva măreţ, şi anume misiunea diverselor Spirite ale popoarelor, adică ceea ce din străfundurile solului unui popor, din Spiritul popoarelor aduce contribuţia concretă, individuală la misiunea generală a omenirii.

Aşadar vrem să arătăm, aş spune, măreţia acelui lucru de care individul „heimatlos" trebuie, dintr-un anumit punct de vedere, să se elibereze. Dintotdeauna, din timpuri străvechi până în zilele noastre, cei care au ajuns la starea de „heimatlos" au ştiut că dacă vor să

descrie ce se înţelege prin această stare nu vor găsi decât puţină, foarte puţină înţelegere. Li se reproşează a fi pierdut orice contact cu solul matern al poporului, a nu avea nicio înţelegere privitor la ceea ce omul are de obicei ca cel mai scump lucru. Este inexact, căci într-un anumit sens starea de „heimatlos" este – sau cel puţin ar putea să fie – o cale ocolită prin care, după ce ai atins această stare sacră poţi ajunge iar la ceea ce face substanţa unui popor şi prin care te poţi afla în armonie cu ceea ce depinde, în evoluţia omenirii, de teritoriul unde trăieşti.

Pe de altă parte, odată spus acest lucru, nu fără motiv tocmai în epoca noastră trebuie vorbit într-un mod obiectiv despre ceea ce numim misiunea Sufletelor popoarelor omenirii. Până acum era bine să păstrezi tăcere asupra acestui subiect; acum trebuie să începi să vorbeşti despre el. Este chiar de o importanţă primordială, fiindcă destinele omenirii îi vor duce curând pe indivizi la a participa mult mai mult ca odinioară la o misiune comună a acestei întregi omeniri. Cei ce aparţin unui popor nu vor putea participa liber şi concret la această misiune comună decât dacă înainte de orice înţeleg ce este propriul lor popor, dacă practică ceea ce s-ar putea numi „cunoaşterea de sine a poporului". Dacă în Grecia antică, în misteriile apolinice, acel „Cunoaşte-te pe tine însuţi" juca un mare rol, tot aşa, într-un viitor nu prea îndepărtat, popoarelor li se va adresa apelul următor: „Cunoaşteţi-vă pe voi înşivă ca Suflete ale popoarelor". Iată o sentinţă care va avea o anumită importanţă pentru activitatea viitoare a omenirii.

Dar este extrem de greu în zilele noastre să se admită existenţa unor entităţi care nu au nicio realitate pentru percepţia senzorială exterioară, pentru cunoaşterea materială exterioară. Poate este mai puţin

greu în epoca noastră să admiţi că aşa cum se prezintă omul în lume el poate avea unele părţi, unele elemente suprasensibile, invizibile. Spiritul materialist al omenirii actuale s-ar lăsa poate dus să accepte că fiinţe precum oamenii, cărora le poţi percepe un aspect exterior, fizic, au şi o natură suprasensibilă, invizibilă. Dar este într-adevăr prea mult să ceri contemporanilor să le vorbeşti despre entităţi care, conform concepţiei obişnuite, nu cad sub simţuri. Căci ce înseamnă de fapt ceea ce numim în genere Suflet al unui popor, Spirit al unui popor? Este cel mult ceva ce poate fi conceput ca o însuşire comună câtorva sute sau milioane de oameni adunaţi pe un acelaşi teritoriu. Că deci ceva care trăieşte în afara milioanelor de locuitori adunaţi pe un anumit teritoriu, ceva real, care corespunde, stă la baza noţiunii de Spirit al poporului, ar sta la baza acestui concept, este foarte greu să faci să fie înţeles de conştienţa modernă. Dacă ai întreba pe unul dintre contemporanii noştri ce înţelege prin Sufletul poporului elveţian – ca să iau un exemplu cu totul neutru –, el ar descrie în termeni abstracţi câteva însuşiri proprii locuitorilor din Alpii şi Jura elveţieni, foarte convins că noţiunii nu îi corespunde nimic din ce s-ar putea surprinde prin mijloacele obişnuite de cunoaştere, prin ochi sau oricare organ de percepţie. Trebuie deci în primul rând să ne reprezentăm serios, onest, că există entităţi care nu se manifestă într-un mod sensibil, şi care nu sunt accesibile facultăţilor obişnuite de percepţie, că în afara fiinţelor perceptibile simţurilor există şi altele, care rămân invizibile, acţionând totuşi în fiinţele vizibile precum entitatea omenească în mâinile şi degetele sale, că deci putem vorbi de Spiritul poporului elveţian ca despre Spiritul unui om şi că acest Spirit al omului se deosebeşte tot atât de evident de cele zece degete din faţa noastră

precum Spiritul poporului elveţian se deosebeşte de milioanele de oameni care trăiese în munţii Elveţiei. El este şi altceva, şi anume o entitate, aşa cum omul însuşi este o entitate. Singura diferenţă este că fiinţele umane oferă facultăţilor noastre de percepţie o latură exterioară sensibilă. Sufletul poporului nu se revelă exterior sub a formă pe care să o poţi vedea sau sesiza prin organe de percepţie, cum este cazul cu omul, dar el nu este mai puţin o entitate cu totul reală.

Vom căuta astăzi să ne facem o anumită reprezentare despre o entitate reală de acest gen. Cum procedăm în ştiinţa spiritului când vrem să ne facem o reprezentare despre o entitate reală? Un exemplu caracteristic de modul cum ne reprezentăm o entitate reală îl avem când ne îndreptăm privirea asupra fiinţei unui om. Din punctul de vedere al ştiinţei spiritului deosebim în el corpul fizic, corpul eteric sau al vieţii, corpul astral sau al senzaţiei şi ceea ce considerăm a fi elementul superior al naturii sale: Eul. Acest ansamblu în care deosebim patru elemente: fizic, eteric, astral şi Eu constituie, pentru noi, fiinţa omenească aşa cum este ea alcătuită în prezent. Dar dumneavoastră ştiţi şi că noi vorbim despre o dezvoltare în viitor a omenirii şi că Eul lucrează asupra celor trei mădulare inferioare în aşa fel încât le spiritualizează, le face să treacă de la forma inferioară pe care o au în prezent la o formă mai înaltă, viitoare. Eul va elabora, va transforma astralul, încât acesta va deveni altceva decât este azi. Corpul astral va deveni ceea ce cunoaşteţi sub denumirea de Sine spirituală sau Manas. Un efort şi mai mare al Eului se va exercita asupra corpului eteric, sau corpul vieţii, pentru a face din el ceea ce numim Spiritul vieţii (Budhi). În sfârşit, sarcina cea mai înaltă pe care o putem concepe pentru om

constă în faptul că el va spiritualiza elementul cel mai recalcitrant al fiinţei sale, corpul fizic, îl va transforma şi îl va metamorfoza în spirit. Acest element va fi cel mai elevat din întreaga entitate umană când Eul îl va fi transformat. Ceea ce vedem astăzi mai dens, mai material, va deveni – când Eul îl va fi metamorfozat – Omul-spirit (Atma). Astfel că observăm trei mădulare ale naturii omeneşti care s-au dezvoltat în trecut, unul care s-a adăugat în prezent şi alte trei pe care le va dezvolta în viitor Eul.

Ştim, de asemenea, că între aceste două sarcini, cea din trecut şi cea care va consta în viitor în a forma cele trei elemente superioare, mai este ceva. Ştim că Eul însuşi trebuie să ni-l reprezentăm ca fiind divizat în mai multe părţi. El lucrează la formarea unui fel de entitate intermediară. De aceea spunem că între corpul astral, aşa cum a ieşit din trecutul omenirii, şi Sinea spirituală sau Manas, care se va dezvolta din acest corp astral într-un viitor îndepărtat, se deosebesc cele trei mădulare pregătite; acestea sunt: sufletul senzaţiei, elementul sufletesc cel mai de jos asupra căruia a acţionat Eul, sufletul înţelegerii sau afectivităţii şi sufletul conştienţei.

Putem spune deci că din ceea ce noi transformăm în Sine spirituală sau Manas în om există în prezent extrem de puţin, cel mult un început. Este cel mult începutul. În schimb, omul se pregăteşte pentru sarcinile sale viitoare prin faptul că a învăţat să domine într-un anumit mod şi într-o anumită măsură cele trei elemente inferioare ale naturii sale. El s-a pregătit prin aceea că a învăţat să îşi stăpânească corpul senzaţiei sau corpul astral, a pătruns cu Eul în acesta şi a făcut să se nască din el sufletul senzaţiei. Aşa cum sufletul senzaţiei se raportează la corpul senzaţiei, sufletul înţelegerii sau afectivităţii este

în raport cu corpul eteric sau corpul vieţii, aşa încât acest suflet al înţelegerii sau afectivităţii este o slabă prefigurare a ceea ce va fi Spiritul vieţii sau Budhi, o slabă prefigurare, dar totuşi o prefigurare. Iar ceea ce se află în sufletul conştienţei este încorporat de către Eu, într-un anumit mod, corpului fizic; este astfel o slabă prefigurare a ceea ce va fi într-o zi Omul-spirit. Am putea spune astfel că la omul actual – făcând abstracţie de părţile nesemnificative pe care le-a elaborat deja în corpul său astral ca un început de Sine spirituală sau Manas – deosebim patru părţi diferite:

1. corpul fizic;
2. corpul eteric;
3. corpul astral.
4. Eul, care lucrează în toate acestea, apoi, ca o lumină vestitoare a elementelor superioare:

– sufletul senzaţiei
– sufletul înţelegerii
– sufletul conştienţei.

În cele de mai sus avem entitatea umană aşa cum o cuprindem în clipa actuală a devenirii sale. Vedem Eul lucrând la formarea elementelor superioare după ce, ca un stadiu pregătitor, i s-au dezvoltat sufletul senzaţiei, sufletul înţelegerii şi sufletul conştienţei. Vedem cum, cu forţele sufletului senzaţiei, al înţelegerii şi al conştienţei, Eul lucrează asupra corpului astral pentru a forma un început de Sine spirituală. Fiinţa umană este ocupată acum cu această sarcină.

Cei care – şi cei mai mulţi dintre dumneavoastră trebuie să fie în această situaţie –, cei care s-au ocupat cu ceea ce noi numim cercetarea în Cronica Akasha, cu evoluţia omului într-un foarte îndepărtat trecut, aceştia vor şti că oamenii s-au dezvoltat aşa cum tocmai am putut

caracteriza sumar, şi anume că oamenilor le-au trebuit epoci îndelungate de evoluţie pentru a clădi primul germene al corpului fizic, apoi primul germene al corpului eteric şi, în fine, cel al corpului astral şi a dezvolta în continuare aceste trei mădulare. Toate acestea au luat mult timp şi dumneavoastră poate ştiţi şi că omul nu a parcurs evoluţia precedentă a fiinţei sale, de pildă evoluţia corpului său astral, în aceeaşi stare în care se află astăzi Pământul, ci într-un stadiu anterior existenţei terestre, existenţa lunară. Aşa cum considerăm viaţa noastră prezentă drept consecinţa vieţilor pământeşti, a încarnărilor anterioare, tot astfel urcăm şi la încarnările anterioare ale Pământului nostru. Ceea ce numim sufletul senzaţiei, sufletul înţelegerii sau afectivităţii nu s-au format decât pe Pământul actual. În timpul existenţei lunare a fost implantat corpul astral, iar în timpul unei existenţe şi mai vechi a Pământului nostru, cea a vechiului Soare, am primit corpul eteric. Şi, în sfârşit, în timpul stării saturniene, corpul fizic. Există deci trei încarnări ale Pământului şi în fiecare din ele îl vedem pe om primind şi apoi dezvoltând unul din mădularele pe care le are astăzi.

Dar este şi altceva de semnalat când este vorba de stările Saturn, Soare, Lună. Astăzi, ca oameni pe Pământ, trecem printr-o stare care poate fi numită a conştienţei de sine. Or, această etapă pe care o trăim actualmente pe Pământ alte fiinţe au parcurs-o pe vechiul Saturn, pe vechiul Soare şi pe vechea Lună. În această privinţă puţin contează că adopţi terminologia folosită de orientali sau că denumeşti aceste fiinţe aşa cum o face de obicei Occidentul. Entităţile care se aflau în timpul stadiului lunar al Pământului nostru la nivelul la care se află omul astăzi, şi care sunt imediat deasupra noastră, esoterismul creştin le numeşte *Angeloi* sau Îngeri. Ele sunt cu o

treaptă de evoluţie deasupra omului pentru că şi-au parcurs „etapa de umanitate” într-o epocă precedentă. Ele erau deci în timpul vechii stări lunare ceea ce suntem noi astăzi. Asta nu înseamnă că s-au plimbat pe Lună cum se plimbă oamenii pe Pământ. Ele erau la stadiul uman, deşi nu trăiau într-un corp de carne precum omul astăzi. Dar nivelul lor de evoluţie ar corespunde celui al omului actual.

Tot astfel sunt şi entităţi mai înalte, care au trecut prin „etape de umanitate” pe vechiul Soare. Sunt *Arhanghelii*. Ei sunt cu două trepte înaintea omului şi au parcurs treapta lor de umanitate cu două epoci mai înainte. Dacă privim şi mai departe în urmă până la prima încorporare a existenţei pământeşti, adică la stadiul Saturn, vom găsi că acolo au străbătut treapta lor de umanitate acele entităţi pe care le desemnăm drept Spirite ale personalităţii, *Arhai*, Începătorii. Astfel, dacă pornim de la aceste entităţi – care deci au fost oameni într-un trecut foarte îndepărtat, în timpul vechii stări saturniene – şi apoi urmărim încorporarea Pământului până în momentul actual, avem în faţă treptele de evoluţie ale fiinţelor până jos, la fiinţa noastră. Putem deci spune: Începătoriile, Arhaii, au fost oameni pe vechiul Saturn, Arhanghelii au fost oameni pe vechiul Soare, Îngerii au fost oameni pe vechea Lună. Oamenii sunt oameni pe Pământul nostru.

Pe de altă parte, pentru că ştim că în viitor evoluţia noastră va continua, că noi urmăm să ne dezvoltăm elementele noastre inferioare, adică ceea ce este astăzi corpul nostru, corpul eteric şi corpul fizic, trebuie să ne întrebăm: Nu este la fel de firesc ca entităţile care au parcurs odinioară etapa de om să fie acurn în punctul în care ele transformă corpul lor astral în Sine spirituală sau

Manas? În adevăr, aşa cum pe viitorul Jupiter – care va fi viitoarea încarnare a Pământului – vom fi terminat de transformat corpul nostru astral în Sine spirituală sau Manas, tot astfel şi entităţile care au fost oameni în timpul stării lunare – Îngerii – termină sau vor termina aceeaşi transformare a corpului lor astral în timpul existenţei Pământului nostru. Ei fac în timpul încarnării actuale a Pământului ceea ce noi vom avea de făcut abia în cea următoare. Dacă, urcând mai departe în trecut, ne oprim la fiinţele care erau fiinţe umane în timpul vechii existente solare, putem spune că ele au trebuit să treacă în starea lunară printr-o etapă pe care noi o vom parcurge numai în încarnarea viitoare a Pământului. Ele împlinesc în prezent sarcina pe care omul o va împlini când, cu Eul său, îşi va transforma corpul său eteric sau corpul vieţii în Spiritul vieţii sau Budhi. Arhanghelii se află deci cu două trepte deasupra noastră, adică acolo unde noi vom ajunge când, prin munca Eului nostru, vom face din corpul nostru eteric Spiritul vieţii sau Budhi. Când privim în sus spre aceste entităţi avem ca o prefigurare a ceea ce vom trăi noi înşine, privim astfel încât spunem: în ele vedem entităţi care sunt cu două trepte deasupra noastră, entităţi în care vedem oarecum prefigurat ceea ce noi vom vieţui în viitor; privim spre aceste entităţi ca spre fiinţele care astăzi lucrează la corpul lor eteric sau corpul vieţii şi îl transformă în Spirit al vieţii sau Budhi. Tot astfel ne ridicăm privirea spre entităţi şi mai înalte, Spiritele personalităţii. Ele sunt cu o treaptă mai sus decât Arhanghelii, la treapta pe care omul va ajunge într-un viitor şi mai îndepărtat, când el îşi va putea transforma corpul său fizic în Atma sau Om-spirit.

Dacă este adevărat că omul actual este la un anumit stadiu de evoluţie, este adevărat şi că aceste entităţi sunt

fiecare la treapta lor de existenţă ce tocmai a fost caracterizată, sunt deasupra noastră şi sunt realităţi. Dar realitatea lor nu este deloc străină existenţei Pământului; ele intervin în ea, acţionează în existenţa noastră umană. Acum trebuie doar să ne întrebăm cum acţionează aceste entităţi în existenţa omenirii noastre. Dacă vrem să înţelegem ce este această intervenţie, trebuie să vedem bine că, în activitatea lor, entităţile de acest gen se prezintă cu totul altfel privirii spirituale decât entităţile pe care le numim oameni. Există într-adevăr o diferenţă considerabilă între aceste entităţi aflate deasupra omului şi cele care se găsesc acum la stadiul uman. Oricât de straniu v-ar suna acum acest lucru, în cursul viitoarelor conferinţe vă va deveni cu totul clar. Omul, aşa cum este el astăzi – o spunem dintr-o cercetare spirituală întru totul autentică –, este oarecum într-un stadiu median al existenţei sale. Eul său, aşa cum lucrează el acum asupra elementelor sale inferioare, nu va rămâne totdeauna ceea ce este astăzi. Întreaga fiinţă umană actuală este ca un tot, o mare coeziune uneşte în ea toate părţile. Cu totul altfel va fi în viitorul evoluţiei omenirii. Când omul va fi destul de avansat pentru a lucra în deplină conştienţă la corpul său astral iar Eul său va fi transformat acest corp astral în Sine spirituală sau Manas, el se va bucura conştient de o stare asemnătoare celei pe care o are în inconştienţa sau subconştienţa din somn.

Imaginaţi-vă ce este starea de somn pentru fiinţa umană. În starea de somn, omul, dacă ne referim la corpul astral şi Eu, părăseşte corpul fizic şi eteric, pe care le lasă în pat, şi pluteşte deasupra lor. Imaginaţi-vă acum că, în această situaţie, o fiinţă umană ajunge să-şi spună conştient: eu sunt un Eu, că această conştienţă a sa ar fi trează în acest corp spiritual aşa cum este ea în starea de

conştienţă trează de zi. Ce stranie viziune ar avea atunci despre sine astăzi deja! Ea ar simţi într-un loc: eu sunt aici, şi poate acolo jos, foarte departe poate de primul loc: iată corpul meu fizic şi corpul meu eteric; ele sunt acolo şi îmi aparţin, dar cu celelalte elemente ale mele eu planez în afară, sus. Când astăzi cineva devine conştient în corpul său astral, fiind în afara corpurilor sale fizic şi eteric, el nu poate face nimic – oricât de avansat ar fi el pe Pământ – decât să se mişte liber în corpul său astral încoace şi încolo, să fie activ în lume independent de corpul său fizic şi eteric. Or, într-un viitor îndepărtat, el le va putea dirija din afară, le va conduce dintr-un anumit loc, din nordul Europei de pildă, către un alt loc, le va comanda din afară mişcările: mergeţi mai departe! Acum încă nu este posibil acest lucru. Dar va fi posibil când omul se va fi ridicat de la stadiul evoluţiei pământeşti la stadiul jupiterian, următoarea etapă evolutivă a planetei noastre. Aşa va fi următoarea fază de evoluţie umană. Atunci vom simţi că noi suntem cei care ne dirijăm pe noi înşine din afară. Asta este esenţialul şi va da naştere la o sciziune a ceea ce am numit astăzi entitate omenească.

Conştienţa materialistă este deci descumpănită. Ea nu ştie cum să explice ceva ce, într-un fel, se petrece chiar azi în lumea exterioară aşa cum se va petrece cândva în viitor cu fiinţa omenească. Fenomene de acest gen se produc deja în zilele noastre. Dacă ai fi atent le-ai putea percepe. Ai vedea atunci că există anumite entităţi care s-au dezvoltat prematur în acest sens. Aşa cum omul, dacă aşteaptă momentul potrivit, va atinge la timpul potrivit starea jupiteriană, în care va putea să îşi dirijeze corpurile sale fizic şi eteric, tot astfel există alte fiinţe care într-un fel s-au grăbit să evolueze şi nu au aşteptat momentul potrivit. Astfel de fiinţe prematur dezvoltate găsim în

lumea păsărilor, şi anume la cele care fac marile migraţii peste Pământ în fiecare an. Este vorba aici de ceea ce se numeşte *sufletul-grup*, cel de care depinde corpul eteric al fiecărei păsări. Aşa cum sufletul-grup conduce pe întreg Pământul migrările regulate ale păsărilor, omul care îşi va fi dezvoltat Eul său spiritual sau Manas va putea să dea ordine, să comande la ceea ce numim corpul fizic şi corpul eteric, să le pună în mişcare. El o va putea face într-un sens şi mai înalt când va fi destul de avansat pentru a lucra la corpul său eteric sau corpul vieţii. Astăzi există deja entităţi care sunt în stare de acest lucru. Sunt *Arhanghelii*. Sunt entităţi care pot deja să facă ceea ce omul va putea face într-o zi, adică să-şi dirijeze din exterior corpul său eteric şi corpul său fizic; în plus, ei pot lucra la propriul corp eteric.

Căutaţi să vă faceţi o idee despre entităţile care acţionează într-un fel în jurul Pământului, care sunt conţinute cu Eul lor în atmosfera spirituală a Pământului, care, cu acest Eu, au transformat deja corpul lor astral încât ele au o Sine spirituală sau Manas pe deplin dezvoltată, care însă cu această Sine spirituală sau Manas deplin dezvoltată acţionează în continuare asupra Pământului nostru şi lucrează în fiinţa umană, metamorfozându-ne corpul eteric sau corpul vieţii; entităţi aflate pe treapta la care ele au transformat corpul eteric sau corpul vieţii în Budhi sau Spirit al vieţii. Dacă vă reprezentaţi astfel aceste entităţi, care în cadrul Ierarhiilor sunt la nivelul Arhanghelilor, veţi avea o idee despre ceea ce numim „Spirite ale poporului", Spirite care conduc popoarele de pe Pământ. Spiritele popoarelor sunt la stadiul de Arhangheli. Vom vedea că, pe de altă parte, ele îşi dirijează corpul lor eteric sau de viaţă şi că, prin aceasta, intervin în omenire şi o înglobează în propria lor

activitate. Dacă privim diferitele popoare ale Pământului şi aducem în prim-plan unele din ele, atunci în urzeala şi viaţa specifică a acestor popoare, în ceea ce noi numim calităţile lor specifice, caracteristice, avem o imagine a ceea ce putem considera a fi misiunea Spiritelor popoarelor.

Dacă cunoaştem misiunea acestor entităţi – inspiratoare ale popoarelor –, putem spune ce este un popor. Un popor este un grup omogen de oameni care este condus de unul dintre Arhangheli. Cei care fac parte dintr-un popor sunt inspiraţi în ceea ce fac, în ce întreprind, ca mădulare ale poporului, de către unul dintre Arhangheli. Şi dacă ne reprezentăm că aceste Suflete ale popoarelor sunt la fel de diferite individual unele de altele cum sunt oamenii pe Pământ, vom găsi de înţeles faptul că fiecare grup de popoare coprespunde misiunii individuale a unuia dintre aceşti Arhangheli. Observaţi cum acţionează popor după popor şi popor lângă popor în istoria lumii. Ne putem atunci reprezenta – mai întâi puţin abstract, dar lucrul se va concretiza treptat în conferinţele următoare –, ne vom putea deci reprezenta că tot ceea ce se petrece astfel este inspirat de aceste entităţi spirituale, şi anume că în afara acestei activităţi pe care o exercită popor după popor intervin în evoluţia omenirii şi alte influenţe. Dacă cuprindeţi cu privirea timpul scurs de la marea catastrofă atlanteeană – care a modificat atât de mult chipul Pământului încât un continent situat între Africa, America şi Europa s-a scufundat –, atunci puteţi să deosebiţi mai multe epoci în care au înflorit marile civilizaţii care au dat naştere culturilor postatlanteene: cea a vechii Indii, a vechii Persii, cea egipteano-caldeeană, cea greco-latină şi a noastră, care după un timp va fi urmată de cea de a şasea, apoi de a

şaptea. Vedem că în ele au acţionat, unul după altul, diferiţii inspiratori ai popoarelor. Ştim că cultura egipteano-caldeeană a acţionat încă mult timp după începutul celei greceşti şi că aceasta înflorea în momentul în care începea să se răspândească cultura romană. La aceasta ne referim când spunem că popoarele au acţionat unul lângă altul şi unul după altul. Dar dincolo de tot ceea ce s-a dezvoltat astfel în şi prin popoare s-a produs şi altceva. Este un progres în evoluţia umană. Puţin contează dacă o civilizatie ne apare ca superioară sau inferioară alteia. Poţi avea o preferinţă pentru cea a Indiei, de pildă; este o problemă personală. Dar cine nu rămâne la o părere personală îşi va spune: puţin contează aprecierile noastre; mersul ineluctabil al lucrurilor împinge omenirea înainte, chiar dacă mai târziu o numim decadenţă. Necesitatea face să înainteze omenirea. Când comparăm diferite epoci, 5 000 de ani înainte de Christos, 3 000 de ani înainte de Christos şi 1 000 de ani înainte de Christos, există aici ceva ce intervine pe deasupra Spiritelor popoarelor, ceva la care diferitele Spirite ale popoarelor participă. Acest lucru trebuie avut în vedere în epoca noastră. De unde vine faptul că atâţia oameni s-au reunit în această sală, venind din cele mai diferite ţări, şi că ei caută să se înţeleagă cu privire la ceea ce este mai important în lume? Ce i-a adunat la un loc? Toate aceste persoane vin din sfera celor mai diferite Spirite ale popoarelor; şi cu toate acestea există ceva în care ele se înţeleg. Tot astfel diversele popoare s-au înţeles odinioară unele cu altele, asta pentru că în fiecare epocă există ceva care se întinde peste Sufletul poporului, ceva care adună la un loc diversele Suflete ale popoarelor, ceva care este înţeles peste tot mai mult sau mai puţin. Este ceea ce se numeşte cu un termen destul de fals, deşi uzual, „Spiritul

timpului" sau „Spiritul epocii". Spiritul timpului este altul în epoca greacă decât în cea actuală. Iar cei care înţeleg ce este Spiritul epocii noastre sunt împinşi către ştiinţa spiritului. Acest interes pentru spirit, venind de la Spiritul timpului, se ridică deasupra diferitelor Suflete ale popoarelor. Când Christos a venit pe Pământ, precursorul său, Ioan Botezătorul, a desemnat spiritul ce putea fi numit Spirit al timpului cu cuvintele: „Schimbaţi-vă lăuntric, căci Împărăţia cerurilor este aproape!".

Deci fiecare epocă îşi are Spiritul timpului ei, şi tocmai acest fapt intervine în activitatea Sufletelor popoarelor, în activitatea unor Arhangheli. Pentru omul materialist de astăzi, Spiritul timpului este o abstracţie fără realitate. El nu poate vedea în el o fiinţă adevărată. Totuşi, în spatele termenului de Spirit al timpului se ascunde o entitate adevărată, una din acele fiinte care se află cu trei trepte deasupra treptei umane. Aceste entităţi au trecut deja prin stadiul uman pe vechiul Saturn, cea mai îndepărtată epocă din trecutul evoluţiei Pământului; ele lucrează astăzi de la periferia spirituală a Pământului la transformarea acestui Pământ şi, făcând aceasta, îşi termină de transformat corpul lor fizic în Om-spirit sau Atma. Avem de-a face aici cu înalte entităţi ale căror însuşiri îl pot ameţi pe om. Am putea spune că sunt adevăraţii Inspiratori − sau mai curând, ca să folosim termenii tehnici ai ocultismului −, adevăraţi „Intuitori" ai Spiritului timpului sau ai Spiritelor timpului. Aceste fiinţe acţionează alternativ, fiecare întinzând mâna celeilalte. Din epocă în epocă, ei îşi transmit sarcina lor. Spiritul timpului care acţiona în vechea Grecie a încredinţat misiunea sa celui care a intervenit mai târziu, şi aşa mai departe. Ei se schimbă deci. Există, cum am văzut, un anumit număr din aceste Spirite ale timpului, astfel de

Spirite ale personalităţii, care acţionează ca Spirite ale timpului. Aceste Spirite ale personalităţii aceşti „Intuitori" ai Spiritului timpului sunt de un rang mai înalt decât Spiritele popoarelor. În fiecare epocă, unul dintre ei acţionează într-un mod preponderent, marcând epoca cu semnătura sa, dând Spiritelor popoarelor instrucţiunile sale, pentru ca ceea ce este Spiritul general al epocii să se specializeze, să se individualizeze după Spiritele popoarelor. În epoca următoare, acest Spirit al timpului este înlocuit de un altul, un alt Spirit al personalităţii, un alt Arhai.

Când s-au scurs un anumit număr de epoci, atunci un Spirit al timpului a progresat în evoluţia Universului. Iată cum trebuie să ne reprezentăm faptul: când, în epoca noastră, murim, pentru că ne-am terminat evoluţia aici jos, personalitatea noastră transmite rezultatul acestei vieţi terestre vieţii pământeşti următoare. Tot aşa este şi pentru Spiritele timpului. Fiecărei epoci îi corespunde un Spirit al epocii; la sfârşitul epocii, el transmite funcţia sa succesorului său, care face acelaşi lucru cu propriul său succesor ş.a.m.d. Predecesorii îşi realizează între timp evoluţia lor proprie, apoi este rândul celui care a stat cel mai mult fără să acţioneze; el revine atunci ca Spirit al timpului într-o epocă ulterioară şi insuflă „intuitiv" omenirii, care s-a dezvoltat între timp, introduce ceea ce a dobândit el însuşi în vederea unei misiuni superioare. În acest timp, cei care l-au precedat evoluează şi ei. Ne ridicăm privirea spre aceste Spirite ale personalităţii, spre aceste fiinţe care pot fi numite, cu un termen care de altminteri nu spune nimic, „Spirite ale timpului", astfel încât putem spune: noi, oamenii, mergem din încarnare în încarnare, ştim însă precis că, în timp ce noi înşine înaintăm către viitor de la o epocă la alta, totdeauna alte

Spirite ale timpului guvernează evenimentele pământeşti. Dar Spiritul timpului nostru actual va veni, îl vom reîntâlni. Din cauza acestei particularităţi a acestor Spirite ale personalităţii, faptul că ele descriu într-un fel cercuri, cicluri şi că revin la punctul lor de plecare, ele sunt numite şi „Spirite ale perioadelor de revoluţie". Avem de precizat sensul acestei expresii. Deci, acele entităţi spirituale superioare care dau ordinele lor Spiritelor popoarelor sunt numite şi Spirite ale perioadelor de revoluţie, adică acele perioade de revoluţie pe care omul însuşi trebuie să le parcurgă într-un anume fel, revenind din epocă în epocă la stadii anterioare şi repetându-le într-o formă superioară. Puteţi concepe această repetiţie a particularităţilor formelor anterioare. Dacă urmăriţi atent, în spiritul ştiinţei spiritului evoluţia stadiilor prin care a trecut omenirea pe Pământ, găsiţi aceste evenimente care se repetă în modul cel mai variat. Există deja o repetare în cursul a şapte etape care au urmat catastrofei atlanteene şi pe care noi le numim epoci de cultură postatlanteeană. Treapta sau epoca de cultură greco-latină formează aşa-zisul punct de cotitură al ciclului nostru şi nu se va repeta deci. Acesteia îi urmează repetarea epocii egipteano-caldeene, adică propria noastră epocă. Epoca noastră va fi urmată de o alta, care va repeta pe cea a Persiei, într-un mod, bineînţeles, diferit. În fine, va veni cea de a şaptea epocă, ea va fi repetarea anticei civilizaţii a Indiei, cea a sfinţilor Rishi, în care vor reapărea, sub o altă formă, unele lucruri ce erau altfel configurate în acele timpuri îndepărtate. Conducerea tuturor acestor evenimente incumbă Spiritelor timpului.

Pentru ca pe Pământ să fie repartizat între diferitele popoare ceea ce progresează din epocă în epocă, pentru ca cele mai variate creaţii să poată să apară pe un

teritoriu sau altul, în cutare sau cutare comunitate de limbă, în arhitectură, artă, ştiinţă, pentru ca toate aceste creaţii să se poată metamorfoza şi să poată primi ceea ce Spiritul timpului poate insufla omenirii – pentru toate acestea avem nevoie de Spiritele popoarelor care, pe scara ierahiei entităţilor superioare, fac parte din Arhangheli.

Dar ne mai trebuie şi un intermediar între misiunea superioară a Spiritelor popoarelor şi acele entităţi pe care ele trebuie să le inspire aici pe Pământ. Nu vă va fi greu să recunoaşteţi, cel puţin în teorie, că aceşti intermediari ai celor două tipuri de spirite sunt Îngerii. Ei constituie veriga care leagă Spiritul poporului de individ. Pentru ca fiecare să poată primi ceea ce Spiritul poporului trebuie să insufle întregului popor, pentru ca orice om să devină instrumentul misiunii poporului ne trebuie aceşti intermediari între individ şi Arhanghelul poporului.

Ne-am ridicat astfel privirea către fiinţele care au devenit oameni cu trei etape înainte ca omul pământesc să fi atins treapta sa de om şi am văzut cum se situează aceste fiinţe în omenire prin conştienţa lor şi cum intervin ele în evoluţia noastră pământească. Mâine vom arăta în ce măsură se exercită acţiunea Arhanghelilor de sus în jos, dinspre Eul lor, care a elaborat deja Manasul sau Sinea spirituală, şi lucrează la corpul eteric sau corpul vieţii omului, în ce anume se manifestă ei tocmai în producţiile, în calităţile şi caracterul unui popor. Omul este direct implicat în această muncă a entităţilor superioare, el este ca învăluit în ea, prin faptul că aparţine unui popor. Desigur, înainte de toate el este individualitate umană, îşi are propriul Eu; dar nu este numai atât, el face parte dintr-un popor şi la început nu poate face acolo nimic ca individ. Ce poate face cel care aparţine unui anumit popor

ca să vorbească tocmai limba acestui popor? Acest lucru nu este o experienţă individuală şi nu face parte nici din ceea ce am putea numi un progres personal; este ca albia unui râu în care individul este antrenat. Ceea ce numim dezvoltarea fiinţei umane este cu totul altceva. Privind cum ţes şi trăiesc Sufletele popoarelor, ne vom aduce aminte în ce constă evoluţia umană şi ce îi trebuie omului ca să înainteze prin ea. Vom vedea ce conţine nu numai *propria sa* dezvoltare ci şi cea a altor entităţi.

Vedem cum fiinţa umană este deci integrată în şirul Ierarhiilor şi cum, în dezvoltarea sa din epocă în epocă, entităţi pe care de asemenea le cunoaştem dintr-un alt unghi contribuie la evoluţia sa. Am văzut că totul a fost prevăzut pentru ca aceste entităţi să se poată dezvolta individual şi în multe feluri şi pentru ca ceea ce ele au de dat să se poată încorpora în oameni.

Marile directive ale diferitelor epoci sunt date de către Spiritul timpului. Răspândirea Spiritului timpului pe întregul Pământ este posibilă prin individualităţile diferitelor popoare. În timp ce Spiritele timpului împuternicesc Spiritele popoarelor, prin Îngeri se acţionează în aşa fel încât indivizii să îşi poată împlini misiunea lor. Acţiunea prin care oamenii devin unelte în această misiune a Spiritelor popoarelor se datorează fiinţelor aflate între oameni şi Spiritele popoarelor, Îngeri sau Angeloi.

Modul cum această admirabilă reţea ne explică activităţile multor individualităţi ale popoarelor în trecut şi în prezent, asta vom vedea în cursul acestor conferinţe. În cea următoare vom începe să arătăm într-un mod concret cum este construită această ţesătură, pe care azi abia am schiţat-o, ţesătura spirituală ce reprezintă existenţa cea mai apropiată de a noastră.

CONFERINŢA a II-a
ARHANGHELI ŞI SPIRITE ALE TIMPULUI NORMAL EVOLUATE ŞI NENORMAL EVOLUATE. SPIRITELE LIMBII ŞI ALE FELULUI DE GÂNDIRE

Christiania, 8 iunie 1910

Am văzut în ultima conferinţă că acele entităţi ce pot fi privite ca Spirite ale popoarelor trebuie considerate ca aflându-se acum la treapta pe care pot lucra cu Eul lor la corpul lor eteric, sau corpul vieţii, că deci îl prelucrează pornind din fiinţa lor sufletească cea mai adâncă.

Veţi spune desigur că această muncă asupra corpului eteric, sau corp al vieţii, nu poate fi deloc percepută prin organele obişnuite de percepţie, cu ochii fizici, şi că, pentru a o vedea trebuie o conştienţă clarvăzătoare. Totuşi, când activitatea acestor entităţi, deci a acestor Spirite ale poporului, intervine în viaţa omului trebuie să se petreacă ceva care face vizibil în afară, care reflectă munca acestor Spirite ale popoarelor sau fiinţe arhanghelice. Mai mult, aceste entităţi, într-un anumit fel, trebuie să aibă şi un trup fizic. Corporalitatea lor trebuie să se exprime sub o anumită formă. Şi această formă fizică în care ele se exprimă, munca, activitatea acestor entităţi, ar trebui şi aceasta să se arate într-un fel în lumea umană, fiindcă, în cele din urmă, chiar trupul omenesc are desigur ceva de-a face cu munca acestor entităţi spirituale.

Vom pleca de la corpul eteric sau corpul vieţii al acestor entităţi şi de la munca pe care o împlinesc ele în acest trup eteric sau al vieţii. Pentru aceasta trebuie mai

întâi să facem apel la cercetările conştienţei clarvăzătoare. Unde descoperă ea ceva ce să poată fi considerat drept corp eteric al acestor fiinţe arhanghelice, al acestor Arhangheli? Şi cum trebuie să concepem această muncă? Ştiţi cu toţii: chipul, suprafaţa Pământului nostru este diferită după regiuni, şi la fel de diferite sunt şi condiţiile necesare dezvoltării particularităţilor, calităţilor ce caracterizează popoarele. Aceste caractere particulare mentalitatea materialistă le atribuie, printre altele, climatului, vegetaţiei, regimului apelor unei ţări sau regiuni. Din punctul de vedere al conştienţei materiale nu contează decât faptul fizic care poate fi perceput prin simţuri. Pentru conştienţa clarvăzătoare este cu totul altfel. Cel care observă diferitele regiuni ale Pământului nostru, un ţinut sau altul, cu ajutorul conştienţei clarvăzătoare ştie că în aceste forme fizice ale vegetaţiei, ale configuraţiei stâncilor nu se epuizează tot ce ştie el despre acest ţinut, despre această imagine a unui ţinut pământesc oarecare. Că pentru materialist este vorba de o pură abstacţie când vorbim de „aroma" aparte, de aura unei anumite regiuni a Pământului nostru, asta încă poate fi de înţeles. Dar pentru conştienţa clarvăzătoare de fapt din fiecare parcelă a Pământului nostru urcă un fel de nor pe care trebuie să-l numim aura eterică a acestei regiuni. Această aură eterică este cu totul alta deasupra câmpiei elveţiene decât deasupra celei italiene, şi încă şi mai diferită în peisajele Norvegiei, Danemarcei, sau Germaniei. Aşa cum orice om îşi are propriul corp eteric, tot astfel şi deasupra fiecărei regiuni a suprafeţei pământeşti pluteşte un fel de aură eterică.

Această aură eterică se deosebeste foarte clar de alte aure eterice, să spunem de cea a oamenilor. Când priveşti un om viu constaţi că aura lui eterică este legată de el atât

timp cât trăieşte, adică de la naşterea sa şi până la moarte. Ea este legată într-un fel de corpul său fizic şi nu se transformă decât dacă omul se dezvoltă în timpul vieţii, dacă face progrese în inteligenţă, în moralitate ş.a. Atunci se vede că această aură eterică a omului se transformă mereu, oarecum din interior, că aici se formează anumite enclave care se luminează, se iluminează dinăuntru. Altfel este cu aurele eterice pe care le percepi deasupra diferitelor ţinuturi. Sigur, ele au lungi perioade o anumită tonalitate, ceva ce le rămâne durabil. Dar se produc şi bruşte modificări şi asta este ce le deosebeşte de aurele umane care, ele, se modifică încet şi treptat iar atunci când se produc se produc numai dinăuntru. Aurele care se întind deasupra diferitelor ţări se schimbă în timpul evoluţiei omenirii pământeşti, îndeosebi când un popor părăseşte ţara pe care o locuia şi ia în stăpânire o altă regiune a Pământului. Căci aceasta este particularitatea; aura eterică ce planează deasupra unei ţări nu depinde numai de ceea ce se ridică într-un fel din sol ci şi de poporul care şi-a stabilit în cele din urmă domiciliul aici şi trăieşte pe acest sol.

Cei care vor să înţeleagă cum se formează realmente destinele neamului omenesc pe Pământ trebuie să caute să vadă şi cum se întrepătrund aceste părţi ale aurelor eterice ale ţinuturilor noastre pământeşti. Aurele eterice ale Europei în epoca numită a marilor invazii s-au modificat mult, foarte mult, ceea ce vă arată deja că există în aura eterică a unei anumite regiuni ceva instabil, care se poate modifica brusc, iar această modificare poate fi într-un sens chiar provocată din afară. Într-o aură eterică de acest gen, ceea ce se ridică din sol vine să conflueze într-un fel cu ceea ce provine din migraţiile popoarelor.

Dacă ne referim la această aură trebuie să ne fie clar că, sub un anumit aspect, fraza care se repetă adesea în ştiinţa spiritului, dar care în fond niciodată nu este prea bine înţeleasă sau cel puţin niciodată atât de bine în profunzimea ei, această frază are cea mai largă valabilitate posibilă. Este vorba de fraza: Tot ceea ce conştienţa fizică vede afară în lume nu este decât Maya sau iluzie. Fraza se repetă adesea în cadrul concepţiei teosofice despre lume, dar privită atent, pusă efectiv în practică, este în fond foarte puţin. Este rostită mai mult ca un adevăr abstract. De îndată ce este vorba de fenomene concrete, o uiţi, pentru a reveni la conştienţa materială. În fapt, ce ne întâmpină misterios dintr-o regiune a Pământului locuită de un popor este aura eterică a acelui ţinut. Ceea ce văd ochii fizici, veşmântul vegetal, configuraţia aparte a solului etc. nu este în fond decât Maya, iluzia exterioară; este ca o condensare a ceea ce acţionează în aura eterică. Desigur, de această aură eterică depinde doar acea parte din lumea exterioară asupra căreia aura eterică, adică un principiu ce se organizează viu, poate avea influenţă. Arhanghelii, care au în ei legile spirituale, nu pot interveni în legile fizice. Influenţa lor nu se întinde asupra domeniului în care aceste legi fizice sunt singurele în cauză, ca de pildă formarea reliefului, ondulaţiile solului, şi altele asemenea, care provoacă marile transformări ale poporului; Arhanghelii nu sunt încă destul de avansaţi în dezvoltarea lor pentru a putea interveni în aceste condiţii fizice. Prin faptul că nu pot face asta, prin faptul că nu sunt liberi în acestea, ei trebuie, în anumite epoci, să migreze pe Pământ, să se încorporeze în ceea ce înseamnă configuraţia solului ca într-un fel de corp fizic, deci în ceea ce este supus legilor fizice. Corpul eteric al poporului neputând încă să pătrundă cu influenţa sa organizatorică solul fizic, el caută un sol mai convenabil. Din această unire a corpului eteric – care însă

acum este prelucrat de forţele spiritual-sufleteşti – şi regiunea pământească fizică se naşte ceea ce ne apare ca emanaţie de vrajă în manifestarea unui popor. Cel care nu este clarvăzător nu poate decât să presimtă ceea ce apare astfel celui care priveşte cu conştienţa clarvăzătoare o ţară şi pe locuitorii săi.

Dar cum are loc munca Arhanghelului, a Spiritului poporului în corpul eteric ce se înalţă deasupra ţinutului? În ce constă această muncă? Cum acţionează Arhanghelul până în elementul uman care circulă pe sol, care trăieşte în acest nor al Spiritului poporului? El acţionează în aşa fel încât această forţă se exprimă la om în trei feluri. Aura eterică a poporului este cea care acţionează în individ, se infiltrează acolo şi îl impregnează atât de bine încât entitatea omenească este cuprinsă în trei din elementele sale. Din combinarea acestor trei elemente se naşte atunci caracterul particular al individului care trăieşte în această aură a poporului. Unde acţionează această aură eterică în individ? Ea acţionează în trei feluri, în temperamente; ea acţionează asupra temperamentelor, ele prelungindu-se în viaţa emoţională a omului, dar nu acţionează asupra aşa-numitului temperament melancolic. Aura eterică a poporului acţionează asupra temperamentelor coleric, flegmatic şi sangvin. În general deci, ceea ce este forţa aurei eterice a poporului pătrunde în aceste trei temperamente. Dar aceste trei temperamente se pot combina, pot coopera în multiple feluri în individualitatea umană. Vă puteţi reprezenta ce infinită diversitate rezultă din faptul că aceste trei forme acţionează simultan, se influenţează reciproc, prevalează una asupra alteia etc. – de unde complexitatea care se revelă sub atâtea aspecte în Rusia, de pildă, în Norvegia sau în Germania. Caracterul poporului unui individ constă în ceea ce acţionează în

temperamente. Diferenţele între indivizi provin din proporţiile amestecului. Temperamentele populare sunt deci amestecate în funcţie de influenţele aurei poporului. Spiritele popoarelor acţionează aşadar asupra întregului Pământ. Dar aceste Spirite ale popoarelor îşi urmează şi propriile lor căi, căci, în ce le priveşte, esenţialul nu este faptul că ele acţionează asupra temperamentelor. Asta nu o fac decât pentru că forţele cosmice acţionează împreună. Ele o fac în primul rând voluntar, ca o misiune. Dar, în afară de asta, Eul lor îşi are propriile ţeluri, faptul că trebuie să progreseze în evoluţia lor şi să se încorporeze într-o regiune sau alta a Pământului. Asta le priveşte în mod personal. Ceea ce fac ele în temperamentele umane este o muncă accesorie, este meseria lor. Firesc, omul avansează şi prin munca lor; ea se repercutează asupra lui. Pe de altă parte, ceea ce face fiinţa umană se repercutează asupra Spiritului poporului. Importanţa a ceea ce un individ aduce Spiritului poporului o vom vedea imediat. Dar esenţialul este să poţi urmări evoluţia unui Spirit al poporului care se încarnează într-un popor pentru un timp, apoi se întoarce la o stare pur spirituală, se încarnează din nou în altă parte şi aşa mai departe, căci în această înlănţuire se exprimă Eul acestor entităţi.

Reprezentaţi-vă acum într-un mod foarte concret corpul eteric al omului inclus în corpul eteric al unui popor; reprezentaţi-vă apoi cum interferează corpul eteric individual şi corpul eteric al poporului şi spuneţi-vă că acesta din urmă se exprimă în temperamentul popular, în amestecul temperamentelor individuale. Aveţi aici taina modului în care Spiritul unui popor se manifestă în sânul acestui popor.

Spunând aceasta am cuprins esenţialul muncii Arhanghelilor sau al Spiritului popoarelor. Totuşi am fi departe de a fi epuizat toate particularităţile unui popor dacă nu am ţine cont decât de caracterul fiinţei umane ce ţine de acest popor. Dar entităţile arhanghelice, care sunt Spiritele propriu-zise ale seminţiilor popoarelor, au această misiune.

Însă, după cum puteţi uşor bănui, unui popor îi sunt proprii încă multe altele. De unde vine asta? Dacă Arhanghelul, Spiritul poporului, nu s-ar întâlni cu alte entităţi pe un acelaşi teren şi nu ar lucra cu ele în corpul eteric al omului, anumite calităţi n-ar apărea niciodată la un popor. Omul este locul în care Arhanghelul se întâlneşte cu alte entităţi care colaborează cu el, iar această colaborare are efecte multiple. În afara fiinţelor arhanghelice deja caracterizate, conştienţa clarvăzătoare – când studiază popoarele – descoperă entităţi ciudat de curioase care, deşi sub un anumit raport sunt înrudite cu Arhanghelii, sunt cu totul diferite de ei în anumite privinţe, mai ales pentru că sunt dotate cu forţe mult mai mari decât cele de care dispun aceştia. Spiritul poporului acţionează într-un mod extraordinar de profund şi subtil în fiecare suflet omenesc prin canalul temperamentelor. Dar intervin aici alte entităţi, într-un mod şi mai puternic. După ceea ce ştim despre Ierarhii, putem vedea unde se situează aceste entităţi şi ce nume trebuie să le dăm. Reprezentaţi-vă în modul următor Ierarhiile Spiritelor:

1. Oameni;
2. Îngeri;
3. Arhangheli;
4. Începătorii sau Spirite ale personalităţii;
5. Spirite ale formei.

Continuând, am găsi altele, dar nu despre ele este vorba astăzi. Dacă vă aduceţi aminte ce am vorbit în ultima conferinţă – ceea ce veţi găsi de fapt expus în comunicările din ***Cronica Akasha*** [Nota 1] şi în cartea mea ***Ştiinţa ocultă*** [Nota 2] –, veţi spune că, printre aceste spirite, Arhanghelii sunt cei care şi-au împlinit stadiul uman pe vechiul Soare. Entităţile pe care le numim Spirite ale formei sau Puteri şi care se află acum cu două trepte deasupra Arhanghelilor erau atunci Arhangheli, entităţi de genul acestor Spirite ale popoarelor pe care le-am caracterizat azi. Acesta era atunci nivelul lor normal de dezvoltare.

Or, există în evoluţie un mister straniu, legea după care unele entităţi rămân în urmă în fiecare etapă, lege care face ca pe fiecare treaptă anumite entităţi să rămână în urmă, entităţi care în stadiul următor nu sunt la nivelul lor normal ci au caracterul pe care îl aveau în stadiul precedent. În întreaga evoluţie a omenirii au existat dintotdeauna astfel de entităţi rămase în urmă. În numărul acestor entităţi întârziate se găsesc Spirite ale formei sau Puteri; ele au rămas în urmă într-un fel aparte: dacă prin unele din calităţile lor sunt Spirite ale formei – adică singurele fiinţe capabile astăzi să doteze cu un Eu fiinţa umană pe Pământ –, aceste spirite nu ajung totuşi să o facă pe de-a-ntregul, şi asta pentru că nu au toate calităţile cerute. Ele au rămas pe loc, astfel că nu au trecut prin stadiul de Arhangheli pe vechiul Soare şi trec abia acum, pe Pământ, încât aceste fiinţe sunt deci la nivelul Spiritelor popoarelor, având în acelaşi timp calităţi cu totul diferite. În timp ce Spiritele popoarelor pătrund intim în viaţa umană pentru că nefiind decât cu două trepte înainte faţă de oameni mai sunt înrudiţi cu omul, aceste Puteri, Spirite ale formei, au patru trepte avans faţă

de stadiul nostru uman. Ele au numeroase şi puternice forţe care nu ar fi în stare să acţioneze atât de intim în oameni. Acţiunea lor ar fi mai viguroasă, însă activităţii lor nu i se oferă niciun alt domeniu decât cel în care se află Spiritele normale ale popoarelor, Arhanghelii.

Trebuie, şi este greu, să înveţi să faci distincţie în lumea superioară. Cei care cred că pot rezolva cu câteva noţiuni se înşeală amarnic. Omul care abordează lumile spirituale cu noţiuni superficiale îi găseşte desigur pe Arhangheli. Dar trebuie să discerni dacă este vorba de fiinţe care au ajuns normal la stadiul de Arhangheli sau sunt dintre cele care ar fi trebuit să se afle la acest stadiu în timpul etapei solare a Pământului. Se exercită deci astfel într-un acelaşi domeniu acţiunea Spiritelor popoarelor sau Arhangheli şi cea a altor entităţi care ocupă acelaşi rang ca aceştia dar care sunt dotate cu calităţi cu totul aparte, mai robuste, aparţinând de obicei Spiritelor formei, ceea ce le permite să intervină profund în natura umană. Şi ce au făcut din om aceste Spirite ale formei în timpul existenţei Pământului? Gândiţi-vă că oamenii nu ar fi putut să îşi spună „eu" dacă Spiritele formei nu ar fi dat creierului conformaţia pe care o are astăzi. Deci aceste entităţi pot acţiona până în constituţia fizică, deşi ele nu se găsesc decât la stadiul de Arhangheli. Ele intră într-un fel de competiţie cu Spiritele popoarelor pe terenul unde acţionează acestea.

Ceea ce produce mai întâi întâlnirea acestor entităţi, venind unele dintr-o parte, altele din alta, este limbajul, este ceea ce n-ar putea exista fără tot ceea ce este construcţie şi formă a corpului omenesc. Modul în care este construit acest corp ne revelă activitatea în om a acestor alte Spirite ale popoarelor care sunt legate de puterile naturii şi de om. Limbajul deci nu trebuie să fie

atribuit numai entităţilor care lucrează subtil în temperamentul popular şi care, fiind cu două trepte deasupra omului, imprimă configuraţia lor poporului. Fiinţele cărora le datorăm limbajul au o mare forţă, ele sunt în realitate Puteri; ele acţionează pe Pământ pentru că au rămas aici, în timp ce tovarăşii lor acţionează asupra Eului şi îşi exercită acţiunea de pe Soare în spaţiul cosmic. Înainte de apariţia lui Christos Iisus, oamenii îl venerau pe Iahve sau Iehova, apoi 1-au venerat pe Christos ca acţionând din spaţiul cosmic. Cu privire la Spiritele limbajului, trebuie să spunem că în limbaj omul iubeşte exact ceea ce a rămas la nivelul pământesc. Trebuie să ne obişnuim cu noţiuni cu totul noi; omul are obiceiul să aplice propriile sale noţiuni întregului Univers. Firesc, el ar greşi dacă ar compara înaltele entităţi care rămân în urmă în evoluţie cu un şcolar care rămâne repetent. Dacă aceste entităţi rămân pe loc, nu este pentru că ele nu au lucrat bine ci în virtutea marii înţelepciuni care guvernează Universul. Dacă anumite entităţi n-ar fi renunţat la dezvoltarea lor normală şi în loc să însoţească Soarele şi-au continuat evoluţia pe Pământ, atunci ceea ce numim limbaj nu ar fi putut să ia naştere pe Pământ. Într-un sens, omul trebuie să-şi iubească profund limba sa fiindcă aceste înalte entităţi au rămas alături de el din iubire, renunţând la unele calităţi pentru ca omul să se poată dezvolta conform înţelepciunii. Ca şi faptul de a înainta prea repede, a fi rămas în urmă în epoci vechi de evoluţie trebuie să fie privit ca un fel de sacrificiu, de jertfă, şi trebuie să vedem clar că oamenii n-ar fi ajuns să dobândească niciodată anumite capacităţi dacă astfel de sacrificii n-ar fi fost făcute.

Vedem deci că în corpul eteric al individului şi în corpul eteric al poporului îşi încrucişează activităţile lor

două genuri de entităţi: Arhanghelii normal dezvoltaţi şi unele Spirite ale formei rămase la stadiul de Arhangheli, care deci au renunţat la propria lor dezvoltare pentru a încorpora oamenilor, în timpul existenţei lor pământeşti, limba poporului lor. A trebuit ca ele să aibă forţa de a transforma laringele, toate instrumentele limbii, în aşa fel încât rezultatul acestor instrumente să fie o manifestare fizică, şi anume chiar limba. Ceea ce ne întâmpină în legătura dintre firea, temperamentul unui popor şi limbă trebuie să privim ca fiind tocmai rezultatul acestei colaborări. Ceea ce omul este în stare să exprime, lucrul prin care se declară ca aparţinând poporului său, ceea ce el face să răsune în aer, tot acest lucru, Spiritele formei unite cu Spiritele popoarelor nu l-au putut face posibil decât pentru că, cu imensele lor forţe, cu marile lor puteri, ele au rămas la nivelul Spiritelor popoarelor. A avut loc deci un fel de colaborare pe terenul, domeniul, în care acţionează Spiritele popoarelor. Dar o astfel de colaborare mai are loc şi într-un alt domeniu.

V-am spus în ultima conferinţă că şi alte forţe sunt active: Începătoriile sau Spiritele personalităţii, care reprezintă, în timpul existenţei Pământului, ceea ce numim Spiritul timpului. Aceste fiinţe acţionează în aşa fel încât, pornind din Eul lor propriu-zis, din organizarea lor sufletească, lucrează în interiorul corpului fizic, ele pun forţele corpului fizic în mişcare. Trebuie deci să presupunem că atunci când într-o epocă dată se petrece ceva ca rezultat al acţiunii Spiritului timpului, ceva ce se revelează în cadrul unui Spirit al timpului prin care omenirea progresează, acest lucru corespunde unei munci cu forţe fizice în cadrul existenţei noastre pământeşti. Puteţi admite foarte uşor acest lucru. E destul să reflectaţi pentru a înţelege că anumite condiţii fizice

sunt necesare pentru ca un lucru sau altul să se realizeze în Spiritul timpului. Sau v-aţi putea închipui că, în alte condiţii, Kepler, Copernic sau Pericle ar fi putut trăi într-o altă epocă? Marile personalităţi apar în anumite condiţii temporale cu totul determinate, configurate şi organizate prin munca fizică a unor înalte entităţi. Este vorba aici într-adevăr de condiţii fizice pe care nu trebuie să ni le reprezentăm ca fiind solid-materiale, ci ca anumite configuraţii din ansamblul fizic al Pământului nostru. Uneori această configuraţie este foarte puternică; atunci trebuie, pentru ca Spiritul timpului să îşi exercite influenţa, să aibă loc un concurs de împrejurări materiale cu totul special. Aduceţi-vă aminte că într-o epocă în care se cunoştea deja şlefuitul sticlei nişte copii care se jucau într-un atelier de tăiat cristale au asamblat într-o zi bucăţi de sticlă în aşa fel încât s-a descoperit astfel fenomenul optic ce stă la originea telescopului. Inventatorul acestuia nu a avut decât să pună în aplicare principiul astfel găsit.

Este un fapt istoric. Dar imaginaţi-vă ce condiţii materiale au trebuit să existe pentru ca să aibă loc acest fapt. Mai întâi să se fi descoperit lentila, să ştii să o tai şi să reuneşti mai multe împreună într-un mod anume. Evident, puteţi vorbi de „hazard", dar atunci renunţaţi şi la a înţelege legităţile care guvernează acest gen de fapte. Aceste condiţii fizice, Arhaii, Începătoriile le-au adus împreună. Reflectarea activităţii lor este adunarea într-un punct al Pământului a ceea ce altfel acţionează în cel mai felurit mod ca Spirit al timpului. Gândiţi-vă deci la toate descoperirile moderne care nu s-ar fi întâmplat în lumea fizică dacă n-ar fi avut loc această muncă a Arhailor în corpurile dumneavoastră fizice. Munca Arhailor este deci cea care lucrează în această direcţie.

Şi pentru că aceşti Arhai acţionează astfel şi dirijează Spiritul timpului, ne putem acum întreba: Cum îi imprimă aceste Spirite ale timpului, cum îi imprimă ele omenirii intuiţia progresului ce îl are de făcut? Ele operează în aşa fel încât o fiinţă umană e stimulată ca din întâmplare de ceea ce are loc în plan fizic. Aceste cazuri nu sunt chiar legende. Vă voi aminţi numai lampa de biserică din Catedrala din Pisa, a cărei oscilaţie regulată l-a făcut pe Galilei [Nota 3] să descopere legea pendulului, ceea ce a stimulat apoi descoperirile lui Kepler [Nota 4] şi ale lui Newton [Nota 5]. S-ar putea cita sute, mii de cazuri în care s-a produs o apropiere între faptele materiale şi gândirea umană, şi care arată cum anumite intuiţii venind de la Arhai sau Începătorii s-au răspândit în lume sub formă de idei, de idei ale epocii, care au avut o influenţă asupra dezvoltării oamenilor, reglând progresele lor după anumite legi. În acest domeniu, de asemenea, entităţile care în timpul existenţei noastre pământeşti au devenit Spirite ale personalităţii într-un mod normal colaborează cu alte spirite care, prin faptul că au rămas în urmă pe vechea Lună, nu sunt deci actualmente Spirite ale formei, Puteri – ceea ce ar fi trebuit să fie în faza pământească –, ci acţionează acum doar ca Spirite ale personalităţii.

Aceste entităţi care s-au jertfit, nu din etapa solară ci numai din cea lunară, sunt deci acum Spirite ale personalităţii deşi ele nu posedă calităţile pe care ar trebui să le aibă în mod normal, adică ele nu emit intuiţiile lor precum Spiritele normale ale personalităţii, ci ca Spirite întârziate ale formei. Ele nu stimulează fiinţa umană din afară, lăsând-o să observe liber prin ea însăşi ce se petrece în lumea fizică; ele stimulează dinăuntru fiinţa umană, dau creierului acesteia conformaţia sa internă, iar gândirii îi dau o anumită orientare; în felul

acesta gândirea umană este stimulată din interior în diferite epoci, încât fiecare epocă are un anumit mod de a gândi care îi este propriu. Acest lucru ţine de subtilele configuraţii ale gândirii, de constelaţiile interne. Spiritele formei rămase în urmă, care au aceleaşi caracteristici ca Spiritele personalităţii, lucrează astfel în interiorul fiinţei umane, fac să se nască aici un anumit mod de a gândi, o formă bine determinată de concepte. Ceea ce face că oamenii nu sunt conduşi din epocă în epocă numai de intenţiile ce emană de la Spiritele personalităţii, care îi stimulează să facă una sau alta, ci ei sunt împinşi ca de forţe lăuntrice, astfel încât gândirea se manifestă fizic din interior în afară, după cum în limbă se manifestă, pe de altă parte, ceea ce a rămas, ca Spirite ale formei, în urmă. Astfel modul de a gândi se revelă ca o manifestare a Spiritelor formei care apar în epoca noastră ca Spirite ale personalităţii. Ele nu sunt deci Spirite ale personalităţii care acţionează într-un mod atât de subtil, lăsând ca omul să facă ce vrea, ci ele pun stăpânire pe el şi îl constrâng să înainteze cu o putere irezistibilă. Iată de ce totdeauna poţi deosebi la oamenii care sunt stimulaţi de Spiritul timpului aceste două tipuri. În cei care sunt stimulaţi de adevăratele Spirite ale timpului, adică cele care se află pe treapta normală, îi puteţi vedea pe adevăraţii reprezentanţi ai epocii lor. Îi putem considera ca oameni ce trebuiau să vină, iar activitatea lor ca ceva ce n-ar fi putut să se întâmple altfel. Mai avem însă şi alţi oameni în care acţionează acele Spirite ale personalităţii, care de fapt sunt Spirite ale formei. Pe acestea le-am descris ca fiind Spiritele gândirii, care au ajuns unde sunt acum în timpul ciclului lunar.

Omul este acum teatrul, scena pe care toate aceste spirite acţionează în acelaşi timp. Colaborarea lor se

manifestă în faptul că limbajul şi gândirea sunt într-un raport reciproc şi că nu numai spiritele care sunt pe aceeaşi treaptă ajung în relaţii reciproce, ci şi Arhanghelii normali care guvernează firea şi temperamentul popoarelor intră în raport cu spiritele pe care tocmai le-am caracterizat, deci nu numai cu Spiritele formei care au rămas în urmă la stadiul de Arhangheli ci şi cu anumite Spirite ale personalităţii care sunt în realitate Spirite ale formei rămase în urmă.

Aceste două tipuri apar în natura umană şi în entitatea umană. Este interesant de studiat această stare de lucruri când mergi de la un popor la altul cu facultatea de clarvedere ocultă. Poţi să vezi atunci cum acţionează Spiritele normale ale popoarelor, cum primesc ele ordine de la Spiritele timpului; vezi şi aceste Spirite ale popoarelor colaborând în viaţa interioară a individului cu Spiritele limbii, cât şi cu Spiritele gândirii care acţionează până în gândurile oamenilor. În această viaţă interioară nu există numai Arhangheli normali şi nenormali ci şi Arhangheli care se opun Spiritelor nenormale ale personalităţii, care deci reglează din interior activitatea intelectuală a unei anumite epoci. Faptul este extrem de interesant – v-am spus asta, este vorba de anumite situaţii care, pentru a fi înţelese, cer o anumită deschidere de spirit a dumneavoastră şi care trebuie îmbrăcate în cuvinte obişnuite, pentru că nu s-a creat încă o limbă care să facă inteligibile şi credibile toate aceste lucruri; eşti obligat să recurgi la cuvinte care descriu starea de fapt oarecum imaginativ, care însă corespund unui fapt extrem de important al evoluţiei omenirii –, este de cel mai înalt interes şi importanţă să urmăreşti cursul relativ recent al evoluţiei umane în timpurile mai noi, să ştii că într-o zi a fost conceput un pact între unul dintre Spiritele

conducătoare ale popoarelor – care este un Arhanghel normal – şi unul din spiritele care acţionează în interior ca Spirit al forţelor gândirii, deci cu un Spirit nenormal al personalităţii. Acest fapt a avut grave şi semnificative consecinţe într-o anumită epocă a istoriei. Pentru a face acest pact şi mai complet s-a creat un raport armonios cu Arhanghelul nenormal corespunzător care era atunci Spiritul conducător al limbii, astfel încât există deci un moment în evoluţia omenirii în care Arhanghelii normali şi nenormali colaborează şi în care, pe lângă aceasta, intervine ca o influenţă modul de a gândi provocat din interior printr-un Spirit nenormal al personalităţii. Acest pact în trei se reflectă într-un anumit popor. Este poporul indian, purtătorul civilizaţiei în timpul primei epoci postatlanteene. În această epocă de civilizaţie s-a format o constelaţie în care cele trei entităţi de care am vorbit au colaborat în cea mai mare armonie. Consecinţa acestui fapt a fost tot ceea ce se poate numi rolul istoric al poporului indian. Ceea ce a fost hotărât prin acest pact şi-a prelungit efectele până în timpurile despre care vorbesc tradiţiile istorice. Din această cauză vechea limbă sacră a Indiei a avut o astfel de forţă, a putut să aibă acele influenţe puternic civilizatoare şi să acţioneze într-un mod atât de puternic asupra epocilor următoare. Forţa sa şi-o datora Arhanghelilor nenormali care acţionau în limbă. Puterea limbii sanscrite se bazează în adevăr pe pactul de care am vorbit. Se bazează pe acest pact şi filosofia hindusă, atât de originală, şi care, ca filosofie, ca gândire creatoare ieşită dinăuntrul omului, nu a fost încă atinsă de niciun alt popor din lume. De aici provine plenitudinea launtrică a gandirii în cultura indiană. În toate celelalte domenii sunt alte condiţii care ni se revelă, dar aici – în filosofie – regăseşti ceea ce tocmai v-am spus.

De aceea este atât de atrăgător să urmăreşti aceste mersuri de gândire, care au o configuraţie aparte, deosebită, fiindcă nu provin dintr-o predominare a Arhanghelului normal asupra Arhanghelului nenormal, ci ca ceva aflat în armonie cu acea coeziune; fiindcă efectiv fiecare gând a fost asimilat de către temperamentul poporului şi dus înainte cu iubire, în detaliu, în epoca în care civilizaţia poporului indian era prima floare a erei postatlanteene. Şi dacă acţiunea limbii sanscrite s-a prelungit astfel, este pentru că aici nu a avut loc lupta care ar fi avut loc peste tot în altă parte, ci aici Arhanghelul normal evoluat a colaborat cu Arhanghelul nenormal, încât se poate spune că limba a ieşit din temperamentul cel mai pur, că ea este un produs al acestui temperament. Aici este taina acestui prim popor din civilizaţia erei postatlanteene.

Trebuie să vezi clar că la toate celelalte popoare s-a produs un echilibru curios între aceste trei forţe, între Spiritul sau Arhanghelul normal al poporului, Arhanghelul nenormal, ceea ce acţionează interior în Spiritul nenormal al timpului şi nu se exercită ca Spirit al timpului, ci din interior şi, în fine, ceea ce adevăratul Spirit al timpului a transmis poporului. Pentru a cunoaşte cu adevărat un popor trebuie să studiezi aceste forţe, să cântăreşti lăuntric partea fiecărui factor la constituţia acestui popor. De aceea, celor care nu iau în seamă forţele oculte în evoluţia umană le este atât de greu să definească cuvântul „popor”. Consultaţi lucrările în care este definită noţiunea de popor oriunde în lume şi veţi vedea cât diferă definiţiile unele de altele. Ele nu pot fi decât diferite, pentru că unul simte mai curând ceea ce vine de la Arhanghelul normal, altul simte mai curând ceea ce vine de la Arhanghelul nenormal, iar al treilea simte ceea ce

vine de la personalităţile care fac parte din popor. Fiecare simte un lucru diferit şi îl integrează definiţiei proprii. Ştiinţa spiritului ne arată clar că aceste definiţii nu sunt neapărat false; ele sunt numai impregnate de Maya, de iluzie. După ceea ce spune unul, poţi vedea că el nu ţine cont decât de Maya şi neglijează diferitele forţe care intră în joc. De aceea, în mod firesc apare o cu totul altă concepţie când, din punctul de vedere al ştiinţei spiritului, compari un popor precum poporul elveţian, care trăieşte pe un acelaşi sol dar vorbeşte trei limbi diferite, cu popoare cu o singură limbă.

De ce anumite popoare acţionează mai curând din Spiritul personalităţii şi în consecinţă îşi datorează existenţa lor acţiunii comune a diferiţilor indivizi care le alcătuiesc, acest lucru îl vom vedea după aceea. Căci găseşti pe Pământ şi popoare a căror existenţă depinde mai ales de Spiritul nenormal al personalităţii. Aceste Spirite ale personalităţii nu îşi exercită acţiunea lor asupra mersului de ansamblu al evoluţiei. Luaţi de pildă caracterul americanilor din nord; aveţi aici un popor care pentru moment se bazează pe acest principiu. Vedeţi astfel că nu poţi înţelege istoria lumii ca istorie a popoarelor decât când urmăreşti în cursul istoriei lumii Arhanghelii normali şi nenormali, Spiritele personalităţii – atât cele normale cât şi cele nenormale – la rangul pe care fiecare din ele îl ocupă în conjugarea activităţii lor şi în succesiunea popoarelor.

CONFERINŢA a III-a
VIAŢA INTERIOARĂ A SPIRITELOR POPOARELOR. FORMAREA RASELOR

Christiania, 9 iunie 1910

Vom avea de spus în aceste conferinţe lucruri pe care sufletul le poate admite uşor fiindcă el se poate interesa în mod intens, direct, de ele. Dar ansamblul acestor conferinţe n-ar fi nici complet şi nici de înţeles dacă nu am intra în anumite consideraţii care sunt mai greu accesibile decât ceea ce reprezintă baza însăşi a studiului nostru. Azi, de pildă, vom arunca o privire asupra vieţii interioare a entităţilor despre care am vorbit în ultimele două conferinţe: Spiritele normale ale popoarelor.

Am spus deja că aceste entităţi se află cu două trepte de evoluţie deasupra omului, că ele lucrează la transformarea corpului lor eteric în ceea ce se numeşte Spirit al vieţii sau Budhi. Or, omul este întreţesut în această muncă. Faptul că evoluţia acestor entităţi antrenează pe cea a omului se traduce printr-o reflectare a Spiritului poporului în individualitatea umană însăşi, reflectare care este caracterul pe care fiecare individ îl datorează poporului său.

Să căutăm acum să pătrundem în viaţa interioară a unuia dintre aceste Suflete ale popoarelor. Dacă vrem să punem în lumină interiorul omului de azi, trebuie să ne reprezentăm acest interior ca fiind alcătuit din trei elemente: sufletul senzaţiei, care este, pe scurt, elementul cel mai puţin elevat al vieţii noastre interioare, sufletul

înţelegerii sau afectivităţii, care este elementul intermediar, sufletul conştienţei, care este elementul cel mai înalt al interiorului omenesc, în care Eul uman ajunge într-adevăr la conştienţă.

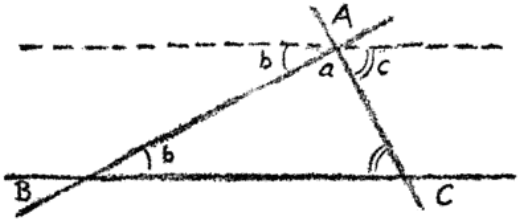
La drept vorbind, numai în sufletul conştienţei există ceea ce se numeşte conştienţă de sine. Totuşi Eul uman este activ în cele trei părţi ale vieţii interioare – atât în sufletul senzaţiei cât şi în sufletul înţelegerii sau afectivităţii şi în sufletul conştienţei.

În sufletul senzaţiei, el acţionează în aşa fel încât omul abia bănuie acest Eu al său. În sufletul senzaţiei el este dăruit cu totul tuturor instinctelor şi pasiunilor. Eul clocește mocnit în ceea ce noi numim sufletul senzaţiei. El nu iese din această stare decât în sufletul înţelegerii sau afectivităţii şi nu se luminează cu totul decât în sufletul conştienţei. Dacă vrei să studiezi separat aceste trei elemente ale vieţii interioare, trebuie să le consideri ca trei componente, trei modificări, trei părţi în cadrul corpului astral. Desigur, aceste trei modificări, aceste trei elemente ale corpului astral pregătesc însăşi transformarea corpului astral, a corpului eteric şi a corpului fizic. Dar aceste transformări nu sunt totuşi viaţa interioară propriu-zisă, elementul sufletesc al omului. Sufletescul, interiorul omului, este alcătuit din cele trei modificări ale corpului astral. Cele trei modificări trebuie să se slujească de anumite instrumente, iar acestea se relevă prin faptul că sufletul senzaţiei are un fel de instrument în corpul astral, sufletul raţiunii sau afectivităţii are un fel de instrument în cel eteric, iar sufletul conştienţei are un fel de instrument în corpul fizic. Aşa putem deosebi interiorul omenesc de învelişurile sale corporale. Natura interioară a fiinţei umane constă deci în aceste trei modificări ale corpului astral.

În timp ce, la om, viaţa interioară în care Eul lucrează şi pe care o marchează cu amprenta sa se prezintă sub forma acestor trei modificări ale corpului astral, la entităţile spirituale pe care le numim Spiritele popoarelor viaţa interioară – sau cel puţin ceea ce se poate compara la om cu aceasta – se prezintă ca trei modificări ale corpului eteric. În timp ce la om deosebim sufletul senzaţiei, sufletul raţiunii şi sufletul conştienţei, la fiinţele arhanghelice, la Spiritele normale ale popoarelor, trebuie să deosebim trei modificări ale corpului lor eteric. Dar prin faptul că aceste trei modificări sunt în corpul eteric şi nu în corpul astral, ele sunt cu totul diferite de cele pe care le comportă viaţa sufletului uman. De aceea şi trebuie să vă reprezentaţi genul de conştienţă, întreaga viaţă psihică a acestor Spirite ale popoarelor în cu totul alt mod decât viaţa interioară a fiinţei umane. Vom trece deci acum de la o caracteristică oarecum exterioară a Spiritelor popoarelor la una interioară a sufletelor acestor Spirite ale popoarelor. Nu va fi foarte uşor, trebuie însă să încercăm să trecem acest Rubicon. Pentru aceasta vom porni de la o idee care vă este familiară şi care oferă ceva asemănător cu ce este viaţa interioară a Spiritelor popoarelor. Omul nu are multe astfel de exemple în viaţa lui normală. Dimpotrivă, în conştienţa sa proprie, el are foarte puţin din ceea ce trăieşte în conştienţa Spiritelor popoarelor. Dumneavoastră vă puteţi face totuşi o reprezentare despre asta dacă mă urmăriţi cu răbdare în ceea ce vă voi spune.

Cu toţii aţi învăţat la şcoală că suma celor trei unghiuri dintr-un triunghi este egală cu 180° şi ştiţi că această cunoştinţă s-ar putea să vă vină dintr-o experienţă materială oarecare. Reprezentaţi-vă, de pildă, un triunghi în fier sau în lemn. Dacă măsuraţi cele trei

unghiuri cu un raportor, niciodată această experienţă materială nu v-ar demonstra că aceste trei unghiuri fac 180°. Dar dumneavoastră – puţin contează că desenaţi sau vă imaginaţi aceste trei unghiuri – veţi fi imediat convinşi dacă găsiţi prin raţionament că cele trei unghiuri fac 180°. Trebuie să aflaţi acest lucru din interior, prin forţa sufletului dumneavoastră. Şi pentru asta este destul să faceţi un raţionament. Ceea ce desenez nu serveşte decât la a concretiza acest raţionament.

În această figură aveţi demonstraţia riguroasă că cele trei unghiuri ale unui triunghi măsoară împreună 180°. Odată ce aţi înţeles bine acest lucru, el vă dă certitudinea pentru oricare caz. Puteţi să vedeţi faptul în gândire, fără să desenaţi. Faceţi astfel o operaţie pur intelectuală prin forţa vieţii dumneavoastră interioare; nu aveţi nevoie să ieşiţi din dumneavoastră înşivă. Pentru un moment vă puteţi reprezenta că ceea ce numim lumea sentimentelor şi ceea ce pătrunde în om prin organele sale senzoriale nu există deloc. Dacă faceţi total abstracţie de lumea exterioară şi vă construiţi spaţiul în gândire, suma unghiurilor oricărui triunghi din acest spaţiu va fi totdeauna de 180°. Pentru a dobândi o cunoaştere geometrică sau matematică nu este necesar ca un obiect exterior să apară în faţa privirii; este destul o experienţă interioară, ceva ce se petrece în conştienţa însăşi.

Dacă m-am slujit de acest exemplu am făcut-o pentru că este cel mai simplu şi cel mai practic din toate; fiindcă oamenii ştiu deja despre ce este vorba pentru că au învăţat-o la şcoală. Aş fi putut să vă citez ca exemplu şi logica lui Hegel şi tot aşa aţi fi avut un şir de noţiuni intelectuale, dar multe dintre ele v-ar fi fost necunoscute, logica lui Hegel fiind puţin răspândită. Prin aceasta vedeţi că omul poate dobândi unele cunoştinţe pe o cale pur interioară şi fără să aibă nevoie să fie incitat pentru asta de un obiect exterior.

Dacă vă reprezentaţi în lumea exterioară un lucru ce nu e accesibil decât printr-o construcţie pur matematică, veţi fi înţeles cel puţin parţial cum funcţionează conştienţa Arhanghelilor. Ei nu percep deloc o lume exterioară de culori şi sunete aşa cum o văd oamenii. O fiinţă de acest gen nu are niciodată astfel de senzaţii. Ea nu are niciodată posibilitatea să atingă ceva şi, prin aceasta, să aibă percepţii. Ea nu cunoaşte niciuna din aceste experienţe. Dar ea face o experienţă care ar putea fi descrisă astfel: în acest moment ceva vine către mine dintr-o lume care mă inspiră: Această lume a trecut prin conştienţa mea, îmi umple conştienţa.

Asta nu înseamnă că Arhanghelii ar fi un fel de fiinţe dotate pur şi simplu cu reprezentare matematică, ci că omul este atât de imperfect încât el nu îşi poate reprezenta activitatea Arhanghelilor decât sub forma acestor abstracţii care sunt adevărurile matematice. Acestea par normale atât oamenilor cât şi Spiritelor popoarelor. Puteţi conchide de aici că lumea fizică exterioară, care există pentru simţurile noastre, nu interesează deloc pe Arhangheli. Sub forma pe care o are pentru oameni, şi despre care mărturisesc simţurile, această lume fizică nu există pentru Arhangheli: Aruncaţi

din imaginea dumneavoastră despre Univers ceea ce nu este decât senzaţie fizică, faceţi abstracţie de ceea ce aţi dobândit cu ajutorul percepţiilor exterioare şi veţi suprima din imaginea dumneavoastră despre lume exact ceea ce nu îi interesează deloc pe ei. Atunci ne vom întreba ce le rămâne din ceea ce poate deveni conştienţă omenească. Tot ceea ce trăim noi în sufletul senzaţiei, tot ceea ce lumea simţurilor ne aduce de obicei ca bucurii, ca suferinţă, toate acestea nu interesează deloc aceste entităţi. Suprimaţi deci întregul conţinut al sufletului senzaţiei şi spuneţi-vă că ceea ce există în imaginea despre lume prin faptul că omul are un suflet al senzaţiei nu are nicio importanţă pentru Arhangheli; ei nu intervin în aceasta. Chiar o parte a sufletului înţelegerii este tot fără importanţă pentru Arhangheli, în măsura în care acest suflet este excitat de senzaţii exterioare. Ceea ce este provocat din afară şi omul îl elaborează prin raţiunea sa şi prin sentimentul său nu îi priveşte. Dar în sufletul raţiunii se petrec deja unele lucruri pentru care omul se regăseşte, într-un fel, pe acelaşi teren cu Arhanghelii. Ne putem da seama de asta într-un mod foarte precis când vedem, de pildă, cum se prezintă în viaţa noastră ceea ce numim idealurile noastre morale. Nu ar exista idealuri morale dacă am trăi doar senzaţiile de bucurie sau durere şi ne-am face doar idei cu privire la ceea ce ne vine din lumea exterioară sub forma percepţiilor. Am putea desigur să ne bucurăm la vederea florilor pe o câmpie sau la frumuseţea configuraţiei unui peisaj, dar n-am putea niciodată în sufletul nostru să ne înflăcărăm pentru un ideal. Nu din lumea exterioară poate să ne vină el, ci noi trebuie să îl încrustăm în sufletul nostru şi să ardem pentru el. Dar nu este suficient să te înflăcărezi, să trăieşti în sufletul senzaţiei, trebuie şi să gândim la acestea. Cel

care nu face decât să simtă, cel care nu gândeşte poate fi un visător, dar niciodată om practic. Idealul nostru nu trebuie să-l primim din afară în sufletul senzaţiei, ci să-l lăsăm să se reverse în noi aşa cum vine din lumea spirituală şi să îl prelucrăm în sufletul înţelegerii sau afectivităţii. În materie de artă, arhitectură etc. idealurile trăiesc în sufletul înţelegerii sau afectivităţii şi în sufletul conştienţei. Ele sunt în legătură cu ceea ce omul nu poate percepe din afară, dar străbate şi aprinde interior fiinţa sa astfel încât constituie o parte a vieţii sale.

Observaţi viaţa popoarelor, vedeţi cum, din epocă în epocă, apar aici noi idei. De unde ar fi putut grecii să scoată reprezentările lor despre Zeus şi despre Atena dacă nu s-ar fi încrezut decât în percepţiile lor exterioare! Tot ceea ce a intrat în înţelepciunea, în mitologiile, în religiile popoarelor, în învăţăturile popoarelor a ieşit din viaţa interioară. Astfel jumătate din ceea ce constituie fiinţa noastră interioară – jumătatea sufletului înţelegerii sau afectivităţii noastre, şi al celui al conştienţei – este deci alimentată dinăuntru, şi asta în măsura în care omul se impregnează lăuntric de ceea ce tocmai a fost caracterizat. Până aici pot Arhanghelii să pătrundă în sufletul omenesc şi până aici merge şi viaţa lor propriu-zisă. Trebuie deci să excludeţi din viaţa interioară ceea ce este primit propriu-zis din afară prin sufletul senzaţiei şi ce este elaborat prin sufletul înţelegerii sau afectivităţii.

Mai aveţi şi ceea ce numim Eul nostru. Eul este elementul cel mai înalt al entităţii noastre. Ceea ce purtăm în conştienţa morală sunt idealurile, gândurile morale, estetice, ideale. Aşa cum privirea omului este închisă într-un fel spre înăuntru, dar prin simţurile sale el se poate deschide spre lumea exterioară încât poate spune: eu percep culori, sunete, căldură şi frig, tot astfel el are şi

conştienţa că în spatele acestor percepţii de sunete, culori, căldură, frig există şi o altă realitate. Sunt fiinţele care fac parte din regnurile animal, vegetal şi mineral. Asta este în spatele percepţiei. Omul îşi poate deci reprezenta lumea ca prelungindu-se astfel mai departe, dincolo. Dar vederea acestui dincolo este închisă omului obişnuit. Dacă nu ar fi aşa, materialismul n-ar putea exista. Dacă ar avea vederea liberă asupra domeniului care se ridică deasupra sufletului senzaţiei şi a sufletului conştienţei, el ar fi la fel de nebun să se îndoiască de lumea spirituală cum ar fi nebun să se îndoiască astăzi de existenţa regnului animal, vegetal, mineral.

Gândiţi-vă acum: Eul, elementul superior al omului, cuprinde sufletul senzaţiei, al înţelegerii şi al conştienţei. Pentru Arhanghel, viaţa sa interioară începe cu ceea ce el resimte în sufletul înţelegerii sau afectivităţii. El se ridică apoi în Eul său, care însă se întinde într-o lume a regnurilor superioare, o lume de fapte spirituale în care el trăieşte aşa cum trăieşte omul în regnul animal, vegetal, mineral care îl înconjură. Trebuie deci să recunoaştem că, dacă această fiinţă arhanghelică poate avea în viaţa sa interioară ceea ce noi, ceilalţi oameni, numim Eu, nu poţi totuşi să spui că acest Eu al Arhanghelului ar fi asemănător cu cel pe care îl numim noi astfel. Eul Arhanghelului, care se află într-adevăr cu două trepte deasupra celui al omului, nu este de aceeaşi natură cu Eul uman. El îşi are rădăcinile într-o lume superioară, aflată cu două trepte deasupra omului. Aşa cum omul, prin simţurile sale, vede culorile, aude sunetele, tot astfel Arhanghelul îşi coboară privirea asupra lumii care include Eul ca adevăr obiectiv, doar că în jurul acestui Eu se grupează încă ceva din această parte a astralului pe care noi oamenii îl cunoaştem în noi ca suflet al înţelegerii sau

afectivităţii. Reprezentaţi-vă aceste entităţi contemplând o lume care nu atinge ceea ce este de natură minerală, vegetală şi animală. Spuneţi-vă că atunci când privirea lor, care este o privire spirituală, contemplă imaginea acestei lumi ei percep acolo centre. Aceste centre sunt Eurile umane în jurul cărora se grupează iar ceva ca un fel de aură. Aveţi astfel o idee despre modul în care o fiinţă arhanghelică vede indivizii care, într-un popor, depind de ea şi constituie acest popor. Universul său constă într-un câmp de percepţie astrală în care se găsesc anumite centre. Aceste centre, aceste puncte sunt diverse personalităţi omeneşti, diverse Euri umane. Astfel, aşa cum culorile şi sunetele, căldura şi frigul sunt în câmpul nostru de percepţie şi constituie lumea care ne interesează, noi suntem noi înşine, printr-o parte a vieţii noastre interioare, un câmp de percepţie pentru Arhangheli, pentru Sufletele popoarelor. Aşa cum noi intervenim în lumea exterioară, o prelucrăm şi o transformăm în instrumente, tot astfel, în măsura în care ţinem de cutare sau cutare popor, noi suntem acele obiecte care aparţin câmpului de lucru al Arhanghelilor sau Spiritele popoarelor, după cum ţinem de un Spirit al poporului sau altul.

Aici pătrundem – oricât de extraordinar ar părea acest lucru – într-o teorie a cunoaşterii superioară, cea a Arhanghelilor. Acest mod de cunoaştere este într-adevăr cu totul diferit de cel al oamenilor, căci ceea ce pentru Arhangheli constituie „datul" este deja cu totul diferit. Pentru om, „datul" este ceea ce este răspândit în spaţiu, ceea ce ne apare prin simţurile noastre ca sunet, culoare, căldură, frig, senzaţie de moale şi de dur. Pentru Arhangheli, „datul" este ceea ce apare în câmpul conştienţei omului. Este pentru ei o cantitate de centre, de

puncte în jurul cărora se aglomerează experienţele interioare ale omului, în măsura în care ele se desfăşoară în sufletul înţelegerii sau afectivităţii; dar activitatea lor proprie, în cazul corespunzător, este de ordin mai înalt.

Cum se nuanţează deci imaginea pe care Arhanghelii sau Spiritele popoarelor şi-o fac despre Univers? Pentru om, senzaţia pe care el o are despre ceea ce îl încojoară este diversificată prin faptul că atunci când el ia un obiect în mână îl resimte ca rece sau cald. Arhanghelul vieţuieşte ceva analog când întâlneşte indivizi umani. El vede pe unii care au mai multă activitate interioară, care au un suflet mai bogat, aceştia îi fac o impresie mai puternică. Alţii îi par leneşi, apatici, săraci în viaţa interioară. Toate aceste fiinţe reprezintă pentru el ceea ce sunt căldura şi frigul în imaginea despre lume pe care şi-o face sufletul omului. Aşa se diversifică imaginea lumii pentru Arhangheli şi, în funcţie de aceasta, el poate să se slujească de indivizi, să elaboreze în propria sa fiinţă, pentru ei, ceea ce trebuie să conducă ansamblul unui popor.

Între viaţa acestui Arhanghel şi cea a poporului în fruntea căruia el se află mai este şi un alt raport. Aşa cum viaţa omului cunoaşte perioade de creştere şi de descreştere, o tinereţe şi o bătrâneţe, Arhanghelul cunoaşte o tinereţe şi o bătrâneţe care corespund dezvoltării şi decadenţei civilizaţiei în poporul pe care îl conduce.

Să pătrundem din nou în viaţa interioară a unuia dintre Arhangheli. După ceea ce v-am spus, veţi fi remarcat că ceea ce fiinţa umană primeşte din afară Arhanghelul primeşte dinăuntru; de aceea, când discerne indivizii unui popor ca tot atâtea centre, el are sentimentul că ceea ce îi apare lui astfel apare în conştienţa sa din interior, dar îi este cumva străin. Este

puţin asemănător cu ideile subite care apar în conştienţa noastră. Şi la el apare – dar în sens invers – ceea ce există la om ca tinerete şi bătrânete. Pentru om, tinereţea înseamnă că membrele sale îi par proaspete şi sprintene, el le simte crescând şi dezvoltându-se. La bătrâneţe, ele îi par fără vlagă şi refuză să îl slujească. Acest lucru îl simte venind din interiorul său. Arhanghelul o simte şi el venind din interiorul său, însă creşterea şi decadenţa unui popor sunt totuşi pentru el ceva străin, despre care are impresia că nu depinde de el, că nu este direct implicat, deşi asta îi dă prilejul să se încorporeze într-un anumit popor la o epocă dată. Când i se prezintă posibilitatea de a se încorpora într-un popor care este în faza ascensională a vieţii sale, care este în plină creştere, Arhanghelul coboară aşa cum coboară un suflet omenesc când şi-a terminat existenţa sa între moarte şi o nouă naştere. Tot astfel coboară Arhanghelul într-un popor şi se încorporează acolo. El resimte şi moartea poporului respectiv, necesitatea de a se retrage când centrii pe care îi percepe încep să fie mai puţin productivi, mai puţin activi, când viaţa lor interioară începe să devină săracă. Vine atunci momentul în care el părăseşte o comunitate de acest gen; el intră în „Devachanul" lui, în existenţa sa dintre moarte şi o nouă naştere, aşteptând prilejul de a regăsi, mai târziu, o altă comunitate. Tinereţea unui popor, ascensiunea sa corespunde deci tinereţii Spiritului poporului, şi acest Spirit al poporului o percepe ca pe un element proaspăt şi dinamic în care trăieşte. În ce priveşte perioada de decadenţă a vieţii poporului, el o resimte ca şi cum centrii care sunt în câmpul percepţiilor sale s-ar usca. Iată ce ne poate da o idee despre ceea ce este viaţa interioară a unui astfel de Suflet al poporului.

Oprindu-ne asupra celor arătate putem spune: în anumite privinţe un astfel de Suflet al poporului este destul de depărtat de viaţa indivizilor, căci ceea ce trăieşte în sufletul senzaţiei unui om şi în partea inferioară a sufletului înţelegerii acestuia constituie un domeniu în care Spiritul poporului, Arhanghelul, nu ajunge. Acest domeniu este totuşi foarte real pentru om. El simte că face parte din ceea ce viaţa sa are mai profund, mai intim. În anumite privinţe, natura Arhanghelului care conduce poporul planează deasupra individului. Arhanghelul care conduce poporul rămâne departe de lucrurile personale pe care le vieţuieşte omul când are percepţii senzoriale. – Dar există mediatori, şi este important pentru noi să înţelegem că există aceşti mediatori. Sunt fiinţele pe care le numim Îngeri, şi care se află între Arhangheli şi om. Luaţi aceste cuvinte în sensul cel mai strict: Spiritele popoarelor sunt Arhangheli, sunt spirite care au terminat transformarea corpului astral în Sine spirituală sau Manas şi care acum transformă corpul lor eteric în Budhi. Între aceste fiinţe şi oameni se află Îngerii. Ei sunt ocupaţi să transforme corpul lor astral în Manas sau Sine spirituală, dar încă nu au terminat această muncă. În ce-l priveşte pe om, el este la începutul acestei munci în epoca actuală, în timp ce Îngerii aproape au terminat această muncă, fără să fi ajuns totuşi încă la capăt. De aceea, domeniul acestor entităţi este mult mai apropiat de cel în care trăieşte omul. Putem spune că fiinţele îngereşti, cu întregul lor sufletesc, sunt aplecate asupra a ceea ce numim corpul astral. De aceea ele au o perfectă înţelegere a tot ce poate resimţi în fapt personalitatea umană ca suferinţă şi bucurie. Însă, pe de altă parte, fiindcă ele se ridică mult deasupra Eului omului, deoarece au un Eu superior, pot să asimileze o

parte a lumii spirituale, căci câmpul conştienţei lor se întinde până în domeniul în care se situează lumea conştientă a Arhanghelilor. Ei sunt deci în adevăr intermediari între Arhangheli şi individualităţile umane. Primesc ei înşişi ordine de la Spiritele popoarelor pentru a le transmite sufletelor individuale, iar din această transmitere rezultă ceea ce orice om poate face nu numai pentru progresul său, pentru propria sa dezvoltare, ci şi pentru poporul întreg.

Căci două curente străbat, unul lângă altul, viaţa oricărui om. Unul este cel care îl face să înainteze din încarnare în încarnare, cel care îl priveşte personal, şi de care el trebuie să se ocupe înainte de toate pentru a îndeplini datoria care, în fond, este cea mai imperativă din toate, fiindcă este datoria cea mai proprie. El nu trebuie să rămână pe loc, pentru că atunci germenii depuşi în el ar rămâne sterili dacă nu s-ar ocupa de ei. Este problema lui proprie, ceea ce îl face să progreseze din încarnare în încarnare. Pe de altă parte, contribuţia sa la comunitatea poporului său, la problemele nemijlocite ale poporului său provine din inspiraţia Îngerului care duce ordinele Arhanghelului spre fiecare om. Ne putem deci reprezenta o ţară locuită de un popor, apoi, deasupra acestui popor, aura poporului, aura eterică, iar aici intră în joc forţele Spiritului poporului pentru a modifica corpul eteric al individului după cele trei feluri de forţe. Cel care acţionează astfel în aura poporului este Arhanghelul, o fiinţă aflată cu două trepte deasupra omului, care planează deasupra poporului şi hotărăşte în mare asupra a ceea ce trebuie să facă acest popor. Arhanghelul ştie ce trebuie să fie făcut în perioada de creştere, de tinereţe a poporului; el ştie spre ce treburi ale poporului trebuie

folosită trecerea de la tinereţe la bătrâneţe pentru ca impulsurile sale să acţioneze corect.

Aceste mari trăsături, mari linii, le trasează Arhanghelul. Dar aici, jos, pe planul fizic, le realizează individul. Apoi, între om şi Arhanghel sunt intermediari Îngerii, care împing pe fiecare om la locul pe care trebuie să îl ocupe pentru ca în sentimentul poporului să se întâmple ceea ce corespunde directivelor generale ale Arhanghelului. Avem o reprezentare justă despre acest lucru dacă ne imaginăm cele ce v-am descris nu ca pe o simplă alegorie, ci ca pe o realitate.

În toată ţesătura urzită astfel de Arhanghel intervin, pe de altă parte, ceea ce numim Arhanghelii nenormali, Spiritele limbii, în sensul în care am vorbit în ultima conferinţă. Am explicat şi ceea ce era intervenţia Spiritelor nenormale ale personalităţii, Arhai. Putem îmbrăţişa acum cu privirea domeniul în care Arhanghelul dă directive, în care el repartizează misiunile care vor fi apoi transmise prin Îngeri fiinţelor umane. Însă Arhanghelul poate acţiona şi în domeniul Spiritelor nenormale ale personalităţii, iar aceste spirite nenormale – care au ţeluri cu totul diferite de cele ale Arhanghelilor – pot zădărnici în anumite privinţe măsurile luate de Arhanghel. Când se întâmplă aşa, când aceste Spirite nenormale ale personalităţii se pun de-a curmezişul măsurilor luate de Arhangheli, poţi să constaţi că în sânul unui anumit popor se formează grupări care se încarcă cu sarcini speciale. Prin faptul că într-un popor se formează astfel de grupări cu sarcini speciale, intervenţia Spiritelor personalităţii devine extrem de vizibilă. Acest fapt se poate extinde pe multe secole. În Germania, de pildă, tocmai în domeniul în care noi trebuie să lucrăm în mod deosebit spiritual-ştiinţific poţi observa că Arhanghelul

germanilor s-a ciocnit timp de secole cu acţiunea adesea contrară a anumitor Spirite opuse ale personalităţii. Fărâmiţarea naţiunii germane în mici popoare este într-adevăr rezultatul acestei duble acţiuni a Spiritelor nenormale ale personalităţii şi a Arhanghelilor.

Popoarele de acest gen sunt oarecum puţin centralizate, ele tind mai mult la dezvoltarea indivizilor. Ceea ce de altminteri este bine, fiindcă, prin însuşi acest fapt, în mentalitatea populară se poate exprima o mare diversitate, multiple nuanţe.

Dar poate să apară şi un alt caz, în care nu Spiritul nenormal ci Spiritul normal al personalităţii este cel care se manifestă în Spiritul timpului şi devine, să zicem aşa, mai important într-un fel decât ar fi fost el în cursul obişnuit al lucrurilor.

Când privim un popor, prima forţă pe care o vedem este deci Arhanghelul. Apoi intră în joc Spiritul timpului, care dă ordinele sale Arhanghelului, iar acesta le trimite Îngerilor, care le comunică fiecărui om în parte. Cum de obicei nu vezi decât ceea ce este cel mai aproape de tine, în această acţiune comună vedem acţiunea Îngerului ca fiind cea care pare să aibă cea mai mare importanţă. Dar se poate întâmpla ca Spiritul timpului să dea ordine cu mai mare greutate, mai imperative, se poate deci să fie obligat, ca să spunem aşa, să retragă ceva Arhanghelului, asta pentru că el trebuie să separe o parte a poporului ca să se împlinească ceea ce reprezintă sarcina timpului, misiunea Spiritului timpului. Într-un astfel de caz are loc o sciziune între unele comunităţi ale poporului. Atunci Spiritul timpului are vizibil comanda asupra Arhanghelului. Este ceea ce s-a petrecut când poporul olandez s-a separat de trunchiul comun pe care îl forma cu poporul german. Olanda şi Germania aveau la obârşii

un acelaşi Arhanghel, iar sciziunea s-a operat prin faptul că la un moment dat Spiritul timpului a selecţionat o parte a acestei comunităţi şi i-a încredinţat ceea ce urmau să devină responsabilităţile importante ale spiritului timpului modern. Tot ceea ce puteţi şti din istoria Olandei – istoria nu este decât aspectul exterior, Maya unui proces interior – este doar o reflectare a acestui proces interior. Exterior, vedem producându-se o sciziune între poporul olandez şi ansamblul comunităţii germane. Dar fondul lucrurilor este faptul că Spiritul timpului avea nevoie de un instrument pentru a împlini o anumită misiune peste mări. Întreaga misiune a poporului olandez a fost o misiune a Spiritului timpului. Şi dacă acest popor a fost desprins de ansamblul său a fost pentru ca el să îi dea Spiritului timpului posibilitatea ca la un moment dat să realizeze ceva important. Ceea ce povestesc istoricii nu este decât Maya exterioară, care mai curând ascunde adevăratele fapte decât să le reveleze.

Puteţi vedea şi în altă parte ceea ce s-a produs acolo într-un mod atât de frapant, adică faptul că o parte a unui popor a trebuit să se separe de ansamblul lui. Este vorba de poporul portughez. Aici veţi căuta în van alte cauze pentru această separare decât cea a unei victorii a Spiritului timpului asupra Arhanghelului. Dacă treceţi în revistă faptele, descoperiţi că aici prilejul a fost folosit pentru a forma un anumit popor – prilejurile fiind puţin numeroase. Spaniolii şi portughezii formau un acelaşi popor. Motivele exterioare sunt acelea că fluviile sunt cu adevărat navigabile numai până la graniţa portugheză. Nu există alt motiv exterior. În schimb, există o motivaţie interioară, şi anume faptul că trebuiau să fie împlinite anumite sarcini, care au devenit chiar problema portughezilor, sarcini diferite de cele care reveneau

întregului popor spaniol. Vedem atunci că pentru o vreme Spiritele timpului au o activitate mult mai intensă decât de obicei. Vedem cum armonia care domnea până atunci este înlocuită printr-o altă legătură. În loc să dea instrucţiunile sale Arhanghelului, Spiritul timpului intervine direct în istoria poporului, iar celelalte spirite folosesc acest prilej pentru a înfăptui o încorporare. Când un astfel de popor este desprins în acest fel, Spiritul timpului îşi asumă atât de bine pentru o anumită perioadă de timp funcţiile de Arhanghel încât, în primul foc al entuziasmului care pune stăpânire pe indivizi, această separare nu se manifestă mai întâi decât prin agitaţie, prin excitaţie în poporul de care este vorba. Această agitaţie provine din misiunea Spiritului timpului. Apoi se creează posibilitatea pentru un Arhanghel normal şi un Arhanghel nenormal să se încorporeze în partea poporului astfel desprinsă. Iată cum s-au format popoarele olandez şi portughez, care au primit apoi proprii lor Arhangheli, normal şi nenormal. În ceea ce s-a încorporat astfel, în diferenţele temperamentului poporului care se manifestă atunci la indivizi vezi cum au intrat în acţiune aceste entităţi spirituale. Le vezi intervenind într-un mod cu totul curios şi recunoşti atunci că istoria, aşa cum se desfăşoară ea în exterior, nu este decât o reflectare a intervenţiei lor.

Astfel, afirmaţia după care lumea exterioară este Maya, iluzie, ia treptat un sens tot mai concret. Ceea ce se petrece în istorie nu este decât reflectarea exterioară a entităţilor spirituale, suprasensibile, aşa cum omul exterior vizibil nu este decât reflectarea omului interior. De aceea eu a trebuit să spun, şi asta trebuie mereu accentuat: afirmaţia că „lumea este Maya” este de cea mai mare importanţă. Dar nu este destul să-ţi repeţi aceste

cuvinte într-un mod abstract; trebuie chiar să fii în stare să le aplici până în detalii.

Am văzut însă deja că şi alte spirite şi Ierarhii sunt active în ceea ce noi numim lumea. Am vorbit despre Arhanghelii normali şi nenormali. Arhanghelii nenormali ni s-au revelat ca fiind în realitate Spirite ale formei sau Puteri, care au renunţat să dezvolte o parte a calităţilor lor. Dar ce este cu Spiritele normale ale formei? Pe acestea le găsim cu patru trepte deasupra omului. Vom mai spune câte ceva despre aceste Spirite normale ale formei în viitoarea conferinţă. Acestea sunt deci entităţi aflate cu patru trepte deasupra omului. Dar seria Ierarhiilor nu se opreşte la ceea ce am numit Spiritele formei. Deasupra lor întâlnim Spiritele mişcării – Dynamis sau Tării; mai sus avem Kyriotetes – Domnii sau Spirite ale înţelepciunii, cum am spus în ***Ştiinţa ocultă*** şi în scrierea mea despre ***Cronica Akasha***.

Acum puteţi înţelege că legea renunţării, a întârzierii este valabilă şi pentru spirite mai înalte, că şi Spiritele mişcării ar putea deci să rămână în urmă în anumite atribute ale lor – Spiritele mişcării sunt cu cinci trepte deasupra omlui –, dar anumite Spirite ale mişcării participă azi la evoluţia omenirii ca şi cum ele nu ar fi decât Spirite ale formei. Prin anumite calităţi ale lor, ele sunt în realitate Spirite ale mişcării; prin altele, cele la care ele au renunţat, sunt Spirite ale formei. Există deci Spirite normale ale formei cu patru trepte deasupra omului şi alte spirite care acţionează pe acelaşi teren cu aceste Spirite ale formei, dar care în realitate sunt Spirite ale mişcării. Aşa cum Arhanghelii normali şi nenormali se întâlnesc pe terenul unui acelaşi popor, există un teren pe care acţionează în acelaşi timp Spiritele normale ale formei şi Spiritele nenormale ale formei, acestea din urmă

fiind Spirite întârziate ale mişcării. Iar din colaborarea lor se naşte ceva ce îi priveşte îndeaproape pe oameni; prin aceasta se configurează ceea ce noi numim rasele umane, pe care trebuie să le deosebim de popoare.

Acest mod de a vedea lucrurile ne dă o noţiune, nu confuză, ci fluidă. Căci nu trebuie amestecat totul. Un popor nu este o rasă. Noţiunea de popor nu are nimic comun cu cea de rasă. O rasă se poate împărţi în popoare diferite. Rasele sunt alt fel de comunităţi decât popoarele. Desigur, noi vorbim pe bună dreptate de un popor german, olandez sau norvegian; dar vorbim şi despre o rasă germanică. Ce conţine deci noţiunea de rasă? Într-o rasă acţionează acele entităţi pe care le numim Spiritele normale ale formei sau Puteri şi entităţile pe care le-am cunoscut ca Spirite nenormale ale formei, care de fapt sunt Spiritele mişcării cu misiune de Spirite ale formei. Datorită lor oamenii sunt împărţiţi în rase. Ceea ce face ca pe Pământ toţi oamenii să fie egali, ceea ce face din orice fiinţă umană, oricare ar fi rasa căreia îi aparţine, un membru al omenirii întregi depinde de Spiritele normale ale formei. Dar ceea ce acţionează asupra întregului Pământ pentru a împărţi oamenii în rase, acest lucru depinde de Spiritele nenormale ale formei, care au renunţat la o evoluţie normală pentru ca astfel Pământul să nu poarte o omenire uniformă, ci să aibă o multitudine de fiinţe umane.

Am schiţat astfel fundamentul diferitelor popoare. Privirea noastră îmbrăţişează întreaga planetă Pământ. O vedem destinată prin Spiritele normale ale formei să poarte *o* omenire unică, găsim că Spiritele mişcării rămase în urmă s-au introdus pe acest teren al Spiritelor formei şi, ca Spirite nenormale ale formei, au împărţit omenirea dispersată pe Pământ, au împărţit-o în rase.

Dacă căutăm să vedem ce vor realmente aceste spirite, dacă căutăm să înţelegem ţelurile şi sarcinile Spiritelor normale şi nenormale ale formei, înţelegem şi ceea ce aşteaptă ele de la rasele umane cât şi faptul că acestea – rasele – slujesc, într-un cuvânt, ca bază, ca puncte de sprijin pentru ceea ce urmează să crească din ele. Când vom trece apoi la poporul ca atare vom putea înţelege despre ce este vorba.

CONFERINŢA a IV-a
EVOLUȚIA RASELOR ȘI EVOLUȚIA CIVILIZAȚIILOR

Christiania, 10 iunie 1910

Dacă vrei să înţelegi ce raport au între ele rasele umane, aceste rase din care au ieşit diversele popoare, trebuie să ţii cont de faptul că omul, aşa cum îl cunoaştem, aşa cum suntem noi înşine, este o fiinţă foarte complicată, care nu a putut să apară în forma şi natura sa actuală decât datorită colaborării nenumăratelor entităţi cosmice. Prin ***Cronica Akasha*** [Nota 6] şi prin alte studii privind dezvoltarea acestei fiinţe umane se ştie că, înainte de a fi atins starea sa prezentă, Pământul nostru a trebuit să treacă prin alte trei stări. În cursul acestor trei stări au fost create şi apoi s-au dezvoltat până la nivelul pe care îl au astăzi trei elemente ale naturii umane: corpul fizic, corpul eteric sau corpul vieţii şi corpul astral. Omul nu a devenit în stare să ia în sine un al patrulea element, Eul, decât în timpul încarnării actuale a Pământului. Aceste patru părţi ale fiinţei sale sunt revelatorii pentru tot ce s-a

petrecut în cursul a trei, sau mai curând patru, încarnări ale Pământului nostru, Saturn, Soare, Lună, şi a ceea ce s-a scurs deja din perioada pământească. Dacă faceţi să treacă prin faţa privirii dumneavoastre interioare toate entităţile care au contribuit la această evoluţie – Spiritele voinţei sau Tronurile, Spiritele înţelepciunii, ale mişcării, ale formei, ale personalităţii, Arhanghelii, până jos, la Îngeri, iar în sus până la Heruvimi şi Serafimi, care sunt deasupra Spiritelor voinţei sau Tronuri – vă puteţi spune că a trebuit să fie foarte complicată această cooperare căreia fiinţa umană îi datorează organizarea pe care o are astăzi. Am văzut: pentru ca să poată să apară omul a trebuit nu numai ca toate aceste entităţi şi toate forţele naturii să acţioneze simultan în Cosmos, ci şi ca, în epoci date, anumite entităţi să renunţe la a-şi urma cursul normal al evoluţiei lor, să rămână în urmă, în aşa fel încât să poată interveni în organizarea umană într-un alt mod decât dacă ele ar fi evoluat normal.

Suntem deci în faţa unei creaţii minunate în complexitatea şi varietatea ei atunci când încercăm să înţelegem ce este fiinţa umană aşa cum o vedem astăzi. Şi trebuie într-un fel să ne fie clar că putem înţelege cum a luat naştere omul prin cooperarea acestor entităţi doar dacă discernem într-un fel această ţesătură şi urmărim atent diferitele fiinţe în activitatea lor. Dintre aceste entităţi, principala, cea care este cea mai importantă pentru omul de astăzi, este cea care i-a dat posibilitatea să-şi spună „Eu” sieşi, să ajungă treptat la conştienţa Eului, şi ştim că această posibilitate i-a fost acordată pentru prima dată de Spiritele formei, pe care noi le numim Puteri sau Exusiai. Când observăm atent chiar aceste entitări în timpul activităţii pe care o consacră oamenilor ne putem oarecum întreba: Ce s-ar întâmpla cu

omul dacă în el ar fi active în principal doar aceste entităţi, şi anume cele care se află într-o evoluţie normală? Putem spune că ele ne-au acordat organul Eului. Dar asta înseamnă, pe scurt, şi că, prin natura lor, ele au ca interes principal să aducă pe om la posesiunea Eului său. Or, ceea ce ele au făcut astfel în natura umană nu apare, nu se realizează astăzi decât când fiinţa umană a ajuns la o anumită vârstă.

Aduceţi-vă aminte ce spune ştiinţa spiritului cu privire la educaţia copilului [Nota 7]: între naşterea sa fizică şi schimbarea dentiţiei sale, deci până la şapte ani, fiinţa umană dezvoltă mai ales corpul fizic. Spiritele formei nu se interesează în mod deosebit de dezvoltarea corpului fizic, căci această dezvoltare este în fond o repetiţie a ceea ce s-a petrecut pentru om pe vechiul Saturn, repetiţie care s-a petrecut deja de multe ori şi se repetă într-un mod deosebit între naşterea fizică cea mai recentă şi cel de al şaptelea an. Vin apoi anii care merg de la 7 la 14, deci până la pubertate. Şi aceasta este o perioadă care nu interesează în mod deosebit Spiritele formei. Este o repetiţie a vechii stări solare, iar Spiritele formei n-au vrut de fapt să intervină cu principala lor activitate, cea care constă în a ne da un Eu, decât pe Pământ. Ajungem apoi la a treia perioadă de viaţă, cea care se scurge între al 15-lea şi al 21-lea sau al 22-lea an. În acest timp se repetă dezvoltarea corpului astral care depinde în mod normal de etapa de dezvoltare lunară. Spiritele normale ale formei nu sunt interesate deocamdată de această fază. Astfel, nici una din cele trei perioade ale vieţii omului care preced adevărata naştere a Eului – care nu se produce decât în jurul vârstei de 20 de ani – nu determină un interes imediat pentru Spiritele formei. Ca să spunem aşa, prin natura lor, ele nu intervin

decât către al 20-lea an. Dacă reflectaţi la acest lucru nu veţi mai găsi cu totul exatraordinar să poţi spune: după adevăratele intenţii ale Spiritelor formei ar fi suficient ca omul să apară în starea în care se află în jurul vârstei de 20 de ani. Pentru aceste spirite, ceea ce s-a dezvoltat la om până aici este, într-un cuvânt, ca un fel de germene, de stare embrionară şi, dacă îmi este permis să vorbesc într-un mod plastic, aş spune că Spiritele formei care au evoluat normal ar prefera ca totul să se petreacă cu un fel de regularitate, ca până atunci nimeni să nu fi intervenit înainte de lucrarea lor. Dacă n-ar exista nicio imixtiune înainte de al 20-lea an în sarcina care le revine, atunci fiinţa umană ar avea în timpul primilor şapte ani ai dezvoltării sale conştienţa care revine de drept corpului fizic, adică o conştienţă foarte vagă, aşa cum o are lumea minerală. În al doilea stadiu – între 7 şi 14 ani – ea ar trăi în starea de conştienţă a somnului. De la 14 la 21 de ani ar avea o viaţă interioară intensă, dar ar fi într-o stare de vis. Abia după ce ar fi trecut prin această stare de conştienţă lunară, numai către 20 de ani, ea s-ar trezi cu adevărat. Numai atunci ar ajunge la conştienţa Eului. Dacă lucrurile şi-ar urma cursul lor normal, ea nu ar ieşi din sine decât acum, pentru a îmbrăţişa cu privirea lumea exterioară şi a-şi face din ea imaginea pe care o cunoaştem astăzi.

Vedeţi deci, dacă iei în seamă doar activitatea Spiritelor formei, fiinţa umană nu ar ajunge foarte repede la starea sa de conştienţă actuală, căci ştiţi că această conştienţă se trezeşte într-o anumită măsură la omul de astăzi la puţin timp după naşterea sa fizică. Ea nu s-ar trezi aşa încât să poată vedea clar, limpede, lumea exterioară dacă alte spirite, care sunt de fapt Spirite ale mişcării, n-ar fi rămas în urmă şi n-ar fi renunţat la dezvoltarea anumitor facultăţi pe care altfel le-ar fi putut

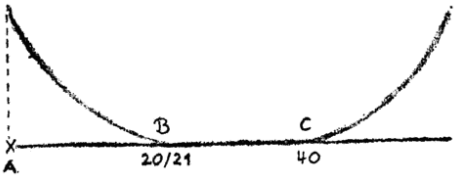
dobândi înaintea evoluţiei pământeşti; oprindu-se deci în dezvoltarea lor, ele pot acum să intervină într-un mod deosebit în viaţa omului pe Pământ. Prin faptul că au evoluat în alt mod, ele sunt în stare să îi dea mai devreme omului ceea ce el nu ar fi trebuit să primească decât către 20 de ani. Aşadar acestea sunt entităţi spirituale care au renunţat la posibilitatea de a evolua normal până la treapta evoluţiei Pământ, entităţi spirituale care în timpul evoluţiei Pământ ar fi trebuit să fie Spirite ale mişcării, care însă au rămas pe loc la treapta de Spirite ale formei şi în evoluţia pământească acţionează ca Spirite ale formei. Astfel, în evoluţia pământească, ele îi pot da omului, care de fapt încă nu este deloc matur pentru aşa ceva şi care are de recuperat multe din epoca anterioară, îi pot da ceea ce forma normală de evoluţie i-ar acorda abia în jurul vârstei de 20 de ani.

Faptul are consecinţe foarte importante. Imaginaţi-vă o clipă că lucrurile ar fi aşa. Dacă aceste Spirite cu evoluţie nenormală nu ar interveni, fiinţa umană nu ar intra la socoteală pentru lumea fizică decât în starea în care se află în jurul vârstei de 21 ani, adică ar fi trebuit să se nască ca fiinţă fizică trecând prin cu totul alte stadii embrionare. Din cauza acestor Spirite nenormale ale formei, dezvoltarea fiinţei umane are loc deja în lumea fizică între naşterea sa şi până la vârsta de 20 de ani, ceea ce corespunde aproape cu prima treime a vieţii noastre pământeşti. Aşadar, trebuie să spunem: prima treime a vieţii noastre pământeşti nu este condusă de entităţile spirituale care guvernează evoluţia Pământului, ci de altele, de entităţi spirituale nenormale şi, datorită faptului că aceste entităţi participă la evoluţie, noi – ceilalţi oameni – nu avem forma pe care am avea-o dacă ne-am naşte în starea care este a noastră în jurul vârstei de 21 de

ani. Acest fapt omul îl plăteşte suportând în timpul primei treimi a vieţii sale influenţa foarte puternică a acestor entităţi nenormale. Întreaga sa creştere are loc într-adevăr sub influenţa lor, ceea ce face ca odată scursă treimea de mijloc a vieţii – care nu ţine în fond decât de Spiritele nenormale ale formei – el să fie angajat pe o cale descendentă; un recul începe să apară în el şi organizarea sa eterică şi astrală se deteriorează, astfel încât viaţa umană se împarte în trei faze: o treime ascendentă, una mijlocie, intermediară şi una descendentă. Numai în faza intermediară este omul cu adevărat o fiinţă umană în timpul vieţii sale pământeşti, iar în ultima treime a acestei vieţi el trebuie să dea înapoi ceea ce a primit în timpul fazei ascendente.

Dacă n-ar fi fost supus decât influenţelor Spiritelor normale ale formei, tot ce se petrece în el până la 20 de ani ar avea o formă, un aspect cu totul diferit. Totul s-ar petrece altfel. În fond, ceea ce se dezvoltă la un om de azi în timpul primei faze, din cele trei faze ale vieţii sale, corespunde unei existenţe care anticipează asupra fazelor următoare. Prin aceasta el a devenit înaintea celei de a doua perioade a vieţii sale o fiinţă mai materială decât ar fi fost altfel. Altfel şi până în acest moment al existenţei sale el ar fi trecut numai prin stări spirituale; el n-ar fi coborât niciodată până la starea de conştienţă materială pe care o are azi decât în momentul în care ar fi atins 20-21 de ani, stare în care s-ar fi simţit direct legat de Pământ. Ştiinţa spiritului ne spune deci că, dacă evoluţia s-ar fi petrecut aşa, omul n-ar fi coborât pe Pământ decât în starea la care ajunge astăzi la 20 sau 21 de ani; el nu ar fi putut trăi pe Pământ stările anterioare. Le-ar fi trăit rămânând deasupra acestuia, în preajma Pământului. Şi

acum, înţelegeţi cum se face dezvoltarea fiinţei umane în timpul copilăriei şi al tinereţii.

Dacă luăm linia B-C drept drumul parcurs pe Pământ, Spiritele formei ar fi cele care ar fi predestinat omul să nu coboare aici jos decât în punctul B. Aici ar fi atins ei Pământul. Ar fi reurcat apoi după vârsta de 40 de ani şi ar fi petrecut ultima treime a vieţii sale într-o stare de spiritualitate. Dar entităţile nenormale l-au constrâns să coboare pe Pământ, să îşi înceapă viaţa pământească din punctul A. Acesta este secretul existenţei noastre. Noi nu suntem deci cu adevărat guvernaţi de entităţile normale decât în partea mediană a vieţii noastre; în timpul creşterii şi al perioadei noastre de declin suntem sub influenţa unor entităţi cu totul diferite, care au renunţat într-un mod sau altul la evoluţia lor normală.

Dacă totul s-ar fi petrecut altfel, dacă omul ar fi trăit prima şi ultima treime a vieţii sale menţinându-se deasupra suprafeţei pământeşti şi nu ar fi atins Pământul decât în perioada intermediară, el ar fi devenit o fiinţă cu totul diferită şi nu ar fi astăzi legat de Pământ în măsura în care este în fapt. Dar atunci toţi locuitorii Pământului ar avea aceeaşi statură şi aceeaşi natură, toate fiinţele umane care au păşit pe globul nostru ar fi fost asemănătoare. Pământul nu ar fi avut decât *o* omenire. Ceea ce face din noi o fiinţă la care se pot manifesta caracterele specifice ale raselor care alcătuiesc omenirea nu este conţinut în treimea centrală a vieţii noastre. Dar tot ce se petrece înainte, tot ce se realizează în timpul

primei treimi a vieţii ne leagă de Pământ mai mult decât am fi destinaţi prin Spiritele normale ale formei. Prin însuşi acest fapt individul se găseşte mai supus locului în care el trăieşte decât ar fi fost altfel. El depinde de locul de pe Pământ pe care trăieşte. Fiind coborât prea repede aici jos – contrar, ca să spunem aşa, intenţiilor Spiritelor formei –, omul depinde de un anumit loc fiindcă el se uneşte cu Pământul într-o stare care nu i-a fost predestinată. Faptul de a fi coborât pe Pământ în nord sau în sud, în Orient sau în Occident n-ar fi apăsat asupra lui dacă această coborâre n-ar fi avut loc decât în timpul celei de a doua treimi a vieţii sale. Dat fiind că lucrurile s-au petrecut aşa cum am văzut, omul este de acum o fiinţă care depinde de ţara în care s-a născut. El depinde de condiţiile care domnesc acolo, de incidenţa razelor solare, de faptul că această ţară se află aproape de Ecuator sau într-o zonă mai temperată, într-o regiune joasă sau pe un platou înalt. Se respiră într-un anumit fel la munte şi altfel la câmpie. Omul este astfel complet dependent de condiţiile pământeşti, de locul în care s-a născut. Şi vedem astfel că omul pur şi simplu a crescut împreună cu pământul matern, că este strâns legat cu locul, cu regiunea unde s-a născut şi că este determinat prin însuşirile pe care le primeşte datorită forţelor pământeşti ale locului respectiv, forţe care acţionează în el. Toate acestea îi dau fiecăruia caracterul său rasial şi, pe această cale ocolită, Spiritele nenormale ale formei – aceste Spirite sau Puteri care îi dau omului conştienţa sa pământească la un alt moment decât între 20 şi 43 de ani ai săi –, ele sunt cauza diversităţii raselor umane pe Pământ, diversitate care provine deci din locul de naştere al indivizilor.

Dar, în acest timp, adică timpul în care el este în fond sub dominaţia Spiritelor nenormale ale formei, fiinţa umană primeşte şi capacitatea necesară pentru a da naştere semenului său. Această facultate se dobândeşte tot în timp ce fiinţa umană nu este deloc dirijată de Spiritele normale ale formei. Astfel că omul nu depinde, cum am văzut, numai de ţara în care s-a născut, ci capacităţi pe care le capătă astfel se pot transmite descendenţilor săi, deci apartenenţa la o rasă nu se manifestă numai în influenţele care emană din locul în care trăieşte, ci şi în ceea ce este moştenit prin intermediul rasei. Acest fapt vă explică de ce elementul rasial este cel ereditar, şi acum vom înţelege ceea ce ne revelă ştiinţa spiritului, anume că semnele distinctive rasiale nu au fost produse prin locul de naştere decât în trecut. Aşa a fost cazul în timpul ultimei epoci lemuriene şi în prima epocă atlanteeană, când omul depindea direct de mediul său pământesc. În epoca ce a urmat, rasa începe să aibă caracterul de a fi legată de ereditate şi nu de loc. Legată la început de o anumită regiune a Pământului, s-a perpetuat prin ereditate şi apoi a devenit tot mai puţin dependentă de loc.

Iată ce vă arată din ce epocă începe noţiunea de rasă să îşi capete sensul său. Ar fi absurd să vorbeşti despre rase – în sensul propriu al cuvântului – înainte de era lemuriană, căci numai în această epocă omul a coborât pe Pământ. El era înainte în jurul, în apropierea Pământului; apoi a coborât şi de atunci semnele distinctive ale raselor s-au transmis ereditar în timpul erei atlanteene şi până în era noastră postatlanteeană. Vom vedea mai apoi cum în epoca noastră specificul popoarelor este de a elimina din nou caracterele rasiale, de a le şterge. Dar acum trebuie să fim atenţi să nu considerăm lumea ca şi cum evoluţia nu

ar fi decât un fel de roată care se învârteşte fără început şi fără sfârşit; noţiunea de roată care se învârteşte astfel, foarte răspândită în anumite medii mistice, aduce o confuzie crasă în ideea adevăratei evoluţii umane. Când îţi reprezinţi procesul ca şi cum totul s-ar învârti în jurul unui centru fix, împărţindu-se într-un anumit număr de rase, nu ajungi să concepi că totul evoluează, implicit acestea din urmă, rasele. Ele s-au născut şi vor dispărea într-o zi, nu vor mai exista. Ele nu se repetă mereu în acelaşi fel, aşa cum descrie în mod fals Sinnett [Nota 8] în *Budismul esoteric*. În antica eră lemuriană, acolo trebuie să căutăm apariţia raselor, a caracterelor rasiale, care s-au perpetuat apoi până în epoca noastră; dar trebuie să ştim că atunci când epoca actuală de evoluţie – a cincea – va fi înlocuită cu epoca a şasea şi a şaptea nu va mai fi vorba de o stare care să poată fi calificată drept rasială. Dacă îţi reprezinţi această evoluţie curgând mereu într-un mod uniform precum o roată de moară în continuă rotaţie, eşti foarte departe de a înţelege ce se petrece în lume.

Evoluţia raselor nu începe deci decât în era lemuriană, sub influenţa Spiritelor nenormale ale formei. Aceste spirite permit forţelor planetei noastre Pământ să intervină acolo unde fiinţa umană îşi petrece primii ani ai vieţii, iar acest fapt se transmite într-un anumit mod şi asupra vieţii următoare, pentru că această fiinţă umană are o memorie care îi aduce aminte şi în restul vieţii de perioada petrecută de fapt nenormal pe Pământ înainte de al 21-lea an al vieţii sale. Omul ar fi o fiinţă cu totul diferită dacă Spiritele normale ale formei ar fi fost singurele care să acţioneze. Spiritele nenormale ale formei l-au făcut dependent de locul în care el trăieşte pe Pământ. De la legile Spiritelor normale ale formei s-a produs o abatere, aşa cum am arătat, astfel încât, pentru

om, locul de pe Pământ unde cineva trăieşte în timpul unei anumite încarnări a căpătat importanţă.

Vom înţelege mai bine acest lucru din cele ce vom spune în continuare. Putem însă preciza deja că, într-un fel, subsolul pământesc radiază în sus fiinţa sa şi impregnează organismul omenesc, aşa încât omul devine dependent de acest subsol. Şi, în acest sens, poţi cita unele regiuni ale Pământului care au avut o importanţă istorică pentru evoluţia fiinţei umane. Asupra acestor lucruri vom discuta mai îndeaproape. Acum aş vrea să le caracterizez *in abstracto*.

Există, de pildă, un punct situat în centrul Africii de unde radiază oarecum din sol toate forţele care pot să cuprindă fiinţa umană îndeosebi în timpul primei copilării (vezi figura de mai jos). Mai târziu influenţa acestor forţe se atenuează; adultul le este mai puţin expus, deşi rămâne puternic impregnat de ele. Această regiune care acţionează mai ales în prima perioadă a copilăriei îi predestinează pe locuitorii ei, care sunt supuşi în întregime forţelor de care vorbim, îi predestinează să poarte toată viaţa lor semnele distinctive ale primei copilării. Iată ce caracterizează în mare – numai din punct de vedere rasial – toate fiinţele umane supuse forţelor care se ridică din sol în această regiune. Ceea ce numim rasa neagră este un ansamblu supus unei influenţe de acest gen.

Să trecem în Asia: aici se află un punct pe suprafaţa Pământului unde semnele distinctive ale tinereţii mai târzii sunt imprimate omului într-un mod durabil din interiorul Pământului, calităţile proprii tinereţii mai târzii trec din Pământ în fiinţele oamenilor şi le dau acestora caracterul lor rasial. Este cazul actualelor rase din Asia: galbenă şi mulatră.

Continuând apoi spre vest, găsim un punct situat înspre Europa, în raport cu Asia. Aici se manifestă semnele distinctive ale unei vârste mai înaintate, perioada care urmează primei tinereţi; în acest caz, fiinţa umană nu a fost cuprinsă de forţele pământeşti începând din copilăria sa, ci în momentul în care trecea la vârsta următoare, la perioada următoare.

Iată cum omul este cuprins de forţele din Pământ care pentru el sunt hotărâtoare. Astfel încât dacă reunim punctele de care vorbim obţinem linia din figura următoare, linie foarte curioasă, care este valabilă încă pentru timpul nostru. Punctul situat în Africa corespunde forţelor pământeşti care imprimă fiinţei umane semnele distinctive ale primei copilării, punctul situat în Asia corespunde forţelor care dau trăsăturile tinereţii, iar punctul ce corespunde Europei este cel care marchează fiinţa umană cu semnele maturităţii. Deşi ni se poate obiecta că europeanul este favorizat în raport cu rasa neagră şi cu cea galbenă, nu există nicio nedreptate, fiindcă toţi oamenii trec prin mai multe rase în cursul diferitelor lor încarnări. Aici adevărul este uneori voalat, dar ştiinţa spiritului conduce – vedeţi asta – la foarte ciudate cunoştinţe.

Să prelungim însă această linie, să mergem către vest, în America; acolo domină forţele care acţionează dincolo de treimea de mijloc a vieţii omeneşti. Vă rog să nu interpretaţi greşit ce vă voi spune acum, căci faptul nu se raportează la individ decât în măsura în care este

dependent de forţele fizic-organizatoare, de forţe care nu constituie esenţa fiinţei sale, dar în sânul căreia el trăieşte. Ajungem deci la forţele care sunt într-un raport intim cu ceea ce la om merge către moarte, cu ceea ce ţine de ultima treime a vieţii sale. Această linie există în mod real, este o curbă reală si exprimă legitatea acţiunii Pământului nostru asupra omului. Este traseul urmat de forţele care acţionează asupra omului, determinându-i rasa. Pieile roşii s-au stins nu pentru că europenii au vrut asta, ci pentru că această populaţie a trebuit să ia în sine forţele care o antrenau spre moarte. De particularitatea acestei linii depinde ceea ce se petrece cu rasele la suprafaţa Pământului, ceea ce este provocat de forţele care nu sunt sub influenţa Spiritelor normale ale formei. Când este vorba de caracterele rasiale, aceste forţe acţionează în acest mod. Dar în epoca noastră caracterul rasial este treptat depăşit.

Tot acest fapt se schiţa deja în zorii timpurilor pământeşti. Dacă urcăm iar la era veche lemuriană, putem găsi primele origini ale raselor din regiunea Africii şi a Asiei actuale. A avut loc apoi o migraţie către vest şi, dacă urmăm forţele care determină rasele, putem observa moartea, stingerea lor în rasa indiană. Trebuia ca omenirea să meargă către vest pentru a muri ca rasă. Pentru ca o nouă forţă de tinereţe să vină şi să regenereze omenirea s-a produs o nouă migraţie către est; este cea care a plecat din Atlantida către Asia, trecând prin Europa. Apoi s-a repetat migraţia către vest. Dar acum nu mai este vorba de o migraţie a raselor, este vorba oarecum de o etapă superioară a evoluţiei rasiale, cea a culturilor: Într-un anume fel poţi să spui că această linie a culturilor a căpătat un caracter care merge în sensul continuării liniei raselor. De pildă, acea cultură pe care am caracterizat-o deja cu admiraţie, cea a Indiei străvechi,

prima care a apărut după Atlantida. Este epoca ce corespunde primei copilării, în care omul, în ce privește evaluarea, cântărirea lumii fizice, doarme încă; revelaţiile lumii spirituale îi umplu sufletul. Prima cultură indiană este în adevăr o revelaţie venind din înălţimile spirituale şi care nu putea acţiona în suflete decât pentru că fiinţa umană era atunci sub influenţa pământului indian, aşa cum fusese deja într-o epocă foarte îndepărtată. În acest trecut infinit de îndepărtat elementul rasial fizic fusese determinat de sol; în timpul întoarcerii în aceeaşi regiune a Pământului, ceea ce a apărut este mai curând o calitate sufletească ce îl caracteriza pe indianul vechi. Migrarea din vest în est a suscitat o astfel de reînnoire a tinereţii încât a putut să apară configuraţia spirituală aparte care caracterizează cultura primitivă a Indiei. Veţi vedea că o foarte veche cultură indiană care nu a fost studiată, şi faţă de care cea care se numeşte astăzi aşa nu este decât moştenitoarea, se explică prin faptul că cultura atlanteeană s-a repetat în anumite privinţe în cea a Indiei antice.

Dacă trecem acum în revistă culturile care s-au succedat în timpul erei postatlanteene, constatăm că ele par să reproducă anumite condiţii trăite anterior în corpul fizic, dar pe care o reîntinerire le-a făcut cu totul diferite. Astfel, cultura persană se leagă într-un anumit mod cu ceea ce s-ar putea numi o îmbibare a omului – care în prima parte a vârstei este încă sub influenţa Spiritelor nenormale ale formei –, o îmbibare cu forţele care provin de la Spiritele normale ale formei. Această opoziţie este conţinută în epoca persană în conştienţa şi în configuraţia luminii şi întunericului, a lui Ormuzd şi Ahriman.

Cu cât înaintăm spre vest, cu atât vedem cum în culturi se imprimă tot mai mult caracterele unei vârste

mai mature. Deşi trebuie să admitem că, şi în zilele noastre, creaţiile oamenilor depind încă în mod considerabil de forţele şi de entităţile nenormale cosmice, este totuşi evident că oamenii nu merg spre vest exclusiv cu caracteristici de rasă şi că într-un anumit mod migraţia culturii este de aşa natură, încât întreaga prospeţime a tinereţii culturii, elementul productiv al acesteia, moare cu atât mai mult cu cât înaintăm spre vest.

Cine vede lucrurile în mod obiectiv poate constata că propria noastră epocă de cultură ascultă şi ea de această lege. Dar nu suntem deloc înclinaţi să practicăm obiectivitatea. Dacă totuşi ştiţi să vedeţi că în fapt oricare cultură este în mişcare, veţi observa şi că, cu cât merge mai spre vest, cu atât cultura devine mai neproductivă. Ca cultură, ea tinde către moarte. Cu cât mergi către vest, cu atât mai mult sunt înfloritoare doar elementele exterioare ale culturii, cele care nu sunt regenerate prin forţele tinereţii, ci cele care sfârşesc într-un fel în bătrâneţe. De aceea Occidentul va putea face încă mari lucruri pentru omenire pe planul descoperirilor în fizică, chimie, astronomie şi în tot ce depinde de forţele tinereţii. Dar ceea ce necesită un efort creator cere o altă configuraţie a forţelor care acţionează asupra fiinţelor umane.

Să recunoaştem, omul creşte de la copilărie până la o anumită treaptă; numai atunci se deschide spiritualul său. Fiinţa umană este mai întâi o fiinţă care creşte fizic. Ceea ce la copilul mic este comprimat într-un spaţiu restrâns trebuie întâi să se extindă fizic. Apoi toată această înflorire a fiinţei umane se interiorizează din nou. – Tot aşa stau lucrurile, în mare, pentru omenire în ansamblul ei: Când privim curba din figura de mai sus ni se revelează o ciudată lege. O vedem exprimându-se până în continente. În Africa se situează într-un fel punctul de

plecare pentru dezvoltarea omului fizic, apoi terenul pe care se dezvoltă omenirea se întinde în spaţiu, adică în imensele câmpii ale Asiei. Omul populează aici mari, vaste întinderi.

Să vedem acum cum se manifestă repetarea formaţiunii rasiale în civilizaţiile postatlanteene. Precum copilul care priveşte în jurul lui cu curiozitate, aşa contempla lumea omul anticei culturi indiene. Aceasta corespunde întru totul forţelor juvenile care fac să crească copilul şi care organizează creşterea în spaţiu. Apoi trebuie să înceapă spiritualul, iar fizicul să se comprime; şi vedem, fapt curios, că în timp ce cultura avansează spre Europa spaţiul pe care această omenire era răspândită se comprimă, se restrânge la dimensiuni mai mici. Vedem că Europa este într-adevăr cea mai mică din părţile lumii, şi cu cât omenirea merge spre vest, cu atât are tendinţa să se restrângă. Ea caută peninsulele care înaintează în mare, se strânge, se adună tot mai compact acolo.

Tot acest fapt este în relaţie cu cursul spiritual al evoluţiei. Te adânceşti astfel în mod curios în misterele evoluţiei spirituale. Dar înghesuirea, comprimarea către vest este însoţită de o criză, criză prin care începe să se facă simţit un element mai neproductiv. Productivitatea moare oarecum în peninsulele din vest. Această neproductivitate se manifestă, cum s-a văzut mai înainte, prin faptul că însăşi cultura, cu cât merge mai mult spre vest, cu atât capătă în ea un element de rigiditate, de senilitate, care tinde către moarte. Faptul a fost ştiut întotdeauna în şcolile oculte. Veţi înţelege că ceea ce am spus, ceea ce voi mai spune ar putea fi ceva periculos, căci unii s-ar putea indigna din această pricină. Mult timp nu va fi permis să spui tot ceea ce a făcut ca omul să devină

independent de domeniile superioare ale naturii sale pentru ca el să poată percepe influenţa care se ridică din sol spre a determina rasele, ceea ce hotărăşte apoi asupra caracterului de cultură şi care devine mai târziu iar fără importanţă când fiinţa umană se reîntoarce în spirit. Veţi înţelege deci că drumul întregii evoluţii umane depinde de evoluţia spirituală, fapt de care cei care erau profund iniţiaţi în tainele existenţei au avut întotdeauna cunoştinţă. Adevărul a ceea ce este spus nu depinde de ataşamentul resimţit personal pentru un lucru sau altul. El depinde de ceea ce este o necesitate a evoluţiei. A vorbi împotriva acestei necesităţi nu duce la nimic. A vorbi împotriva ei înseamnă a-i pune beţe în roate. Este deci cu totul natural că locuitorii unei ţări situate în vest caută în est impulsuri înnoitoare; dar cei care locuiesc în Europa Centrală trebuie să ia cunoştinţă de propria productivitate aşa cum exista ea înainte de cultura peninsulară. În Europa – şi în special în zona care cuprinde ţările germano-nordice –, acolo va trebui să se dobândească conştienţa forţelor sufleteşti proprii, în timp ce în vest trebuie să cauţi partea de omenire care urmează să primească ceva din est. Acest lucru ţine adânc de caracterul general al omenirii pământene. Vedeţi că aceasta se repetă şi în însăşi evoluţia teosofică. Găsim un fenomen analog în a patra epocă postatlaneeană, în timpul culturii greco-latine. Este un fapt că romanii erau în anumite privinţe mai avansaţi decât grecii, dar la ei, la est, acolo au mers să se inspire.

Legea pusă astfel în evidenţă se confirmă cu atât mai mult cu cât tările sunt situate mai la vest. La aceste mari adevăruri nu poţi, în fond, decât să te referi aluziv. Ele ne revelează caracterul profund intim al misiunii noastre pentru fiecare din regiunile Pământului. Vedeţi astfel că

noi trebuie să înţelegem ce avem de făcut pentru a ne ridica la caracterul de comunitate al omenirii. Asta este marea responsabilitate care îţi incumbă când vrei să intervii în marea mişcare a omenirii. Acolo unde este în joc această mare mişcare a omenirii, acolo nu are ce căuta vreun entuziasm personal sau vreo simpatie personală. Căci nu asta contează, ci marile legi care guvernează ansamblul. Trebuie să judeci după aceste mari legi, fără să te laşi influenţat de o idee preconcepută. În fond, acesta este caracterul propriu pentru întreg rosicrucianismul. A fi rosicrucian înseamnă să acţionezi în sensul întregii evoluţii umane. Dacă recunoşti solul pe care stai, până la nivelul de insulă şi peninsulă, vei simţi de ce sentiment trebuie să te laşi străbătut dacă vrei să acţionezi în sensul evoluţiei omenirii.

Fiinţa umană a fost aşezată într-o zi pe Pământ de către Spiritele nenormale ale formei, legată de diverse locuri ale suprafeţei Pământului; aşa a fost creată baza pe care s-au dezvoltat rasele. Apoi aceste rase s-au amestecat tot mai mult. Din evoluţia lor decurge sau, mai degrabă, se degajă, cea a popoarelor. Acestea acţionează până asupra dezvoltării individului. A spune, de pildă, cine era Platon ca entitate exterioară, ca ins coborât în omenire, înseamnă să rosteşti un mare mister. El făcea parte din familia Salonizilor, linia ionienilor, din poporul grec, rasa caucaziană. A înţelege că Platon era un Salonid, un ioanian, un grec, un caucazian, asta înseamnă – când vezi cărei legi îi corespund acestea – să luminezi un mister profund. Atingi astfel un mister al colaborării pe o bază largă a întregii planete pământeşti, al cooperării Spiritelor normale şi nenormale ale formei, cele care au cu adevărat cel mai mare interes să facă din om o fiinţă pământeană. Vedem că prin această cooperare omenirea ajunge să se

diferenţieze şi că apoi intră în joc celelalte spirite, despre care am vorbit caracterizând diferitele popoare. Orice om participă prin fiinţa sa la evenimentele prin care toate entităţile superioare, spiritele superioare, contribuie toate, configurând evoluţia lumii.

Nu înţelegi omul individual atâta timp cât nu vezi că întreaga sa evoluţie se datorează colaborării acestor entităţi. Tocmai pentru că într-o zi o rasă caucaziană a fost creată prin acţiunea misterioasă a Spiritelor formei cu evoluţie normală, la care s-a adăugat cea a Spiritelor formei cu evoluţie nenormală, prin aceasta a fost asigurat un teren propice pentru ca Platon să poată veni în lume. Pe de altă parte, văzând Arhanghelii normali şi nenormali, până la Îngeri, înţelegem ce a fost necesar pentru ca să se nască un Platon, o fiinţă având un chip uman şi calităţi de inteligenţă, sensibilitate şi voinţă bine determinate. Între rasă şi individualitate se află poporul.

Azi a trebuit să caracterizăm într-un mod general condiţiile care stau la baza raselor. În viitoarea conferinţă vom vedea cum au iesit popoarele din rase şi cum alte spirite ale Ierarhiilor au intervenit în opera Spiritelor formei.

CONFERINŢA a V-a
MANIFESTAREA IERARHIILOR ÎN ELEMENTELE NATURII. MISIUNEA STĂRILOR SATURN, SOARE, LUNĂ ŞI PĂMÂNT

Christiania, 11 iunie 1910

Din ultima conferinţă reiese clar că o pătrundere obiectivă a faptelor care ne interesează aici cere să te ridici deasupra tuturor impresiilor şi sentimentelor care pun uşor stăpânire pe orice om tocmai dinspre latura pe care trebuie acum să o caracterizăm obiectiv. Atât timp cât eşti încă înclinat cât de puţin să iei într-un mod personal ceea ce caracterizează o rasă sau alta, un popor sau altul, vei ajunge cu greu la o înţelegere liberă a ceea ce face obiectul acestui ciclu de conferinţe. De altminteri nici nu se poate vorbi despre aceste lucruri pe un alt teren decât cel al ştiinţei spiritului. Căci orice am auzi despre caracterul unui popor sau altul, şi oricare ar fi sentimentele pe care le încercăm prin faptul că el tine de o anumită rasă, de un anumit popor, noi avem o contragreutate pe care o putem pune pe celălalt taler al balanţei: este doctrina despre Karmă şi reîncarnare [**9**] înţeleasă corect. Ea ne învaţă că prin sâmburele cel mai lăuntric al fiinţei noastre noi ne reîncarnăm în diferite epoci în rase diferite, în popoarele cele mai diferite. Putem fi deci siguri că, dacă ne gândim la acest sâmbure al fiinţei noastre, vom participa cu el nu numai la ceea ce popoarele, rasele, au luminos sau întunecos, ci putem fi siguri că în fiinţa noastră cea mai lăuntrică primim, una după alta, contribuţiile binefacerilor tuturor raselor şi popoarelor în care ne încarnăm când într-un loc când în altul.

Ideea Karmei şi a reîncarnării face ca orizontul nostru, conştienţa noastră să se lărgească. Ea ne învaţă să suportăm ceea ce trebuie să se dezvăluie astăzi spiritului nostru cu privire la raporturile ascunse dintre rase, dintre popoare. Nimic din ceea ce va fi spus în aceste conferinţe, dacă este bine înţeles, nu ne va putea face să regretăm că ne-am încarnat în cutare popor sau în cutare rasă. Un studiu obiectiv al caracterelor raselor şi popoarelor ar putea fi totuşi motiv de nemulţumire şi discordie în omenire, dacă nu ar fi însoţit de ipotezele indicate mai sus. Cel ce se străduieşte spiritual învaţă într-adevăr că orice popor – chiar şi cel mai mic – trebuie să aibă contribuţia sa la evoluţia generală a omenirii. În a doua parte a acestui ciclu vom vedea că toate popoarele, fiecare după misiunea sa, îşi exercită astfel influenţa în omenire în ansamblul ei şi că unele minorităţi, dispersate în sânul marilor popoare, joacă şi ele rolul lor în armonia generală a evoluţiei umane. Dar acest lucru se va revela numai treptat privirii noastre spirituale.

Pentru a înţelege deplin caracterele diferitelor Suflete ale popoarelor vom rămâne la exemplele care într-un fel ne sunt, pe de o parte, mai clare decât caracterele popoarelor prezentului, în sânul cărora trăim cu civilizaţia actuală. Pe de altă parte, va trebui probabil să ne ocupăm de acele caractere ale popoarelor care sunt ceva mai îndepărtate în timp, pentru a vedea mai bine cum pot fi înţelese caracterele popoarelor, misiunile popoarelor. Până aici nu am caracterizat rasa şi poporul decât într-un mod general.

Am văzut în ultimele conferinţe că la formarea unei rase trebuie să coopereze un Spirit normal şi un Spirit nenormal al formei, că într-un popor trebuie să acţioneze un Arhanghel a cărui evoluţie este normală cât şi un

Arhanghel a cărui evoluţie este nenormală, ceea ce ne-a adus o anumită înţelegere a modului în care Ierarhiile spirituale intervin în evoluţie.

Să ne întrebăm acum cum acţionează în domeniul concretului entităţile spirituale aflate cu o treaptă mai sus. Pentru asta va fi bine să ne facem o idee generală a ceea ce sunt aceste Ierarhii, în numărul cărora se găseşte, după cum ştim, şi fiinţa umană.

Vă aduceţi aminte ceea ce deja a fost spus, ştiţi într-adevăr că, pentru noi, omul ocupă treapta cea mai de jos în scara Ierarhiilor. Sub el se etajează cele trei regnuri ale naturii: animal, vegetal şi mineral. Deasupra lui se înalţă Îngerii, apoi Arhanghelii, apoi Începătoriile sau Arhaii. Este ceea ce putem numi a treia Ierarhie. A doua este alcătuită astfel:

1. Spritele formei – Puteri;
2. Spiritele mişcării – Tării;
3. Spiritele înţelepciunii sau Domnii.

În fine, cea mai înaltă dintre Ierarhii cuprinde:

1. Spiritele voinţei sau Tronurile;
2. Heruvimii;
3. Serafimii.

Fiindcă toate entităţile spirituale se manifestă într-un mod sau altul în domeniul Mayei, al iluziei, adică în lumea simţurilor, să vedem unde le putem găsi pe treapta cea mai de jos a manifestării, a iluziei. Modul în care de obicei sunt concepute natura şi spiritul face ca omul să cunoască numai acest domeniu al Mayei, al iluziei, deci manifestarea cea mai exterioară a acestor entităţi spirituale. Vă voi prezenta acest lucru cu ajutorul unui exemplu.

Să presupunem că cineva se plimbă pe solul stâncos al unei ţări nordice. El va descrie acest sol ca fiind alcătuit

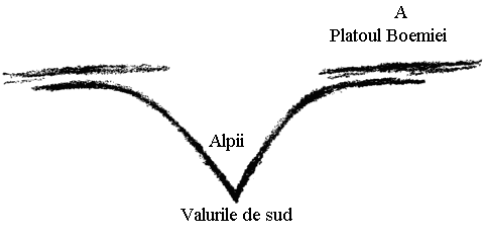
din materie şi, în limbajul obişnuit, va descrie această materie pe care el calcă drept „materie stâncoasă, dură". Cel care pătrunde în esenţa lucrurilor vede în această materie stâncoasă cu totul altceva. Ce este deci în realitate acest sol pe care mergem şi care ne opune rezistenţă? Ideea care ţi-o faci de obicei despre asta este cu totul falsă, nu-i decât o iluzie. Adevărul este, de fapt, că anumite forţe acţionează de jos în sus, forţe care emană din anumite entităţi, astfel încât putem spune: terenul pe care îl avem sub ochi ne poate apărea ca expresia unei forţe care, ieşind din Pământ, acţionează în toate sensurile. Aceste forţe există realmente şi iradiază în toate direcţiile spaţiului. Evident, omul n-ar putea să meargă pe Pământ dacă Pământul n-ar avea decât aceste forţe. Căci dacă ele ar fi singurele în cauză l-ar proiecta în spaţiu cu o viteză nebună. Că el poate să se ţină în picioare pe un sol tare o datorează faptului că, din toate părţile, alte forţe vin din spaţiu către Pământ. Fără încetare, forţele a căror iradiere pătrunde în Pământ se întâlnesc cu cele care ies din el şi, acolo unde se întâlnesc, ele înalţă într-un fel o graniţă, şi aceasta este suprafaţa Pământului. Astfel, ceea ce ne apare a fi o suprafaţă nu este deci decât o iluzie; este opera forţelor iradiante venind unele din interior, celelalte din exterior şi care se înfruntă pe suprafaţa de care vorbim. Ceea ce iradiază astfel către exterior este în esenţă ceea ce numim *acţiunile Tronurilor*, ale Spiritelor voinţei. Aceste spirite proiectează forţele lor în toate sensurile, pornind din Pământ, în timp ce ceea ce vine din spaţiul cosmic sunt în principal forţele penetrante ale unor *Spirite ale mişcării*. Aceste două genuri de forţe se întâlnesc deci aici şi această cooperare a Tronurilor cu Spiritele mişcării – sau mai curând opoziţia lor – are ca rezultat configuraţia atât de variată a suprafeţei

pământeşti. Astfel, ceea ce dumneavoastră vedeţi ca suprafaţă a Pământului este cea mai falsă, cea mai mincinoasă dintre iluzii. Ceea ce există realmente este un fel de echilibru de forţe, un fel de pact între Spiritele voinţei şi Spiritele mişcării, pact conceput în aşa fel încât el este cauza multiplelor configuraţii ale solului.

Dar nu ar fi destul acest lucru ca să facă din Pământul nostru ceea ce este el actualmente, să-l facă să ia forma de planetă. Opoziţia între Spiritele voinţei şi Spiritele mişcării nu ar fi suficientă pentru asta. Ea ar da chiar ceva cu totul diferit. Dacă Spiritele voinţei operând din interiorul Pământului nu ar avea ca adversar decât Spiritele mişcării, Pământul ar fi într-o stare de continuă fluiditate, de continuă curgere interioară. Planeta nu ar fi nicăieri în repaus. Desigur, nu ar fi atât de lichidă ca marea actuală, ale cărei valuri se formează, se revarsă şi se reformează atât de uşor; ar exista valuri, dar într-o masă mai densă.

Ca să vă puteţi face o idee despre modul cum cooperează la obârşii Spiritele voinţei şi Spiritele mişcării vă rog să mă urmăriţi la hartă.

Să privim Alpii care formează astăzi un lanţ solid de munţi, a căror osatură stâncoasă separă peninsula italiană în sud de celelalte ţări ale Europei. Cum a apărut acest lanţ de munţi? A fost un timp – într-un trecut foarte îndepărtat – în care masivul Alpilor nu exista, dar în care, către nord şi vest, existau deja ridicături mai vechi, care atunci erau deja întărite. Erau valurile de substanţă vâscoasă care fuseseră proiectate din sud, astfel că ne putem reprezenta lucrul ca în figura care urmează.

În A am avea platoul Boemiei. Reprezentaţi-vă acum că din sud a fost proiectat în sus un val puternic care s-a lovit de acest platou şi s-a răspândit către dreapta spre platoul Boemiei, iar spre stânga spre Platoul central francez. Acest val puternic a format masivul Alpilor în timpuri infinit îndepărtate. Faptul se revelă la cea mai simplă observaţie. Cel care s-a aflat într-o zi pe un vârf al Alpilor de unde a putut îmbrăţişa cu privirea ciudata configuraţie a lanţului muntos al Alpilor vede, chiar dacă nu ştie, ceea ce ştiinţa spiritului a constatat de mult iar geologii de azi au stabilit; configuraţia vălurindă cu totul aparte care s-a format pe vremea când masa originară a Pământului era încă într-o stare vâscoasă. Pământul ar continua şi azi să se configureze – sub acţiunea Spiritelor voinţei şi a Spiritelor mişcării – dacă n-ar fi intervenit o altă acţiune cu efect extraordinar, de durată, care se manifestă la suprafaţa Pământului: forţelor Spiritelor voinţei cooperând cu Spiritele mişcării vin să li se asocieze ceea ce pe drept cuvânt numim Spiritele formei. Vă puteţi reprezenta aceste Spirite ale formei dansând într-un fel pe aceste valuri, liniştind masa mişcătoare şi turnând-o în forme. Intră deci în acţiune trei forţe, trei forţe care ne fac să urcăm la trei feluri de entităţi. Pe de o parte vedeţi apărând Spiritele formei, a căror influenţă se exercită la fel de bine de jos în sus ca şi de sus în jos, la fel de bine în sfera Spiritelor voinţei, cât şi în cea a Spiritelor

mişcării. Deasupra sunt Spiritele mişcării, dedesubt Spiritele voinţei. – În ceea ce pe Pământul nostru are exterior aspect de element fluid – nu apa pe care o cunoaştem azi ci vechiul element fluid care a fost împietrit de Spiritele formei – trebuie să vedem ultima manifestare a Spiritelor voinţei sau Tronuri. Dar activităţii acestora li se adaugă întotdeauna un alt element; Heruvimii şi Serafimii vin într-un fel în ajutorul Spiritelor voinţei sau Tronuri. Heruvimii le aduc un ajutor în elementul aer, în tot ce, sub formă de aer, impregnează materia pământească. Aerul este, pe scurt, o iluzie în spatele căreia se află puternicele entităţi pe care noi le numim Heruvimi. Serafimii, ei operează în ceea ce cunoaştem drept căldură, în tot ceea ce există îndărătul oricărei călduri.

Prin aceasta intrăm în ceea ce acţionează din interiorul planetei noastre, din centrul ei, prin radiaţii. Putem deci spune: planeta noastră este astfel alcătuită încât din centrul ei spre exterior acţionează Spiritele voinţei sau Tronuri, Heruvimii şi Serafimii. Ea este astfel alcătuită încât acolo unde se află limitele sale de aer şi de căldură – căci atmosfera ţine tot atât de mult de planeta noastră ca şi apa sau pământul solid – se formează într-un fel o suprafaţă. Spiritele formei dansează pe valurile acestei suprafeţe şi le aduc în stare de repaus, le fac să ia formă. Dacă aceste spirite au fost numite astfel este tocmai pentru că ele întăresc elementul vâscos. În spatele lor se află Spiritele mişcării cu care, pe de altă parte, se amestecă ceea ce noi numim Spiritele înţelepciunii. Astfel, când privim spre centrul planetei noastre putem spune că acolo se află entităţi sublime, Tronuri, Heravimi, Serafimi. – Dacă privim spre afară, contemplăm mai întâi – prin sfera Spiritelor formei care impregnează cu fiinţa lor

aerul şi căldura –, contemplăm mai întâi Spiritele mişcării şi Spiritele înţelepciunii. Tot ceea ce percepem ca forţe şi fenomene naturale când privim împrejurul Pământului, când ne ridică ochii către cer trebuie să atribuim în mod esenţial Ierarhiei a doua. Tot ceea ce vedem când ne adâncim privirea în profunzimile pământului trebuie să atribuim entităţilor pe care le-am numit prima Ierarhie. Colaborarea cu totul deosebită a Ierahiilor a doua şi întâia este cea care a dat configuraţia mediului nostru.

Am menţionat cele trei elemente ale naturii – apă, aer, foc – ca fiind în legătură cu Spiritele voinţei, Heruvimii şi Serafimii. În ce element natural se manifestă Spiritele formei? Sunt entităţile cele mai apropiate de noi, cele care dansează pe suprafaţa pe care suntem, trăim şi ţesem. Ele vin către noi din spaţiul cosmic. Dar nu-şi desfăşoară forţele lor decât în ceea ce se ridică din Pământ. Pentru privirea noastră, ele sunt concentrate în ceea ce numim radierea, strălucirea Soarelui. Elementul în care aceste Spirite ale formei ţes şi trăiesc, înainte de orice, este lumina. Iar acolo unde acţiunile luminii, cu tot ce comportă ele, se desfăşoară la graniţa unde colaborează Spiritele mişcării şi Spiritele voinţei, acolo iau naştere formele solide.

Omul nu are la început niciun organ care să îi permită să vadă ce se află în spatele forţelor luminii – pe care noi le numim şi Spirite ale formei –, niciun organ care să-i permită să perceapă ceea ce este întreţesut în lumină. Tot ceea ce determină pe Pământ disoluţiile şi combinaţiile, tot ceea ce intră astfel în joc ca forţe chimice este de asemenea întreţesut în lumină şi acesta este în principal terenul pe care sunt active Spiritele mişcării. Când omul învaţă să perceapă ceva din ceea ce de obicei el nu vede decât Maya combinaţiilor şi disoluţiilor chimice,

el aude aceste Spirite ale mişcării, percepe muzica sferelor la care face aluzie şcoala pitagoreică şi alte şcoli oculte. Este şi ceea ce descrie Goethe când în loc de a vorbi despre Soare ca despre o sursă de lumină spune: „Se-ntrece-n cântec vechiul Soare / cu-al sferelor acord fratern, / Iar trecerile-i necesare / Ca bolţi de sunet se aştern." [Nota 10].

Această muzică a sferelor este totdeauna aici, numai că starea de conştienţă obişnuită nu o aude. Această muzică a sferelor care vine din afară către toţi oamenii ca o radiere astrală, această muzică este reală. Dar omul nu o aude. Dacă ea ar avea alternanţa care există în cazul luminii – adică faptul că nu o mai vezi când vine noaptea – ar fi momente când ar fi auzită. Dar ea răsună atât ziua cât şi noaptea; de aeeea nu o poţi auzi decât când treci printr-un anumit antrenament, o anumită dezvoltare ocultă. În timp ce lumina vine către noi în timpul zilei ca lumină iar noaptea nu acţionează decât sub formă de lumină acumulată, absorbită, muzica sferelor răsună zi şi noapte. În acest caz, omul este ca acel morar care nu îşi aude moara decât când a oprit-o.

În afară de aceasta, există şi Spiritele înţelepciunii care îşi trimit acţiunile lor din exterior şi care acţionează în lumina şi muzica sferelor de care este impregnat spaţiul. Aceasta este viaţa eterului cosmic care radiază pe Pământ. Viaţa curge în valuri din spaţiul cosmic pe Pământ, unde o primesc fiinţele. Ea vine de la Spiritele înţelepciunii.

Privirea noastră se întinde astfel în depărtările spaţiului mai întâi până la Soare, în care sunt concentrate aceste forţe, şi vedem că din spaţiu pătrunde până la noi *viaţa în curgere, sunet ţesând, lumină formatoare*, treimea celei de a doua Ierarhii. De jos vine către noi cea mai înaltă

dintre Ierarhii: Serafimii, Heruvimii, Tronurile. Întreţesută în toată acţiunea de pe întreg Pământul, acţionând mai ales în interiorul fiinţelor, este a treia Ierarhie. Din ea fac parte mai întâi Arhaii, care operează ca Spirite ale timpului. Ei elaborează ceea ce le-a fost pregătit de Ierarhiile superioare şi sunt la obârşia a ceea ce numim istoria omenirii, evoluţia culturilor pe Pământ. Apoi, împrejur, găsim Arhanghelii, Sufletele popoarelor şi, în final, mediatorii între individ şi Arhanghel, care sunt Îngerii.

Putem spune deci că în forţele naturii, în pământ, apă, aer, foc, ţâşnesc entităţile primei Ierarhii, cărora li se opun din exterior Spiritele formei. De la periferie se revarsă entităţile celei de a doua Ierarhii iar de jur împrejurul Pământului se află entităţile Ierarhiei a treia care, deocamdată, ca să spunem aşa, au cele mai slabe forţe. Imaginaţi-vă forţa prodigioasă pe care o au sublimele entităţi pe care le numim Spiritele voinţei, aceste fiinţe care au sculptat cu adevărat solul pe care mergem. Apoi forţele care vin curgând din afară şi, să le luăm pe cele mai apropiate de noi, Spiritele formei, care modelează plastic masele. În sfârşit, avem ceea ce acţionează în adâncurile sufletului omenesc: Îngeri, Arhangheli, Arhai.

În prima Ierarhie avem aşadar acele forţe ale naturii pe care le cunoaştem a fi cele mai puternice, forţele naturale ale subsolului, forţele pământului nostru solid. A doua Ierarhie cuprinde deci forţele care trăiesc şi lucrează de jur împrejurul nostru în elementul eteric. În ce priveşte a treia Ierarhie, ea trăieşte şi operează în străfundurile fiinţei noastre.

Dacă ne reprezentăm aceste trei Ierarhii conjugându-şi eforturile lor încât fac să iasă din sânul matern al Universului planeta noastră, atunci putem avea

o idee despre ceea ce a trebuit pentru ca Pământul nostru să se nască. Pământul a trebuit să treacă prin mai multe încorporări înainte de a putea deveni Pământ: adică prin stările Saturn, Soare şi Lună. Dacă citiţi descrierile din ***Cronica Akasha*** [Nota 11] şi din ***Ştiinţa ocultă*** [Nota 12], veţi vedea că încă de la aceste prime încorporări ale Pământului au cooperat toate aceste entităţi spirituale, deşi această cooperare a fost diferită de ce este ea acum. În fiecare nouă încorporare cooperarea acestor entităţi ierahice a luat un aspect diferit, pentru că fiecare din aceste stări – Saturn, Soare, Lună – corespundea unei sarcini pe care şi-o impuseseră aceste fiinţe ierarhice. Suntem cu totul îndreptăţiţi să spunem că fiecare din stările prin care a trecut Pământul, ca şi cele prin care va mai trece, au corespuns şi vor corespunde unei misiuni aparte în evoluţia cosmică.

Este totuşi foarte greu să precizezi care a fost misiunea vechilor epoci – Saturn, Soare, Lună –, căci toate noţiunile se schimbă de la o stare planetară la alta. Nu este uşor, fiindcă la început trebuie să caracterizăm misiunea Pământului nostru într-un mod abstract. Ca să-ţi faci o idee despre aceasta, cel mai bine este să-ţi reprezinţi cum sunt constituite diferitele forţe care se manifestă în spaţiul cosmic. Ţinând cont pe de o parte de viaţa interioară a omului – voinţă, sentiment, gândire – şi pe de altă parte de învelişurile omeneşti, exteriorul naturii omeneşti, corp fizic, corp eteric şi corp astral, pentru început făcând abstracţie de Eul său, poţi considera omul de astăzi ca o împletire a corpului fizic, corpului eteric şi corpului astral, în care sunt întreţesute – ca într-o coajă exterioară – voinţa, sentimentul şi gândirea.

Aceste forţe exterioare sau interioare din om sunt întotdeauna înrudite cu una din misiunile anterioare ale încorporărilor Pământului. Să luăm, de pildă, misiunea lui Saturn. Pentru a vă face o idee aproximativă a ceea ce era această misiune, vă puteţi gândi că este înrudită cu ceea ce este corpul fizic uman, pe de o parte, şi voinţa umană, pe de altă parte. Dacă încarnarea saturniană a Pământului nostru n-ar fi avut loc, voinţa omului şi corpul său fizic n-ar fi putut deveni ceea ce sunt astăzi. Omul îi datorează vechiului Saturn voinţa sa şi corpul său fizic. Că îi datorează corpul său fizic o ştim din Cronica Akasha. Dar fiecare din stările anterioare ale Pământului îşi prelungeşte efectul în stările următoare. Ceea ce astăzi se manifestă ca voinţă se explică printr-un efect ulterior al acţiunii elementului saturnian. Aceasta are ca rezultat că, din interiorul omului, entitatea lui se manifestă ca voinţă.

Veţi avea o idee despre misiunea stadiului solar dacă vă gândiţi la corpul eteric al omului şi îl raportaţi la sentiment. V-am spus deja, corpul eteric îşi are obârşia pe vechiul Soare. Efectul său ulterior este faptul că omul a putut dezvolta mai târziu forţa interioară a sentimentului. În sfârşit, dacă ne referim la starea vechii Luni, vedem că de ea depind corpul astral uman şi apoi gândirea umană. Pentru ca aceste forţe exterioare şi interioare umane – corp fizic, corp eteric, corp astral, voinţă, sentiment şi gândire – să poată deveni aşa cum le avem astăzi, sub forma vieţii exterioare şi a vieţii interioare, au fost necesare trei misiuni cosmice succesive. Şi, de fiecare dată, entităţile Ierarhiilor au trebuit să-şi unească eforturile într-o alternanţă corespunzătoare pentru ca să se împlinească misiunea celor trei încorporări succesive ale Pământului nostru, adică pentru ca omul să fie dotat cu constituţia pe care vedem că o are acum.

Fără misiunea vechii stări saturniene corpul fizic şi voinţa nu ar fi fost date omului. Fără cea a vechiului Soare, acest om nu ar fi primit corpul eteric şi simţirea. În fine, fără misiunea vechii Luni omul nu ar fi putut avea nici corp astral şi nici ceea ce numim forţa gândirii. Astfel, fiecare din cele trei încorporări anterioare ale Pământului a fost special consacrată unuia dintre principalele elemente ale entităţii noastre proprii, a ceea ce putem numi „Eul" nostru. Căci, într-adevăr, corpul fizic care a ieşit din substanţa saturniană, din Spiritele voinţei nu reprezintă altceva – văzut din afară – decât această voinţă care acţionează în noi din interior. Aceste cuvinte le aleg inteţionat; nu au nimic fantastic, ci corespund naturii lucrurilor. Puteţi trage din ele o întreagă învăţătură. Pământul a trecut prin perioada solară pentru a constitui pe de o parte corpul eteric sub influenţa Spiritelor înţelepciunii şi, pe de altă parte – această influenţă prelungindu-se –, pentru a constitui ceea ce reflectă înţelepciunea interioară, sentimentul. Ceea ce a fost misiunea vechii Luni ţine, în acelaşi mod, de corpul astral şi de gândire.

Acum să ne întrebăm: Ce misiune aparte şi-au ales Spiritele formei, care acţionează în principal pe Pământ, dându-i formă?

Mai întâi putem spune: spiritele care au lucrat mai ales pe Saturn – Spiritele voinţei sau Tronurile – au avut ca sarcină să introducă aici elementul care mai târziu, pe Pământ, se manifestă în voinţă. Aceasta era marea misiune a lui Saturn: inocularea voinţei, implantarea forţelor de voinţă. Şi când ne gândim la aceasta, resimţim o mare veneraţie, un adânc respect pentru aceste puteri cosmice. Apreciem la justa lor valoare aceste puteri când vedem că pentru creaţia armonioasă a voinţei exterioare care

trăieşte în corpul fizic şi în voinţa interioară a trebuit o întreagă misiune planetară. Lumea întreagă a Ierarhiilor a trebuit să nască şi apoi să lase să dispară o planetă pentru ca să se realizeze raportul care, în noi, reuneşte elementul de voinţă exterioară cu cel de voinţă interioară. Tot aşa a trebuit să apară vechiul Soare pentru ca să se poată naşte corpul eteric şi elementul afectiv, înţelepciunea interioară. Pentru ceea ce se reflectă în elementul de gândire interioară a trebuit misiunea vechii Luni.

Care este deci misiunea Spiritelor formei, care este misiunea propriu-zisă a Pământului? Dacă legi iar de misiunea lui Saturn impregnarea voinţei în noi, de misiunea solară pe cea a sentimentului, de misiunea lunară pe cea a elementului gândire – adică ceea ce este în corpul astral uman –, trebuie să atribui planetei Pământ misiunea care constă în a echilibra într-un mod perfect aceste trei elemente, din care fiecare, la rândul său, a fost preponderent în cursul stărilor anterioare ale planetei noastre. Asigurarea cooperării armonioase a acestor trei elemente, din care fiecare şi-a avut hegemonia într-una din stările anterioare ale planetei noastre, aceasta este misiunea Pământului nostru. – Ea constă în a potoli lupta acestor elemente, a stabili între ele o stare de echilibru corect. – Omul este angajat în această misiune a Pământului pentru a stabili acest echilibru mai întâi în propriul său interior, între gândire, sentiment şi voinţă. Din acest punct de vedere, el era în timpul creării Pământului un ţesut dezordonat de gândire, sentiment şi voinţă. Chiar la omul de astăzi, echilibrul interior este departe de a fi stabil; el are adesea o lipsă de armonie, o dezordine, aşa cum poate constata oricine care se cunoaşte cât de cât. Omul este chemat să facă să domnească în el echilibrul între gândire, simţire şi voinţă.

Datorită acestui fapt va putea radia din el şi va putea transmite Pământului ceea ce înseamnă acest echilibru între gândire, simţire şi voinţă.

În simbolistica ocultiştilor această misiune a Pământului era întruchipată într-un mod cu totul deosebit, printr-o imagine. Din toate figurile geometrice, niciuna nu reprezintă cu mai multă exactitate ca triunghiul echilateral simbolul echilibrului. Cele trei laturi ale acestui triunghi sunt egale, ca şi cele trei unghiuri, fiecare din vârfurile sale este echidistant de celelalte şi toate sunt la aceeaşi distanţă de centru. Centrul unui triunghi echilateral este un simbol perfect al echilibrării; deci, când ocultistul priveşte un astfel de triunghi poate vedea în el imaginea unei cooperări perfect echilibrate a celor trei încorporări anterioare ale Pământului nostru, care şi-au avut pe rând hegemonia. Acţiunea Eului în om nu înseamnă altceva decât crearea în natura umană a unui centru activ prin care se poate pregăti această stare de echilibru din interior. De fapt omul este chemat deci la mari lucruri pe Pământ, şi anume să ştie să echilibreze din interior şi prin întreaga sa fiinţă forţele care, fiecare la rândul său, au fost preponderente în diverse moduri şi în diferite epoci.

Este, desigur, pentru început, o definiţie foarte abstractă a misiunii noastre pământeşti, însă în fond ea constă în cele spuse. Taina acestei misiuni se exprimă prin aceea că prin această acţiune simultană, prin acest echilibru al celor trei forţe de care este vorba viaţa noastră interioară este creatoare a unui element nou. Un al patrulea element vine cu adevărat să se adauge celor trei precedente, şi acest al patrulea element este elementul *iubirii*. Iubirea nu se poate dezvolta în angrenajul Universului decât dacă între cele trei forţe

care, una după alta, şi-au exercitat alternativ hegemonia lor în trecut, deci dacă între ele se stabileşte un echilibru perfect. Vom reveni asupra acestui punct în zilele următoare. Pentru moment luaţi aceasta ca pe o caracterizare abstractă.

Planeta noastră este deci planeta iubirii; tocmai de aceea echilibrul care se stabileşte prin cooperarea celor trei forţe este, prin consecinţele sale, un act de iubire. Şi misiunea Pământului constă tocmai în a întreţese ansamblului evoluţiei în cursul viitoarelor încarnări planetare, a-i încorpora această iubire. Prin însuşi acest fapt, ceea ce era triplu va deveni cvadruplu; al patrulea element debutează, ca să spunem aşa, la nivelul său inferior sub forma cea mai de jos a iubirii, care va trebui să fie purificată şi limpezită pentru ca acest element să apară la sfârşitul evoluţiei pământeşti ca fiind la fel de justificat ca şi celelalte. De aceea în ocultism se şi desemna misterul existenţei pământeşti cu cuvintele: „Trei devine patru". Desigur, cel de al patrulea element este încă foarte imperfect în zilele noastre. Dar când Pământul îşi va fi terminat misiunea, el va străluci tot atât de tare ca triunghiul sacru, al cărui echilibru este pentru ochii noştri simbolul cel mai elevat al idealului nostru pământesc când evocăm trecutul Pământului.

Cooperarea gândirii, a sentimentului şi a voinţei în viaţa interioară a fiinţei umane este iniţial de aşa natură încât această viaţă interioară devine substanţă a iubirii. Este ceea ce e cu adevărat productiv, interior productiv, în existenţa pământească. De aceea trebuie să numim Spiritele formei, în totalitatea lor, Spirite ale iubirii, fiindcă ele au chiar această misiune precisă, de a echilibra cele trei stări anterioare ale evoluţiei.

Dacă privim astfel existenţa pământească, am caracterizat mai întâi voinţa, simţirea şi gândirea şi acţiunea iubirii în afara planetei noastre şi am desemnat ca misiune specială a Spiritelor formei inocularea, imprimarea iubirii, care este rezultatul echilibrului de care am vorbit. În asta constă întreaga misiune a Pământului. Pentru ca ea să se realizeze, pentru ca să se nască această forţă de iubire care trebuie să impregneze Pământul trebuie să se unească şi să se conjuge toate eforturile Ierarhiilor inferioare, cum am văzut până acum. Trebuie ţesută o adevărată reţea de iubire şi asta în aşa fel încât firele principale să fie introduse aici prin Spiritele normale ale formei, căci acest lucru corespunde misiunii lor esenţiale. Apoi Spiritele nenormale ale formei – care sunt în realitate Spirite ale mişcării – ţes aici ceea ce dă naştere raselor. Spiritele timpului, normale şi nenormale, ţes dezvoltarea istorică, apoi Arhanghelii, cu evoluţie normală şi nenormală, ţes înăuntru evoluţiile diferitelor popoare cu limbile lor; în cele din urmă aici trebuie să lucreze fiinţele care îl aşază pe om la locul potrivit pe Pământ: Îngerii. Iată cum este ţesută această uimitoare reţea a iubirii. Dar ceea ce este realizat ca reţea a iubirii, ca misiune propriu-zisă a Pământului, nu este vizibil aici jos decât sub formă de reflectare, de Maya.

Următorul domeniu deasupra lumii fizice unde poate fi văzută această reţea a iubirii este lumea astrală. Dar şi mai clar se vede munca Ierarhiilor ce vizează adevărurile care stau la baza Mayei noastre exterioare când te ridici din lumea astrală în lumea Devachanului inferior şi superior. Apoi vezi cum este ţesută această reţea. Când te ridici până în lumea astrală nu vezi încă fiinţele care ţes mai ales din interior, adică Spiritele voinţei, Heruvimii şi Serafimii. Pentru a găsi lucrând

aceste spirite trebuie să adânceşti o privire spirituală în lumile şi mai înalte. Totuşi încă din lumea astrală găsim pe cei pe care i-am numit Spiritele nenormale ale formei, cei care, dacă ar fi avut o evoluţie normală, ar fi trebuit să ţească din exterior. Am văzut că spiritele celei de a doua Ierarhii trebuie să lucreze din afară, dar aici noi le vedem acţionând dinăuntru. Se poate spune deci că la această reţea – la care ţes din afară Spiritele mişcării, ale formei şi ale înţelepciunii, iar dinăuntru Spiritele voinţei, Heruvimii şi Serafimii – ţes din interor şi alte entităţi, care ar fi trebuit de fapt să acţioneze din afară. Aceste entităţi ţes însă sub suprafaţă, cam aşa cum îşi ţese viermele de mătase gogoaşa. Ceea ce vedem mai întâi în lumea astrală este ceva interior. Ceea ce vedem după aceea sunt aceste curioase Spirite ale mişcării, care sunt spirite deplasate, căzute, pe care le vedem printre entităţile care ţes şi unduiesc în atmosfera spirituală a Pământului. Aceste entităţi spirituale, care sunt ceea ce vedem în primul rând în planul astral, înainte chiar să ne apară în mod normal fiinţele angelice sau Îngerii, sunt, pe scurt, pentru privirea clarvăzătoare, spirite ispititoare, deşi ele sunt indispensabile constituirii raselor. Aceste spirite, fiecare din ele având la rândul lor mulţi subordonaţi – deoarece fiecare produce multe fiinţe subordonate spiritual –, fac parte în lumea spirituală dintr-o sumă întreagă de entităţi spirituale care stau sub Ierarhiile respective. Şi spiritele cele mai înalte au astfel de entităţi subordonate; Spiritele voinţei: ondinele; Heruvimii: silfele; Serafimii: salamandrele. Dar şi aceste Spirite nenormale ale formei, care sunt în realitate Spirite ale mişcării şi care apar pe planul astral ca un fel de fiinţe spirituale hidoase, au şi ele subordonaţii lor. Sunt spiritele care ţes şi trăiesc în ceea ce este în legătură cu naşterea raselor umane, care deci, la

om, sunt în legătură, să zicem așa, cu acel element pe care l-am caracterizat ca fiind legat de Pământ, adică cu tot ceea ce privește reproducerea și altele asemenea. Acestea sunt entități, este mai degrabă un teren care face parte din ceea ce are lumea astrală mai confuz, mai periculos și, din nenorocire, este cel care poate fi găsit cel mai ușor de către cei care ajung într-un mod incorect la clarvedere. Ceea ce se vede cel mai ușor este mulțimea de spirite care au de-a face cu reproducerea raselor și sunt mădulare aservite acestora. Mulți din cei care au pătruns prematur și în mod incorect în domeniul ocult au trebuit să plătească scump faptul că mulțimea acestor entități spirituale li s-a revelat fără să fi intervenit influența armonizantă a altor ființe spirituale.

Am putut arunca astfel o lumină, în ceea ce urzește și țese, la real pentru a compune substanța din care se dezvoltă apoi viața sufletească propriu-zisă a omului. Mâine vom vorbi despre modul cum intervin toate acestea în formarea raselor, a popoarelor și așa mai departe.

CONFERINŢA a VI-a
EVOLUȚIA RASELOR ŞI EVOLUȚIA CIVILIZAȚIILOR

Christiania, 12 iunie 1910, dimineaţa

Trebuie să vă gândiţi că atunci când spiritele din diferitele Ierarhii îşi unesc forţele pentru a putea împlini misiunea Pământului şi a instala o stare de echilibru este ceva foarte complicat. Veţi înţelege deci că sugestii precum cele care au fost date în ultima conferinţă nu se aplică decât unui anumit moment din evoluţie şi că orice descriere se schimbă de îndată ce observi această evoluţie într-un alt moment al ei. De aceea, dacă vrei să ai o idee completă despre aceste lucruri atât de complexe trebuie totdeauna să legi un ciclu de conferinţe cu altul.

Aş vrea să vă dau un exemplu, de fapt să fac o simplă remarcă. În echilibrul nostru pământesc, întreaga cooperare a Ierarhiilor ni se prezintă astfel încât ceea ce emană de la Ierarhia superioară – Spiritele voinţei, Heruvimii şi Serafimii – vine din interiorul Pământului. Bineînţeles, trebuie să vă reprezentaţi că la început aceste Ierarhii îşi îndreaptă forţele din cosmos către centrul Pământului şi că omul nu ia cunoştinţă de orientarea lor directă ci de cea opusă, atunci când ele sunt reflectate. De aceea, de pildă, nu veţi avea o idee completă despre ce se petrece în mod real decât dacă veţi corela cele spuse ieri cu unele date despre Ierarhii relatate de mine în ciclul de conferinţe de la Düsseldorf [Nota 13], unde a fost descrisă în mod unitar partea cerească a acţunii celor trei Ierarhii. Aceste lucruri nu sunt tocmai simple şi, pentru a face să se înţeleagă care este misiunea Pământului, este necesar să

alegi un punct de vedere de unde să se poată vedea cum se reflectă spiritele acestor Ierarhii în ceea ce numim elemente ale existenţei pământeşti.

Dacă ţineţi cont de aceasta, atunci veţi avea şi sentimentul infinitei înţelepciuni care reglează raportul forţelor în Univers. Veţi înţelege şi că, de fapt, cunoştinţele noastre trebuie totdeauna să se extindă, că nu au limite, graniţe, dat fiind că lucrurile sunt atât de complexe încât atunci când credem că le-am înţeles dintr-un anumit punct de vedere suntem imediat forţaţi să alegem un altul, care ne luminează faptul dintr-o altă latură. Nu putem înainta cu cunoştinţele noastre decât puţin câte puţin, dar indicaţiile care v-au fost date în ultima conferinţă, mai ales la sfârşit, vă vor fi familiarizat totuşi, cât de puţin, cu modul în care cooperează Spiritele normale şi nenormale ale formei pentru ca pe Pământ să nu se răspândească numai un gen uman uniform, omogen, nediferenţiat, ci o omenire alcătuită din multiple rase. Ca să se nască o omenire uniformă – fapt ce se va întâmpla din nou doar în cursul evoluţiei pământeşti – ar fi trebuit să acţioneze doar Spiritele normale ale formei, aceste entităţi pe care Geneza le numeşte Elohimi. În Universul care înconjură Pământul şi formează cu el un tot există şapte Spirite ale formei care au evoluat normal. Aceste şapte Spirite ale formei sunt cei şapte Elohimi. Dacă vrem să ne reprezentăm aceşti şapte Elohimi cu diferitele lor misiuni şi cu vocaţia lor, care constă în a introduce în întreaga evoluţie pământească echilibrul sau iubirea, trebuie să vedem că acţiunea colectivă a acestor şapte Spirite ale formei tindea să creeze ceea ce într-o conferinţă anterioară am numit „omul în a doua treime a vieţii sale”. Dacă aceste şapte Spirite ale formei ar fi putut să acţioneze singure, cum îşi propuneau să o facă, s-ar fi

reliefat omul-Eu. Intervenind însă alte entităţi spirituale, pentru a pune varietate în omenirea uniformă a fost necesară o organizare cu totul specială în cosmos. Pentru a localiza astăzi zona din cosmos de unde acţionează Spiritele normale ale formei – aceste entităţi spirituale despre care am spus că, în Universul actual, vin către noi în lumină – trebuie să ne întoarcem către Soare. În această direcţie se află totdeauna Loja cosmică, comunitatea în care Spiritele formei deliberează în vederea stabilirii echilibrului pe Pământ, a împlinirii misiunii pământeşti. Pentru ca, prin activitatea lor, Spiritele nenormale ale formei să nu suscite o prea mare dezordine în ce-l priveşte pe om, unul din Spiritele normale ale formei a trebuit să se separe de această comunitate, astfel încât în direcţia Soarelui nu mai sunt de fapt decât şase din aceste spirite, şase Elohimi. Această separare a unuia dintre ei a fost necesară pentru ca acţiunea simultană a Spiritelor nenormale ale formei – care sunt în realitate Spirite ale mişcării – să nu compromită total echilibrul. Acest spirit este cel care în Biblie, în Geneza, este numit Iahve sau Iehova. Pentru a plasa acţiunea sa în Univers nu trebuie să cauţi în direcţia Soarelui ci în cea a Lunii. Am spus deja acest lucru în ***Ştiinţa ocultă***, dar dintr-un alt punct de vedere, când am afirmat că Spiritele formei au părăsit Pământul în acelaşi timp când îl părăsea Soarele şi că numai apoi au fost stabilite – odată cu plecarea Lunii – condiţiile care au făcut posibilă evoluţia ulterioară a omenirii. Căci dacă Luna ar fi rămas unită cu Pământul această evoluţie nu ar fi putut avea loc. Dezvoltarea ulterioară a fiinţei umane nu a devenit posibilă decât pentru că unul dintre Elohimi, Iahve, a plecat cu Luna – în timp ce ceilalţi şase au rămas

în Soare –, deci numai pentru că Iahve a cooperat cu tovarăşii săi, exercitând o acţiune opusă lor.

Dar, întrebaţi dumneavoastră, de ce acest Soare s-a scindat astfel? Tocmai pentru că odată anumite Spirite mai vechi ale mişcării, care au mai multă putere decât Spiritele formei – fiindcă sunt ierarhic mai sus – au hotărât să rămână în urmă, astfel încât Spiritele normale ale formei au trebuit să le tempereze activitatea, separându-se de unul din grupul lor. Fără aceasta, ei nu ar fi putut stabili echilibrul indispensabil viitorului mers al evoluţiei.

Pentru a ne face o reprezentare care să ne mulţumească despre acţiunea acestor Spirite normale ale formei, cel mai bine este să ne spunem că ele vin către noi în razele luminoase ale Soarelui. Dar în ce priveşte Spiritele nenormale ale formei care cooperează cu cele care îşi au într-un fel centrul în Soare – căci, pentru ca să se poată stabili echilibrul, doar Iahve a plecat în direcţia Lunii – trebuie să ne reprezentăm că o anumită forţă solară care ne vine de la Spiritele normale ale formei este deturnată prin ceea ce emană de la Spiritele nenormale ale formei, care sunt în realitate spirite ale mişcării. Ele au ca centru celelalte cinci planete – după vechea denumire a planetelor: Saturn, Jupiter, Marte, Venus, Mercur. Acolo trebuie să le căutăm.

Când priviţi Universul aveţi în faţă un fel de sciziune între Spiritele normale şi cele nenormale ale formei. Şase din Spiritele normale ale formei sunt concentrate în Soare, unul – Iahve sau Iehova – menţine echilibrul celorlalte acţionând din Lună, pe care o guvernează şi o conduce. Ceea ce fac aceste Spirite ale formei este influenţat de ceea ce vine de la Saturn, Jupiter, Marte,Venus şi Mercur. Toate aceste forţe sunt raze care

vin spre Pământ, sunt oprite aici şi radiază din nou din Pământ, aşa cum am spus la sfârşitul ultimei conferinţe.

Dacă influenţa venind din Soare, de la Elohimi sau Spiritele normale ale formei, s-ar fi exercitat singură pe o anumită parte a suprafeţei Pământului, acolo nu s-ar fi născut altceva decât Eul cu totul normal, adică ceea ce îi conferă fiinţei umane existenţa sa normală, umanitatea sa propriu-zisă. Dar acestor forţe ale Spiritelor formei, care altfel ar dansa în echilibru pe suprafaţa Pământului, li se adaugă, de pildă, forţele ce vin de la Mercur. În forţele Spiritelor formei dansează şi palpită deci nu numai ceea ce este normal, ci şi ceva care se adaugă acestor forţe normale ale Elohimilor, adică ceea ce provine de la Spiritele nenormale ale formei care trăiesc în inima diferitelor planete. Rezultă de aici că influenţa acestor spirite se poate exercita din cinci centre diferite prin aceste cinci Spirite nenormale ale formei, şi că, atunci când este reflectată din centrul Pământului către omenirea care este la suprafaţa Pământului, ea dă naştere la ceea ce numim cele cinci rase principale.

În legătură cu punctul situat în Africa, despre care am vorbit deja acum câteva zile, să precizăm că rasa neagră s-a născut acolo prin cooperarea Spiritelor normale ale formei cu Spiritele nenormale care au ca centru planeta Mercur. Din punct de vedere ocult putem adăuga acum că această rasă este cea a lui Mercur.

Să urmărim acum linia pe care am trasat-o atunci între centrele de expansiune a raselor. Ajungem în Asia şi acolo găsim rasa lui Venus sau rasa malaeziană. Traversăm apoi Asia şi găsim în rasa mongolă rasa lui Marte. Apoi trecem în Europa şi găsim în europeni, după caracterul lor originar, în caracterul lor rasial, pe oamenii lui Jupiter. În sfârşit, dincolo de ape, atingem America şi

ţările în care se sting rasele şi civilizaţiile; găsim aici rasa întunecatului Saturn, rasa americană primitivă, cea a indienilor, pieile-roşii, care este deci rasa lui Saturn. Dacă vă reprezentaţi şi mai precis acest fapt din punct de vedere ocult veţi găsi forţele care în aceste puncte, în aceste cinci planete şi-au aflat manifestarea lor exterioară.

Dacă vă faceţi despre toate acestea o idee tot mai precisă şi corectă veţi avea o cunoaştere lăuntrică despre ceea ce este acest caracter rasial aşa cum este răspândit pe Pământ, veţi înţelege ce a fost această ciudată colaborare a Spiritelor normale cu cele nenormale ale formei. Am schiţat prin aceasta, aş spune, tabloul, aşa cum poate fi el conturat pentru o epocă dată. Căci ceea ce v-am spus privitor la diferitele puncte ale Pământului nu este valabil decât pentru o perioadă foarte precisă a evoluţiei, adică pentru o epocă a erei atlanteene în care marile mase umane au plecat dintr-un punct al Atlantidei înspre punctele unde puteau primi amprenta rasei corespunzătoare. Tocmai de aceea găsiţi indicat în cartea mea ***Ştiinţa ocultă*** că anumite lăcaşuri de Misterii ale vechii Atlantide, numite acolo oracole atlanteene, au luat sub autoritatea lor această dispersie a fiinţelor umane pe Pământ; aşa s-a putut stabili acel echilibru care a dus în final la dispersia corespunzătoare a raselor. Într-un astfel de oracol de Misterii s-au studiat dintotdeauna adevărurile de care vorbim acum; la obârşii, oamenii se conduceau după acestea. Astfel, ceea ce se petrece pe Pământ era dirijat în mod corespunzător din astfel de centre.

Curentul de oameni care a traversat Africa şi s-a cristalizat în rasa etiopiană a plecat deci dintr-un impuls ce emana din oracolul lui Mercur; în acest centru se observa cu multă precizie modul în care Spiritele normale

ale formei, cei şase Elohimi, cooperau cu Iahve sau Iehova şi cum se exercita pe de altă parte influenţa Spiritelor nenormale ale formei venind de la Mercur. În functie de coacţionarea astrologică a acestor puncte diferite de forţe se căuta locul în care aceste forţe se echilibrau pe Pământ, iar acest loc devenea atunci punctul de răspândire a rasei de care era vorba.

În acelaşi fel a fost dirijată formarea altor rase. Apoi a fost schiţată marea hartă a influenţelor care se exercitau asupra popoarelor, neamurilor ş.a.m.d. Este marea hartă care este o imagine a acţiunilor cereşti ce ia naştere prin faptul că acestea pătrund în Pământ, sunt reflectate de el şi îl determină pe om.

Ce este deci pentru noi o fiinţă din rasa Mercur, din rasa etiopiană? Noi vom spune că la origine ea era predestinată, predispusă prin Elohimi, ca în ea să se manifeste natura umană în integralitatea sa. Dar Spiritele nenormale ale formei au acţionat asupra ei de pe Mercur cu o mare putere şi l-au diversificat pe om, încât a rezultat caracterul rasei etiopiene. Acelaşi lucru s-a petrecut pentru fiecare din diferitele rase. Numai pentru că migraţiile popoarelor au fost dirijate într-un mod foarte precis pornind dintr-un centru originar a putut să se formeze linia pe care v-am desenat-o acum câteva zile. Trebuie deci să vă reprezentaţi Spiritele formei ca radiind dintr-un centru pe care trebuie să-l situăm la un moment dat al vechii ere atlanteene. Acolo găsim ceea ce a pătruns în continentul atlanteean, organizându-l în aşa fel încât spiritele oamenilor au fost aduse să suporte dominaţia diferitelor Spirite nenormale ale formei.

Astfel s-a creat marea temelie a popoarelor, iar omul, dacă îşi ridică privirea în întinderile infinite ale spaţiului ceresc, trebuie să caute acolo forţele care l-au

făcut aşa cum este. Dar ele nu l-au format decât după ce au fost reflectate din Pământ. Când omul îşi ridică privirea spre Spiritele normale ale formei, spre Elohimi, el se uită spre ceea ce îl face de fapt să fie propriu-zis om, iar când priveşte spre ceea ce este centrat în diversele sfere planetare – făcând abstracţie de Soare şi Lună –, el vede ceea ce îl face să ţină de o anumită rasă.

Cum lucrează aceste spirite ale raselor în şi asupra fiinţei umane? Într-un mod atât de curios încât am putea spune: ele fac să „fiarbă" forţele omului până în corpul său fizic. Dumneavoastră ştiţi că fiecare din cele patru elemente esenţiale ale omului se proiectează, se reflectă în anumite părţi ale corpului fizic; Eul se proiectează în sânge, corpul astral în sistemul nervos, corpul eteric sau corpul vieţii în sistemul glandular şi doar corpul fizic este el însuşi o imagine a propriei sale fiinţe care, pentru omul de astăzi, ascultă de propriile sale legi. Eul se reflectă deci în sânge, corpul astral în sistemul nervos, corpul eteric în sistemul glandular.

Or, entităţile spirituale care fierb în om ca să ia naştere caracterul de rasă nu pot să acţioneze direct în componentele superioare ale naturii sale. Ele fierb mai întâi în reflectările mădularelor superioare din corpul fizic. În corpul fizic nu pot să pătrundă direct, dar ele fierb în alte trei mădulare, în ceea ce este în sânge, în ceea ce este imaginea corpului astral, adică în sistemul nervos, şi în ceea ce este imaginea corpului eteric, adică sistemul glandular. În aceste trei sisteme care fac parte din corpul fizic, dar care sunt imagini ale mădularelor superioare, fierb Spiritele raselor, Spiritele nenormale ale formei.

Prin aceasta vedeţi cum corpul fizic omenesc este determinat din interior, în aşa fel încât diferitele entităţi spirituale iau în stăpânire părţi ale acestui corp fizic, care

sunt proiecţiile, umbrele mădularelor superioare. Cum intervine acum aici Mercur, de pildă? Când spun Mercur înţeleg Spiritele formei care îşi au sediul pe Mercur. El intervine, cooperând cu alte spirite, îndeosebi în sistemul glandular. El fierbe în acest sistem şi acolo se dezvoltă forţe care rezultă din această predominare a forţelor lui Mercur, care se manifestă în rasa etiopiană. Tot ceea ce îi dă acestei rase etiopiene semnele sale distinctive vine din faptul că forţele lui Mercur fierb şi clocotesc în sistemul glandular al oamenilor de care vorbim. Ele elaborează ceea ce face din forma generală, obişnuită, a fiinţei umane pe cea atât de deosebită a rasei etiopiene, cu pielea neagră, părul foarte creţ etc. Această modificare a formei umane provine deci din forţele numite mai înainte.

Dacă trecem acum mai departe la Asia, aveţi în mod asemănător ceva ce se poate desemna ca forţe ale lui Venus, ca o configuraţie nenormală a Spiritelor formei. Aceste forţe ale lui Venus acţionează cu precădere în ceea ce am numit imaginea corpului astral, adică sistemul nervos. Dar, ca spirite venusiene, ele acţionează asupra sistemului nervos într-un mod aparte, şi anume nu direct. Asupra sistemului nervos se poate în adevăr acţiona pe două căi ocolite. Una din ele trece prin respiraţie. Când se acţionează mai ales asupra respiraţiei, efectele produse se fixează în fiinţa umană în sistemul respirator şi sistemul nervos, dându-le o anumită formă. Această cale şi-o aleg Spiritele nenormale ale formei – pe care le putem numi Spiritele lui Venus – pentru rasa malaeză, rasele galbene ale Asiei de Sud, insulele teritoriului malaezian. Aceste regiuni sunt populate – aşa cum regiunea etiopiană este populată cu omenire de tip glandular – cu oameni la care Spiritele nenormale ale formei acţionează asupra sistemului nervos în mod ocolit, prin sistemul respiraţiei.

În sistemul nervos se acţionează pe cale ocolită, prin sistemul respirator. În sistemul nervos fierbe ceea ce, cu anumite modificări, dă o omenire mai mult sau mai puţin galbenă. Transformarea care se operează astfel se manifestă mai ales în ceea ce numim plexul solar, adică nu în sistemul nervos superior, ci în această parte misterioasă a sistemului nervos care cuprinde două cordoane paralele măduvei spinării, cu multiplele lor ramificaţii. Aşadar în această parte a sistemului nervos se acţionează pe cale ocolită, prin sistemul respirator, care, în sensul nostru, nu ţine încă de activităţile spirituale superioare. Forţele lui Venus, care acţionează deci în această rasă a omenirii, răscolesc profund în organismul subconstient.

Să urcăm acum, traversând marile câmpii ale Mongoliei, adică regiunile unde acţionează de preferinţă Spiritele formei care au luat calea ocolită a sângelui. Ele fac să fiarbă în sânge ceea ce a dat naştere modificării propriu-zise a naturii umane, adică acel caracter al rasei mongole. Această rasă mongolă are ceva foarte particular. Spiritele lui Marte pătrund în sânge. Ele lucrează aici în aşa fel încât pot contracara acţiunea celor şase Elohimi al căror centru este Soarele. Deci ele acţionează în rasa mongolă, opunându-se acestor şase Elohimi. Pe de altă parte, ele lansează un atac cu totul aparte împotriva lui Iahve sau Iehova, care şi-a separat câmpul de acţiune de cel al celorlalţi Elohimi. Însă în afară de această confruntare a Spiritelor lui Marte cu cei şase Elohimi şi cu Iahve, care a dat naştere rasei mongole, mai există ceva special. Dacă vrem să indicăm felul acestei influeţe deosebite trebuie să spunem: în timp ce pentru rasa mongolă aceste Spirite ale lui Marte se opun acţiunii Elohimilor care vine din Soare, ca şi acţiunii lui Iahve

venind din Lună, în alt caz, forţele lui Iahve venind din direcţia Lunii se unesc şi cooperează cu Spiritele din Marte, în aşa fel încât de aici rezultă o modificare cu totul specială. Avem substratul ocult care explică acea particularitate a omenirii, cea care îi caracterizează pe semiţi. La semiţi modificarea s-a produs prin faptul că Iahve, separându-se de ceilalţi Elohimi, a dat acestui popor un caracter aparte, colaborând pentru aceasta cu Spiritele lui Marte. Veţi înţelege în ce constă acest caracter deosebit al poporului semit şi al misiunii sale. Autorii Bibliei au putut spune, într-un sens ocult şi foarte profund, că Iahve sau Iehova făcuse din acest popor poporul său; mai mult, dacă vedeţi că aici Iahve colaborează cu Spiritele din Marte, cele care îşi îndreaptă atacurile cu predilecţie asupra sângelui, înţelegeţi şi de ce continuitatea sângelui din generaţie în generaţie era de o atât de mare importanţă pentru poporul semit şi de ce şi Iahve este numit în acest popor drept Dumnezeul care curge de la Avraam, Isaac şi Iacob ş.a.m.d. Este drumul care curge prin toate aceste generaţii. Când Iahve spune despre El însuşi: Eu sunt Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacob, el afirmă: Eu acţionez în sângele vostru. – Ceea ce acţionează mereu în sânge, lupta care trebuie dată aici, colaborarea cu Spiritele lui Marte, iată unul din misterele care ne fac să pătrundem adânc în planul înţelept după care este condusă întreaga omenire de pe Pământ.

Vedeţi aşadar că asupra sângelui omenirii se acţionează în două feluri, din care rezultă formarea a două rase diferite. Avem pe de o parte rasa mongolă, pe de altă parte ceea ce numim semiţii. Este aici o mare polaritate în omenire, şi ar trebui să ne referim la mult

mai multe fapte importante când vrem să înţelegem profunzimile Sufletelor popoarelor.

Să vedem acum cum fierb şi clocotesc în fiinţa umană spiritele şi entităţile care îl au ca centru pe Jupiter. Ele îşi aleg al doilea punct de atac pentru a acţiona nemijlocit asupra sistemului nervos, şi anume cel care trece prin simţurile omului; primul atacă plexul solar, trecând prin respiraţie. Intervenţia venind de la Jupiter trece deci prin impresiile senzoriale şi de aici se răspândeşte asupra elementelor sistemului nervos care au ca centru creierul şi măduva spinării. La rasele care fac parte din omenirea jupiteriană, acolo se infiltrează forţele care le imprimă caracterul lor rasial aparte. Este ceea ce se petrece mai mult sau mai puţin cu popoarele ariene din Asia Mică şi din Europa, deci cu cele pe care le considerăm a fi printre caucazieni. În cazul lor, modificarea stării generale a omenirii provine de la Spiritele nenormale ale formei, pe care le putem numi Spiritele lui Jupiter, care acţionează asupra simţurilor. Deci, prin simţuri îi desemnăm pe caucazieni.

Veţi putea înţelege acum de ce un popor atât de nobil şi conştient, aflat sub influenţa lui Jupiter sau a lui Zeus, cum erau grecii şi care se simţea a fi centrul acestei influenţe a lui Zeus, este desemnat în mod special prin ceea ce se infiltrează în sistemul nervos prin mijlocirea simţurilor. Bineînţeles, grecii suportau şi influenţa Elohimilor, care venea dinspre Soare. Dar lucrurile se petreceau în aşa fel încât, la ei, tot ce acţionează de obicei asupra simţurilor era sub influenţa lui Zeus, ceea ce a dat de altminteri valoarea măreţiei acestui popor. Forma exterioară, viaţa manifestată are pentru greci o importanţă capitală. Ei văd spiritul în ceea ce percep prin simţuri şi prin acest fapt sunt într-adevăr poporul artei

plastice, poporul creator de forme exterioare. Atingem astfel deja misiunea cu totul aparte a poporului grec, care este prin excelenţă poporul lui Jupiter sau Zeus, cel care chiar şi în epoca în care ca urmare a unei conjuncturi ce a dat naştere la o cooperare între forţele lui Zeus sau Jupiter şi forţele generale ale Elohimilor se considera popor al lui Zeus.

Modificări ale acestei influenţe jupiteriene, iată ce sunt în fond toate popoarele Asiei Mici şi mai ales ale Europei. Şi cum omul are multe simţuri, veţi gândi bine că pot interveni multe modificări şi că pentru formarea diverselor popoare în sânul rasei de bază, formate prin acţiunea simţurilor asupra sistemului nervos, primează când un simţ când altul. De aceea diferitele popoare pot lua cele mai diverse forme. Fiecare dintre aceste popoare este predispus să dea caracterului său rasial o direcţie sau alta, după cum ochiul sau urechea sau un alt organ de simţ au supremaţia. De aici decurg, pentru ele toate, sarcini foarte precise. O sarcină care revine în special rasei caucaziene constă deci în a ajunge la spirit pe calea simţurilor, organizarea sa fiind înainte de toate senzorială.

Faptul ne conduce la un dat profund al ocultismului şi explică de ce popoarele care sunt într-un fel marcate de semnul lui Venus trebuie – şi în disciplina ocultă – să ia ca punct principal de pornire respiraţia. Dimpotrivă, la toate celelalte care sunt mai la vest, punctul de pornire al oricărei aprofundări şi spiritualizări trebuie luat din lumea simţurilor. Acele popoare aşezate la vest au în simţul lor, pe treptele superioare ale cunoaşterii – imaginaţie, inspiraţie, intuiţie –, modul cum Spiritul lui Jupiter modifică la obârsii caracterul. De aceea totdeauna au existat aceste două centre în evoluţia umană; unul este

guvernat mai ales de Spiritele lui Venus, celălalt de cele ale lui Jupiter. Mai ales de acestea din urmă se ţinea seama în Misteriile în care s-au întâlnit în final cele trei mari individualităţi – după cum ştiu cei ce au participat anul trecut la ciclul de conferinţe pe care l-am ţinut la München [Nota 14] –, individualitatea lui Buddha, a lui Zarathustra (sau Zarathas în încarnarea sa următoare) şi cea a marelui ghid al omenirii pe care îl numim Scitianos. Colegiul format din aceştia sub conducerea unei fiinţe superioare şi-a propus drept sarcină studiul forţelor tainice care trebuie să fie dezvoltate pentru evoluţia omenirii. Şi punctul de pornire al acestor forţe care la obârşii erau legate de cele ale lui Jupiter fusese fixat în prealabil pe harta Pământului, despre care a fost vorba.

În fine, asupra sistemului glandular, dar trecând prin toate celelalte sisteme, asupra sistemului glandular acţionează Spiritele nenormale ale formei, care îşi au centrul în Saturn. În tot ceea ce trebuie considerat ca formând rasa lui Saturn, în tot ceea ce poartă caracterul saturnian se regăseşte ceva ce tinde către amurgul omenirii, ceva care antrenează evoluţia către sfârşitul său, către acest adevărat sfârşit, spre o moarte. Cum se manifestă acţiunea exercitată asupra sistemului glandular, acest lucru îl vedem în rasa indiană. Este ceea ce determină moartea sa, dispariţia sa. Influenţa lui Saturn se exercită, la urma urmei, prin toate celelalte sisteme asupra sistemului glandular; ea produce părţile cele mai dure ale corpului omenesc. Poţi spune deci că această moarte lentă constă într-un fel de osificare, ceea ce aspectul exterior confirmă pe deplin. Priviţi imaginile care îi reprezintă pe indienii de odinioară şi veţi atinge într-un fel cu degetul fenomenul de care vorbim, degenerescenţa rasei lor. Tot ceea ce s-a petrecut altă

dată în timpul evoluţiei lui Saturn a devenit la această rasă prezent, actual, într-un mod aparte actual; apoi s-a retras în sine, lăsând fiinţa umană pradă rigidităţii sistemului său osos şi ducând-o la moarte.

Resimţi ceva din această activitate cu adevărat ocultă când vezi că, încă în secolul al XIX-lea, un reprezentant al acestor indieni de altădată putea spune că el purta în el un element care îşi avusese măreţia şi importanţa sa pentru omenire, dar care nu mai putea urma progresul evoluţiei. Avem descrierea unei frumoase scene în care unul din şefii acestui popor în decadenţă se află faţă în faţă cu unul din invadatorii europeni. Încercaţi să vă reprezentaţi ce se petrece în acest „de la inimă la inimă" între cei doi oameni: unul dintre ei este venit din Europa, celălalt coboară din cei care au emigrat spre vest în epoca infinit îndepărtată a risipirii raselor. Indienii au adus atunci către vest ceea ce avea mare civilizaţia atlanteeană. Ce conta cel mai mult pentru indian? Faptul că el mai putea încă simţi ceva din măreţia, din frumuseţea unei epoci din perioada veche atlanteeană în care diferenţierea raselor se făcea doar simţită, în care, ridicând ochii spre Soare, oamenii puteau percepe Spiritele formei care pătrundeau prin oceanul de ceaţă. Ceea ce contempla atlantul dincolo de acest ocean de ceaţă nu se diviza pentru el în şase sau şapte spirite, ci făcea doar Unul. Influenţa colectivă a şapte Spirite ale formei care se revela astfel omului din vechea Atlantidă el o numea Marele Spirit. Dar el nu primise ceea ce spiritele din Venus, Mercur, Marte şi Jupiter dăduseră Orientului şi datorită cărora s-au creat toate civilizaţiile care înfloreau încă la mijlocul secolului al XIX-lea. Acest fiu al rasei roşii nu trăise aşa ceva. El rămânea deci la Marele Spirit al unui foarte îndepărtat trecut. Când i se pune în faţă o foaie de

hârtie cu numeroase semne minuscule, literele, despre care nu înţelege nimic, atunci lui i se revelă tot ceea ce au făcut ceilalţi care într-un trecut foarte îndepărtat l-au cunoscut pe Marele Spirit. Tot acest lucru lui îi era străin, dar în adâncul sufletului său el îl avea pe Marele Spirit. Discursul său ne-a fost păstrat; el este semnificativ prin aluziile pe care le conţine şi poate fi rezumat astfel: acolo, în solul pe care merg cei care au cucerit ţara noastră, sunt înmormântate oasele fratilor mei. De ce este îngăduit învingătorilor noştri să calce pe mormintele fraţilor mei? Pentru că ei sunt în posesia a ceea ce face măreţia omului alb. Altceva face măreţia omului roşu; este Marele Spirit, care îi vorbeşte în suflul vântului, în foşnetul pădurii, în talazurile apei, în curgerea izvorului, în fulger şi în tunet. Iată Spiritul care, pentru noi, spune adevărul. O, Marele Spirit spune adevărul! Spiritele voastre, cele pe care le aveţi pe această hârtie şi care exprimă ceea ce este mare în ochii voştri, aceste spirite nu spun adevărul. Iată cum îşi exprimă punctul său de vedere acest şef indian. Omul roşu aparţine Marelui Spirit, omul palid aparţine spiritelor care, ca făpturi pitice şi negre – se referă aici la litere –, ţopăie pe hârtie; ele nu spun adevărul. – Acest dialog între cuceritor şi ultimul dintre marii şefi indieni este de o importanţă istorică. Vedem aici ce ţine de Saturn şi acţiunea sa, vedem şi ce ia naştere pe Pământ din coacţiunea cu alte spirite, atunci când se întâlnesc două direcţii.

Am văzut deci cum a fost adusă omenirea pe suprafaţa Pământului sub direcţia Elohimilor, a Spiritelor normale ale formei, am văzut apoi cum au ieşit din masa umană cele cinci rase principale; am văzut că ele depind de principalele Spirite nenormale ale formei, cărora noi le-am dat numele celor cinci planete, în timp ce Spiritele

normale ale formei trebuie să le căutăm în Soare şi Lună. Vom trece acum la altceva, care vi se va părea mai uşor de înţeles pentru că vom putea să-l legăm de ceea ce ştim deja despre rase şi popoare.

CONFERINŢA a VII-a
RIDICAREA UNOR SPIRITE ALE POPOARELOR LA RANGUL DE SPIRITE ALE TIMPULUI. MONOTEISM ŞI PLURALISM. CREŞTINISM EXOTERIC ŞI CREŞTINISM ESOTERIC

Christiania, 12 iunie 1910, seara

Dacă urmăriţi spiritul celor spuse în ultimele zile veţi găsi de înţeles acum faptul că entităţile şi forţele diferitelor Ierarhii nu se limitează la a dirija şi conduce evenimentele pământeşti şi mai ales evoluţia omenirii, ci trec şi ele printr-un fel de evoluţie, de dezvoltare. Am văzut în conferinţele precedente cum colaborează entităţile care aparţin uneia sau alteia dintre Ierarhii, cum, de pildă, Spiritele formei normale şi nenormale se înţeleg între ele pentru a întemeia rasele.

Să ne întrebăm cum avansează aceste entităţi spirituale cu care avem acum de-a face în propria lor evoluţie. Unele dintre ele, poţi constata, tocmai în epoca noastră fac un pas înainte. Începând cu catastrofa atlanteeană, cu începutul erei postatlanteene trăim într-adevăr într-o epocă în care anumite fiinţe arhanghelice se ridică la rangul de Arhai, de Spirite al timpului. Faptul este extraordinar de interesant de observat, fiindcă nu îţi faci o idee justă despre modul în care se petrec lucrurile în

Univers decât când vezi anumite Spirite ale popoarelor, Suflete ale popoarelor pe care noi la numim Arhangheli, ridicându-se la un rang superior. Această înălţare este legată într-adevăr de faptul că răspândirii omenirii, pe care trebuie să o privim ca repartiţie a raselor, a venit să i se adauge din timpurile atlanteene încoace un al doilea val de migraţii, un al doilea curent de omenire. Trebuie să mergi foarte departe în urmă, până în primele epoci ale Atlantidei, ca să regăseşti momentul în care oamenii au fost repartizaţi, împărţiţi în cele cinci rase principale despre care am vorbit. Dacă vrei să ştii când au ajuns în acel punct anumit din Africa cei care au format apoi rasa neagră sau etiopiană, şi când s-au instalat în Asia Meridională popoarele care alcătuiesc rasa malaeză, trebuie să urci chiar la începutul erei atlanteene. Dar acestor prime migraţii li s-au adăugat alte curente.

În timp ce Pământul era deja colonizat de primii reprezentanţi ai acelor rase, în aceleaşi regiuni au fost trimise alte grupuri. Este vorba aici de un curent mai tardiv, un curent al timpurilor atlanteene mai târzii. Dacă vrem să înţelegem cum s-au dispersat rasele în Europa, în Africa, în America şi ce a urmat apoi spre sfârşitul erei atlanteene şi, parţial, la începutul erei postatlanteene, în timp ce Atlantida se fărâmiţa treptat trebuie să ne fie clar că avem de-a face cu un curent puternic al omenirii care a fost împins până înăuntrul Asiei, până în teritoriul indian şi că pe drum, aşa cum am spus-o adesea, unele grupuri au rămas în urmă; din acestea s-au constituit diferitele popoare ale Africii, Asiei şi Europei. A existat deci o primă dispersie, apoi un al doilea val, un al doilea curent. Acest al doilea curent mergând din vest în est era alcătuit din comunităţi umane care erau sub conducerea unui Arhanghel. Dar călăuzele spirituale ale acestor mase de

emigranţi erau dintre Arhanghelii care sunt mai mult sau mai puţin avansaţi, cu alte cuvinte, am spune: erau mai mult sau mai puţin aproape de rangul pe care îl ocupau Spiritele timpului. Poporul al cărui Arhanghel s-a ridicat primul la rangul de Spirit al timpului trebuie să-l căutăm în Orientul Îndepărtat. Este cel care s-a amestecat cu populaţia originară a Indiilor, populaţie care forma clasa superioară a acestei ţări, şi a pus bazele primei civilizaţii postatlanteene, după ce Arhanghelul său s-a ridicat la rangul de Spirit al timpului, devenirid astfel Spirit al timpului sau Arhai al erei postatlanteene. Acest Spirit al timpului a dirijat antica civilizatie sacră a Indiei, făcând-o să devină la acea epocă cea mai importantă dintre toate. Celelalte popoare ale Asiei, care se dezvoltau treptat-treptat, mult timp nu au fost dirijate decât de Arhangheli.

Şi popoarele Europei, care rămăseseră în urmă în timpul emigrării din vest în est, şi ele au fost mult timp sub direcţia Arhanghelilor, pe vremea când Arhanghelul Indiei fusese deja ridicat la rang de Arhai. Intenţiile acestui Arhai au fost transmise marilor instructori ai Indiei, sfinţilor Rishi, care, primind astfel comunicările de la acest spirit superior, au putut să-şi împlinească misiunea de care am vorbit. Acest Spirit al timpului îşi exercita de multă vreme acţiunea sa, în timp ce populaţia care se întindea în nordul vechii Indii era încă sub conducerea unui Arhanghel. Şi după ce Spiritul timpului Indiei şi-a împlint misiunea sa, a fost promovat la conducerea întregii evoluţii a omenirii postatlanteene.

În epoca Persiei primitive apare apoi Spiritul personalităţii, Spiritul timpului care dă intuiţiile sale marelui Zarathustra sau Zoroastru. Avem aici un nou exemplu al modului în care un Arhanghel, deci un Suflet al poporului, se ridică la rangul de Spirit al timpului. Şi, aşa

cum am spus la început, asistăm la un acelaşi spectacol în epoca noastră; cu ajutorul misiunii pe care o împlinesc, Arhanghelii se ridică la rangul de Spirite conducătoare ale timpului.

O evoluţie de acelaşi gen a avut loc mai târziu, pe de o parte pentru poporul egiptean şi Arhanghelul său, iar pe de altă parte pentru poporul caldeean cu Arhanghelul său. Arhanghelul poporului egiptean devine un Spirit al timpului şi preia, ca să spunem aşa, direcţia, conducerea care înainte îi revenea Arhanghelului caldeean. Ghidul, călăuza spirituală a perioadei egipteano-caldeene este deci al treilea dintre aceste puternice Spirite conducătoare ale timpului, care s-au ridicat treptat de la rangul de Arhangheli. Această epocă este, de asemenea, cea în care va avea loc şi o altă foarte importantă evoluţie, care se continuă paralel cu cea a civilizaţiei egipteano-caldeene şi care este în raport cu ceea ce am relevat în ultima conferinţă.

În adevăr, am văzut că tot ceea ce face parte din tulpina semită ocupă o situaţie aparte, capătă un sens deosebit şi că Iahve a ridicat din ea poporul pe care l-a ales să fie al său. Făcând astfel dintr-o anumită rasă propriul său popor când această rasă creştea treptat-treptat, Iahve a trebuit mai întâi să fie reprezentat în faţa acestui popor printr-un fel de Arhanghel; apoi acest Arhanghel, care în zorii timpurilor poporului semit era sub inspiraţia directă şi constantă a lui Iahve, a devenit el însuşi Spirit al timpului. Deci avern, în afară de Spiritele timpului obişnuite, progresiste, ale vechilor popoare ale Indiei, ale Persiei şi ale Caldeei, avem încă un Spirit al timpului care joacă un rol special prin faptul că acţionează în sânul unui singur popor. Acest Spirit al timpului era încărcat, într-un anumit fel, cu misiunea unui Spirit al

poporului; avem un Spirit al timpului pe care îl putem numi Spiritul poporului semit. Misiunea acestui Spirit a fost cu totul specială. Îl veţi înţelege dacă veţi lua în seamă faptul că, pe scurt, poporul de care vorbim a fost într-un fel retras din evoluţia normală, că a fost condus într-un mod special, aparte, că, să spunem aşa, au fost luate dispoziţii speciale pentru a conduce acest popor. Prin aceste dispoziţii speciale, acest popor a primit o misiune a cărei sens şi importanţă au fost cu adevărat considerabile pentru era postatlanteeană, şi care se deosebeşte de misiunile tuturor celorlalte popoare. Pentru a înţelege care este misiunea acestui popor semit trebuie să o compari cu misiunile cu care au fost însărcinate celelalte popoare ale erei postatlanteene.

În omenire există două curente spirituale. Despre unul din ele, pentru a-l desemna într-un mod exact, spunem că el porneşte din pluralism, s-ar putea spune din monadologie; este cel care vede esenţialmente originea şi izvorul existenţei într-o multitudine de entităţi şi de forţe. Puteţi căuta în lumea întreagă,veţi vedea peste tot că popoarele erei postatlanteene au pornit de la multiplicitatea divinului. Aveţi mai întâi trinitatea Indiei antice, care mai târziu a devenit Brahma, Shiva şi Vishnu. Regăsiţi echivalentul în mitologia germanică, de pildă trinitatea Odin, Honir şi Lodur ş.a.m.d. Peste tot veţi găsi o trinitate care se împarte în multiplicitate, nu numai în mitologii şi teologii ci şi în filosofii, în care se prezintă sub formă de monadologie, teoria monadelor. Prin faptul că pleacă de la multiplicitate, acest curent spiritual poate lua formele cele mai variate. Se poate spune că în timpul erei postatlanteene, din Orientul cel mai îndepărtat, din India până în Europa, de-a lungul unei mari curbe care trece prin Asia, acest cult al multiplicităţii, care în principal se

exprimă în concepţia noastră spiritual-ştiinţifică, adică admite existenţa unei multitudini de entităţi şi Ierarhii, a căpătat cele mai diverse forme şi reprezentări.

Acestui cult al multiplicităţii trebuia să i se opună un curent de sinteză, un curent unitar pornind de la monon, monism. Adevăraţii inspiratori a tot ce este monoteism şi monism, purtătorii unui impuls tinzând spre un Dumnezeu unic, au fost popoarele semite. Acest fapt face parte din natura lor şi – dacă vă amintiţi ce am spus dimineaţă – este în sângele lor să reprezinte Dumnezeul unic, „Mononul".

Dar cel care contemplă Universul vast nu ar merge departe dacă s-ar mulţumi să repete: Unitatea, Mononul, este la obârşia lumii. Monismul sau monoteismul singur nu poate fi decât ultimul ideal. El n-ar putea duce niciodată la o adevărată cunoaştere a lumii, la o concepţie pătrunzătoare şi concretă a Universului. Trebuia totuşi ca acest curent, monoteismul, să fie reprezentat şi el în era postatlanteeană. A fost deci însărcinat un popor să depună acest ferment, să dea un impuls spre monoteism. Această sarcină i-a revenit poporului semit. Vedeţi deci, ca să spunem aşa, cu ce rigoare abstractă, în ce mod inexorabil s-a încarnat în el principiul monoteist; în măsura în care toate celelalte popoare au sfârşit prin a reuni multiplele lor divinităţi într-una singură, impulsul le-a venit din această parte. De aici a venit monoteismul. Celelalte popoare aveau impulsuri pluraliste.

Este foarte important să iei aminte la aceste lucruri. Cine caută să regăsească vechile impulsuri ebraice în acţiunile lor ulterioare constată că şi astăzi monoteismul încă domină sub forma sa cea mai radicală în învăţătura rabinilor savanţi. Că principiul lumilor nu poate fi decât monoteist – asta avea ca sarcină să aducă ca impuls

poporul evreu. Se poate spune că toate celelalte naţiuni, toate celelalte popoare, Spirite ale timpului, au avut o sarcină analitică; ele au trebuit să reprezinte principiul Universului divizat, împărţit în mai multe entităţi; la indieni, de pildă, extrema abstracţie care este „Monon" s-a descompus foarte curând în trinitate, aşa cum Dumnezeul unic al creştinismului s-a divizat în Trei Persoane. Toate celelalte popoare au ca sarcină să analizeze fundamentul Universului şi, prin aceasta, să încarce cu mult conţinut elementele care îl constituie, să se umple din plin cu reprezentări în stare să cuprindă cu iubire fenomenele. Misiunea poporului evreu a fost aceea de a se întoarce de la orice multiplicitate şi, într-un spirit de sinteză, să se încredinţeze Unului; tocmai de aceea tendinţa de speculaţie, gândirea sintetică s-au dezvoltat în cel mai înalt grad, de pildă, în Cabbala.

Tot ce putea fi scos, extras din Unitatea obţinută prin efortul sintezei, acţiunea unificatoare a Eului, a fost făcut în decursul mileniilor prin spiritul semit. Aceasta este marea polaritate care opune pluralismul monismului şi acesta este sensul impulsului semit în lume. Nu există monism fără pluralism; nu este posibil unul fără celălalt. De unde şi necesitatea amândurora; trebuie să ştii să le recunoşti.

Limbajul obiectiv al faptelor vă plasează adesea în faţa unor cunoştinţe cu totul diferite de simpatiile şi antipatiile ce se afirmă într-o parte sau alta. De aceea trebuie să înţelegi bine diferitele Spirite ale popoarelor. În timp ce ghizii popoarelor din Asia şi din Africa se ridicaseră de mult timp la rangul de Spirite ale timpului sau Spirite ale personalităţii, iar unii din ei candidau chiar la treapta următoare, cea de Spirit al formei – de pildă, acel Spirit al timpului care cârmuise India antică ajunsese

chiar sub un anumit raport la rangul de Spirit al formei –, diversele popoare din Europa continuau să fie conduse de Arhanghelii lor. Abia în epoca a patra postatlanteeană s-a ridicat Arhanghelul Greciei deasupra diferitelor popoare ale Europei conduse de Arhanghelii lor, şi el a ajuns astfel la o poziţie deosebită, dătătoare de ton; a devenit Spiritul dominant al acestei mari epoci, a patra, numită greco-latină. Vedem deci Arhanghelul Greciei ridicându-se la rangul de Arhai, devenind Spirit al personalităţii. Pentru ce anume s-a pregătit astfel acest Arhanghel al Greciei s-a dezvăluit când el a devenit Spirit al timpului în Asia, în Africa şi în Europa, adică în lumea căreia Grecia îi era, într-un fel, centru. Şi în timp ce Arhanghelul grec devenea astfel Arhai, Spiritul timpului aflat în activitate în poporul egiptean şi cel al poporului persan s-au ridicat până la un fel de Spirit al formei. Ajungem astfel acum la un fapt extrem de interesant în evoluţia postatlanteeană. Arhanghelul Greciei, datorită întregii evoluţii pe care a parcurs-o mai înainte, a putut ajunge oarecum repede la poziţia înaltă de Spirit conducător al timpului. Prin aceasta însă s-a petrecut ceva foarte important în timpul epocii a patra postatlanteene.

Ştim că în timpul acestei epoci s-a produs evenimentul datorită căruia omenirea a primit impulsul lui Christos: Misteriul Golgotei. Impulsul primit trebuia să se răspândească pe Pământ în cursul secolelor şi mileniilor următoare. Pentru asta trebuia nu numai ca acest eveniment să aibă loc, ci să intervină şi anumite entităţi conducătoare din diverse Ierarhii. S-a petrecut deci acest lucru cu totul curios şi interesant, faptul că la un moment dat, care coincide aproape cu venirea lui Chistos pe Pământ, Spiritul timpului elenismului a renunţat să se înalţe la treapta de Spirit al formei, deşi era

îndreptăţit să ocupe această treaptă, a renunţat la aceasta pentru a deveni Spirit conducător al epocii, Spirit a cărui acţiune s-a prelungit în epocile următoare. El devine reprezentantul, călăuza spirituală a creştinismului exoteric. Astfel, Arhaiul, călăuza spirituală a elenismului, se instalează înaintea impulsului lui Christos. Şi de aceea elenismul se dezagregă atât de repede în epoca în care se răspândeşte creştinismul, pentru că el a renunţat, să zicem aşa, la poziţia sa de Spirit conducător al timpului pentru a putea deveni conducător al creştinismului exoteric. El a devenit spiritul timpului elenismului vechi, misionarul, inspiratorul sau, mai mult, intuitorul creştinismului exoteric care se răspândea. Acest caz concret ne oferă spectacolul unui astfel de sacrificiu despre care am vorbit. Spiritul timpului elenic şi-a împlinit atât de bine misiunea în timpul epocii a patra postatlanteene, încât ar fi putut să ajungă într-o sferă mai înaltă, dar el a renuntat şi a devenit prin aceasta Spiritul creştinismului exoteric în expansiune.

Dar acest act de renunţare nu a fost unic. S-a produs şi un altul, care interesează în mod special tocmai pe cei ce vor să fie discipoli ai cunoaşterii spiritului. În timp ce în îndepărtata Asie, până în cultura egipteană şi greacă, diverşii Arhangheli deveneau Spirite ale timpului, unele popoare din Europa erau încă dirijate de Arhanghelii lor. În timp ce Arhanghelii care fuseseră odinioară trimişi din vest în est se ridicaseră la rangul de Spirite ale timpului, mai era un Arhanghel care conducea popoarele germanice şi mai ales popoarele celte care ocupau în zorii creştinismului o mare parte din Europa de Vest, până spre centru, în Ungaria de azi, prin Germania Meridională şi prin Alpi. Toate aceste popoare aveau ca Arhanghel Spiritul poporului celt, şi ele erau răspândite până

departe spre nord-estul Europei. Ele au fost conduse de un Arhanghel important care, la puţin timp după ce a fost dat omenirii impulsul lui Christos, a renunţat să devină Arhai, Spirit al personalităţii; el a hotărât să rămână la rangul de Arhanghel şi să se supună în viitor diferitelor Spirite ale timpului care urmau să apară aici, de pildă, în Europa. Dacă popoarele celte au dispărut ca comunitate închisă este tocmai pentru că Arhanghelul lor a făcut un anumit sacrificu şi s-a încărcat cu o anumită misiune. Iată un exemplu caracteristic al situaţiei în care faptul de a rămâne în urmă într-un anume caz pregăteşte preluarea anumitor misiuni speciale: Ce a devenit deci acest Arhanghel al poporului celt după ce renunţase la a deveni Spirit al personalităţii? El a devenit Spirit inspirator al creştinismului esoteric şi de la inspiraţiile lui pornesc acele învăţături şi impulsuri care se află la baza adevăratului creştinism esoteric. În vestul Europei s-au descoperit lăcaşurile tainice frecventate de cei ce erau iniţiaţi în aceste Misterii, unde ei primeau inspiraţii de la acest ghid spiritual, care iniţial trecuse printr-o instruire importantă ca Arhanghel al celţilor, renunţase să se înalţe şi a preluat o altă misiune, de inspirator al creştinismului esoteric; acest creştinism esoteric trebuia să se continue prin tainele Sfântului Graal şi prin mişcarea rosicruciană. Aveţi aici exemplul unui act de renunţare împlinit printr-o entitate a Ierarhiilor, o întârziere căreia îi puteţi înţelege sensul imediat şi concret. Arhanghelul de care vorbim ar fi putut să se ridice la rangul de Arhai, dar a rămas Arhanghel pentru ca să conducă importantul curent al creştinismului esoteric, a cărui acţiune trebuia să continue prin diversele Spirite ale timpului. Oricare ar fi modul de acţiune al Spiritelor timpului, acest creştinism esoteric va fi sursa pentru tot ceea ce se poate

metamorfoza, transforma, din nou sub influenţa diverselor Spirite ale timpului. Avem aici un nou exemplu de renunţare, în timp ce asistăm la marele spectacol în care Spiritele popoarelor urcă la rangul de Spirite ale timpului tocmai în epoca noastră.

Să observăm acum, în cadrul Europei, diversele popoare germanice. Acestea, care la origine erau cârmuite de *un* Arhanghel, au fost chemate să treacă treptat sub direcţia a diverşi Arhangheli, să se individualizeze ca popoare. Firește, este foarte greu să vorbeşti obiectiv despre aceste lucruri, fiindcă în acest domeniu pasiunea şi rivalităţile se trezesc uşor. De aceea, privitor la anumite mistere ale acestei evoluţii poţi vorbi doar aluziv. Din grupul Arhanghelilor de care vorbim a ieşit Arhaiul, Spiritul timpului care conduce epoca noastră, a cincea epocă de civilizaţie postatlanteeană. Asta însă după ce unul dintre Arhanghelii popoarelor germanice a trecut printr-o anumită şcolire. Acest Spirit al timpului care fusese Spiritul poporului epocii greco-latine a devenit Spiritul timpului, care, după cum ştiţi, s-a ocupat mai apoi de răspândirea crestinismului exoteric. Istoria romană mai târzie a fost si ea condusă de un fel de Spirit al timpului care fusese Arhanghelul poporului roman şi care s-a înţeles cu Spiritul timpului creştin pentru o acţiune comună. Amândoi au fost educatorii Arhanghelului care conducea popoarele germanice şi care a devenit apoi Spirit al timpului epocii a cincea postatlanteene. Trebuiau să fie create multe condiţii noi, dar mai ales o foarte puternică individualizare si amestec al diferitelor elemente care constituiau populaţia europeană. Acest fapt – dat fiind că Arhanghelii Asiei şi Africii erau de mult timp Spirite ale timpului –, acest fapt nu era posibil decât dacă în Europa conducerea rămânea încă Arhanghelilor, dacă diferitele comunităţi umane erau

conduse de Sufletele poporului lor indiferent de Spiritele timpului și se supuneau în întregime impulsurilor Spiritelor popoarelor înseși. În momentul în care impulsul creștinismului a intrat în omenire, în Europa se amestecau activitățile unor Suflete ale popoarelor cu spirit foarte independent, fiecare urmându-și propria cale, ceea ce făcea să fie greu pentru Spiritul timpului epocii a cincea postatlanteene să le poată grupa. De pildă, ca să se poată constitui poporul care ocupă Franța, s-au amestecat elementele latine, cele celte și cele france. Prin acest amestec întreaga conducere a primit desigur o anumită configurație. Conducerea a trecut într-un fel de la diferiții Arhangheli conducători – care au primit noi sarcini – la alții. Am spus ce misiune îi fusese încredințată Arhanghelului celților. Tot așa am putea indica misiunile Arhanghelilor celorlalte popoare. Astfel, la popoarele născute din amestecul de care vorbim au apărut alți Arhangheli, care au preluat puterea în momentul în care aceste diferite elemente s-au amestecat. În nordul și în centrul Europei, pentru foarte mult timp – încă în Evul Mediu – conducerea a rămas încredințată Arhanghelilor, care nu au primit decât lent influența Spiritului timpului ce a precedat impulsul lui Christos. Sufletele popoarelor Europei au devenit apoi slujitorii Spiritului timpului creștin. Arhanghelii Europei s-au pus în slujba acestui mare Spirit comun, dar nici unul dintre popoare nu era în stare să facă pe unul dintre Arhangheli să treacă la rangul de Spirit al timpului. Numai în secolele al XVI-lea și al XVII-lea – fapt ce începuse încă din secolul al XII-lea –, numai atunci s-a pregătit Spiritul timpului celei de a cincea epoci postatlanteene, sub influența căruia suntem și azi. Acest Spirit al timpului este la fel de eminent ca cele care au condus epocile egipteano-caldeeană, persană primitivă și hindusă, dar el s-a încorporat într-un mod cu totul aparte. El

a trebuit într-adevăr să încheie un fel de compromis cu unul din vechile Spirite ale timpului, cele care au acționat înaintea impulsului lui Christos, și îndeosebi cu Spiritul timpului egiptean care, am văzut, s-a ridicat în anumite privințe la rangul de Spirit al formei. Așa încât, pe scurt, a cincea epocă postatlanteeană în care ne aflăm este guvernată de un Spirit al timpului care într-un anumit fel este supus la o foarte puternică influență, la foarte puternice impulsuri ale Spiritului timpului vechii culturi egiptene și care este, să zicem așa, chiar la primele sale începuturi de Spirit al formei.

Aceasta și este cauza a numeroase sciziuni și dezbinări ale epocii noastre. Spiritul timpului nostru, al epocii a cincea postatlanteene, se străduiește să atingă unele vârfuri ale Spiritului și să ridice pe o treaptă superioară nivelul epocii a patra postatlanteene. Dar el întâlnește tendința materialistă, înclinația spre materialism, și după cum diversele Suflete ale popoarelor sunt mai mult sau mai puțin antrenate spre acest materialism, sub direcția acestui Spirit al timpului epocii a cincea postatlanteene apare un popor care îi dă Spiritului timpului o nuanță ce tinde mai mult sau mai puțin către materialism. În timp ce, dimpotrivă, un popor idealist aduce Spiritului timpului o nuanță mai idealistă.

Or, începând cu secolul al XII-lea până în secolul al XVI-lea s-a dezvoltat tot mai mult o influență oarecum paralelă cu cea a Spiritului timpului creștin – care este vechiul Spirit al timpului grec –, așa încât, în fapt, lucru curios, ceea ce numim Spirit al timpului creștin pătrunde în civilizația noastră legat de un autentic Arhai al epocii a cincea postatlanteene, dar, pe de altă parte, Spiritul timpului vechiului Egipt, care s-a ridicat la un anumit rang printre Spiritele formei, își exercită iar influența sa. Și

tocmai pentru că această triplă intluenţă acţionează în întreaga civilizaţie contemporană, tocmai de aceea se manifestă în epoca a cincea cele mai diferite nuanţe de curente culturale şi curente ale Sufletelor popoarelor. Spiritul timpului a putut să dea astfel activităţii sale culorile, nuanţele cele mai variate. În ce-i priveşte pe Arhanghelii care primesc aceste ordine de la Spiritele timpului, şi ei au acţionat într-un mod foarte diferit.

Locuitorii din nordul Europei trebuie să fie deosebit de interesaţi de o problemă asupra căreia vom reveni mai în detaliu în consideraţiile următoare, şi anume cum a acţionat Arhanghelul care a fost trimis la popoarele nordice, la popoarele scandinave şi de la care diferite entităţi arhanghelice din Europa – îndeosebi cele din Europa Occidentală, Centrală şi Septentrională – au primit inspiraţiile lor. Orice ar gândi despre asta lumea din afară, există un punct al continentului european de unde au iradiat odinioară, din toate părţile, cele mai mari impulsuri, un punct care a fost sediul spiritelor eminente, înainte ca Spiritul poporului celt, Arhanghelul celtic, să fi fondat noul centru în cetatea Graalului. Din acest punct, din acest vechi centru de unde s-a răspândit odinioară spiritualitatea Europei a iradiat şi ceea ce a primit iniţial ca misiune Arhanghelul poporului nordic. Orice ar gândi despre asta lumea din afară, punctul de plecare al unei iradieri care a atins toate popoarele de origine germanică se află într-o regiune situată în centrul Germaniei actuale – să spunem, mai curând, deasupra teritoriului ei. Dacă trageţi un cerc în aşa fel încât în el să fie cuprinse oraşele Detmold şi Paderborn aveţi regiunea de unde a ieşit misiunea eminentelor spirite al căror câmp de acţiune se întindea de aici către nordul şi vestul Europei. Tocmai pentru că aici a fost un mare centru de inspiraţie s-a

născut mai târziu legenda după care Asgard ar fi fost situat în acest loc. Aici a fost, într-un trecut infinit îndepărtat, centrul de inspirație a cărui activitate esențială a trecut mai târziu în curentul Sfântului Graal.

Popoarele scandinave, cu Arhanghelii lor originari, au primit atunci aptitudini cu totul diferite, aptitudini care astăzi nu se mai revelă decât prin aspectul atât de aparte al mitologiei nordice. Cel care, din punct de vedere ocult, compară această mitologie cu altele care s-au răspândit pe Pământ poate observa că ea corespunde predispoziției originare a Arhanghelului care a fost trimis către nord, predispoziție originară care a rămas în forma în care era, așa cum, să zicem, ar trebui să o găsim la un copil ale cărui talente, un geniu latent, de pildă, ar fi rămas la stadiu infantil. Avem la Arhanghelul care a fost trimis în Scandinavia aptitudinile care reapar apoi în configurația aparte a mitologiei nordice. De aici și marea importanță a mitologiei nordice pentru înțelegerea a ceea ce este în mod real ființa interioară a Sufletului poporului scandinav. Și tot de aici și faptul că această înțelegere a mitologiei nordice este atât de importantă pentru viitoarea evoluție a acestui Arhanghel, care este în stare să se ridice la rangul de Arhai. Pentru aceasta sunt însă necesare anumite condiții. Trebuie să se dezvolte într-un mod cu totul precis anumite aptitudini care în zilele noastre au dat într-un fel înapoi în fața influenței crepusculare, de umbră, a Spiritului timpului aflat înaintea impulsului creștinismului. Oricât de izbitor de asemănătoare sunt unele lucruri din mitologia germano-nordică cu reprezentări din mitologia greacă, totuși nu există în lume o alta care, prin modul aparte în care este alcătuită și prin prelungirile sale, să dea o imagine mai puternică și mai clară a evoluției universale decât această

mitologie nordică, astfel încât poţi considera această imagine ca o prefigurare a imaginii spiritual-ştiinţifice a evoluţiei lumii.

Prin modul în care este alcătuită din natura Arhanghelului, mitologia germanică este prin imaginile sale cea mai asemănătoare cu concepţia spiritual-ştiinţifică despre Univers pe care omenirea va trebui să o adopte. Totul va depinde de modul în care se vor dezvolta aptitudinile pe care un Arhanghel le-a adus odinioară în lume, de ceea ce vor putea să devină ele după ce acest Arhanghel va fi beneficiat de o educaţie inspirată de Spiritul timpului creştin. Aceste aptitudini vor putea constitui un element important al Spiritului conducător al timpului dacă, în viitoarea lor evoluţie, popoarele ştiu să dezvolte într-un mod just aptitudinile moştenite dintr-o epocă precedentă. Prin aceasta nu am făcut decât să atingem o problemă importantă, cea a evoluţiei unuia dintre Arhanghelii europeni; am arătat prin ce anume avea acest Arhanghel o dispoziţie de a deveni Spirit al timpului.

Ne vom opri aici pentru moment şi vom continua studiul, străduindu-ne să pătrundem în esoterismul mitologiei după cele ce ştim despre Sufletul popoarelor. Vom aduce în faţa sufletului un capitol aparte, tocmai ceea ce constituie particularitatea cu totul ieşită din comun a mitologiei germane şi în special a celei nordice.

CONFERINȚA a VIII-a
CELE CINCI CIVILIZAȚII POSTATLANTEENE. MITOLOGIA GREACĂ ȘI CEA GERMANĂ

Christiania, 14 iunie 1910

Dacă vrei să studiezi istoria popoarelor germano-nordice şi impulsurile spirituale care se exprimă în ea trebuie să vezi mai întâi care este caracterul fundamental al mitologiei lor. V-am spus deja că, în ciuda unor asemănări cu alte mitologii şi viziuni despre zei, această mitologie are ceva aparte. Elementele sale esenţiale s-au răspândit în toate popoarele şi triburile de rasă germanică ale Europei, încât a fost posibilă o concepţie mitologică unitară, în fond o aceeaşi înţelegere a acelor relaţii de rudenie până departe în sud. Tocmai pentru această particularitate a mitologiei germano-nordice trebuie să fi existat odinioară în rândul tuturor zonelor locuite de popoarele în care fusese răspândită într-o formă sau alta această mitologie o aceeaşi înţelegere; căci ceea ce este comun în mitologia popoarelor germano-nordice se deosebeşte într-adevăr foarte puternic de esenţa mitologiei greceşti, să nu mai vorbim de cea egipteană, încât tot ce este înrudit în mitologia germană este şi foarte asemănător, dar foarte depărtat de ceea ce constituie esenţa în mitologia greacă şi romană. Nu putem înţelege însă astăzi aşa uşor această esenţă din pricină că datorită ipotezelor cunoaşterii – despre care nu putem vorbi aici pentru că ne-am îndepărta prea mult de subiect – astăzi domneşte o anumită dorinţă de a compara simplist religiile diverselor popoare între ele. Studiul comparativ al religiilor, al mitologiilor, suscită

actualmente mult entuziasm. Or, în acest domeniu este uşor să comiţi cele mai mari erori. Ce se întâmplă de obicei când compari între ele religiile şi mitologiile popoarelor? Se compară aspectele lor exterioare din legendele zeilor, se caută să se arate că o divinitate care figurează într-o anumită mitologie se regăseşte şi în altele etc. Pentru cel care cunoaşte adevărata stare de fapt, acest mod de a nu compara decât aspectele exterioare este lucrul cel mai supărător în tendinţele ştiinţei actuale, fiindcă de fapt se compară peste tot doar aspecte exterioare. Pentru unul care ştie despre ce e vorba este ca şi cum cineva i-ar spune: Am cunoscut acum treizeci de ani pe cineva care purta o uniformă dintr-un pantalon albastru, un dolman roşu şi un chipiu... etc. şi ar adăuga imediat: Am mai cunoscut pe cineva acum douăzeci de ani, cu aceeaşi uniformă şi pe altcineva acum zece ani, tot cu aceeaşi uniformă. A-ţi închipui că poţi să compari personalităţile acestor trei oameni pentru că erau îmbrăcate în acelaşi mod ar însemna să comiţi o mare eroare, fiindcă oameni foarte diferiţi pot purta, în epoci diferite, o aceeaşi uniformă; singurul lucru care contează este omul care le poartă. Comparaţia mea este trasă de păr, dar este ceea ce se petrece când comparând diferitele religii faci o apropiere, de pildă, între Adonis şi Christos. Acolo nu se compară decât uniforma exterioară. Or, îmbrăcămintea şi calităţile fiinţelor din legende pot fi aceleaşi sau foarte asemănătoare, dar ceea ce contează este individualitatea spirituală, divină, care le îmbracă, iar când este vorba de individualităţi atât de diferite ca Adonis şi Christos această comparaţie are valoarea comparaţiei uniformelor. Acest gen de apropieri place mult totuşi în zilele noastre. Dar ce este interesant nu este ceea ce dă astăzi studiul comparativ al religiilor cu

metodele sale cu totul exterioare. E vorba mai curând să ştii, după diferenţele dintre Sufletele popoarelor, cum a ajuns cutare sau cutare popor fie la mitologia sa, fie la teologia sa aparte, fie chiar la filosofia sa.

Nu vom putea înţelege deloc caracterul fundamental al mitologiei germano-nordice decât revenind odată în plus asupra celor cinci epoci de civilizaţie care s-au succedat în timpul erei postatlanteene. Aceste cinci civilizaţii au fost consecinţa marilor migraţii venind din vest şi est, care au antrenat fiinţele umane cele mai mature, cele mai avansate, care, să zicem aşa, au înaintat până în regiunile Indiei, unde au fondat sacra civilizaţie a Indiei antice. Mai aproape de timpul nostru au fost fondate civilizaţia persană, apoi cea egipteano-caldeeano-babiloneană, apoi cea greco-latină şi, în fine, a noastră. Caracterul esenţial al fiecăreia dintre aceste civilizaţii nu poate fi înţeles decât când ştii că fiinţele umane care au fost cuprinse în ele, precum şi fiinţele angelice, Sufletele popoarelor sau Arhanghelii şi Spiritele timpului, erau toate, chiar în trecut, foarte diferite unele de altele. Astăzi vom ţine seama mai ales de diferenţele dintre fiinţele umane care au participat la aceste civilizaţii.

Oamenii care au fondat în Indii prima civilizaţie postatlanteeană – care a îmbrăcat mai târziu forma sa literară în *Vede* şi în literatura indiană ulterioară – erau într-adevăr foarte diferiţi, de pildă, de popoarele grec şi latin, aşa cum erau şi faţă de popoarele Persiei, Egiptului, Caldeei, şi mai diferiţi încă faţă de cele care pregăteau în Europa a cincea epocă de civilizaţie postatlanteeană. Dar prin ce erau diferiţi? Dacă la popoarele Indiei antice natura însăşi a individului, dispoziţiile sale înnăscute erau atât de diferite de ceea ce erau ele la locuitorii ţărilor situate mai la vest este pentru că popoarele Indiei antice

erau deja foarte avansate în dezvoltarea lor înainte de a fi primit Eul. În raport cu restul dezvoltării omenirii, ei făcuseră progrese importante; aveau în spatele lor o lungă, o foarte lungă evoluţie istorică. Dar toate acestea ei le trăiseră într-un fel de letargie a Eului. Conştienţa Eului nu a intervenit decât relativ mai târziu la poporul indian, într-o epocă în care acest popor, de altminteri foarte matur, trecuse în anumite privinţe prin experienţe pe care popoarele germano-nordice trebuiau să le facă fiind deja în posesia Eului lor. Popoarele germano-nordice au participat deci cu un Eu pe deplin treaz la experienţe pe care locuitorii Indiei antice le-au trăit fără ca Eul lor să fi ieşit dintr-o anumită letargie.

Prin ce trebuia să treacă lumea în cursul erei postatlanteene? Omul erei atlanteene era dotat încă cu o extrem de veche şi întunecată clarvedere. Cu ajutorul acestei vechi şi întunecate clarvederi el asista la procesele care se desfăşurau în lumea spirituală. Plasaţi-vă pentru un moment în această antică Atlantidă înainte de pornirea către est a marilor migraţii. Aerul era încă impregnat de vapori de apă, de ceaţă. Dar şi sufletul uman era altul. Fiinţa umană nici nu distingea încă între ele diferitele impresii senzoriale. I se părea că substanţa spirituală a Universului se întindea ca o aromă, ca o aură în jurul ei. Avea deci o anumită clarvedere, dar trebuia să ajungă să se detaşeze de ea. Faptul a fost împlinit sub acţiunea forţelor în sfera cărora ajungea omul în timpul migraţiilor din vest în est. În cursul acestor migraţii, odată mai mult sufletele s-au dezvoltat în moduri foarte diferite. Au existat acolo popoare care tot deplasându-se spre est au ieşit ca din somn din vechea clarvedere şi s-au aflat la un nivel mai înalt al evoluţiei lor, în timp ce Eul lor era încă letargic. Ele au parcurs mai multe etape ale dezvoltării

lor, Eul rămânând mereu în starea letargică, de vis. Locuitorii Indiei erau cei mai avansaţi ca dezvoltare când Eul lor s-a trezit la conştienţa de sine. Ei aveau deja o viaţă sufletească interioară foarte bogată, în care nu se mai manifestau deloc stările pe care popoarele Europei le-au cunoscut încă mult timp. Ei trecuseră deja prin acestea. Ei s-au trezit deci la conştienţa de sine, în timp ce erau deja dotaţi cu forţe spirituale şi cu facultăţi spirituale datorită cărora puteau să pătrundă foarte adânc în lumile spirituale. De aceea, pe cei mai avansaţi din cadrul poporului indian, această activitate intensă şi străduanie a diferitelor fiinţe îngereşti şi arhanghelice asupra sufletului omenesc pentru a-i smulge stărilor lor de conştienţă nebuloasă nu-i atingea deloc. Ei nici nu aveau percepţia acestei activităţi. Ea se exercitase asupra corpului lor astral şi a corpului lor eteric pe când încă nu erau cu adevărat prezenţi. Când s-au trezit, sufletul lor atinsese deja un grad foarte înalt de maturitate; s-au trezit astfel, încât cei mai avansaţi dintre ei puteau deja fără mare efort să privească afară în lume şi, prin aceasta, puteau citi în Cronica Akasha ce s-a petrecut în lumea spirituală, ceea ce ei trăiseră în stare de conştienţă letargică, întunecată. Ei au fost conduşi inconştient în regiuni superioare, au dobândit, înainte ca conştienţa Eului lor să se fi trezit, au dobândit facultăţi spirituale mult mai bogate decât facultăţile sufleteşti ale popoarelor occidentale. Pentru aceşti oameni lumea spirituală era o percepere nemijlocită. Astfel, cei mai avansati dintre conducătorii lor erau în stare ca, atunci când Eul lor s-a trezit, ei să nu se mai oprească să cerceteze modul cum evoluţia omenirii decursese într-un fel din Spiritele formei sau Puteri; ei s-au simţit mai aproape de cei pe care noi îi numim Spirite ale mişcării, Tării, ca şi de

Spiritele înţelepciunii, Domniile, care sunt şi mai înalte. Mai ales acestea îi interesau. Ei cunoşteau domeniul entităţilor inferioare fiindcă trecuseră pe acolo, nu li se mai părea să aibă deci o foarte mare importanţă. Îşi ridicau ochii către ceea ce aveau să numească mai târziu „corul tuturor Spiritelor mişcării şi înţelepciunii", spre cei pe care grecii îi vor numi mai târziu cu expresiile Dynamis şi Kyriotetes. Pe aceştia îi venerau. Ansamblul spiritelor mişcării ei îl numeau „Mula-Prakriti", iar ansamblul Spiritelor înţelepciunii „Maha-Parusha", totul fiind văzut ca alcătuind o unitate spirituală. Ei au putut ajunge la aceste viziuni pentru că atinseseră conştienţa Eului la stadii atât de târzii ale evoluţiei lor. Ei încheiaseră deja, depăşiseră deja etapele pe care popoarele mai tinere urmau să le parcurgă cu Eul lor.

Popoarele civilizaţiei persane erau mult mai puţin dezvoltate. Prin facultatea lor deosebită de cunoaştere şi prin faptul că trezirea Eului lor se produsese la un stadiu inferior, ei erau pe punctul de a putea să se ocupe de Spiritele formei, Puteri. S-au familiarizat cu ele, le-au înţeles într-o anumită măsură şi s-au interesat de ele în mod deosebit. Aceasta la un nivel inferior popoarelor Indiei, pe o treaptă însă la care cei din Occident au trebuit să se înalţe abia pe urmă, adică după ce se treziseră popoarele Persiei. De aceea ei au recunoscut Puterile, Spiritele formei, pe care le-au numit „Amshaspands". Acestea sunt iradierile pe care noi le cunoaştem ca Spirite ale formei sau Puteri şi pe care, din punctul lor de vedere, tocmai popoarele civilizaţiei persane au fost cele care le-au putut observa în mod deosebit.

Ajungem acum la popoarele Caldeei. Ele au fost conştiente de ceea ce numim Începătorii sau Spiritele conducătoare ale timpului sau ale personalităţii. Într-un

mod diferit, şi popoarele epocii greco-latine au avut o anumită conştienţă a acestor Spirite ale personalităţii sau Începătorii. Dar la ele mai era şi altceva, şi acest lucru ne va permite să facem un pas mai departe în cunoaştere. Grecii, ei erau şi mai apropiaţi de popoarele germano-nordice. Totuşi la ei Eul s-a trezit la un nivel mai înalt decât la popoarele germano-nordice. Ceea ce acestea resimţeau ca activitatea Îngerilor şi a Arhanghelilor, popoarele grec şi latin, fără să fi păstrat despre aceasta o conştienţă nemijlocită, aveau totuşi încă o amintire precisă. Trebuie deci să vă reprezentaţi că diferenţa dintre popoarele germanice şi popoarele greco-latine constă în faptul că popoarele greco-latine aveau încă o amintire a faptului că Îngerii şi Arhanghelii participaseră la dezvoltarea vieţii lor interioare. Dar ei trăiseră acest lucru într-un mod foarte puţin clar. Ei se aflau pe atunci într-o stare de conştienţă nebuloasă. Totuşi îşi aduceau aminte. Creaţia lumii, modul în care Îngerii şi Arhanghelii – normali şi nenormali – exercită o acţiune în sufletul uman, despre asta grecii păstrau o imagine grandioasă în memoria lor. Desigur, amintirea este mai decantată, are contururi mai precise decât experienţa trăită. Ceea ce apare sub formă de amintire nu mai este nici atât de proaspăt şi tânăr, dar silueta, contururile sunt mai clare. Grecii retrezeau în memoria lor, în contururi precise, influenţa exercitată asupra sufletului uman prin Îngeri şi Arhangheli. Iată ce este mitologia greacă. A nu o înţelege astfel, a te limita să compari anumite apelative cu altele care se găsesc în altă parte, a nu vedea ceea ce sunt cu adevărat fiinţele care se numesc Apolo, Minerva etc. înseamnă să practici studiul comparat al religiilor într-un mod superficial, să compari uniformele, hainele. Cum se vedeau aceste lucruri atunci, asta este ce ne interesează.

După cele spuse vom adăuga: grecii şi-au conceput mitologia lor din amintire. – Epoca egipteano-caldeeană nu a avut decât o amintire obscură şi confuză a acţiunii Îngerilor şi Arhanghelilor, dar ea avea o privire în lumea Începătoriilor sau Arhai. Este ca şi când ea ar începe să uite ceva. În mitologia persană sau în învăţătura divină avem în schimb o uitare totală a lumii Îngerilor şi Arhanghelilor, dar în acelaşi timp o privire în lumea Puterilor sau a Spiritelor formei. Ceea ce există în mitologia greacă, popoarele Persiei şi, mai deplin, cele ale Indiei uitaseră. Ele contemplau deja din nou toate evenimentele în Cronica Akasha şi prin cunoaşterea lor, cunoaştere care era deja zeificată cu forţe spirituale superior dezvoltate, îşi creau imagini asupra evenimentelor trecute. Acest lucru vă va explica de ce le este atât de greu tocmai acestor popoare din Orient să înteleagă spiritualitatea Occidentului şi de ce sunt atât de închise în faţa acestei spiritualităţi a Occidentului. Ele vor adopta desigur cultura materialistă a Occidentului, dar ceea ce această cultură are spiritual le rămâne mai mult sau mai puţin de neînţeles atât timp cât nu o abordează pe calea ştiinţei spiritului. Ele se găseau deja pe o treaptă omenească superioară într-un timp în care Christos nu venise încă pe Pământ. El a venit abia în epoca a patra postatlanteeană. Acest eveniment nu mai putea fi înţeles prin forţele care se dezvoltaseră în populaţia Indiei. Aici trebuiau şi forţe care să corespundă unui nivel mai puţin înalt al Eului, adică prezenţei Eului în forţe sufleteşti subordonate.

În ţările germano-nordice intervenţia Îngerilor şi a Arhanghelilor în sufletul omenesc nu exista numai ca amintire, ci în aşa fel încât, chiar în epoca în care Christos-Iisus era pe Pământ, oamenii încă percepeau, participau la

felul cum fiinţele Îngerilor şi ale Arhanghelilor lucrau în sufletele lor. Popoarele greco-latine îşi aminteau de aceste experienţe sufleteşti ca de ceva ce trăiseră altădată. Popoarele germanice le trăiau încă într-un mod nemijlocit şi ca raportându-se direct la ele. Eul lor se trezise la stadiul de existenţă în care Spiritele popoarelor şi alte entităţi spirituale mai puţin înalte erau încă active în suflet. De aceea aceste popoare erau mai aproape decât toate celelalte de starea de lucruri ce domnea pe vechea Atlantidă.

În această veche Atlantidă se venerau puterile spirituale şi se vorbea de un fel de divinitate unică, pentru că exista încă percepţia imediată a stărilor primitive infinit de vechi ale evoluţiei umane. Se vedeau într-un fel acţionând Spiritele înţelepciunii şi Spiritele mişcării, pe care locuitorii Indiei urmau să le contemple mai târziu în Cronica Akasha. Popoarele occidentale se ridicaseră cu o treaptă deasupra acestui punct de plecare, astfel încât ele trăiau în prezentul imediat trecerea de la vechea la noua contemplare. Ele contemplau o ţesere şi o viaţă a puterilor spirituale reale într-un timp în care Eul nu era încă treaz. Dar ele vedeau şi că acest Eu se trezea puţin câte puţin şi că fiinţele angelice şi cele arhanghelice interveneau în suflet. Ele observau direct trecerea de la o stare la alta. Ele aveau amintirea unei ţeseri şi vieţi anterioare când contemplarea mai era ca într-o ceaţă, iar în această ceaţă ele deosebeau fiinţele spiritual-divine pe care noi am învăţat să le cunoaştem ca aflându-se imediat deasupra oamenilor. Vechii zei însă, care acţionaseră într-un trecut foarte, foarte îndepărtat, în vremea vechii Atlantide, înainte ca în viaţa sufletească a omului să fi intervenit zeii pe care îi vedea acum şi de care se simţea legat, au fost numiţi Wann. Oamenii au ieşit apoi din era

atlanteeană şi contemplau ţeserea Îngerilor şi Arhanghelilor; pe aceştia i-au numit Ases. Aceste fiinţe – Îngeri şi Arhangheli – se interesau de Eul omului a cărui trezire se opera acum la nivelul cel mai de jos. Ei erau pentru aceste popoare un model, un ideal. Viziunea sufletului înălţându-se cu ajutorul diferitelor forţe pe care i le dădeau Îngerii şi Arhanghelii normali şi nenormali, pe care popoarele orientale o trăiau dormind, popoarele europene o parcurgeau începând de jos; ele trebuiau să fie foarte prezente pentru ca aceste forţe sufleteşti să se poată dezvolta treptat.

Astfel, divinităţile care se impun într-un fel privirii interioare a omului germano-nordic, cele care lucraseră direct asupra sufletului său, şi efortul conştient al acestui suflet uman pentru a se smulge elementului cosmic, toate acestea erau pentru omul germano-nordic viziuni directe. El nu caută în amintire în ce mod au fost introduse sufletele în corp, ci vede lucrurile ca şi cum ele s-ar petrece în prezent. Este propria sa evoluţie şi el participă aici cu Eul său. El o înţelege, şi această înţelegere persistă până în secolele al VIII-lea, al IX-lea şi al X-lea după Christos. El îşi păstrează mult timp facultatea de a înţelege cum forţele sufletului se formează puţin câte puţin, se cristalizează în corp. Vede mai întâi fiinţele arhanghelice care au lucrat în sufletul lui, dându-i ceea ce urma să devină forţele sale sufleteşti. Cel pe care îl consideră a fi cel mai mare dintre Arhangheli este Wotan sau Odin, pe care îl vede lucrând în acest fel la dezvoltarea sufletului său. Ce vede el acolo? Cum îl percepe el pe Wotan sau Odin? Ce reprezintă Wotan pentru el, ce învaţă să iubească la el şi mai ales cum îl concepe? Îl recunoaşte a fi unul dintre acei Arhangheli care au renunţat într-o zi să se ridice la trepte superioare, unul dintre Arhanghelii

nenormali, unul dintre marii „renunţători" din timpurile străvechi care au luat asupra lor importanta misiune, aceea de a lucra în sânul sufletului omenesc. Omul popoarelor germano-nordice îl vede pe Odin chiar în epoca în care acesta îşi asumă misiunea de a inculca sufletului limbajul. Amintirea despre acest lucru este păstrată într-un mod minunat şi faptul este descris ca o iniţiere a zeilor. Modul cum şi-a câştigat Odin puterea de a acorda sufletelor popoarelor nordice limbajul este zugrăvit prin aceea că el, înainte de a ajunge la această capacitate, a trecut prin ceea ce ne este descris ca un fel de iniţiere prin băutura divină, care, într-un trecut infinit îndepărtat, era în stăpânirea uriaşilor. Firesc, această băutură nu conţinea o înţelepciune abstractă ci reprezintă înţelepciunea care se exprimă nemijlocit în sunet. Prin iniţierea sa, Odin dobândeşte puterea asupra înţelepciunii care trăieşte în sunet; el învaţă să o mânuiască în timpul unei lungi iniţieri de nouă zile, de care este absolvit apoi prin Mimir, vechiul purtător al înţelepciunii. Odin devine deci stăpânul puterii de a vorbi. De aceea legenda ulterioară leagă de Odin limbajul poetic, limbajul scalzilor, ca şi înţelepciunea runică despre care altădată se gândea a fi mult mai înrudită cu limbajul decât cu scrierea, apărută mai târziu. Modul în care sufletul îşi cucereşte facultatea de a vorbi, pe calea ocolită prin corpul eteric, şi o adânceşte în trupul fizic prin Arhanghelul corespunzător, asta se exprimă în minunatele legende care se referă la Odin.

Tovarăşii lui Odin sunt fiinţe arhanghelice de acelaşi gen: Hönir dă sufletului forţa de reprezentare, Lödur dă ceea ce depinde cel mai mult de rasă, adică culoarea pielii şi caracterul sângelui. Aceste două fiinţe trebuie să le considerăm ca Arhangheli cu tendinţă mai curând

normală. În ce-i priveşte pe Arhanghelii nenormali, îi regăsim în cei care se numesc Wili şi We. Sunt entităţi care acţionează mai curând în profunzimile şi intimitatea sufletului, aşa cum am explicat în conferinţa precedentă. Dar un Eu care este el însuşi la treapta nenormală de evoluţie, în care dezvoltă deja forţele inferioare ale sufletului, se simte firesc foarte intim înrudit chiar cu un Arhanghel nenormal. De aceea Odin nu este considerat un Arhanghel nenormal, ci mai curând legat, prin întârzierea sa, de întârzierea sufletelor occidentale. Acestea vieţuiesc mai conştient în Eul lor ceea ce a rămas în urmă la trecerea prin acele zone, în timp ce sufletele orientale trecuseră pe lângă anumite stadii ale vieţii sufleteşti până s-au hotărât să se trezească. De aceea în sufletele oamenilor de rasă germano-nordică trăieşte mai ales ceea ce este legat de forţele arhanghelice ale lui Odin, forţe clocotind în adâncurile elementare ale vieţii sufleteşti.

Dacă am spus că Îngerii fac să pătrundă impulsul Arhanghelilor până în indivizi, atunci un Eu care se trezeşte pe o treaptă elementară atât de primitivă a vieţii sufleteşti se interesează în primul rând de faptul că în acel Eu sunt aduse preocupările Arhanghelilor. De aici interesul resimţit de omul rasei germano-nordice pentru o anumită fiinţă angelică deosebit de puternică, dar care este înrudită cu fiinţa umană, cu individualitatea sa. Acesta este Thor. Nu îl cunoşti pe Thor decât dacă vezi în el o entitate care ar fl putut să fie foarte avansată dacă ar fi evoluat normal, dar care a consimţit relativ devreme să rămână la stadiul de Înger, pentru a fi călăuza spirituală a ţărilor germano-nordice în epoca în care Eul se trezea în suflete. Dacă ceea ce venea din lumea spirituală şi trebuia să fie depus în Eul individual a şi fost adus acolo, asta se datorează lui Thor, ca urmare a înrudirii sale cu acest Eu.

Acest fapt ne permite să înţelegem mai bine anumite detalii transmise de tradiţie. Este într-adevăr important să putem înţelege cum trebuie aceste individualităţi zeieşti. Omul rasei germano-nordice a resimţit deci, a trăit această pătrundere a sufletului în corporalitate. El era prezent în momentul în care Eul se integra corpului şi lua în stăpânire individul.

Să ne aducem aminte că Eul trăieşte în pulsaţia sângelui şi că oricărui interior îi corespunde un exterior, oricărui microcosmos un macrocosmos. Trudei lui Odin care a dat, prin mijlocirea respiraţiei, înţelepciunea limbajului şi runelor îi corespunde în macrocosmos mişcarea vântului. Pătrunderii regulate a aerului prin organele noastre de respiraţie, care transformă aerul în cuvânt, în limbaj, îi corespunde în afară, în macrocosmos, mişcările, curenţii vântului. Dacă atunci când trasformăm aerul în cuvinte resimţim în noi domnia lui Odin, tot astfel trebuie să îl vedem domnind şi acţionând afară, în vânt. Aceste lucruri le vedea cu adevărat omul care era încă dotat cu vechi facultăţi ale rasei germano-nordice, de care ţinea în special un anumit grad de clarvedere. El îl vedea pe Odin acţionâd peste tot în vântul întinderilor, îl vedea în modul cum forma limbajul prin respiraţia sa. Pentru el, acestea făceau una. Aşa cum ceea ce trăieşte în noi şi face posibil limbajul – aşa cum era el într-un organism al omului din nord – pătrunde până în Eu şi provoacă pulsaţia sângelui, ceea ce se orgnizează astfel sub formă de limbaj corespunde în afară, în microcosmos, fulgerului şi tunetului. Limbajul exista înainte să se nască Eul. De aceea Eul este conceput peste tot ca fiind fiul acelei entităţi care dă limbajul. În special Thor este cel care se ocupă să introducă această facultate Eului individual, iar procesului din macrocosmos îi corespunde în microcosmos pulsaţia sângelui. Deci ceea ce în

macrocosmos corespunde pulsaţiei sângelui în om este fulgerul şi tunetul prin vântul care adie şi norii care ţes. Dar şi pe acestea omul germano-nordic le vedea în clarvederea sa ca nefăcând decât una; el vedea un raport strâns între suflul vântului, descărcarea fulgerului şi ţeserea aerului inspirat de el. El vede acest aer trecând în sângele său şi producând acolo pulsaţia Eului. Fenomenul care astăzi este considerat ca fiind de natură materialistă, pentru omul germano-nordic era încă de natură astrală. El vedea o înrudire intimă între foc, fulger şi ceea ce curge prin sânge. Când îşi simţea pulsul bătând, el avea impresia că această pulsaţie era bătaia Eului; el ştia: ceea ce bate acolo percep vag şi după un timp percep din nou. Toate acestea erau înveşmântate în simţire clarvăzătoare; ceea ce provoacă bătaia pulsului şi ceea ce o face să revină, iar el o simţea ca fiind fapta lui Thor. El simtea în Eul său forţa lui Thor, forţa unuia din cei mai puternici Îngeri ce fuseseră veneraţi vreodată, o simţea ca bătaia continuă a ciocanului din mâna lui Thor, fiindcă acesta era o entitate puternică ce era considerată a fi rămasă pe treapta de Înger.

Modul în care forţa spirituală asigură coeziunea corpului fizic este exprimat în mitologia germano-nordică prin aceea că Eul menţine această coeziune în cadrul ţeserii fiinţei sufleteşti-trupeşti. Omul germano-nordic vede ţeserea dinăuntru în afară a omului trupesc-sufletesc; mai târziu el înţelege şi că interiorul naşte din astral, că, am spune, interiorul răspunde exteriorului. El înţelege încă ceea ce îi spuneau iniţiaţii privitor la modul în care Universul se face om. El ştie să reurce la stadiile anterioare şi înţelege povestea evenimentelor care vorbesc despre raporturile dintre Îngeri şi Arhangheli în stările trecute ale evoluţiei, în care omul se născuse din macrocosmos în mod fizic-spiritual. El este în stare să

vadă că individul a fost construit pornind din macrocosmos şi că este inclus în acesta. El şi-a căutat în macrocosmos acele procese care se petrec microcosmic încât, pornind de la nordul omenesc, domeniul spiritual rece, se ţes gândurile omeneşti şi de acolo corporalitatea omenească este alimentată de cei doisprezece nervi cerebrali ai capului. El asistă la procesul care, microcosmic, duce astfel la formarea acestor doisprezece nervi: El contemplă spiritul care ţese în ceea ce el numeşte „Nebelheim" sau „Niflheim"; el vede cei doisprezece curenţi care se contractă şi se materializează în cei doisprezece nervi ai creierului. El vede şi că la ceea ce vine astfel de sus se opune ceea ce vine de la inimă, din „sudul" omenesc; caută acest lucru în afară, în macrocosmos, şi înţelege de ce acesta ar putea fi numit „Muspelheim". Astfel, încă în timpul creştinismului, el are o înţelegere a modului în care microcosmosul a luat naştere din macrocosmos, din care a ieşit treptat fiinţa umană şi din care el este un extract. El este în stare să evoce un trecut şi mai îndepărtat, în care Îngerii şi Arhanghelii lucrau în sufletul său. În reprezentările pe care şi le dobândeşte astfel este ceea ce ne întâmpină, ce este recunoscut ca geneza din vechea mitologie germano-nordică, ca naşterea omenirii din macrocosmos.

Haosul care este la începutul acestei geneze şi pe care mitologia germanică îl numeşte „Ginnungagap" corespunde aproape momentului în care Pământul se reconstituie după ce a trecut prin cele trei stadii anterioare: Saturn, Soare şi Lună, în care el iese din Pralaya, în care regnurile naturii nu sunt încă diferenţiate. Omul nordului înţelege şi cum au decurs stările ulterioare.

Este interesant să vezi cum mitologia germano-nordică descrie în tablouri imaginative evenimentele care s-au desfăşurat în aceste epoci trecute, evenimente despre care vorbim în ştiinţa spiritului în expresii mai mature, în noţiuni. Ele ne descriu ce se petrecea în timpul când Soarele şi Luna erau încă reunite, apoi plecarea Lunii şi modul în care evoluţia a ajuns la ceea ce va fi mai târziu „Riesenheim", ţara Uriaşilor. Ele descriu era atlanteeană ca fiind continuarea a ceea ce se petrecuse mai înainte, cât şi problemele care privesc popoarele germano-nordice.

N-am vrut să vă dau astăzi decât o idee a modului în care Eul omului din nord s-a trezit în timp ce el era încă pe o treaptă inferioară de evoluţie şi am vrut să vă arăt că acest om al nordului ştia să vadă în Sufletul poporului, în sufletul lui Thor etc.

Aş vrea să vă fac să înţelegeţi cum Eul său a putut câştiga un interes nemijlocit şi pentru acţiunea unor entităţi mai înalte, care veneau dintr-o cu totul altă latură decât entităţile pe care le găsim la popoarele orientale.

În viitoarea conferinţă vom căuta să înţelegem anumite părţi mai depărtate ale mitologiei germanice. Vom recunoaşte cum aceste părţi mai depărtate prevestesc ceea ce trăieşte în Sufletul popoarelor şi vom vedea chiar care este natura acestor Suflete ale popoarelor noastre occidentale.

CONFERINŢA a IX-a
LOKI. HÖDUR ŞI BALDUR. AMURGUL ZEILOR

Christiania, 15 iunie 1910

Dacă unii dintre dumneavoastră ar vrea să analizeze din punct de vedere filosofic conferinţa precedentă, vor avea unele dificultăţi, dificultăţi aparente. S-ar putea ca ei să fi auzit, în alte expuneri, ce tratau aceleaşi teme, că era noastră postatlanteeană şi chiar ultimele epoci ale erei atlanteene au avut ca ţel să dezvolte treptat Eul uman, să-l facă să devină din ce în ce mai conştient. S-a spus în această privinţă că reprezentanţii anticei civilizaţii a Indiei au fost primii care au trecut de la clarvederea ce permisese omenirii atlanteene să vadă lumea spirituală la perceperea directă a lumii fizice. Pe aceasta ei o vedeau de altminteri în aşa fel, încât prima epocă, în întregime, a civilizaţiei postatlanteene este dominată de ideea că adevărata realitate se află în lumea spirituală, lumea exterioară nefiind decât Maya, iluzie. Or, eu v-am spus în ultima conferinţă – ceea ce este întru totul conform faptelor – că reprezentanţii acestei antice culturi indiene au parcurs o evoluţie sufletească foarte fecundă, şi s-a mai spus că această evoluţie s-a obţinut mai mult sau mai puţin cu un Eu dormitând, adică Eul lor s-a trezit abia după ce ei atinseseră deja această evoluţie sufletească fecundă.

Aţi putea acum probabil să vă întrebaţi ce s-a petrecut de fapt între timp cu această populaţie indiană. Această populaţie a Indiei a trebuit să urmeze o evoluţie sufletească cu totul diferită de cea a populaţiei europene, îndeosebi de cea a ţărilor germano-nordice, în care Eul participa conştient la dezvoltarea treptată a facultăţilor, la acţiunea puterilor divin-spirituale în sufletele lor. Iată ce

este foarte greu de împăcat cu ceea ce a fost spus, dacă în legătură cu cele spuse ieri vreţi să gândiţi filosofic. Doar pentru cei care nu vor să analizeze cu o totală nepărtinire cele spuse ci dintr-un astfel de punct de vedere filosofic trebuie să deschid o paranteză spre a explica.

Veţi anihila imediat presupusa contradicţie dacă vă veţi spune: în ceea ce priveşte Eul şi cunoaşterea pe care poate să o aibă despre acesta, omul se află într-o cu totul altă situaţie decât faţă de oricare alt obiect din lume. Când căutaţi să cunoaşteţi un obiect sau o altă fiinţă decât Eul aveţi totdeauna de-a face, în actul cunoaşterii, cu două lucruri diferite: cel care cunoaşte, forţa de cunoaştere şi ceea ce este cunoscut. Obiectul cunoaşterii, om, animal, pom sau piatră, nu contează pentru actul formal de cunoaştere. Este cu totul altfel însă în ce priveşte Eul. Aici, cel care cunoaşte şi ceea ce este cunoscut nu sunt decât unul şi acelaşi lucru. Or, contează să vezi că aceste două lucruri sunt distincte în evoluţie, în dezvoltarea omenirii. Reprezentanţii civilizaţiei avansate a Indiei din timpul erei postatlanteene au dezvoltat Eul într-un mod subiectiv, ca Eu cunoscător, şi această înălţare subiectivă a Eului la o anumită înălţime în cadrul forţei sufleteşti a omului poate exista mult timp înainte ca omul să dobândească şi facultatea de a-şi vedea obiectiv Eul ca entitate. Popoarele Europei, dimpotrivă, păstrând încă vechea clarvedere, au dezvoltat devreme viziunea Eului obiectiv, adică vedeau Eul şi ca o fiinţă printre celelalte fiinţe în cadrul a ceea ce puteau ei percepe prin clarvedere. Dacă discerneţi bine diferenţa, o veţi putea înţelege şi din punct de vedere filosofic, ca de altminteri tot ce priveşte ştiinţa spiritului, numai să ştiţi să o abordaţi. Dacă vă plac formulele filosofice, aţi putea să spuneţi: civilizaţia Indiei corespunde unui suflet în care

Eul subiectiv a ajuns la deplina înflorire cu mult timp înainte să fi dobândit viziunea Eului obiectiv. Popoarele germanice din Europa au dezvoltat această viziune a Eului mult timp înainte de a deveni conştiente de impulsul interior propriu-zis către Eu. Ele au văzut prin clarvedere zorii acestui Eu propriu, aspectul său imaginativ. În lumea astrală care le înconjura, ele au văzut obiectiv Eul cu mult timp înainte, l-au văzut ca o fiinţă printre celelalte fiinţe pe care le percepeau în clarvederea lor. În mod pur formal, aşa trebuie să ne reprezentăm acest contrast, această opoziţie; atunci vom înţelege şi faptul că tocmai pământul, solul Europei, a fost chemat să pună Eul uman în raport cu alte entităţi, Îngeri şi Arhangheli, în modul pe care l-am descris vorbind despre mitologie în conferinţa precedentă.

Dacă aveţi în vedere acestea, veţi înţelege că pământul european a fost destinat să pună acest Eu în raportul cel mai divers şi cu lumea văzută în aspectul ei senzorial şi că Eul, miezul fiinţial propriu-zis al omului, poate pătrunde raporturile cele mai diverse ale lumii exterioare. Înainte, pe când omul nu vedea, nu îşi percepea încă Eul său, aceste relaţii îi erau impuse prin entităţile spirituale şi el însuşi nu putea face nimic în această privinţă. Raportul său cu lumea exterioară era unul instinctiv. Ceea ce este important în dezvoltarea Eului este faptul că tinde tot mai mult să regleze el însuşi raporturile sale cu lumea exterioară. Este esenţialul sarcinii naţiunilor europene, şi Sufletul conducător al poporului avea ca misiune – şi încă o are – să îi arate europeanului cum să regleze raporturile Eului său cu lumea exterioară şi cu ceilalţi oameni, cât şi cu lumea entităţilor divin-spirituale, aşa încât, de fapt, despre raporturile omului-Eu cu Universul în general s-a început

să se vorbească abia pornind de la civilizaţia europeană. De aceea, când este vorba de cosmologie avem în civilizaţia Indiei antice un ton cu totul diferit de cel din cultura mitologică a Europei. În Orient totul este impersonal şi fiecăruia i se cere înainte de toate să rămână impersonal în actul cunoaşterii, să îşi refuleze oarecum Eul său, pentru a se contopi, a se dizolva în Brahma şi a găsi Atma în sine. Ceea ce este cerut înainte de toate este impersonalul. În Europa, dimpotrivă, acest Eu este plasat în centrul oricărei vieţi umane, cu ceea ce îi este caracteristic de la obârşii şi aşa cum se dezvoltă puţin câte puţin în evoluţie. De aceea tocmai aici, în Europa, există un interes deosebit de a privi toate acestea în raport cu Eul, iar tot ce are o implicare în această evoluţie a Eului în existenţa pământească să fie limpezit, prin clarviziune, în raport cu Eul.

Or, dumneavoastră ştiţi că la evoluţia pământească a omului chemat să dobândească treptat Eul său au participat două forţe, venind din două laturi diferite.

Din timpurile lemuriene, forţele pe care le numim luciferice au impregnat viaţa interioară a acestui om, corpul său astral. Dumneavoastră ştiţi că ele l-au atacat mai ales insinuându-se în poftele sale, în instinctele sale şi în pasiunile sale. Prin aceasta, fiinţa umană a făcut două achiziţii: ea a dobândit mai întâi facultatea de a deveni o fiinţă independentă, liberă să se entuziasmeze pentru ceea ce gândeşte, simte şi vrea, în timp ce, fără de aceasta, tot ce o priveşte ar fi fost reglat prin puterile divine spirituale. Dar, în schimb, ea a trebuit să accepte ca tocmai prin aceste forţe luciferice să fie antrenată către rău, excitându-i poftele, instinctele, pasiunile. Lucifer a intervenit deci în existenţa pământească atacând viaţa noastră interioară, astralitatea noastră. În acest sens, şi Eul, peste tot unde astralitatea s-a

infiltrat în el, a fost străbătut de puterea luciferică. Când vorbim de Lucifer este vorba deci despre ceea ce l-a adâncit pe om mai profund în existenţa materială sensibilă, cum n-ar fi fost fără această influenţă. Datorăm astfel puterilor luciferice ceea ce este bun în om: libertatea şi ceea ce este înşelător, riscant pentru natura omenească: posibilitatea de a face răul.

Ştim pe de altă parte că intervenţia acestor puteri luciferice în constituţia naturii umane a deschis uşa altor puteri, care nu s-ar fi putut infiltra dacă Lucifer nu altera în prealabil natura umană. Omul ar fi văzut lumea cu totul altfel dacă nu ar fi suferit mai întâi influenţa spiritelor luciferice şi dacă n-ar fi fost subjugat după aceea de o altă putere, căreia Lucifer i-a deschis calea. Ahriman a venit din afară şi s-a insinuat în imensul cerc pe care îl ţese lumea sensibilă în jurul omenirii. Influenţa sa este deci o consecinţă a celei a lui Lucifer. Omul este oarecum înhăţat din interior de Lucifer şi, ca urmare a acestui fapt, el este atacat din afară de Ahriman.

Ştiinţa spiritului din toate timpurile, cea care cunoaşte cu adevărat faptele, a vorbit totdeauna despre forţele luciferice şi ahrimanice. Te poţi mira că concepţiile mitologice ale diferitelor popoare nu au avut totdeauna o conştienţă clară a ceea ce este Lucifer pe de o parte, Ahriman pe de alta. De pildă, concepţiile religioase fondate pe Vechiul Testament, pe toată tradiţia semită, nu au avut o conştienţă clară despre acest fapt. Ele nu au avut decât o anumită conştienţă despre influenţa luciferică. Ceea ce Vechiul Testament spune despre şarpe nu este altceva decât o imagine a lui Lucifer. De aici puteţi conchide că a existat o conştienţă clară că Lucifer a participat la evoluţie. Acest lucru reiese clar din toate tradiţiile care se înrudesc cu Biblia. Dar conştienţa

influenţei ahrimanice nu o găsim aici în aceeaşi măsură. Ea nu există decât acolo unde învăţătura era dată după ştiinţa spiritului. Cei care au scris Evangheiile au ţinut cont de asta. De pildă, în Evanghelia după Marcu, când nu se vorbeşte de ispitirea lui Iisus găsiţi cuvântul „demon", care a fost împrumutat din greacă în epoca evangheliştilor. Acolo unde este vorba de Ahriman este folosit cuvântul „Satan". Dar cine oare remarcă marea diferenţă care există între Evanghelia după Marcu şi cea după Matei? În domeniul exoteric nu se dă deloc atenţie la aceste fineţuri. În tradiţia oficială nu există nicio diferenţă.

Dar ea apare într-un mod foarte remarcabil în contrastul dintre lumea Indiei şi cea a Persiei. Într-o anumită epocă, acest contrast se manifestă într-un mod cu totul frapant. Lumea Persiei cunoaşte mai puţn influenţa luciferică; ea o vede mai mult pe cea a lui Ahriman. Este vorba, pentru ea, mai ales de lupta împotriva puterilor care ne dau o imagine superficială şi falsă despre Univers şi care ne antrenează în întunecime, în tenebre, e vorba deci de raporturile fiinţei umane cu lumea exterioară. Pe Ahriman şi-l reprezintă de obicei ca adversarul binelui şi luminii. De unde vine asta? Din faptul că în a doua epocă de cultură postatlanteeană facultatea umană de cunoaştere s-a dezvoltat în sensul contemplării lumii exterioare. Aduceţi-vă aminte că Zoroastru se străduieşte să facă cunoscut Spiritul solar, Spiritul luminii. El trebuie deci să arate mai întâi că în afară de acest Spirit al luminii există în lume Spiritul întunericului, care tulbură cunoaşterea noastră despre Univers. Persanul are ca ţel esenţial să îl învingă pe Ahriman şi să se unească cu spiritele care, în acest domeniu, sunt puterile mari, cele ale luminii. El este făcut pentru a activa pe câmpul ce se întinde în afară. De aceea el are Ahuraşii sau Asuraşii. Dar

pentru credinciosul religiei persane este periculos să cobori în lumea pe care omul o poate atinge pătrunzând în propria interioritate, acolo unde sunt ascunse forţele luciferice; el nu intră în relaţie nici cu puterile bune. Pentru el acolo este pericolul. El îşi întoarce privirea către exterior şi îşi reprezintă cum Asuraşii întunecaţi se opun Asuraşilor de lumină.

Este exact contrarul a ceea ce fac locuitorii Indiei în această epocă. Ei sunt într-o perioadă în care, prin adâncire în propria lor viaţă interioară, se străduiesc să se ridice pentru a pătrunde în lumile superioare. Ei îşi văd salvarea în faptul de a se uni cu forţele care pot fi găsite în domeniul contemplării interioare. De aceea ei consideră periculos să explorezi lumea exterioară, în care ar avea de luptat împotriva lui Ahriman. Ei se tem de această lume exterioară, o consideră periculoasă. În timp ce pentru persan sunt de evitat Devaşii, indianul, dimpotrivă, îi caută, se străduieşte să acţioneze în domeniul lor. Persanul se îndepărtează de acest domeniu, evită terenul în care se desfăşoară mai ales lupta împotriva lui Lucifer.

Studiaţi diferitele mitologii, diferitele concepţii despre lume: ca în mitologia germano-nordică nu veţi găsi nicăieri în toată claritatea şi profunzimea ei ideea că asupra oamenilor se exercită două feluri de influenţe. Omul germano-nordic, dotat fiind încă cu clarvedere, vedea realmente aceste două puteri şi se vedea pe sine însuşi plasat între ele. El îşi spunea: omul, aşa cum s-a dezvoltat, a văzut apropiindu-se de el anumite puteri care au pătruns în viaţa sa interioară, în corpul său astral. Ele acţionau din cosmos, însă asupra corpului astral; şi, fiindcă era chemat să dezvolte Eul, independenţa umană, acest om al nordului nu simţea numai posibilitatea răului; el vedea manifestându-se la aceste puteri ce se apropiau

de corpul său astral pentru a-l duce la libertate, la independenţă, el vedea la ele înainte de toate ceea ce s-ar putea numi forţa lor liberatoare, elementul exaltant. El percepea un element luciferic la spiritul care era ocupat în ţările germano-nordice cu formarea raselor, dându-i omului forma exterioară şi culoarea sa, făcând din el o fiinţă autonomă, activă în lume. Prin clarvederea sa, omul germano-nordic vedea înainte de toate în Lucifer pe cel care face din om o fiinţă liberă, o fiinţă care nu se supune pur şi simplu unei puteri exterioare oarecare, ci care are în el însusi centrul fiinţial ferm şi vrea să acţioneze din el însuşi. Această influenţă luciferică, omul geramano-nordic o resimţea deci ca fiind benefică.

El însă îşi dădea seama că şi altceva vine de la această influenţă. În spatele figurii lui Loki, a cărei înfăţişare este ciudat de strălucitoare, se ascunde Lucifer. Fiindcă se vedea realitatea, se vedea că gândurile libertăţii şi independenţei omului se raportează la Loki. Prin vechea clarvedere se ştia şi că ceea ce îl împinge pe om în poftele şi actele sale mai jos decât dacă ar fi fost dăruit numai lui Odin şi Aşilor se datorează influenţei lui Loki. Şi simţiţi acum cutremurătoarea măreţie a acestei mitologii germano-nordice. Atunci, cu un simţ implacabil al adevărului, se simţea ceea ce ştiinţa spiritului va reuşi să aducă din nou la conştienţa oamenilor abia treptat.

Cum se exercită deci influenţa luciferică? Ea se insinuează în corpul astral, de unde se întinde peste cele trei elemente ale naturii umane, atât asupra corpului astral cât şi asupra corpului eteric şi a corpului fizic. Asupra acestor influenţe luciferice nu se pot face azi decât unele aluzii în afara societăţii noastre. Ceea ce veţi înţelege tot mai mult este că influenţa lui Lucifer

acţionează în trei feluri: în corpul astral, în corpul eteric şi în corpul fizic al omului.

În corpul eteric, el face să apară tendinţa la lipsa de veracitate, la minciună. Minciuna, lipsa de veracitate este ceva ce depăşeşte cadrul interiorităţii omeneşti. În corpul astral, în viaţa interioară propru-zisă, Sinea este pătrunsă de influenţa luciferică şi apare ca iubire de sine, ca egoism. Corpul eteric este străbătut din interior în afară de impulsul spre ipocrizie, nesinceritate şi, prin aceasta, de posibilitatea minciunii. În corpul fizic este provocată boala şi moartea. Am spus de altminteri în ultimul meu curs [Nota 15], dar insist odată mai mult asupra faptului că tot ce ia forma de boală şi de moarte în corpul fizic este karmic legat de ceea ce numim influenţa luciferică. Pentru a rezuma, vom spune deci că Lucifer produce egoismul în corpul astral, minciuna şi lipsa de sinceritate în corpul eteric, boala şi moartea în corpul fizic. Toţi cei care gândesc azi într-un mod materialist vor fi, firesc, foarte miraţi că ştiinţa spiritului atribuie boala şi moartea unei influenţe luciferice. Şi acest lucru este în legătură cu Karma. Boala şi moartea nu ar fi atacat niciodată omul dacă n-ar fi existat influenţa luciferică. Faptul că omul coboară tot mai adânc în fizic este efectul karmic al influenţei luciferice şi este compensat pe de altă parte prin boală şi moarte.

De aceea putem să spunem: prin faptul că influenţa luciferică a intrat în om, corpurile fizic, eteric şi astral au fost atacate de boală şi moarte, de minciună şi lipsă de sinceritate, de egoism.

Aş vrea să vă fac să remarcaţi şi că ştiinţa materialistă de azi atribuie morţii animalului şi plantei aceleaşi cauze ca cele pentru moartea omului. Materialiştii nu pot concepe că există fenomene

exterioare care pot avea *acelaşi* aspect, deşi au cauze cu totul *diferite*.

O anumită stare de lucruri poate proveni perfect din cauze cu totul diferite. Este chiar cazul animalului a cărui moarte nu are aceeaşi origine cu cea a omului, deşi fenomenul ar fi în aparenţă acelaşi. A demonstra teoretic faptul ne-ar lua prea mult timp. De fapt am vrut numai să vă spun că, folosind ideea de cauzalitate de care se serveşte ştiinţa, se ajunge la mari erori. Erori care izvorăsc din astfel de neclarităţi se fac aproape la fiecare pas. Să presupunem, de pildă, că cineva cade de pe un acoperiş, că are o rană care poate să îi aducă moartea şi că, în adevăr, îl găseşti mort. Ce-i mai simplu decât să spui: acest om a murit din cauza căderii. – Dar putea fi cu totul altfel: acest om a putut să aibă un atac de cord şi să cadă fiind deja mort; atunci numai rănirea ar fi datorată căderii. Aparenţele ar fi aceleaşi dar cauza morţii ar fi diferită. Vă dau un exemplu foarte simplu, dar ştiinţa face adesea erori de acest gen. Faptele exterioare pot fi absolut identice şi totuşi cauzele interioare cu totul diferite.

Să ne oprim deci la faptul că, după cercetarea spirituală, influenţa luciferică produce egoismul în corpul astral, minciuna şi lipsa de sinceritate în corpul eteric, boala şi moartea în corpul fizic. Dacă mitologia germano-nordică îl aseamănă pe Loki lui Lucifer, cum vorbeşte ea despre această triplă influenţă? Ea spune că Loki are trei vlăstare. Primul produce egoismul; este şarpele Midgard care este manifestarea influenţei luciferice asupra corpului astral. Al doilea este ceea ce se introduce în cunoaşterea umană sub formă de eroare. Pe plan fizic, acestea sunt lucrurile care trăiesc în spiritul său şi care nu concordă cu lumea exterioară. Este ceea ce nu este adevărat. Pentru omul nordic, care trăia mai mult pe

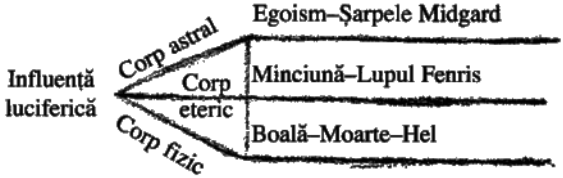
planul astral, ceea ce la noi este minciună abstractă se manifesta imediat sub forma unei entităţi astrale care trăia ca atare pe planul astral. Ceea ce corespunde orbirii, unei vederi inexacte a lucrurilor, se exprima totdeauna la omul nordului sub forma unui animal, cea a lupului Fenris. Aceasta este a doua influenţă a lui Loki, cea care se exercită asupra corpului eteric şi face ca omul să aibă pornirea interioară de a se înşela, de a gândi lucrurile într-un mod eronat, adică de a nu vedea realităţile lumii exterioare aşa cum sunt. Iată ceea ce vechea mitologie germano-nordică reprezenta sub forma unui lup. Avem aici imaginea astrală a minciunii şi a tot ce împinge din interior pe om la falsitate.

Însă aici unde omul intră în raport cu lumea exterioară Lucifer îl întâlneşte pe Ahriman, încât orice eroare care se insinuează în cunoaştere – chiar în cunoaşterea clarvăzătoare –, orice iluzie, orice Maya constituie consecinţa tendinţei spre minciună. Lupul Fenris este deci configuraţia a ceea ce îl înconjoară pe om prin faptul că el nu vede lucrurile sub adevăratul lor aspect. Acolo unde pentru omul nordic lumina exterioară, adevărul, se întunecă, el vorbeşte de un lup. Această noţiune trece prin toată conştienţa nordică, şi veţi vedea că această imagine este folosită totdeauna în acest sens, până în faptele exterioare.

Când odinioară omul nordic voia să explice ce vede în timpul unei eclipse de Soare – pe care bineînţeles o vedea pe timpul vechii clarvederi cu totul altfel decât o vedem astăzi la telescop – îşi reprezenta că un lup urmărea Soarele, iar eclipsa survenea când el atingea astrul. Acest lucru este într-o concordanţă intimă cu faptele. Modul acesta de a se exprima îi dă mitologiei nordice măreţia sa şi chiar ceea ce ea are cutremurător de

măreţ. Eu nu vă pot da aici decât câteva indicaţii, dar dacă am putea vorbi săptămâni în şir despre această mitologie aţi vedea cât este ea de vastă şi de profundă. Şi dacă este aşa, este pentru că această mitologie este un fruct al anticei clarvederi în care însă peste tot intervine Eul.

Materialiştii de astăzi vor să ne spună că aici ar fi vorba de o superstiţie şi că niciun lup nu urmăreşte Soarele. Dar omul nordic de demult, omul imaginativ de altădată, vedea lucrurile în imagini, şi aş putea să vă citez multe din adevărurile pretins ştiinţifice unde actualmente se revelă influenţa lui Ahriman şi care conţin erori mai mari decât dacă spunem, descriind viziunea astrală corespunzătoare: lupul urmăreşte Soarele. Pentru ocultist este o superstiţie şi mai mare aceea de a crede că o eclipsă se produce prin faptul că Luna trece în faţa Soarelui. Sigur, pentru vederea exterioară este exact aşa cum ideea de lup este adevărată pentru vederea astrală. Dar vederea astrală este chiar mai corectă decât cea pe care o găsiţi în cărţile actuale, care este şi mai mult supusă erorii. Şi când într-o zi în locul acestei aparenţe se va cunoaşte adevărata stare de lucruri, se va vedea că mitul nordic avea dreptate. Ştiu că din punctul actual de vedere rostesc aici o enormă absurditate, dar ştiu şi că într-un mediu ca al nostru eşti destul de avansat ca să-ţi fie îngăduit să arăţi exact locul unde concepţia noastră fizică despre lume este cel mai mult influenţată de Maya sau iluzie.

Ajungem acum la influenţa lui Loki asupra corpului fizic. Al treilea vlăstar produce aici boala şi moartea: este Hel. Aveţi astfel, în cele trei chipuri – al lui Hel, al lupului Fenris şi al şarpelui Midgard – admirabilul limbaj al influenţei pe care o exercită Loki sau Lucifer aşa cum o percepea vechea clarvedere, despre care se poate spune că era o clarvedere de vis. Dacă urmărim întreaga legendă a lui Loki vom găsi peste tot că aceste lucruri luminează pe deplin problema până în detalii.

Cu privire la acest subiect trebuie să vezi clar că ceea ce percepe clarvăzătorul nu este o alegorie, un simbol, ci este vorba de fiinţe. El vede entităţi. Iar omul din ţările germano-nordice cunoştea nu numai influenţa lui Loki al său, Lucifer, dar şi pe cea a lui Ahriman, care venea dintr-o altă direcţie. El mai ştia încă ceva, şi anume că dacă omul suferă atacul lui Ahriman este ca urmare a influenţei lui Loki. Trebuie să vă transpuneţi în epoca în care omul nu vedea încă lumea într-un mod exterior, fizic, ci o contempla cu ajutorul vechii clarvederi; atunci veţi înţelege că mitul de care vorbim concordă cu această clarvedere. De fapt ce spune el? Influenţa lui Loki s-a exercitat asupra oamenilor – ea se exprimă în acţiunea şarpelui Midgard, a lupului Fenris şi a lui Hel. Şi omul a ajuns la faptul că vederea sa clară şi luminoasă a lumii spirituale a fost tulburată de influenţa luciferică ce s-a făcut tot mai mult simţită. În epoca în care s-a format această concepţie, omul oscila între viziunea lumii spirituale şi viaţa pe planul fizic, aşa cum noi trecem de la veghe la somn şi invers. Contemplând lumea spirituală, omul îşi vedea locul obârşiei sale. Esenţial e deci că mitul este născut din conştienţa clarvăzătoare. Starea de conştienţă a omenirii de atunci consta în această alternanţă între contemplarea şi absenţa contemplării

lumii spirituale. În starea de vis se vedea lumea spirituală; în starea de veghe ea nu se mai vedea. Omul trecea alternativ de la starea de Hödur orbul la starea de Baldur clarvăzătorul.

El era destinat să suporte influenţa lui Baldur, şi ar fi evoluat în sensul acestei influenţe dacă n-ar fi admis-o pe cea a lui Loki. Dar acesta a făcut în aşa fel încât natura lui Hödur să câştige victoria asupra celei a lui Baldur. Faptul este exprimat prin aceea că Loki aduce vâscul, cu ajutorul căruia Hödur orbul omoară pe Baldur clarvăzătorul.

Loki este deci puterea ucigaşă, ca şi Lucifer care l-a împins pe om către Ahriman. Supunându-se lui Hödur orbul, fiinţa umană a pierdut vechea contemplare clarvăzătoare. În aceasta constă uciderea lui Baldur. Omul nordic a simţit că, treptat, elementul reprezentat de Baldur – privirea în lumea spirituală – s-a pierdut cu adevărat. Dispariţia clarvederii el o resimte ca pe un omor, adică uciderea lui Baldur de către Loki, şi care îl privează pe om de această facultate. Iată cum unul din cele mai mari evenimente ale istoriei, dispariţia treptată a vechii şi clarei cunoaşteri, este exprimat în mitul despre Baldur, despre Hödur şi despre Loki. Avem pe de o parte pe Loki cu cele trei vlăstare ale lui, pe de altă parte avem tragedia omorârii lui Baldur.

Iată cum se reflectă în mitologia germano-nordică una din datele ştiinţei spiritului: dubla influenţă, cea de la Lucifer şi cea de la Ahriman. Aici ştiinţa spiritului vede o descriere inspirată de vechea clarvedere care a elaborat mitul înainte de a dispărea treptat.

A ne extinde asupra acestui subiect ne-ar duce prea departe. Dar v-am spus destul pentru ca dumneavoastră să resimţiţi măreţia cutremurătoare a acestui mit care nu îşi are echivalent, fiindcă nici o mitologie nu s-a conformat

atât de fidel clarvederii de odinioară. Mitologia greacă nu este decât amintirea a ceva ce a fost văzut în timpuri preistorice şi care a fost exprimat în forme plastice. Ea nu se leagă atât de direct de fapte precum mitologia germano-nordică. Ea este mai clară, personajele sunt schiţate în trăsături mai rotunjite, mai armonioase, dar ele au pierdut prospeţimea impresiei primare, de la obârşii. La omul nordic s-a păstrat mai mult timp ceva din vechea clavedere. Vechea clarvedere a omului dispăruse de mult în restul Europei, în timp ce în nord ea mai dăinuia. Numai treptat, progresiv, lent, aşa a intrat imaginea fizică a lumii în câmpul de observaţie al omului. În momentul în care creştinismul începea să se răspândească, ceea ce era exprimat în mitul lui Baldur, în moartea lui Baldur, devenise adevăr pentru majoritatea oamenilor. Puţini erau cei care mai puteau avea viziunea imediată a ceea ce oamenii nordului percepuseră în clarvederea lor.

Încă mult timp s-a menţinut o contemplare nemijlocită a acestei lumi spirituale şi, fiindcă toate acestea erau atât de elementare, atât de direct scoase din experienţa clarvăzătoare, conştienţa aceasta – care la alte popoare nu putea fi atât de puternică precum la oamenii germano-nordici – s-a păstrat şi când creştinismul începuse deja să se răspândească. Apoi ei resimţeau: ceea ce am vieţuit odinioară în legătură cu patria divin-spirituală originară dispare. Nordicului i-a dispărut abia când omul germano-nordic a primit consolarea creştinismului; însă faptul nu conţinea pentru el contemplarea nemijlocită. El resimţise prea adânc destinul lui Baldur pentru a putea fi consolat prin ideea că un Dumnezeu coborâse pe planul fizic pentru ca oamenii care nu puteau percepe decât planul fizic să poată să ajungă şi ei la conştienţa divinului. În ţările nordice nu se

putea vieţui sentimentul pe care îl trezeau în locuitorii Asiei Mici cuvintele „Schimbaţi-vă lăuntric, căci Împărăţia cerurilor este aproape!” Chiar în regiunea în care apăruse Christos se mai puteau găsi doar vagi amintiri a ceea ce fusese clarvederea. Kali Yuga, epoca întunecată în care oamenii nu mai puteau vedea lumea spirituală, dura deja în Orient de trei mii de ani. Totuşi dorinţa, dorul de această lume spirituală persista acolo; şi ei vorbeau mereu despre o astfel de lume pe care oamenii au putut să o vadă în spirit şi care dispăruse pentru ochii lor. Dar această lume spirituală ei o trăiseră într-un trecut mult mai îndepărtat decât locuitorii regiunilor nordice şi nu mai aveau decât o amintire vagă a faptului că ea fusese accesibilă. Tocmai de aceea cuvintele „Schimbaţi-vă lăuntric, căci Împărăţia cerurilor este aproape!” puteau fi bine înţelese în Asia Mică. Se înţelegea că cineva a putut să spună: Împărăţia cerurilor a coborât până pe planul fizic; ridicaţi-vă deci ochii către Fiinţa unică, cea care va apărea în Palestina, contemplaţi-L pe Mesia care poartă pe Dumnezeu în El şi datorită căruia veţi găsi o legătură cu Divintatea, chiar dacă voi nu puteţi să vă ridicaţi deasupra planului fizic. Înţelegeţi Făptura din Palestina, înţelegeţi pe Christos! Acesta este sensul profund al cuvintelor lui Ioan Botezătorul.

Omul nordic, el cunoscuse mult timp ceva mai mult decât o simplă învăţătură bazată pe amintirea unei viziuni a lumii spirituale şi divine; el trebuia să simtă altfel acest lucru. De aceea i-a venit o idee a cărei semnificaţie este deosebită, ideea că existenţa pe planul fizic şi incapacitatea de a vedea lumea divină nu puteau fi decât de moment. Omul a trebuit să iasă din lumea spirituală; el trebuie acum să treacă prin această şcoală care este experienţa lumii fizice. Dar chiar această experienţă pe

care o parcurge ca pe o şcoală îi va permite să intre în lumea din care a ieşit. Viziunea lui Baldur îl va putea anima din nou. Cu alte cuvinte marea idee născută în ţările germano-nordice, şi anume că lumea care a dispărut şi i-a fost sustrasă privirii clarvăzătoare va fi din nou vizibilă, a avut ca efect faptul că implicarea în planul fizic a fost resimţită ca o perioadă tranzitorie.

Iniţiaţii nordicilor îl făceau pe omul nordului să înţeleagă că, în timpul acestei perioade tranzitorii, în lumea divin-spirituală devenită invizibilă se petrece ceva prin care această lume divin-spirituală va arăta cândva altfel decât fusese el obişnuit să o vadă. Ei îl făceau să înţeleagă, spunându-i oarecum astfel: Tu ai putut odinioară să contempli lumea divin-spirituală, Tu l-ai văzut acolo pe Odin, Arhanghelul cuvântului, Arhanghelul runelor, Arhanghelul respiraţiei, ca şi pe Thor, Îngerul sineităţii; tu ai fost în contact cu aceste fiinţe şi vei fi din nou în contact cu ele. Dar aspectul acestei lumi va fi altul; alte puteri vor fi intrate în ea şi domeniile în care se exercita odinioară puterea acestor vechi călăuze spirituale ale neamului omenesc se vor fi transformat. Sigur, tu vei fi atunci în stare să vezi această lume, dar vei vedea acolo altceva decât ai vieţuit până acum.

Ceea ce omul va vedea atunci, iniţiaţii descriau ca fiind acea viziune a viitorului care va apărea odată în faţa sufletului uman, când omul va putea din nou să vadă în lumea spirituală şi va înţelege destinul vechilor zeităţi şi raportul lor cu alte puteri. Ei îi zugrăveau această viziune a viitorului, avută de iniţiaţi mai dinainte, viziune în care ceea ce vine de la Lucifer intră într-un anumit fel în luptă cu ceea ce vine de la zei şi care trebuie de asemenea să dispară. Avem aici ceea ce reprezintă imaginea Amurgului zeilor. Ragnarök, Amurgul zeilor, este deci imaginea

viitorului pe care iniţiaţii o ofereau privirii omului din nord. Vedem aici o dată mai mult că evenimentele viitoare nu puteau fi descrise mai bine până în detalii, în termeni mai exacţi şi mai frapanţi decât sunt descrise de această imagine a Amurgului zeilor. Acesta este arierplanul ocult al imaginii Amurgului zeilor.

Cum trebuie deci să se vadă omul pe sine? El trebuie să considere că are asimilat, în vederea dezvoltării sale, ceea ce îi vine din epoci trecute, el trebuie să primească în gândirea sa ceea ce a primit ca dar de la Odin, dar trebuie să se simtă pe sine ca trecut prin evoluţia care a urmat. El trebuie să primească în el învăţăturile pe care Odin i le-a implantat. – Odin îi apare ca Arhanghel. El trebuie să devină un fiu al lui Odin, să se angajeze în luptă, şi aceasta imediat. Iată ceea ce iniţiatul, maestrul şcolii esoterice, îi explica în mod cu totul special omului nordic, atrăgâdu-i atenţia asupra fiinţei divin-spirituale care nouă ne apare atât de misterioasă şi care de fapt abia în Amurgul zeilor capătă un anumit rol, fiindcă ea însăşi învinge puterea prin care Odin era învins mai înainte. Răzbunătorul lui Odin joacă un rol special în Amurgul zeilor. Dacă înţelegem în ce constă acest rol, vom vedea că există un raport uimitor între calităţile, aptitudinile omului germano-nordic şi ceea ce ne putem reprezenta ca viziune a viitorului. Toate acestea îşi găsesc expresia într-un mod minunat, exact până în detalii, în marea viziune a Amurgului zeilor.

CONFERINŢA a X-a
MISIUNEA DIFERITELOR POPOARE ŞI CIVILIZAŢII ÎN TRECUT, PREZENT ŞI VIITOR. SOLOVIOV

Christiania, 16 iunie 1910

Înainte de a ne extinde asupra a ceea ce are legătură cu măreaţa viziune a Amurgului zeilor va fi bine să ne sprijinim consideraţiile pe o cunoaştere mai precisă a Sufletului popoarelor germano-nordice. Trebuie să vedem cum se armonizează în Europa întreaga viaţă spirituală, cum diferitele Suflete ale popoarelor au acţionat în timpuri imemoriale, acţionează încă în zilele noastre şi vor acţiona în viitor pentru a asigura progresul omenirii. Orice popor, şi chiar orice parte a poporului, oricât de mică ar fi ea, îşi are sarcina sa deosebită în acest vast tablou, iar după ceea ce v-am spus puteţi vedea că civilizaţiei europene de înainte şi de după fondarea creştinismului îi revenea misiunea de a educa Eul prin diferitele trepte ale entităţii umane, de a-l forma, a-l dezvolta puţin câte puţin. Într-un foarte îndepărtat trecut acest Eu s-a arătat clarvederii oamenilor şi din lumea spirituală, aşa cum am arătat când am vorbit despre popoarele germano-nordice. Am spus că acest Eu a fost dat omului printr-o fiinţă angelică – Donar sau Thor – care se află la jumătatea drumului între individ şi Sufletul poporului. Am văzut că pe atunci individul era considerat ca neavând încă Eu, personalitate. Eul era pentru el ca un dar pe care i-l acorda lumea spirituală.

În Orient, firește, când Eul s-a trezit, el n-a fost văzut în acest fel. Acolo fiinţa umană era deja atât de evoluată

sufletește, subiectiv, ajunsese la un nivel atât de înalt al perfecțiunii umane, încât Eul său nu era pentru sine o forță primită din afară; omul o resimțea ca aparținându-i. În Orient, când individul s-a trezit la Eu, civilizația orientală era deja atât de avansată încât ea știa deja să elaboreze această speculație, această logică și înțelepciune cum le vedem în înțelepciunea orientală. Procesul prin care Eul, venind din lumea superioară spirituală, este dobândit cu ajutorul unei individualități divine precum Thor, Orientalul nu l-a trăit niciodată. Europa este cea care a făcut această experiență și tocmai de aceea ascensiunea progresivă către Eul individual a fost resimțită în Europa ca o emancipare în raport cu un fel de suflet-grup. Omul germano-nordic încă se simțea atașat de un suflet-grup, de o întreagă comunitate, ca un membru al marii colectivități a tribului. Asta și explică de ce, deja la cinci sute de ani după dăruirea impulsului christic Pământului, Tacit [Nota 16] putea să spună despre germanii din Europa Centrală că păreau totdeauna că aparțin triburilor, că erau ca părți ale unui organism, elementele unui tot. La acea epocă fiecare se simțea într-adevăr ca un membru al Eului tribului. El simțea treptat Eul individual născându-se din Eul tribului, iar în Thor el îl simțea pe cel care dăruie Eul, Dumnezeul care l-a dotat propriu-zis cu Eu individual. Însă el simțea pe acest Dumnezeu ca fiind încă legat de Spiritul seminției, de ceea ce trăiește în sufletul-grup. Acest suflet-grup se numește „Sif" și este soția lui Thor. Numele său pare să fie înrudit cu cuvântul *Sippe*, neam, apartenență la trib, și este într-adevăr înrudit, deși este mascat și ascuns. Din punct de vedere ocult totuși Sif înseamnă sufletul-grup al comunității de unde iese individul. Sif este entitatea care s-a unit cu zeul Eului individual, cu cel care dăruiește Eul

individual, cu Thor. Sif şi Thor sunt consideraţi de om ca fiind entităţile care i-au dat Eul. Aşa le concepea omul nordic, în timp ce în alte regiuni europene popoarele aveau sarcina să pregătească în alt mod fiinţa umană pentru primirea Eului.

Fiecare popor are într-adevăr sarcina sa proprie. Să ne oprim îndeosebi la popoarele pe care le cunoaştem sub numele de celţi. Sufletului poporului celt, despre care ştim din conferinţele precedente că a avut mai târziu cu totul alte sarcini, i-a fost încredinţată sarcina de a educa Eul încă tânăr al populaţiei europene. Dar pentru asta celţii înşişi trebuiau să treacă printr-un fel de educaţie, de instrucţie inspirată direct din lumea spirituală. Într-adevăr, este cu totul adevărat faptul că celţii au primit prin intermediul iniţiaţilor lor, preoţii druizi, o învăţătură scoasă din lumile superioare, o învăţătură pe care ei n-ar fi putut să o asimileze prin propriile lor forţe şi pe care a trebuit apoi să o transmită altor popoare.

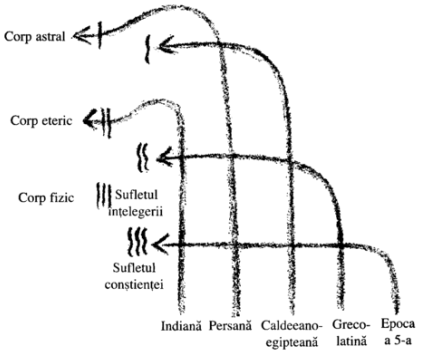
Întreaga civilizaţie europeană este un dar al Misteriilor europene. Sufletele popoarelor, progresând ele însele, conduc totdeauna ansamblul civilizatiei umane în mersul ei înainte. Dar în epoca în care Sufletele popoarelor europene trebuiau să-i instruiască pe oameni pentru a lucra prin ei înşişi, să fie activi prin ei înşişi, era necesar ca Misteriile să se estompeze puţin. De aceea reculul elementului celtic a fost însoţit de un fel de retragere a Misteriilor în locuri tainice. În timpul vechilor celţi raportul dintre spirit şi popor prin intermediul Misteriilor era mult mai direct, mai imediat, pentru că Eul era încă legat de grup, şi totuşi elementul celtic a trebuit să fie aducătorul Eului pentru tot restul populaţiei. Se poate deci spune că în epoca ce precede adevărata dezvoltare a popoarelor germano-nordice educaţia

iniţiatică nu a fost distribuită civilizaţiei europene decât prin vechile Misterii celtice. Şcolile Misteriilor nu lăsau să apară la lumina zilei decât ce era necesar pentru a da o bază de ansamblu civilizaţiei europene. Apoi, datorită amestecului cu diferite fragmente rasiale, componente populare şi comunităţi rasiale, diferitele Suflete şi Spirite ale popoarelor au putut deveni mai fecunde. Ele au creat situaţii mereu mai noi pentru a educa Eul, acest Eu care făcea eforturi să se elibereze. El trebuia într-adevăr să se elibereze de ceea ce era inferior în natura umană.

După ce vechea civilizaţie greacă a ajuns la punctul ei culminant, dezvoltând ce avea ca misiune să dezvolte, o cu totul altă latură a acestei misiuni s-a revelat în vechea Romă în cursul diferitelor perioade ale istoriei sale. Am văzut deja că civilizaţiile postatlanteene s-au succedat după o ordine riguroasă. Când îţi arunci privirea asupra acestui şir de civilizaţii postatlanteene observi că cea a Indiei antice a lucrat mai ales la corpul eteric al omului. De aici şi caracterul clarvăzător şi iluminata înţelepciune ce caracterizează această antică civilizaţie, fiindcă ea, potrivit configuraţiei diferitelor facultăţi omeneşti, este o cultură reflectată în corpul eteric omenesc. Astfel îţi poţi reprezenta vechea cultură indiană.

Din era atlanteeană până într-o epocă târzie a erei postatlanteene, Spiritul poporului indian a trecut prin întreaga evoluţie a forţelor interioare ale sufletului fără să se fi trezit Eul. Apoi el a refăcut drumul în sens invers, până la munca sa asupra corpului eteric. Esenţialul anticei civilizaţii indiene constă în aceea că, având forţe sufleteşti gata formate, extrem de rafinate, indianul revine în corpul său eteric, recoboară până la corpul eteric, unde dezvoltă acele admirabile forţe a căror reflectare târzie o găsim în *Vede* [Nota 17] şi, într-o stare şi mai subtilă, în filosofia

Vedanta [Nota 18]. Toate acestea nu au fost posibile decât pentru că Sufletul poporului indian s-a dezvoltat la un grad înalt înainte ca Eul să fi fost perceput individual şi, mai mult, într-o epocă în care omul putea avea viziuni datorate forţelor corpului eteric. Sufletul poporului persan nu era atât de avansat. El nu ajunsese decât la a percepe în corpul senzaţiei sau corpul astral. Şi mai diferită era situaţia în cazul civilizaţiei egipteano-caldeene. Acolo, partea pe care o numim Sufletul senzaţiei putea percepe. Vom spune deci despre această civilizatie că ea lucrează în cadrul Sufletului senzatiei. În ce priveşte Spiritul poporului greco-latin, el a avut de trezit Sufletul înţelegerii sau afectivităţii; acesta a fost câmpul lui de muncă. El însuşi nu ajunge aici decât pentru că avea, de asemenea, în corpul său eteric un fel de amprentă a propriei sale fiinţe. Dar ceea ce s-a revelat astfel în elenism a fost o imagine a lumii mai puţin reală, mai puţin impregnată de realitatea spirituală decât cea a Indiei antice. În timp ce antica civilizaţie a Indiei lucrase direct asupra corpului eteric, Elada nu mai dădea decât o imagine vagă, decolorată, fadă a realităţii, o amintire a ceea ce trăiseră odinioară popoarele şi a cărei urmă o păstraseră în corpul lor eteric.

La alte popoare, cele care au urmat poporului grec, mai ales corpul fizic este cel care slujește ca bază de dezvoltare progresivă a sufletului conștienței. Nu poți înțelege civilizația greacă decât dacă ești în stare să cuprinzi dinăuntru, să resimți producțiile sale exterioare ca izbucniri ale sufletului. Popoarele care se situează mai la vest și nord, dimpotrivă; ele au ca sarcină, sub direcția Sufletelor popoarelor lor, să își întoarcă privirea către în afară, în lume, să dezvolte ceea ce joacă un rol pe acest plan. Popoarele germano-nordice mai aveau încă sarcina importantă de a dezvolta toate acestea așa cum puteau ele să o facă, fiindcă primiseră harul, harul de importanță istorică de a privi în lumea spirituală în felul vechii clarvederi și a folosi străvechile experiențe spirituale – experiențe încă vii în ele –, a le folosi în ceea ce trebuia să se înfăptuiască pe planul fizic.

Un popor care nu mai avea acest har în epoca sa târzie, care nu trecuse prin acest gen de pregătire și care de aceea se afla oarecum implantat brusc, înaintea nașterii Eului, pe planul fizic, a fost poporul roman. El se putea îngriji de cele ce promovau acest Eu omenesc pe plan fizic, de cele ce erau necesare pentru bunul mers al acestui Eu omenesc pe plan fizic numai sub îndrumarea Sufletului poporului său sau a Arhanghelului său. Ceea ce poporul roman a trebuit să împlinească sub direcția Spiritului poporului pentru a contribui la ansamblul misiunii europene era destinat să îi dea valoare Eului omenesc. De aceea poporul roman a știut să dezvolte relațiile Eului cu celelalte Euri. El a putut fonda întregul drept privat. De aceea el este cel care a fost creatorul jurisprudenței, care este construită numai pe Eu. A fixa raportul Eului cu un alt Eu, aceasta a fost marea problemă în misiunea care i-a revenit poporului roman. Celelalte

popoare care au apărut după poporul roman aveau deja mai mult din ceea ce prin sufletul senzaţiei, al raţiunii şi chiar al conştienţei venea să fecundeze Eul, să îl împingă să intre în lume. Au trebuit toate aceste amestecuri de rase pe care le enumeră istoria, şi care au avut loc în peninsula italică, iberică, în ceea ce este acum Franţa şi Marea Britanie, pentru a da Eului diverse nuanţe, pentru a-l dezvolta pe plan fizic în conformitate cu Sufletul senzaţiei, Sufletul înţelegerii sau afectivităţii şi Sufletul conştienţei. Aceasta a fost marea misiune a popoarelor care s-au constituit treptat în Europa Occidentală.

Toate diversele nuanţe de civilizaţie şi misiunile Europei Occidentale se explică în final prin faptul că în peninsulele italică şi iberică impulsurile Sufletului senzaţiei au putut să se dezvolte în Eu. Studiaţi caracterele diferitelor popoare, laturile lor luminoase sau întunecate; veţi vedea că la locuitorii acestor peninsule se găseşte un curios amestec al Eului cu Sufletul senzaţiei. În ceea ce priveşte popoarele care au trăit până în prezent pe pământul Franţei, veţi înţelege ceea ce au ele particular dacă veţi observa devenirea şi amestecurile Eului cu Sufletul raţiunii sau afectivităţii. Marile succese de importanţă istorică – şi reprezentant al acestora poate fi considerată Marea Britanie – se explică prin faptul că acolo impulsul Sufletului conştienţei este cel care s-a imprimat în Eul uman. Misiunii istorice care revenea ţărilor britanice i se adaugă şi întemeierea formei exterioare de stat de drept. Nu exista încă legătură interioară între Sufletul conştienţei şi Eu. Dar dacă vedeţi cum s-a operat această unire a Sufletului constienţei cu un Eu împins către exterior veţi descoperi că marile cuceriri ale locuitorilor acestei insule sunt datorate acestui impuls.Veţi vedea şi că, în această ţară, crearea unei forme

de guvernământ parlamentar se explică de îndată ce ştii că un impuls al Sufletului conştienţei trebuia să se manifeste astfel pe planul istoriei.

Erau deci necesare multe nuanţe, fiindcă trebuia ca diferitele popoare să poată fi conduse prin numeroasele etape ale Eului. Dacă am avea timp să studiem mai în detaliu modul în care forţele fundamentale se ramifică, se răspândesc în cele mai diverse moduri, am găsi adevărate tablouri istorice. Aşa acţiona structura sufletească la popoarele vestice, care nu aveau prin ele însele nici o amintire elementară, directă, a lucrurilor percepute odinioară în lumea spirituală prin clarvedere. Cu totul altfel trebuia să se elaboreze mai târziu în ţările germano-nordice ceea ce provenea direct din dezvoltarea treptată a clarvederii originare, turnată deja în Sufletul senzaţiei. De aici vine această tendinţă la interioritate, care nu este decât o prelungire a experienţei clarvăzătoare din timpuri preistorice. Sarcina popoarelor germanice din sud s-a situat mai întâi în domeniul Sufletului conştienţei. Epoca greco-latină a avut de dezvoltat Sufletul înţelegerii sau afectivităţii. Dar ea nu trebuia să se limiteze la aceasta; ea trebuia să acţioneze cu o înzestrare primitivă minunată, dotată cu experienţa clarvederii. Toate acestea s-au revărsat în Sufletul conştienţei popoarelor germanice din Europa Centrală şi Nordică şi au generat la ele anumite dispoziţii sufleteşti. Aceste elemente mai meridionale ale populaţiilor germanice au trebuit deci să cultive forţe care pregăteau Sufletul conştienţei să se umple interior cu conţinutul de conştienţă al vechii clarvederi transpus pe plan fizic.

În aparenţă, sistemele filosofiei din Europa Centrală, cărora Fichte, Schelling şi Hegel le-au fost reprezentanţi în secolul al XIX-lea, sunt foarte departe de orice domeniu

mitologic. Ele nu sunt totuşi altceva decât rezultatul celei mai sublime clarvederi de odinioară, a conlucrării cu puterile divin-spirituale la care ajunseseră oamenii. Fără acest lucru ar fi fost imposibil ca Hegel [Nota 19], de pildă, să considere ideile sale ca fiind realul şi – aşa cum a făcut-o – la întrebarea: Ce este o abstracţiune? să răspundă prin extraordinara afirmaţie: O abstracţiune este, de exemplu, un individ care-şi împlineşte munca lui zilnică, cum ar fi de pildă un tâmplar. Pentru o minte abstractă este ceva concret, pentru Hegel era ceva abstract. Şi ceea ce pentru o minte abstractă sunt doar idei, pentru Hegel erau puternicii maeştri ai Universului. Lumea ideilor lui Hegel este ultima şi cea mai sublimă manifestare a Sufletului conştienţei; ea conţine sub formă de concepte pure ceea ce omul nordic contemplase încă, cu un sentiment al Eului, ca puteri divin-spirituale sensibil-suprasensibile. Şi când Fichte [Nota 20] îşi fondează pe Eu filosofia sa, regăseşti în spatele acestui Eu ceea ce zeul Thor adusese sufletului uman, dar văzut de Fichte prin Sufletul conştienţei şi condensat în această idee a lui „Eu sunt", în aparenţă atât de săracă, dar de unde decurge toată această filosofie. O linie directă leagă înzestrarea cu Eul a vechiului popor nordic, revărsată prin zeul Thor sau Donar din lumea spirituală, cu această filosofie. Acest zeu a trebuit să pregătească toate acestea pentru Sufletul conştienţei, pentru ca el să aibă un conţinut adecvat lui, căci el avea nevoie să privească în lumea exterioară şi să acţioneze în interiorul ei. Însă această filosofie nu găseşte în lumea exterioară doar experienţa exterioară, grosieră, materialistă, ci găseşte însuşi conţinutul Sufletului conştienţei şi consideră natura ca Ideea în cealaltă formă a ei de existenţă. Dacă vedeţi cum a continuat să acţioneze

acest impuls, aveţi în aceasta misiunea popoarelor germano-nordice ale Europei Centrale.

Pentru că orice evoluţie are o urmare, trebuie acum să ne întrebăm: Cum progresează această evoluţie? O privire asupra acestui subiect, o întoarcere asupra trecutului va face să ne parvină ciudate revelaţii. Am spus că în India antică prima civilizaţie a avut ca punct de plecare mai ales corpul eteric, odată terminată o anumită dezvoltare a forţelor spirituale. Dar există şi alte culturi, la care s-a păstrat moştenirea vechii Atlantide şi care s-a transmis oamenilor erei postatlanteene. În timp ce indianul se apropie dinspre această latură de corpul său eteric şi creează din el, cu forţele acestuia, uimitoarea sa civilizaţie şi măreaţa sa viaţă spirituală, avem pe de altă parte o civilizaţie ce îşi are rădăcinile în Atlantida şi dezvoltă în epoca postatlanteeană, în scopul fundamentării şi dezvoltării ei, cealaltă latură a conştienţei corpului eteric. Este vorba de civilizaţia chineză. Veţi înţelege ce are aceasta deosebit, particular dacă veţi ţine cont de aceste condiţii şi dacă vă veţi aminti că civilizaţia atlanteeană avea un raport direct cu ceea ce am numit, într-o conferinţă precedentă, „Marele Spirit", deci cu cele mai înalte etape ale evoluţiei lumii. Or, tocmai această cultură este cea care lucrează încă în corpurile moderne, dar printr-o altă latură. Este deci de înţeles că, în aceste două civilizaţii, într-o zi s-au putut ciocni cele două mari forţe opuse ale erei postatlanteene: elementul indian care, în anumite limite, este încă în stare să evolueze, şi elementul chinez care se izolează şi se osifică, repetând ceea ce exista în vechea Atlantidă. Ai într-adevăr o impresie ocult-ştiinţifico-poetică atunci când urmăreşti evoluţia poporului chinez, când te gândeşti la Zidul Chinei care trebuia să închidă din toate părţile ceea ce venea din

timpuri imemoriale şi se dezvoltase în era postatlanteeană. Spun acum că te cuprinde un fel de simţământ poetico-ocult dacă compari Zidul chinezesc cu ceea ce a existat odinioară, demult. Nu pot vorbi decât aluziv despre aceste lucruri. Veţi vedea că ele lămuresc situaţia într-un mod minunat dacă comparaţi aceasta cu rezultatele ştiinţifice existente deja astăzi. Să observăm prin clarvedere acest vechi continent, această lume atlanteeană pe care trebuie să o căutăm acolo unde se află actualmente Oceanul Atlantic, între Africa şi Europa pe de o parte, America de cealaltă parte. Acest continent era înconjurat de un fel de curent de apă caldă, acest fluviu despre care clarvederea ne arată – oricât de uimitor ar părea faptul – că el urca din sud, traversând golfuleţul Baffin, către nordul Groenlandei pe care îl înconjura, mergea apoi spre est, se răcea treptat, apoi, într-o epocă în care Siberia şi Rusia nu ieşiseră încă deasupra, el cobora în regiunea Uralilor, se bifurca şi mergea să atingă Carpaţii Orientali, curgea prin regiunea în care se află Sahara actuală şi se arunca în fine în Oceanul Atlantic, aproape de golful Biskaya, formând astfel un bazin cu totul închis. Dumneavoastră înţelegeţi că din acest curs de apă au putut subzista numai câteva resturi; acest curent este Gulfstreamul. El făcea odinioară întreg înconjurul continentului atlanteean. Veţi înţelege acum şi că la greci viaţa sufletească era făcută din amintiri. În sufletul lor apărea într-adevăr o imagine, cea a lui Okeanos, care este o amintire despre această epocă atlateeană. Imaginea lor despre lume nu era atât de falsă, căci ea este creată din vechea epocă atlanteeană. Acest curs de apă care trece în jos peste Spitzberg ca un curent cald se răcea treptat; acest bazin închis al curentului chinezii l-au reconstituit în civilizaţia lor înconjurată de ziduri, pe care o deţineau

din Atlantida. Elementul istoric încă nu exista în civilizaţia atlanteeană. De aceea şi civilizaţia chineză a păstrat ceva „nonistoric". De aceea există în ea ceva preindian, ceva care provine din Atlantida.

Să revenim acum la descrierea drumului urmat de Spiritul popoarelor germano-nordice şi să vedem ce se petrece apoi. Ce s-ar întâmpla dacă un Spirit al poporului şi-ar conduce astfel poporul său încât Sinea spirituală s-ar putea dezvolta în mod deosebit? Să ne aducem aminte că corpul eteric s-a dezvoltat în civilizaţia Indiei, corpul senzaţiei în cea a Persiei; Sufletul senzaţiei în civilizaţia egipteano-caldeeană, Sufletul raţiunii sau afectivităţii în epoca greco-latină şi că Sufletul conştienţei trebuie să se dezvolte în propria noastră epocă, ce încă nu s-a terminat. Va veni apoi luarea în stăpânire a Sinei spirituale prin Sufletul conştienţei, aşa încât această Sine spirituală va străluci în Sufletul constienţei, ceea ce epoca a şasea are ca sarcină să pregătească treptat. Această civilizaţie care, în sensul cel mai înalt al cuvântului, va trebui să fie receptivă – căci ea va trebui să aştepte plină de devotament penetrarea Sinei spirituale în Sufletul conştienţei –, această civilizaţie este pregătită prin popoarele Asiei Occidentale şi popoarele slave cele mai orientale din Europa. Nu întâmplător acestea din urmă împreună cu Sufletele popoarelor lor sunt împinse înainte; motivul este că tot ceea ce urmează să se petreacă în viitor trebuie să cunoască mai întâi un fel de pregătire, să se infiltreze deja spre a furniza elemente pentru mai târziu. Este foarte interesant să studiezi aceste posturi avansate ale unui Suflet al popoarelor care se pregăteşte în vederea epocilor viitoare. Atunci ceea ce au aparte popoarele slave cele mai apropiate din est se explică. Dacă pe europeanul occidental îl farmecă această cultură, este

pentru că presimte ce germinează în ea, iar aceste popoare – prin intermediul posturilor lor avansate – împing înainte într-un mod minunat ceea ce din punct de vedere spiritual este oarecum cu totul diferit de oricare altă mitologie. Ar însemna să nu recunoşti ceea ce urmează a fi adus din est drept cultură viitoare, să nu recunoşti această cultură, dacă vrei să o compari cu ceea ce au vest-europenii care deţin un impuls ce merge liniar şi îşi are încă izvorul şi rădăcina în vechea clarvedere. Particularitatea prin care se evidenţiază Sufletul acestor popoare est-europene se exprimă în întregul raport pe care l-au manifestat ele în relaţiile cu lumile superioare. Această relaţie, dacă o comparăm cu ce există în mitologiile noastre din Europa de Vest, este cu totul diferită de cea pe care ne-o revelă mitologiile Europei Occidentale şi divinităţile lor aparte, de un aspect atât de individual. Ceea ce ne dau aceste popoare orientale, ca o expresie nemijlocită a fiinţei poporului, poate fi asemănat cu diversele planuri sau lumi ale noastre, prin care ne pregătim să înţelegem cultura spirituală superioară. Găsim, de pildă, în est concepţia următoare: în timp ce în Occident diferitele domenii apar alături unele de altele, noi, noi avem mai ales conştienţa unei lumi care este cea a Tatălui cosmic. Tot ce acţionează într-un mod creator în aer şi în foc, în elementele de sub pământ sau de deasupra lui, nouă ne apare ca într-o noţiune generală, cuprinzătoare, care este totodată un sentiment general, noţiunea de Tatăl ceresc. Aşa cum ne imaginăm noi lumea Devachanului fecundând pământul, aşa ne întâmpină din est această lume cerească, această lume a Tatălui, şi ea fecundează ceea ce este resimţit ca element matern, Spiritul pământului. Nu avem un mijloc mai bun să ne reprezentăm Spiritul pământului în totalitatea sa decât

imaginea fecundării fiinţei pământeşti materne. Nu sunt divinităţi individuale care se opun, ci două lumi care stau faţă în faţă. Acestor două lumi li se adaugă o a treia, care este concepută drept copilul binecuvântat al celor doi. El nu este o fiinţă individuală, nu este un sentiment al sufletului, ci este ceva generat prin Tatăl ceresc şi Mama-Pământ. Din punct de vedere spiritual poţi concepe astfel legătura între Devachan şi Pământ. Copilul care se naşte aici ca o binecuvântare, primăvara, tot ce încolţeşte şi creşte în corpul material este considerat ca fiind de natură spirituală. Ceea ce încolţeşte şi creşte în suflet este de asemenea conceput drept copilul binecuvântat al Tatălui ceresc si al Mamei-Pământ. Oricât de universale sunt aceste reprezentări, le găsim mai ales la popoarele slave cele mai apropiate din vest. Un sentiment atât de general nu găsim în nicio mitologie occidentală. În acestea vedem divinităţi clar elaborate, dar nimic din ce înfăţişăm în planurile noastre spirituale, în timp ce în est le regăseşti sub aspectul Tatălui ceresc, al Mamei-Pământ şi al Copilului binecuvântat. Copilul binecuvântat este o lume care pătrunde o alta; e lumea care este deja reprezentată individual, pentru că ea se leagă de Soarele fizic cu lumina sa. Fiinţa pe care am întâlnit-o atât de des în mitologia persană o cunosc şi slavii, deşi ei au pentru ea un sentiment, o reprezentare cu totul diferită. Ei cunosc fiinţa solară care îşi revarsă binecuvântările asupra celorlalte lumi, astfel încât destinul omului este inserat în creaţie, în Pământul existent, prin fecundarea Mamei-Pământ de către Tatăl ceresc şi prin acţiunea Spiritului solar asupra acestor două lumi. Ceea ce îmbrăţişează tot acest ansamblu constituie o a cincea lume. Populaţia Europei Orientale presimte lumea spirituală în toate forţele şi creaturile naturii, însă trebuie

să ne-o imaginăm într-o nuanţă cu totul aparte, legată probabil mai mult cu fiinţele naturii şi creaţiile naturii.

Trebuie să ne reprezentăm că, în orice fenomen natural, sufletul oriental este gata să vadă fiinţe, nu numai sub un aspect fizic, ci în expresia lor astrală, spirituală. De aici repezentările unui număr enorm de entităţi ciudate care populează această lume spirituală şi pe care ai putea să o compari cel mult cu cea a elfilor de lumină. Lumea pe care ştiinţa spiritului o consideră a cincea este aproximativ lumea ale cărei lumini mijesc astfel Sufletului popoarelor estului. Că o numeşti într-un fel sau altul, puţin contează; ceea ce contează sunt aceste nuanţe ale sentimentului, aceste reprezentări care se fac în estul Europei despre acest al cincilea plan sau a cincea lume a spiritului. Cu acest sentiment, această lume a estului a luat-o înaintea spiritului care urmează să aducă în oameni Sinea spirituală în acea epocă în care sufletul conştienţei trebuie să se ridice la Sinea spirituală, epoca a şasea de cultură postatlanteană care va urma. Faptul se revelă într-un mod foarte frapant nu numai în creaţiile Sufletelor popoarelor pe care tocmai le-am caracterizat ci şi în multe alte expresii culturale ale Europei Orientale.

Este extrem de interesant de remarcat că europeanul din est îşi arată dispoziţia de a fi receptiv în ce priveşte spiritul în uşurinţa cu care îşi asimilează cultura Occidentului. Indicăm astfel, într-un mod profetic, faptul că el îi va putea adăuga acestei culturi ceva şi mai mare. De aici vine şi slabul său interes pentru detaliile acestei civilizaţii occidentale. El ia în linii mari ceea ce îi este propus şi neglijează detaliile, pentru că se pregăteşte să primească ceea ce trebuie să intre în omenire ca Sine spirituală. Este deosebit de interesant să vezi cum sub această influenţă s-a putut naşte în est o concepţie despre

Christos mult mai avansată decât cea a Ocidentului – în măsura în care această concepţie nu s-a format. Dintre toţi cei care nu au fost departe de ştiinţa spiritului, filosoful rus Soloviov [Nota 21] este cel care are ideea cea mai avansată despre Christos. Pot înţelege ideea sa numai cei care cunosc ştiinţa spiritului, căci el o dezvoltă tot mai mult şi o prezintă într-o imensă perspectivă, arătând că ceea ce se cunoaşte astăzi din impulsul christic nu este decât un început, fiindcă acest impuls nu i-a putut revela omenirii decât doar o parte din ceea ce el conţine. Dar dacă ne referim la cum a fost concepută noţiunea Christos de către Hegel, de pildă, vom găsi următoarele: Hegel o concepea aşa cum o poate concepe sufletul conştienţei sub forma sa cea mai înaltă, cea mai sublimată. Cu totul alta este concepţia despre Christos la Soloviov. Aici devine limpede dubla natură a lui Christos. Soloviov respinge tot ce reiese din nenumăratele discuţii teologice şi care, pe scurt, se bazează pe profunde neînţelegeri, căci noţiunile obişnuite nu sunt suficiente ca să înţelegi pe Christos în dubla sa natură, să faci să se distingă cu precizie natura sa umană şi natura sa spirituală. Ca să îl poţi concepe pe Christos trebuie să ştii să vezi bine ce s-a petrecut când Spiritul lui Christos a intrat în omul Iisus din Nazaret, în care fuseseră dezvoltate toate calităţile necesare. Aici sunt prezente două naturi, deşi, pe un plan mai înalt, aceste două naturi alcătuiesc din nou o unitate. Nu l-ai înţeles pe Christos în deplinătatea sa atât timp cât n-ai ştiut să vezi această dualitate. Dar acest lucru poate fi conceput numai de o filosofie care presimte că omul însuşi va intra într-o cultură în care, la el, sufletul conştienţei va fi în stare să primească Sinea spirituală încât, în această a şasea epocă, omul se va concepe el însuşi ca o dualitate în care natura superioară va ţine în căpăstru natura inferioară.

Această dualitate, Soloviov o introduce în modul în care îl concepe pe Christos; pentru el, o spune clar, ideea de Christos nu poate avea sens decât dacă admiţi existenţa unei naturi divine şi a unei naturi umane care cooperează în mod real şi constituie o unitate, nu abstractă, ci organică. Soloviov recunoaşte deja că în această Fiinţă trebuie să fie reprezentate două centre de voinţă. Dacă luaţi teoriile lui Soloviov despre adevărata importanţă a entităţii Christos, teorii care au luat naştere prin influenţa indiană, nu doar intelectuală ci real-spirituală, îl aveţi aici pe Christos în aşa fel, încât în El sunt create, în cele trei corpuri, momentul simţirii, momentul gândirii şi momentul voirii. Aveţi aici o simţire, o gândire şi o voinţă omeneşti în care pătrunde simţirea, gândirea şi voinţa divine. Pe acestea, omenirea europeană nu le va prelucra pe deplin decât când va fi ajuns în a şasea epocă de cultură. Concepţia lui Soloviov despre Christos este o manifestare profetică ce străluceşte precum zorii unei epoci viitoare. De aceea această filosofie a Europei Orientale depăşeşte cu mult hegelianismul şi kantianismul, iar când pătrunzi în atmosfera ei simţi brusc ceva ca un germene al unei evoluţii viitoare. Şi este aşa tocmai pentru că această concepţie despre Christos pe care o conţine este cu adevărat o lumină profetică, zorii epocii a şasea postatlanteene. În centrul a toate, Soloviov pune fiinţa lui Christos şi semnificaţia sa pentru filosofie, ceea ce face din fiinţa lui Christos cu totul altceva decât ce este în stare să dea concepţia vest-europeană în această privinţă. Ideea Christos, care nu este elaborată pe baza ştiinţei spiritului şi este concepută ca o substanţă vie care trebuie să intervină ca o personalitate spirituală în întreaga viaţă statală şi socială, care este resimţită ca o personalitate pe

care trebuie să o slujească omul ca „om cu Sine spirituală”, pe acest Christos Soloviov îl schițează într-un mod plastic minunat în diferitele sale comentarii la Evanghelia după Ioan, îndeosebi în cuvintele introductive. Şi aici, numai ştiinţa spiritului îţi permite să vezi cu ce profunzime înţelege Soloviov aceste cuvinte: „La început a fost Cuvântul....” şi cum Evanghelia după Ioan se limpezeşte la lumina unei filosofii despre care simţi că este cu adevărat în stare de germinare şi care ne îndreaptă spre viitor.

Dacă, pe de o parte, trebuie spus că Hegel reprezenta în domeniul filosofic un fruct matur, fructul cel mai desăvârşit al sufletului conştienţei, pe de altă parte, această filosofie a lui Soloviov este germenele sufletului conştienţei pentru filosofia Sinei spirituale care se va întrupa în a șasea epocă de cultură. Nu există contrast mai mare decât cel care opune concepţia de stat creştin, care pluteşte ca un vis al viitorului, ca un înalt ideal la Soloviov – : această noţiune de popor şi stat creştin care ia tot ce este aici pentru a-l oferi Sinei spirituale ce coboară, pentru a-l oferi viitorului, spre a-l face să fie christificat de puterile viitorului –, aşadar nu există contrast mai mare decât între această noţiune de comunitate creştină în sens soloviovian, în care ideea de Christos este una întru totul a viitorului, şi noţiunea de stat divin a Sfântului Augustin [Nota 22], care acceptă de fapt ideea de Christos însă construieşte statul după model roman, care îl primeşte pe Christos în reprezentarea despre stat, cea pe care i-a furnizat-o statul roman. Ceea ce contează este ce oferă cunoaşterea privitor la creştinismul viitorului. În statul lui Soloviov, Christos este sângele care circulă în întreaga convieţuire socială. Esenţialul este că statul e conceput cu întreaga concreteţe a personalităţii, astfel încât el, de fapt, va lucra ca fiinţă spirituală dar îşi va îndeplini misiunea

sa, cu toate particularităţile caracterologice ale personalităţii [Nota 23]. Atât de pătrunsă de ideea de Christos – care ne luminează în ştiinţa spiritului de pe înalte culmi – şi rămasă totodată la stadiul de germene, nu este nicio altă filosofie. Astfel tot ceea ce noi vedem în est, de la mentalitatea poporului până la filosofie, apare ca purtând germenele unei evoluţii viitoare şi de aici şi disciplina cu totul specială pe care trebuie să i-o dea un Spirit al timpului pe care îl cunoaştem deja după ce am spus că Spiritul timpului vechiului popor grec dă impulsul său creştinismului, fiindcă el a primit ca misiune să devină mai târziu Spiritul timpului pentru Europa viitoare. Acest Spirit al timpului are ca sarcină nu numai să educe mentalitatea populară în care se formează germenii epocii a şasea de civilizaţie, ci şi să o ocrotească încă din prima treaptă a existenţei sale. Formal, am spune, noţiunile de tată şi mamă pierzându-şi sensul lor aparte, ceea ce este firea poporului rus şi care trebuie să devină treptat Sufletul poporului, nu numai că este educată ci este hrănită, alăptată de ceea ce am văzut că a fost plăsmuit de Spiritul timpului vechiului popor grec care a primit de atunci un alt rang în exterior.

Iată cum se repartizează diferitele misiuni între vestul, centrul şi nordul Europei, şi estul Europei. Am vrut să vă ofer doar o vedere generală despre aceasta. Bazându-ne pe aceste indicaţii, consideraţiile următoare ne vor arăta cum va apărea viitorul Europei şi cum trebuie să ne formăm idealurile din astfel de cunoştinţe; vom arăta cum Spiritul popoarelor germano-nordice se va transforma treptat prin această influenţă într-un Spirit al timpului.

CONFERINŢA a XI-a
NERTHUS, FREYR ŞI GERD. AMURGUL ZEILOR. WIDAR ŞI NOUA REVELARE A LUI CHRISTOS

Christiania, 17 iunie 1910

La începutul acestei ultime conferinţe, trebuie să recunosc că ar fi încă multe de spus privitor la acest subiect atât de bogat, pe care de fapt n-am făcut decât să-l ating în acest ciclu. Sper însă că nu ne-am reunit aici pentru ultima dată şi că voi avea şi alte prilejuri de a reveni asupra unor teme asemănătoare, despre care este uneori greu să vorbeşti în zilele noastre, şi pentru care n-am putut să vă dau, pentru început, decât scurte indicaţii. Ultimele conferinţe au fost pe de-a-ntregul străbătute de ideea că mitologia germano-nordică sau învăţătura divină conţine sub formă imaginativă anumite elemente care concordă în mod evident cu cunoştinţele pe care le poţi scoate în zilele noastre din cercetarea spirituală. Este şi unul din motivele pentru care putem spera că Spiritul poporului sau acel Arhanghel care îşi întinde activitatea educativă şi îndrumătoare peste acest teritoriu va putea, cu ajutorul a ceea ce a dobândit în decursul secolelor, să pătrundă filosofia modernă, cercetarea modernă a spiritului şi, de acum încolo, această cercetare spirituală modernă va cunoaşte o fecundare în sens popular.

Căci cu cât intri în detaliile acestei mitologii germano-nordice cu atât descoperi că în imaginile acestei mitologii se exprimă, în mod minunat, cele mai mari adevăruri ale ocultismului, ceea ce nu se întâmplă într-o astfel de măsură cu nicio altă mitologie. Probabil că unii dintre dumneavoastră care au citit ***Ştiinţa ocultă*** [Nota

24] sau care au ascultat alte expuneri pe care le-am putut ține aici îşi aduc aminte că la un anumit moment al evoluţiei s-a petrecut un eveniment pe care îl putem descrie drept coborârea aici jos, în timpuri imemoriale, înaintea erei lemuriene, a acelor suflete umane care, pentru motive bine determinate, îşi găsiseră refugiul pe diferite alte planete ale sistemului nostru solar, pe Saturn, Jupiter, Marte,Venus, Mercur, şi că apoi, în timpul ultimei perioade a Lemuriei şi a întregii ere atlanteene, aceste suflete au căutat să se unească cu ceea ce devenise între timp corpul uman, fiindcă el se dezvoltase puţin câte puţin şi se îmbogăţise cu aptitudini pe care plecarea Lunii îi îngăduise să le dobândească. Aceste suflete saturniene, jupiteriene, marţiene, venusiene, mercuriene au coborât din nou. Poţi găsi şi astăzi încă acest eveniment în Cronica Akasha. Exista un raport între starea care domnea atunci pe Atlantida – sub formă de ceaţă, apa impregna atmosfera – şi coborârea acestor suflete pe care o percepea clarvederea de atunci. Aceste suflete veneau către corpurile care erau atunci plastice, flexibile, suple; coborând din mediul spiritual, din atmosferă, din existenţa planetară, ele veneau să se unească cu aceste corpuri, să se nască pe Pământ.

Acest proces în cursul căruia corpurile pământeşti se lăsau într-un fel fecundate de ceea ce radia din înălţimile cereşti a lăsat urme sub formă de imagini în mitologia germano-nordică. Conştienţa acestor lucruri a persistat atât de mult timp încât chiar Tacit a aflat-o încă la germanii mai din sud, pe când îşi făcea observaţiile pe care le-a adunat în opera sa *Germania*. Ceea ce spune el acolo despre zeiţa Nertha este de neînţeles pentru cine nu cunoaşte că a existat odată acest fapt. Carul zeiţei Nertha trece pe ape. Din ce a fost odinioară o viziune s-a păstrat

ca ritual, ca rit. În timpurile de demult se ştia că zeiţa oferea astfel corpuri umane sufletelor care veneau din sferele planetare. Este acest proces misterios care stă la obârşia mitului Nerthei, a cărei amintire s-a păstrat în vechile legende ce vorbesc despre creaţia omului fizic. Njordr, care este intim înrudit cu zeiţa Nertha, este echivalentul ei masculin. El reprezintă cea mai veche amintire a acestei coborâri a spiritelor şi sufletelor omenirii ce se ridicaseră odinioară în sferele planetare şi care au coborât apoi în timpul erei atlanteene pentru a se uni din nou cu corpurile fizice omeneşti.

Micul opuscul *Sângele este un suc cu totul aparte* [Nota 25] vă va arăta ce rol important a jucat în anumite timpuri amestecurile popoarelor, raporturile dintre popoare. Totuşi nu numai aceste amestecuri, aceste raporturi între popoare, traducându-se prin amestecuri de sânge, au jucat un mare rol, ci şi necesităţile spirituale şi sufleteşti ale Spiritelor popoarelor. Viziunea acestei coborâri a sufletelor s-a păstrat sub forma cea mai pură în lumea acelor legende ce s-au format odinioară în ţările nordice. În *Wanensaga* veţi găsi încă urma foarte veche a acestor lucruri. Îndeosebi tradiţia finlandeză a păstrat amintirea vie a acestei uniri a spiritual-sufletescului coborât din sferele planetare cu ceea ce, pe de altă parte, provine din trupul pământesc însuşi şi pe care această tradiţie îl numeşte „Riesenheim" („Ţara uriaşilor"). Ce s-a dezvoltat din trupul pământesc aparţine Ţării uriaşilor. Este de înţeles şi că omul nordului a avut totdeauna impresia că sufletul său, care s-a dezvoltat treptat-treptat, era sub privirea lui Dumnezeu, această privire care odinioară, pe timpul când ceţurile Atlantidei planau deasupra acestui teritoriu, era încă resimţită. Omul germano-nordic avea sentimentul că un zeu intra în

sufletul său, coborând direct din entităţile divin-spirituale, din fiinţe arhanghelice care reglau întâlnirea sufletului şi a spiritului cu elementul fizic al Pământului. La obârşii Freyr, zeul, şi sora sa Freya, divinităţi care odinioară erau în mod deosebit iubite aici în nord, erau considerate, resimţite ca fiinţe angelice, cele care au turnat în sufletul omului tot ce avea el nevoie ca să-şi dezvolte pe planul fizic vechile forţe primite prin clarvedere. În lumea fizic-sensibilă, limitată la simţurile exterioare, Freyr era continuatorul a ceea ce fusese dobândit înainte prin clarvedere. El era prelungirea vie a forţelor clarvăzătoare primite. De aceea el trebuia să se unească cu ceea ce era în corpul omenesc unealtă fizic-trupească. Imaginea care vrea să redea acest fapt este căsătoria lui Freyr cu Gerd, fiica Uriaşilor, care, ea, a ieşit din forţele fizice ale Pământului. În această reprezentare se reflectă şi coborârea elementului divin-spiritual în fizic. Este arătat într-un mod minunat cum Freyr se slujeşte de ce îi dă omului, pe plan fizic, posibilitatea să vieţuiască ceea ce el fusese educat prin percepţiile sale clarvăzătoare anterioare. Calul său se numeste Bluthuf (copită de sânge, *n.t.*) pentru a indica faptul că sângele este indispensabil dezvoltării Eului. La dispoziţia zeului se află şi o navă extraordinară. Ea poate creşte, se poate mări la infinit şi se poate replia în aşa fel încât intră într-o cutiuţă. Ce este această extraordinară ambarcaţiune? Dacă Freyr este puterea care face să pătrundă forţele de clarvedere în domeniile planului fizic, această ambarcaţiune trebuie să corespundă la ceea ce este specific acestui plan: alternanţa veghe de zi şi somn de noapte. Este precum sufletul uman, care în timpul somnului până la trezire se răspândeşte în macrocosmos, se dilată şi se repliază apoi în circumvoluţiile creierului, pentru a intra în timpul zilei

în această cutiuţă care este craniul omenesc. Toate acestea le găsiţi descrise într-un mod admirabil în această mitologie germano-nordică, în această panoplie de caractere.

Aceia dintre dumneavoastră care vor aprofunda aceste probleme se vor convinge treptat că ceea ce s-a păstrat astfel în sufletul popular nu este datorat unui capriciu al imaginaţiei, ci se trage realmente din şcolile de iniţire. Astfel, în Arhanghelul conducător, în Spiritul poporului nordic s-a păstrat enorm de mult din vechea instruire prin clarvedere, din ceea ce se poate dezvolta într-un suflet care, să zicem aşa, în evoluţia sa pe plan fizic se cuplează la o evoluţie clarvăzătoare.

În ciuda aparenţelor, Arhanghelul popoarelor germano-nordice are aceste aptitudini, ceea ce îl face în mod deosebit apt să înţeleagă învăţăturile ştiinţei spiritului moderne şi să le adapteze mentalităţii populare. Se poate spune şi că aceste popoare sunt în cele mai bune condiţii de a înţelege ceea ce eu n-am putut decât să indic în conferinţa mea publică ţinută aici cu privire la noua revelare a lui Christos [Nota 26]. Cercetarea spirituală arată într-adevăr în epoca noastră că de la sfârşitul epocii Kaly Yuga [Nota 27] (care a durat 5 000 de ani, de la aproximaiv 3100 înainte de Christos până în 1899) noi facultăţi se dezvoltă în fiinţa umană. Ele apar la început la câteva persoane care sunt cu totul predispuse pentru aceasta. Se va întâmpla, de pildă, ca urmare a dezvoltării naturale a darurilor lor, ca unele persoane să vadă o parte din ceea ce nu este făcut cunoscut astăzi decât prin ştiinţa spiritului, prin cercetarea spirituală. Aceasta ne învaţă că, în viitor, cei la care se vor fi dezvoltat organele corpului eteric vor fi în număr tot mai mare şi vor ajunge la o clarvedere la care azi se poate ajunge numai printr-un

anumit antrenament, prin instruire. De ce va fi aşa? Ce calităţi vor avea aceste corpuri eterice în cadrul contemplării? Unele persoane vor avea impresii de genul celei pe care o voi descrie: în timp ce va executa o acţiune în lumea exterioară, cineva se va simţi constrâns în acelaşi timp să remarce ceva. În faţa ochilor lui va apărea un fel de imagine de vis pe care, pentru început, nu o va înţelege. Dar dacă el a auzit vorbindu-se despre Karma, despre legile care guvernează evoluţia lumilor, va învăţa treptat să înţeleagă că ceea ce a văzut este contraimaginea karmică a actelor sale în lumea eterică. Aşa se vor forma treptat primele rudimente ale viitoarelor facultăţi.

Cei care vor fi primit impulsul ştiinţei spiritului vor putea vedea reproducându-se, începând cu mijlocul secolului al XX-lea, ceea ce Pavel a contemplat în clarvederea sa eterică drept un Misteriu viitor, Misteriul lui Christos cel viu. Aceasta va fi o nouă revelare a lui Christos, dacă facultăţile omeneşti se vor dezvolta în continuare în mod natural, astfel încât Christos să poată fi văzut de oameni în lumea în care el n-a încetat să existe de la Misteriul Golgotei încoace şi în care de altminteri poate fi găsit de către iniţiaţi. Omenirea abordează această sferă, această lume, pentru a putea percepe de pe planul fizic ceea ce altminteri era văzut doar în şcolile Misteriilor de pe planuri superioare. Totuşi disciplina Misteriilor nu va fi de prisos. Ea prezintă lucrurile totdeauna altfel, cum nu le vede sufletul care nu şi-a însuşit această disciplină. Însă ceea ce este dat de către disciplina Misteriilor va arăta într-un mod nou – prin transformarea corpului fizic uman – Misteriul Christosului celui viu; va arăta cum El poate fi văzut din perspectiva planului fizic, va arăta cum El va putea fi văzut în eteric, la început de către câţiva oameni, apoi de

un număr tot mai mare, în următoarele trei milenii. Christosul viu pe care L-a văzut Pavel, şi care poate fi găsit în sfera eterică începând cu Misteriul Golgotei, va putea fi contemplat de un număr tot mai mare de oameni.

Revelaţiile lui Christos se vor produce pe planuri tot mai înalte. Acesta este Misteriul evoluţiei lui Christos. Aşa cum în epoca în care s-a înfăptuit Misteriul Golgotei oamenii trebuiau să conceapă totul pornind de la planul fizic, tot astfel era necesar ca ei să-L poată vedea pe Christos pe planul fizic, să audă vorbindu-se despre existenţa lui Christos şi să mărturisească despre activitatea Sa pe planul fizic. Dar omenirea este în continuă evoluţie, în proces de dezvoltare a unor facultăţi superioare, şi ar însemna să nu înţelegi nimic din acest proces dacă ţi-ai reprezenta că revelaţiile lui Christos trebuie să repete identic pe cea care a avut loc acum 1 900 de ani. Ea s-a produs atunci pe planul fizic pentru că forţele omului erau adaptate acestui plan. Însă forţele omului se vor dezvolta şi, prin aceasta, în cursul următoarelor trei milenii, Christos va putea să vorbească unor facultăţi omeneşti mai înalte.

Ceea ce tocmai v-am spus este un adevăr care deja de mult timp a fost comunicat unora, puţini, în şcolile esoterice. Ştiinţa spiritului trebuie să regăsească astăzi acest adevăr pentru a pregăti ceea ce va veni. Omenirea este angrenată pe drumul libertăţii, pe drumul propriei recunoaşteri a ceea ce se manifestă în ea. S-ar putea ca primii pionieri ai acestei viziuni a lui Christos să fie trataţi drept nebuni şi să se respingă ceea ce au de dat; s-ar putea ca omenirea să se adâncească şi mai mult în materialism şi să distrugă ceea ce ar putea fi pentru ea cea mai magnifică dintre revelaţii. Tot ce se poate întâmpla în viitor depinde, până la un punct, de voinţa umană, aşa încât oamenii pot să treacă pe lângă ceea

ce ar fi, pentru ei, salvarea. Este extrem de important ca știința spiritului să fie o pregătire pentru ceea ce va fi noua revelație a lui Christos.

Aici, materialismul poate comite două feluri de erori. Prima – care este probabil inevitabilă dat fiind tradițiile Occidentului – ar consta în a considera fabulație aberantă, pură nebunie ceea ce în cursul secolului al XX-lea vor propovădui primii pionieri ai noii revelații christice, după propria lor viziune. Astăzi materialismul a cuprins, a invadat toate mediile. El nu este la el acasă numai în Occident, el a pus stăpânire şi pe Orient, deşi acolo se prezintă sub o altă formă. S-ar putea ca materialismul oriental să-i facă pe oameni să nu recunoască măreția apariției lui Christos pe un plan superior şi – am spus-o de multe ori şi nu voi înceta să o repet – s-ar putea ca gândirea materialistă să transforme această apariție în viziune materialistă. Atunci, sub influența adevărurilor răspândite de știința spiritului, s-ar putea să se vorbească de faptul că Christos se va revela, dar, în acelaşi timp, se va crede că va apărea într-un corp material. Rezultatul ar fi tot un materialism, altfel colorat, şi nu ar face decât să continue ceea ce s-a petrecut de sute de ani.

În adevăr, din toate timpurile au fost indivizi care au profitat de acest materialism şi s-au dat drept Christos ce trebuia să vină. Ultima producție de acest gen se plasează în secolul al XVII-lea, când un locuitor din Smirna, Sabbatai Zevi [Nota 28], pretindea a fi Christos. El a făcut senzație. Se venea la el în pelerinaj nu numai din țări vecine dar şi din Ungaria, Polonia, Germania, Franța, Italia şi Africa de Nord. Nu mă voi referi pe larg la ce a avut tragic personalitatea lui Sabbatai Zevi. Pe atunci nu era foarte grav. Omul de atunci nu avea încă atât arbitrar, sentimentul său despre spiritual încă îi arăta unde era

adevărul. În secolul al XX-lea ar fi o mare nenorocire dacă, sub presiunea materialismului, avertismentul că Christos va apărea ar primi o interpetare materialistă şi ar face să se creadă că Christos ar putea reveni în trup fizic. Omenirea ar demonstra astfel că nu a înţeles nimic din ceea ce este o adevărată evoluţie, adică dobândirea de forţe spirituale mai înalte. Îşi vor face desigur apariţia noi Mesia şi, ca urmare a materialismului epocii noastre, ei vor avea tot atât succes precum Sabbatai Zevi în secolul al XVII-lea. Va fi o probă, o probă dură pentru cei pregătiţi spiritual, aceea de a recunoaşte unde se află adevărul, de a vedea dacă învăţăturile despre spirit includ şi simţire spirituală plină de viaţă sau dacă în aceste teorii spirituale nu trăieşte decât un materialism voalat. Proba dezvoltării în continuare a ştiinţei spiritului va fi aceea dacă oamenii se vor fi dezvoltat suficient prin această ştiinţă a spiritului, încât să poată să înţeleagă, să contemple spiritul în domeniul spiritului, să contemple în lumea eterică noua revelaţie a lui Christos, sau dacă ei rămân pe planul fizic, aşteptând ca această apariţie să aibă loc într-un corp fizic. Mişcarea noastră trebuie să treacă prin această probă. Dar se poate spune că nicăieri nu este mai bine pregătit terenul pentru a recunoaşte adevărul în acest domeniu ca acolo unde a germinat mitologia germano-nordică.

Sub numele de Amurgul zeilor, tradiţia ne-a transmis o viziune elocventă a viitorului; eu ajung astfel la un punct la care am făcut deja aluzii. V-am spus, comunitatea unui popor care are în spatele lui un trecut atât de recent de clarvedere are dezvoltat în Spiritul conducător al poporului şi un simţ pentru clarvedere, pentru ca ceea ce ne apare în jur prin clarvedere să poată fi şi înţeles. Dacă acum o omenire vieţuieşte cu noi

facultăţi epoca nouă chiar pe solul în care a înflorit mitologia germano-nordică, ea trebuie să înţeleagă că vechea clarvedere trebuie să capete o altă înfăţişare după ce omul a trecut prin evoluţia planului fizic. Vocea vechii clarvederi a murit într-un anume timp; lumea lui Odin şi a lui Thor, Baldur şi Hödur, a lui Freyr şi a Freyei s-a sustras privirii oamenilor. Dar ea va reapărea după ce alte forţe vor fi lucrat între timp în sânul sufletului omenesc. Când cu noua sa clarvedere, care pentru început va fi cea eterică, sufletul omului va putea contempla în noua lume, el va observa că nu mai poate rămâne la vechile forte care l-au educat. Dacă ar rămâne la acest nivel, ar suscita toate forţele de opoziţie împotriva forţei care în timpurile de demult a trebuit să aducă forţele omeneşti la o anumită înălţime. Odin şi Thor se vor înălţa din nou în faţa privirii oamenilor, acum însă sufletul omului va fi străbătut o nouă evoluţie. Tot ceea ce a devenit forţă de opoziţie se va revela într-un imens tablou. Dar sufletul nu va înainta, nu ar putea să se apere împotriva a ceea ce îi este dăunător, dacă nu s-ar supune decât forţelor care erau percepute prin vechea clarvedere. Odinioară, Thor a dat omului Eul. Acest Eu s-a educat pe planul fizic, s-a debarasat de ceea ce Loki, forţa luciferică, depusese în corpul astral, de şarpele Midgard. Ceea ce Thor a putut odinioară să dea, iar sufletul uman l-a depăşit, este în luptă cu ceea ce vine de la Midgard. Este ceea ce mitologia germano-nordică ne descrie drept lupta dintre Thor şi şarpele Midgard. Ei fac între ei un echilibru mutual, adică se omoară unul pe altul. Tot aşa, Odin se opune lupului Fenris şi se distrug reciproc. În ce îl priveşte pe Freyr, care plăsmuise un timp forţa sufletească, el trebuie să dea înapoi în faţa a ceea ce din înseşi forţele pământeşti a fost dat Eului care s-a

dezvoltat între timp pe planul fizic. Freyr este deci învins de sabia strălucitoare a lui Surtur, care a ieşit din pământ.

Toate aceste detalii care apar în Amurgul zeilor corespund cu ceea ce, sub o formă nouă, îi va apărea omenirii ca o viziune eterică prefigurând viitorul. Dar lupul Fenris nu este mort, şi faptul că acest lup Fenris supravieţuieşte în lupta sa cu Odin ascunde un profund, un foarte profund adevăr. Nimic nu va fi mai periculos pentru omenire într-un viitor foarte apropiat ca dorinţa de a rămâne la vechea clarvedere, cea care nu a fost dobândită prin dezvoltarea de noi facultăţi, ispita de a se ţine, de a rămâne la revelaţiile vechii clarvederi astrale, îndeosebi la imagini precum cea a lupului Fenris. Ar fi o încercare deosebit de gravă pentru ceea ce trebuie să crească pe solul ştiinţei spiritului dacă pe acest teren s-ar tinde către nu ştiu ce clarvedere impură şi dezordonată, considerând ca superioară nu pe cea care este luminată de raţiune şi cunoaştere, ci pe cea haotică de odinioară, căreia îi lipsesc aceste facultăţi.

Aceste reziduuri ale unei vechi forme de viziune ar putea să se răzbune cu o forţă înspăimântătoare, tulburând spiritul omenesc prin tot felul de imagini haotice. Nimic ce ar proveni din vechea clarvedere n-ar putea să îl redreseze. Li se va putea opune numai ceea ce, ca forţă sănătoasă, în timpul vechii întunecate Kali Yuga, va fi reuşit să devină o nouă clarvedere. Salvarea nu poate veni de la forţele pe care Arhanghelul Odin le-a dat odinioară, vechile forţe clarvăzătoare; trebuie ceva cu totul nou. Or, mitologia germano-nordică cunoaşte existenţa acestui element nou. Ea ştie că trăieşte forma eterică în care trebuie să se încarneze ceea ce noi trebuie să revedem ca forma eterică a lui Christos. Şi numai aceasta va reuşi să distrugă orice clarvedere impură care ar tulbura omenirea dacă Odin nu

distruge lupul Fenris, acest reprezentant al clarvederii întârziate, retardatare. Widar, care a rămas tăcut o bună bucată de timp, va învinge pe lupul Fenris. Şi acest lucru ni-l spune Amurgul zeilor.

Cine cunoaşte pe Widar în semnificaţia şi în importanţa sa şi îl simte în sufletul său îşi va da seama că în secolul al XX-lea oamenilor le va fi dată din nou facultatea de a-L vedea pe Christos. Widar va apărea din nou, acest Widar care este comun tuturor popoarelor din nordul şi centrul Europei. El a rămas ascuns în Misteriile şi în şcolile oculte, ca un zeu a cărei misiune nu trebuia să apară decât mai târziu. Chiar şi despre imaginea sa nu se vorbeşte decât într-un mod vag. Ceea ce poate explica şi faptul că, găsindu-se o statuie în împrejurimile oraşului Köln, nu s-a ştiut ce reprezenta, dar ea nu era decât o imagine a lui Widar.

Pe întreaga perioadă Kali Yuga s-au dezvoltat forţele care trebuie să îi facă pe oamenii viitorului în stare să vadă noua revelaţie a lui Christos. Cei care sunt chemaţi să prezică după semnele timpurilor ceea ce trebuie astfel să vină ştiu că noua cercetare a spiritului va repune la loc de cinste forţa lui Widar, a celui care va alunga din suflete toate resturile vechii clarvederi ce ar risca să le tulbure şi care va trezi clarvederea în inimile, în sufletele omeneşti.

Iată cum minunatul chip al lui Widar străluceşte în Amurgul zeilor şi, prin aceasta, mitologia germano-nordică ne aduce o lumină de speranţă pentru viitor. Prin faptul că ne simţim ca înrudiţi cu acest chip al lui Widar, a cărei adevărată natură căutăm să o înţelegem, sperăm că tot ce este nerv şi esenţă vie a fiinţei ştiinţei spiritului se va îmbogăţi cu forţele pe care Arhanghelul lumii germano-nordice le poate introduce în evoluţia timpurilor moderne. Din tot ce trebuie să se facă în timpul epocii a

cincea de cultură postatlanteeană pentru dezvoltarea omenirii şi a vieţii spirituale numai o parte s-a împlint; o altă parte rămâne încă de făcut. Vor trebui să contribuie la aceasta acele popoare germano-nordice care simt că au în ele forţa elementară, proaspătă, a poporului. Dar această sarcină va depinde mai ales de sufletele individuale. Acestea vor trebui să se decidă să lucreze din proprie iniţiativă. În secolul al XX-lea te poţi înşela, căci ceea ce trebuie atins se bazează într-un fel pe libertatea umană şi nu trebuie impus prin constrângere. Este vorba, tocmai de aceea, să înţelegi bine ceea ce trebuie să vină. Vedeţi deci că atunci când din ştiinţa spiritului din ziua de azi ne vorbeşte cunoaşterea fiinţei lui Christos, şi când acestei adevărate cunoaşteri a fiinţei lui Christos, pe care o discernem din însăşi substanţa populară europeană, îi adăugăm speranţele noastre de viitor, acest fapt în adevăr nu se întemeiază pe un bun-plac sau pe vreo predispoziţie temperamentală.

Uneori s-a spus că s-ar putea numi în multe feluri ceea ce noi credem că este întâia fiinţă în cadrul evoluţiei omenirii. Cine cunoaşte fiinţa lui Christos nu pretinde neapărat ca numele de Christos să rămână. Însă dacă înţelegem în mod corect impulsul lui Christos nu vom putea nici să spunem: în evoluţia omenirii, în omenirea vestului sau estului trăieşte o fiinţă iar ea trebuie să fie în aşa fel încât să corespundă simpatiilor omenirii pentru un adevăr sau altul. Acest lucru nu ţine de ocultism. A fi în concordanţă cu ocultismul înseamnă ca, în clipa în care s-ar recunoaşte că această fiinţă ar trebui botezată cu numele lui Buddha, acest lucru să fie făcut fără rezerve, imediat, indiferent dacă place sau nu cuiva. Simpatiile sau antipatiile personale nu mai intră la socoteală în acest

domeniu. Prevalează numai adevărul faptelor. Doar faptele trebuie să fie hotărâtoare.

În momentul în care realităţile ne-ar învăţa altceva am fi gata să acţionăm altfel.

Nu vrem să introducem nici orientalism, nici occidentalism în ceea ce considerăm seva vitală a ştiinţei noastre despre spirit. Dacă această ştiinţă găseşte în Sufletele popoarelor germano-nordice un element fecundant, nu este pentru binele unui singur popor sau a unei singure rase, ci pentru al omenirii întregi. Ceea ce va fi adus, ceea ce trebuie adus omenirii se poate revela într-un loc sau altul, dar trebuie dat tuturor oamenilor. Nu facem nicio deosebire între Orient şi Occident; adunăm cu o iubire profundă ceea ce recunoaştem a fi incomparabila măreţie a culturii străvechi a sfinţilor Rishi; şi tot cu iubire primim cultura persană, ca şi culturile egipteano-caldeeană şi greco-latină; şi cu tot atâta obiectivitate primim ceea ce a crescut pe solul european. Numai necesitatea faptelor ne constrânge să ne formulăm afirmaţiile aşa cum o facem.

Primind în acest mod ceea ce ne vine din întreaga lume, introducând în ceea ce recunoaştem astăzi a fi bunul comun contribuţia pe care fiecare religie o aduce la progresul omenirii întregi acţionăm în sensul principiului christic. Pentru ca acest principiu să se poată dezvolta trebuie să depăşim ideea imperfectă pe care şi-au făcut-o primele secole şi milenii, în care principiul Christos a fost înţeles în începuturile cele mai nedesăvârşite. Să nu rămânem la trecut şi nici să nu ne lăsăm povăţuiţi de el. Nu ne preocupă această moştenire; pe noi ne preocupă în principal ceea ce poate fi adus din lumile spirituale prin cercetare. În felul acesta, lucrul cel mai important al principiului Christos ne va apărea mai puţin ceea ce a fost

– şi care ne vine prin tradiţie – decât ceea ce va veni. Noi nu ne bazăm atât de mult pe tradiția istorică, ci căutăm să ştim ce va veni. Când creştinismul va fi depăşit bolile sale infantile, el va continua să progreseze. El s-a răspândit şi în ţări străine şi a voit convertirea locuitorilor de acolo, adică să admită dogme creştine specifice unei anumite epoci. Dar în faţa privirii noastre lăuntrice se înalţă un creştinism care ne învată că Christos a fost activ în toate timpurile, că îl găsim pe Christos în toate locurile unde mergem şi că principiul Christos este principiul cel mai spiritual-ştiinţific. Şi dacă budismul îi numeşte budişti doar pe cei care jură pe Buddha, atunci creştinismul ar fi ceva ce nu jură pe nici un profet, fiindcă el nu stă sub semnul unui fondator de religie a unui popor, ci recunoaşte pe Dumnezeul omenirii.

Cel care cunoaşte creştinismul ştie că aici este vorba de un Misteriu, Misteriu care a devenit vizibil pe plan fizic la Golgota. Contemplarea acestui Misteriu ne duce în direcţia pe care am descris-o. Dat fiind viaţa spirituală care domnea în acea epocă, Misteriul Golgotei nu putea fi perceput de omenire decât aşa cum a fost văzut. Noi nu mai suntem în epoca dogmelor, nici chiar a vechilor dogme creştine, şi dacă s-ar căuta să fie impuse, ar fi contrar principiului lui Christos aşa cum trebuie el să fie luat. Oricât de numeroşi ar fi cei care caută să-l întemniţeze pe Christosul istoric într-o confesiune religioasă, sau care iau ca falsă viziunea noastră despre Christosul viitorului, noi nu ne vom lăsa duşi în eroare când ei spun: Christos trebuie să fie aşa sau aşa – şi asta chiar dacă afirmă că ar înţelege cine este Christos. Entitatea lui Christos nu trebuie să mai fie oprimată, încorsetată în numele tradiţiilor orientale, aşa cum nu trebuie să primească o tentă dogmatică prin dogmatismul

occidental. Ceea ce provine din izvoarele ocultismului trebuie, în mod liber, independent de vreo tradiţie sau autoritate, să poată revela omenirii ceea ce cuprinde viitorul ei.

De altminteri, pe acest teren oamenii pot deja să se înţeleagă într-un mod admirabil. De multe ori prietenii veniţi aici din străinătate mi-au spus cât de liberi se simţeau în raporturile lor cu personalităţile din nordul Scandinaviei. Mulţi au exprimat acest lucru. Este dovada că ne putem înţelege – chiar dacă la unii acest lucru rămâne inconştient –, ne putem înţelege asupra a ceea ce ştiinţa spiritului are mai profund, îndeosebi asupra a ceea ce am pus în lumină la ultimul congres, la Budapesta, şi am repetat apoi la Adunarea generală de la Berlin, unde am avut bucuria să îi vedem printre noi pe prietenii noştri nordici. Ar fi foarte supărător pentru ştiinţa spiritului ca cei care încă nu au percepţia lumii spirituale să accepte orbește ceea ce se spune. Vă cer, aşa cum am cerut şi la Berlin, ca nicio autoritate, nicio credinţă să nu vă facă să acceptaţi oricât de puţin din ceea ce am putut descrie sau voi mai descrie. Chiar înainte de a fi atins treapta clarvederii există o posibilitate de a controla datele observaţiei clarvăzătoare. Pentru ceea ce am spus privitor la Zoroastru şi Iisus din Nazaret, Hermes şi Moise, Odin şi Thor şi Christos-Iisus însuşi, vă rog să nu mă credeţi pe cuvânt. Vă rog dezobişnuiţi-vă de principiul autorităţii, căci acest principiu ne-ar face mare rău.

Sunt sigur că dacă începeţi să reflectaţi cu un simţ nepărtinitor al adevărului, spunându-vă: Ni se spune cutare lucru; să consultăm documentele religioase şi mitologice care ne sunt accesibile, să consultăm ce a spus despre asta orice ştiinţă a naturii, atunci veţi recunoaşte că ceea ce v-a fost spus este exact. Faceţi apel la tot ceea

ce ştiţi, şi cu cât veţi face mai mult astfel, cu atât va fi mai bine. Nu sunt îngrijorat. Ceea ce decurge din izvoarele rosicrucianismului puteţi controla prin toate mijloacele. Cu ajutorul criticii materialiste a Evangheliilor examinaţi ce am spus despre Christos-Iisus; examinaţi ce am spus despre istorie, folosindu-vă pentru asta de toate sursele care vă sunt accesibile, verificaţi cât puteţi de precis şi prin mijloacele care vă stau la dispoziţie pe plan fizic! Sunt convins, cu cât veţi studia mai mult problema, cu atât veţi descoperi că ceea ce decurge din izvoarele rosicrucianismului corespunde adevărului. Aş vrea ca acele comunicări provenite din acest izvor al rosicrucianismului să nu fie crezute ci verificate, nu superficial, cu metodele superficiale ale ştiinţei moderne, ci într-un mod cât mai conştiincios. Luaţi tot ce vă poate oferi ştiinţa modernă cea mai recentă, cu metodele sale cele mai noi, luaţi tot ce au putut da cercetările istorice sau religioase – sunt liniştit. Cu cât veţi studia mai mult, cu atât veţi vedea confirmându-se ceea ce provine din acest izvor. Nu trebuie să admiteţi nimic pe bază de autoritate. Cei mai buni discipoli ai cunoaşterii spiritului sunt cei care mai întâi primesc ca pe un impuls ceea ce s-a spus şi apoi pun aceasta în slujba vieţii, pentru a o verifica în viaţă. Căci şi în viaţă, pe orice treaptă a ei, veţi putea verifica ce este spus din izvoarele rosicrucianismului. Departe de intenţia ce a stat la baza acestui ciclu de conferinţe a impune o dogmă, spunând: lucrul ăsta sau acela este aşa sau aşa şi el trebuie crezut. Verificaţi aceasta prin ceea ce vă poate întâmpina deja acum la oamenii plini de sevă şi sănătoşi sufleteşte şi veţi găsi confirmat chiar ceea ce a fost spus ca o trimitere profetică la revelaţia viitoare a lui Christos. Trebuie doar să deschideţi ochii şi să verificaţi fără prejudecăţi. Nu se

pune problema credinţei în autoritate. A nu admite nimic pe bază de autoritate – aceasta este un fel de predispoziţie fundamentală care ar trebui să străbată ca un fir roşu orice îţi parvine din ştiinţa spiritului.

Acesta este principiul care trebuie să domnească la orice învăţătură spirituală. Atunci va dispărea ceea ce ar putea da concepţiilor noastre o oarecare coloratură, fie orientală, fie occidentală; nicio nuanţă orientală sau occidentală nu trebuie să coloreze concepţiile noastre. Cel care vorbeşte în spiritul rosicrucian nu cunoaşte nici orientalism nici occidentalism; el vieţuieşte pentru amândouă aceeaşi simpatie. El expune simplu adevărul, după natura profundă a faptelor. Iată ce trebuie văzut bine, mai ales în momentul în care este vorba despre acest Spirit al popoarelor care guvernează asupra tuturor regiunilor nordice. În aceste regiuni trăieşte spiritul mitologiei germano-nordice, chiar dacă astăzi el nu există decât sub suprafaţă şi este mult mai răspândit în Europa decât gândim. Dacă s-ar naşte o discuţie între popoarele nordice, n-ar fi vorba de o ceartă între o parte şi alta a poporului pentru ceea ce trebuie dat, ci pentru ca fiecare popor să exerseze cunoaşterea de sine şi să se întrebe: Care este cel mai bun lucru pe care îl pot da eu? Atunci va curge deja pe altarul comun ceea ce duce la progresul general, la bunăstarea generală a omenirii. Izvoarele a ceea ce putem aduce se află în elementul individual. Arhanghelul germano-nordic va aduce civilizaţiei viitoare a omenirii în ansamblu chiar ceea ce este în natura lui prin însuşirile primite pe care le-am caracterizat aproximativ: Mai mult, el este în mod special dotat să facă să se manifeste în a doua jumătate a epocii a cincea de civilizaţie ceea ce încă n-a putut fi dat în timpul primei jumătăţi, şi anume elementul spiritual al cărui germene l-

am văzut apărând în mod profetic în filosofia şi simţirea poporului slav. Pentru început nu s-a putut ajunge decât la o concepţie spirituală sublimată ca filosofie. Ea trebuie să fie cuprinsă şi străbătută de forţele populare pentru ca să devină bunul comun al întregii omeniri, să fie accesibilă până pe terenul vieţii noastre pământeşti. Încercaţi să vedeţi dacă nu ne putem înţelege pe acest teren. Această temă oarecum periculoasă nu va aduce totuşi roade rele, dacă toţi cei ce ne-am reunit aici venind din nord, vest şi est şi din centrul Europei simţim că este important că atât popoarele mari cât şi cele mici îşi au misiunea lor şi trebuie să îşi aducă partea lor la opera comună. Uneori popoarele mici joacă un rol dintre cele mai importante pentru că păstrează nuanţe sufleteşti mai vechi sau mai noi. De asemenea, chiar când abordăm acest subiect periculos, pentru toţi cei care suntem adunaţi sub semnul gândirii şi simţirii spiritual-ştiinţifice şi al idealurilor spiritual ştiinţifice nu poate rezulta decât sentimentul fundamental al comuniunii sufleteşti.

S-ar putea naşte neînţelegeri numai dacă sentimentele noastre s-ar inspira din simpatii şi antipatii şi dacă nu am înţelege clar miezul mişcării noastre mondiale. Dar dacă am înţeles spiritul care a inspirat aceste conferinţe, atunci lucrurile pe care ele le conţin ne vor ajuta să luăm hotărârea fermă de a contribui – fiecare din punctul său de vedere şi pe propriul său teren – la împlinirea ţelului comun al misiunii noastre. Putem face cel mai bine acest lucru cu ceea ce izvorăşte din sinea noastră, cu aptitudinile noastre. Vom sluji cu atât mai bine omenirea în ansamblul ei cu cât ne vom dezvolta aptitudinile specifice proprii pentru a le încorpora ca o ofrandă în curentul evolutiv al civilizaţiei omenirii. Asta trebuie să înţelegem. Trebuie să înţelegem încă o dată că

ar fi nefast ca ştiinţa spiritului, în loc să slujească evoluţiei Omului, Îngerului, Arhanghelului, să contribuie la a face să predomine mentalitatea unui popor asupra celei a altui popor. Ştiinţa spiritului nu este aici pentru a ajuta ca o anumită confesiune religioasă de oriunde să poată cuceri o altă regiune. Dacă vreodată, de pildă, Occidentul ar ajunge să fie cucerit de Orient, sau viceversa, faptul n-ar corespunde deloc convingerilor spiritual-ştiinţifice. A practica aceste convingeri înseamnă a pune în slujba întregii omeniri ce avem mai bun, mai pur omenesc. Şi dacă trăim în întregime în noi înşine, însă nu pentru noi ci pentru toţi oamenii, atunci asta înseamnă adevărata toleranţă spiritual-ştiinţifică. Iată ce trebuia să adaug după ce am tratat un subiect atât de delicat.

Prin ştiinţa spiritului vom înţelege tot mai mult acest lucru, va înceta orice diviziune între oameni. De aceea tocmai epoca actuală este bine aleasă pentru a învăţa să cunoaştem Sufletele popoarelor, fiindcă ştiinţa spiritului este aici şi ea ne face să nu opunem unele altora Sufletele popoarelor, ci să dorim cooperarea lor armonioasă. Cu cât vom înţelege mai bine acest lucru, cu atât vom fi mai buni discipoli ai cunoaşterii spiritului. De aceea expunerile pe care le-am făcut e firesc să se stingă. Dar în ultimul rând să se stingă ceea ce noi adunăm drept cunoştinţe în simţirea, gândirea şi sentimentele noastre şi în idealul nostru spiritual-ştiinţific. Cu cât trăim mai intens aceasta, cu atât vom fi mai buni discipoli ai cunoaşterii spiritului. Am vieţuit faptul că mulţi dintre cei ce s-au adunat aici în nord au avut cea mai bună impresie, pe care au exprimat-o astfel: Ce bine mă simt aici, în nord!

Şi pentru a reveni la Widar tăcutul, vom spune: când forţe superioare se vor trezi în viitor în omenire, ceea ce vom vedea desigur cu ochii noştri, atunci el va fi prietenul

nostru, colaboratorul nostru activ în al cărui spirit ne-am adunat cu toţii aici. Să ne despărţim în acest spirit, după aceste câteva zile de viaţă comună. Dar în spirit să fim mereu uniţi. De oriunde am veni, de aproape ori de departe, ca discipoli ai cunoaşterii spiritului, fie ca armonia să poată domni totdeauna între noi, chiar şi atunci când, tratând unele subiecte, va trebui să vorbim despre anumite individualităţi dintr-o regiune sau alta a Pământului. Ştim că aceste individualităţi sunt doar flăcări de jertfă ce trebuie să contribuie la binele omenirii prin concepţia ştiinţei spiritului asupra lumii, pe care o avem atât de mult la inimă şi care se înrădăcinează adânc în sufletele noastre.

NOTE

În perioada când au fost ţinute aceste conferinţe, Rudolf Steiner acţiona cu ştiinţa sa despre spirit orientată antroposofic încă în cadrul Societăţii teosofice de atunci şi utiliza termenii de „teosofie" şi „teosofic", însă de fiecare dată în sensul cercetării sale spirituale de sine stătătoare (vezi Rudolf Steiner, ***Cursul vieţii mele***). Conform unei indicaţii mai târzii a lui Rudolf Steiner, aceste cuvinte au fost înlocuite în această ediţie prin expresiile „ştiinţa spiritului" şi „spiritual-ştiinţific".

1. ***Din Cronica Akasha*** (1904), GA 11.
2. ***Ştiinţa ocultă în rezumat*** (1910), GA 13.
3. Galileo Galilei, 1564–1642.
4. Johannes Kepler, 1571–1630.
5. Isaac Newton, 1643–1727.
6. Vezi nota 1.
7. Vezi, de exemplu, ***Educaţia copilului din punctul de vedere al ştiinţei spiritului***, ediţie extrasă din volumul *Luzifer-Gnosis. Articole fundamentale legate de antroposofie şi referate la revistele „Luzifer" şi „Luzifer-Gnosis"*, GA 34, 1903–1968, Dornach, 1973.
8. Alfred Percy Sinnett, *Esoteric Buddhism*, 1883; în germană: *Die esoterische Lehre oder Geheimbuddhismus*, Leipzig, 1884.
9. Rudolf Steiner, ***Reîncarnare şi Karmă**, reprezentări necesare din punctul de vedere al ştiinţelor naturale moderne* / ***Cum acţionează Karma***, ediţie extrasă din volumul *Luzifer-Gnosis*, GA 34, Dornach, 1960.
10. *Faust*, partea I: Prolog în cer (traducere Şt. Augustin Doinaş, Bucureşti, Editura Univers, 1982, p. 53 (n.t.).

11. Vezi nota 1.

12. Vezi nota 2.

13. ***Ierarhii spirituale şi reflectarea lor în lumea fizică (zodiac, planete, cosmos)***, zece conferinţe ţinute în Düsseldorf între 12 şi 18 aprilie 1909; GA 110.

14. ***Orientul în lumina Occidentului. Copiii lui Lucifer şi fraţii lui Christos***, nouă conferinţe ţinute la München între 23 şi 29 august 1909, GA 113.

15. ***Manifestările Karmei***, unsprezece conferinţe ţinute la Hamburg între 15 şi 29 mai 1910; GA 120.

16. Publius Cornelius Tacitus (55–120 d. Ch.), istoric roman. Scrierea sa *De origine et situ Germanorum* este sursa cea mai veche care s-a transmis în legătură cu germanii.

17. *Vedele* sunt cele mai vechi capodopere ale literaturii indiene.

18. *Filosofia Vedanta* este o orientare a filosfiei postvedice al cărei principal reprezentant a fost călugărul Sankara (circa 800 d. Ch.); comp. Paul Deussen, *Das System des Vedanta*, ed. a 2-a, 1906.

19. Georg Friedrich Wilhelm Hegel, 1770–1831.

20. Johann Gottlieb Fichte, 1762–1814.

21. Vladimir Sergheievici Soloviov, 1853–1900.

22. Aurelius Augustinus (354–430), învăţător al bisericii, sfânt; în opera sa *De civitate dei* (22 de cărţi), *Despre statul divin*, el a dezvoltat noţiunea de stat divin.

23. Vezi Rudolf Steiner, *Câteva cuvinte în legătură cu Soloviov, ca supliment la cuvântul introductiv la cele „Zece prelegeri despre umanitatea divină”*, din vol. II, Opere alese, de Vladimr Soloviov, Stuttgart, 1921.

24. Vezi nota 2.

25. Conferinţă ţinută la Berlin, la 25 octombrie 1906; ediţie extrasă din volumul ***Cunoaşterea***

suprasensibilului în epoca noastră şi importanţa ei pentru viaţa actuală, GA 55.

26. ***Reapariţia lui Christos în eteric***, conferinţă publică ţinută la Oslo (Kristiania) la 13 iunie 1910. Nu există nicio transcriere a acestei conferinţe; comp. Rudolf Steiner, ***Evenimentul apariţiei lui Christos în lumea eterică***, GA 118.

27. Kali Yuga înseamnă „epoca întunecată", în care oamenii nu au mai putut privi în lumea spirituală.

28. Sabbatai Zewi, 1616–1675. Vezi J. Kastein, *Sabbatai Zewi. Mesia din Izmir*, Berlin, 1930.

POSTFAŢĂ

Anul 1910 a fost pentru Rudolf Steiner un an de călătorii. Le-a început în Scandinavia, apoi a fost în Austria, Italia, din nou în Scandinavia. În total, în 1910 el a ţinut 210 prelegeri cu teme din cele mai diferite, în aceste locuri.

Esenţiale sunt ciclurile: ***Evanghelia lui Ioan în relaţie cu celelalte Evanghelii*** (2–15 ianuarie, Stockholm, GA 117a), ***Macrocosmos şi microcosmos*** (21–31 martie, Viena, GA 119), ***Misiunea sufletelor unor popoare în relaţie cu mitologia germanic-nordică*** (7–17 iunie, Kristiania/Oslo, GA 121), ***Evanghelia după Matei*** (1–12 septembrie, Berna, GA 123), ***Istorie ocultă. Consideraţii esoterice referitoare la contextele karmice despre personalităţi şi evenimente ale istoriei universale în lumina ştiinţei spiritului*** (27–31 decembrie, Stuttgart, GA 126). De asemenea, la 15 august a avut loc la München premiera dramei-misteriu ***Poarta iniţierii*** (GA 14).

Dacă examinăm perioada anilor 1908–1910, în Europa descoperim situaţia tensionată premergătoare Primului Război Mondial, iar pe scena politică şi istorică, apariţia unor personalităţi ce vor marca întreaga perioadă următoare, până după Marele Război: Th. V. Betthman-Hollweg, cancelar al Germaniei începând din 1909, şi noul rege al Angliei, George al V-lea.

În 1908, Austria anexează Bosnia şi Herţegovina, pe care le administrase anterior, zona Balcanilor fiind cuprinsă de frământări naţionale cu mult înaintea războiului ruso-turc.

Tot acest context, în percepţia lui Rudolf Steiner, era un soroc al întâlnirii dintre „constelaţia exterioară ce se pregătea

şi tensiunile interioare ale omenirii şi care, la o examinare mai profundă, se revela prin anumite simptome" [G. Wachsmuth, *Viaţa pământească şi activitatea lui Rudolf Steiner (Rudolf Steiners Erdenleben und Wirken)*, Philosophisch-Anthroposophischer Verlag am Goetheanum, Dornach, 1951, p. 155.].

Dar dincolo de acestea se află domeniul de acţiune al unor entităţi ce aparţin tărâmurilor spirituale şi care influenţează existenţa nu numai a indivizilor, ci şi a popoarelor.

Începându-şi consideraţiile sale, la Kristiania / Oslo în 7 iunie 1910, Rudolf Steiner se referă la o „psihologie a caracterelor popoarelor" [R. Steiner, ***Misiunea sufletelor unor popoare în relaţie cu mitologia germanic-nordică*** (*Die Mission einzelner Volksseelen im Zusammenhang mit der germanisch-nordischen Mythologie*), GA 121, reluat şi în introducerea scrisă în 1918.], care este mai mult decât o abordare antropologică, etnografică sau istorică. Aici avem de-a face cu o cunoaştere a aspectelor sufleteşti-spirituale care stau la temeliile caracterelor popoarelor. Sunt puse aici în relaţie evoluţia caracterului unui popor, transformările acestuia, cu evoluţia unor entităţi spirituale coordonatoare. Sunt căutate forţele care dau direcţiile de dezvoltare ale faptelor şi realităţiilor istorice. Abia în felul acesta pot fi înţelese cu adevărat faptele istorice care apar în viaţa popoarelor, relaţiile dintre popoare şi condiţiile de viaţă ale acestora.

Un aspect caracteristic strădaniei lui Rudolf Steiner este referirea la numele unor entităţi spirituale, aşa cum sunt ele cunoscute încă din primele secole creştine. Acest fapt întăreşte caracterul fundamental creştin al civilizaţiei occidentale şi revelează anumite condiţii culturale specifice Europei.

De fapt, Rudolf Steiner nu neagă prin tot acest demers rezultatele cercetărilor ştiinţifice după metodele ştiinţelor naturii, ci doar atrage atenţia asupra unilateralităţii acestora: „ştiinţa mecanicistă-fizică îşi are marile ei realizări în ceea ce priveşte crearea de elemente de cultură mecanic-fizic-chimice; pentru elementele de cultură ale vieţii spirituale ale omenirii este nevoie de o ştiinţă orientată către spiritual".[R. Steiner, ***Misiunea sufletelor unor popoare în relaţie cu mitologia germanic-nordică***, Introducerea].

Această ştiinţă de orientare spirituală operează cu realităţi ale unor dimensiuni cunoscute din cea mai îndepărtată vechime. Ea are coerenţă, dar instrumentele ei presupun un efort interior (sufletesc-spiritual) din partea cercetătorilor. Fenomenele prezentate de Rudolf Steiner cuprind evoluţia omenirii în legătură directă cu evoluţia Pământului, văzută din perspectivă cosmică. În spatele influenţelor planetare se află entităţi spirituale care sunt denumite cu termenii consacraii din angeologie („ştiinţa despre îngeri"). În acest ciclu susţinut în perioada sa teosofică, Rudolf Steiner face corelări şi cu terminologia orientală, aşa cum era obiceiul în mediile teosofice.

Mai departe, el vorbeşte despre conducătorii spirituali ai popoarelor. Evoluţia umanităţii este raportată la activităţile centrelor de misterii (centre ale unor ritualuri sacre), iar transformările individuale se fac prin parcurgerea unor procese de tipul iniţierii.

Din perspectiva secolului al XXI-lea, toate aceste elemente îşi au reflectarea în rezultatele cercetărilor specifice, dar şi interdisciplinare ale unor personalităţi precum C. G. Jung, Karl Kerenyi, Teilhard de Chardin, René Guénon, Ken Wilber, Fritjof Capra. Mai departe, epocile de

cultură din evoluţia omenirii, cu localizarea acestora şi în modul de prezentare steinerian, dar fundamentate şi pe vechi tradiţii, îşi găsesc confirmarea prin rezultatele cercetărilor din cadrul „Genom-Project". Drumul raselor umane începe în Africa şi se desfăşoară prin Asia de Est, Eurasia, către cele două Americi. [L. şi C. Cavalli-Sforza, *Diferiţi şi totuşi asemănători (Verschieden und doch gleich)*, München, 1994, pp. 199-201].

Prin acest ciclu de conferinţe din 1910 este pusă sub semnul întrebării orice abordare rasistă – căci evoluţia omenirii este istoria amestecurilor tot mai cuprinzătoare dintre rase, fapt dovedit şi prin rezultatele probelor de genom uman luate de la indivizi din diferite tări.[Vezi website-ul www.nationalgeogaphic.com, link-ul The Genographic Project. Human Genom Diversity Project.]

În această ordine de idei, Rudolf Steiner subliniază că aspectul sufletesc-spiritual este cel important în fiinţa umană, faţă de cel trupesc, „în care primul doar trăieşte". [Hans-Jürgen Bader, Lorenzo Ravagli, *Idealurile rasiste constituie decăderea omenirii (Rassenideale sind der Niedergang der Menschheit)*, Freies Geistesleben, Stuttgart, 2002, p. 72]/

Mergând mai departe de-a lungul consideraţiilor sale, Rudolf Steiner prezintă componentele multiple ale fiinţei umane (nu doar cele fizice) şi relaţia acestora cu entităţile spirituale. Dezvoltarea componentelor „interioare", spirituale ale omului se petrece de-a lungul unor epoci întregi de cultură. În conlucrarea dintre aceste componente ale fiinţei umane şi entităţile specifice ale popoarelor, care parcurg şi ele anumite faze de evoluţie, se pot observa procese de întinerire sau de îmbătrânire. Un asemenea proces de îmbătrânire constată Rudolf Steiner la locuitorii Americilor – aşa-numiţii indieni „piei-

roşii" – exterminaţi mai ales de bolile aduse din Europa şi faţă de care ei nu şi-au putut dezvolta forţe de imunitate. Şi referitor la aceasta există confirmări prin rezultatele cercetărilor recente. [Jared Diamond, *Arme, microbi şi oţel. Destinul societăţilor omeneşti* (*Guns, Germs and Steel. The fate of human Societies*, New York, 1997), citat în H.-J. Bader, L. Ravagli, *Idealurile rasiste constituie decăderea omenirii*, p.78.]

Contextul general al evoluţiei cuprinde însă tendinţa de a parcurge experienţe cu efect asupra întregii omeniri – iată un alt aspect al globalizării pe care Rudolf Steiner l-a revelat încă de la începutul secolului al XX-lea. De altfel, în 1923, Rudolf Steiner afirma: „...oamenii de pe întreg Pământul depind unii de alţii. Ei trebuie să se ajute reciproc. Aceasta rezultă chiar din premisele naturii lor". [R. Steiner, ***Despre viaţa omului şi Pământul. Despre esenţa creştinismului*** (*Vom Leben des Menschen und der Erde. Über das Wesen des Christentums*), netradusă în româneşte, GA 349, p. 59 din original.] În acest sens, ştiinţa spiritului este chemată să adune la loc „orice fărâmiţare interumană". [R. Steiner, ***Misiunea sufletelor unor popoare în relaţie cu mitologia germanic-nordică***.]

Aici se cuvine să mai amintim şi fenomenul dezrădăcinării, al „lipsei de patrie", ce apare în mod repetat în evoluţia fiinţei umane. Rudolf Steiner abordează dezrădăcinarea ca pe o şansă şi o premisă pentru a putea asimila umanitatea în întregul ei, nu doar ca popor, neam sau familie. Terenul patriei este văzut aici ca fundament al creşterii, dar şi ca un prilej de eliberare.

În evoluţia spiritual-culturală a omenirii, Rudolf Steiner plasează ca arhetip al acestui fenomen al dezrădăcinării simbolistica mitologiei germanice-nordice. „Amurgului zeilor", sacrificiului acestora le urmează noii

zori în care, din sine, fiecare poate accede la divin [Pentru referinte, vezi: Ernst Uehli, *Mitologia nordic-germanică în perspectiva misteriilor*, Editura Saeculum I. O., Bucureşti, 2001].

Oamenii şi popoarele parcurg aceste procese şi, astfel, fiecare popor îşi aduce – vrând-nevrând – contribuţia la mersul omenirii întregi, din care facem cu toţii parte. Vremurile acestea ne împing tot mai mult spre dezrădăcinare, dar etapele cunoaşterii de sine a sufletelor popoarelor nu pot fi evitate de nimeni. În caz contrar, din adâncuri se revarsă forţe distructive, precum extremismul şi fundamentalismul. Doar că şi acestea sunt etape, fiindcă evoluţia civilizaţiilor omeneşti nu mai poate fi povestită drept „istorie a raselor", ci doar ca „istorie a diferenţelor sufleteşti ale purtătorilor acestora" de-a lungul timpului. [Hans-Jürgen Bader, Lorenzo Ravagli, *Idealurile rasiste constituie decăderea omenirii*, Freies Geistesleben, Stuttgart, 2002, p. 81]

În acest sens, prezentul ciclu de conferinţe, susţinut de Rudolf Steiner în 1910, pledează pentru o responsabilitate universală: „...noi slujim cel mai bine întregii omeniri dacă ne dezvoltăm în ceea ce priveşte premisele noastre deosebite pentru ca întreaga umanitate să şi le însuşească drept jertfă în procesul de constituire a fluxului evolutiv al civilizaţiei omeneşti

Sorin R. Ţigăreanu

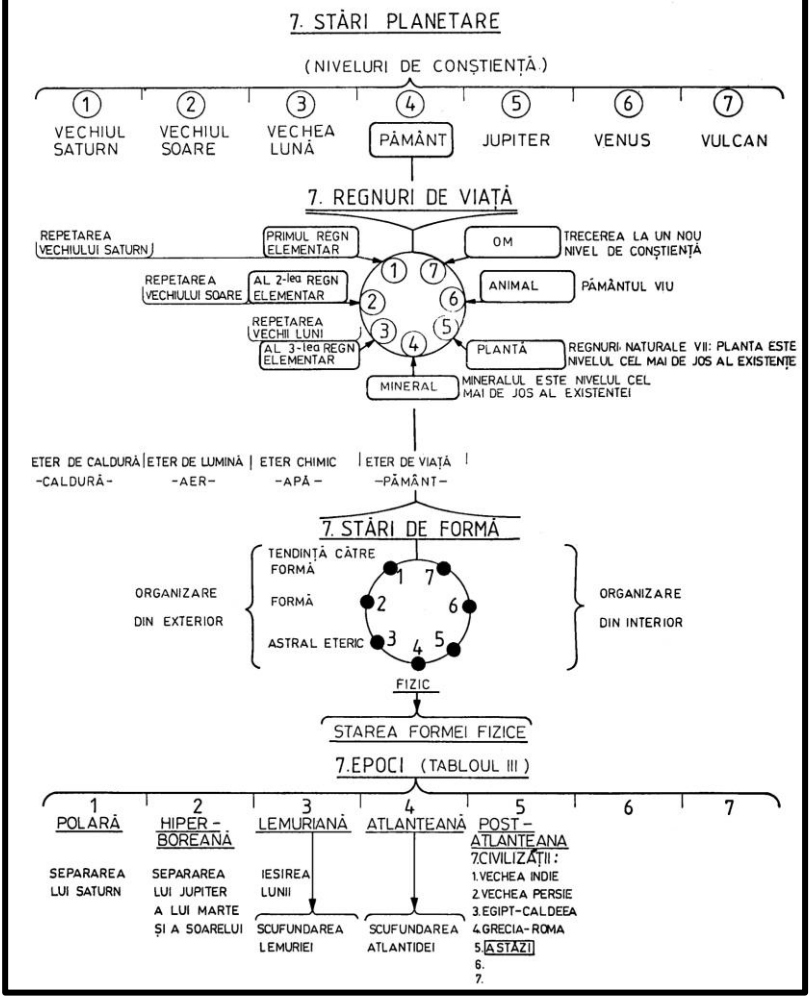
EPOCI DIN ISTORIA PĂMÂNTULUI ȘI PERIOADE GEOLOGICE

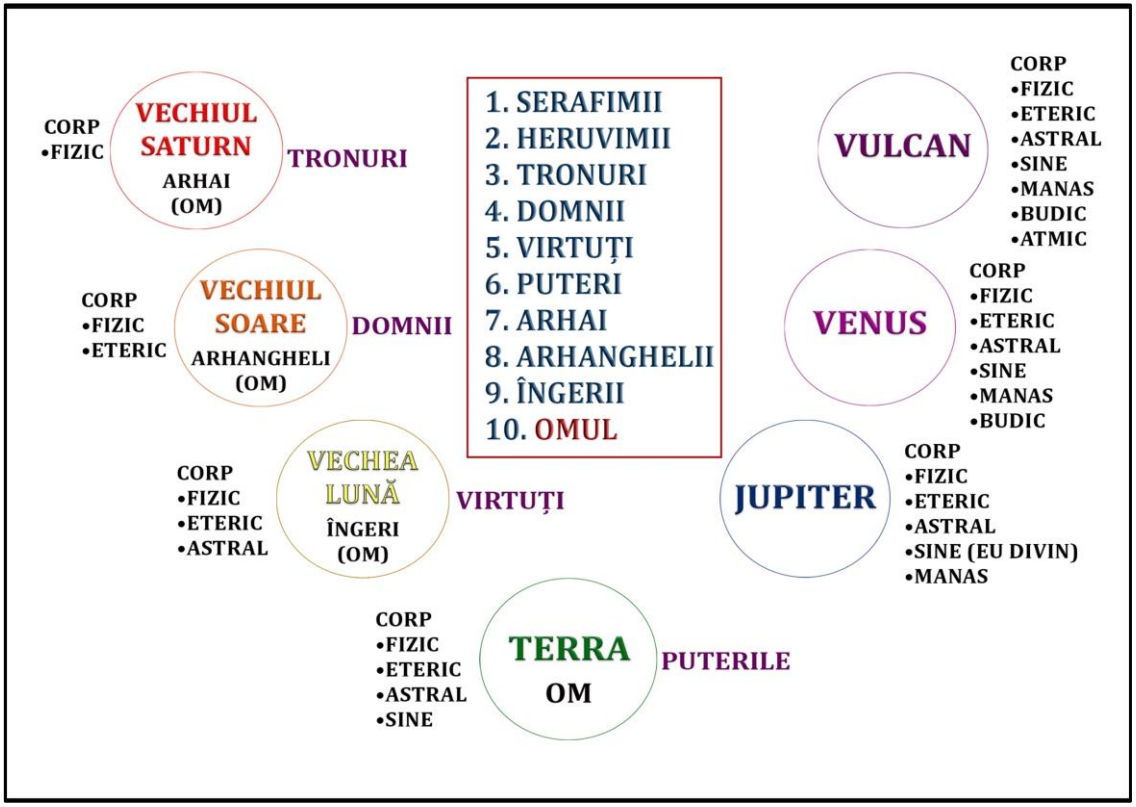
(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

REPETAREA FAZELOR MAI VECHI LA UN NIVEL SUPERIOR	ERA	ÎMPĂRȚIREA ÎN EPOCI		FAUNA	FLORA	FORMAREA ȘI STRUCTURA PĂMÂNTULUI
REPETAREA VECHIULUI SATURN	FAZE COSMICE	1. EPOCA POLARĂ	Stadii cosmice preliminare ale formării sistemului solar Formarea sferei și a corpului lui Saturn			Diferențierea prin contracție a sferelor planetare
REPETAREA VECHIULUI SOARE		2. EPOCA HIPERBOREANĂ	Formarea sferei și a corpului lui Jupiter Formarea sferei și a corpului lui Marte Separarea Pământului și a Soarelui Pământul, organism planetar (înglobând și Luna) începe să evolueze în jurul Soarelui			
REPETAREA VECHII LUNI	PALEOZOIC	3. EPOCA LEMURIANĂ – INCEPUT	Epocă vitalizată Biosfera generatoare Diferențierea învelișurilor și a nucleului Archaic	Procese de schimb în atmosferă. Compuși albuminoizi Coloizi – suspensii		Formarea straturilor periferice. Atmosfera (TABLOU IV)
REPETAREA EPOCII POLARE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Primele forme animale și vegetale în atmosfera vitalizată.		Precipitare de substanțe primitive, viitoare roci primare
REPETAREA EPOCII HIPERBOREENE ÎN EPOCA LEMURIANĂ			Diferențierea internă și formarea straturilor Cambrian Silurian Devonian	Nevertebrate marine Trilobiți. Brahiopode. Corali. Pești primitivi Înmulțirea cochiliilor calcaroase	Forme vegetale primitive între două ape, alge, varec. Primele plante de uscat.	Sedimentare. Tendința de formare a unei suprafețe terestre plastice. Atmosferă apoasă și caldă.
MIJLOCUL EPOCII LEMURIENE		MIJLOC	Carbonifer Permian Triasic	Amfibii Reptile	Ferigi Criptogame Lycopode Păduri de conifere	Cutarea suprafeței terestre (climat tropical în emisfera nordică) (Tendință puternică dar trecătoare de durificare)
SFÂRȘITUL EPOCII LEMURIENE		SFÂRȘIT	Jurasic Cretacic Scufundarea Lemuriei	Archeopterix Animale uriașe Saurieni Mamifere inferioare Păsări cu dinți Saurieni	Ferigi arborescente Primii arbori foioși și plante cu flori angiosperme	Ieșirea „Lunii Purificarea atmosferei Puternice transgresiuni marine. Mobilitate reînoită a suprafeței terestre. Scufundarea Lemuriei
EPOCA ATLANTEANĂ	NEOZOIC (CENOZOIC)	4. EPOCA ATLANTEANĂ	1. Paleocen 2. Eocen 3. Oligocen Tertiar Miocen Pliocen	Primele copitate sălbatice. Mamifere superioare Vite Primate	Continuarea diferențierii plantelor până la flora actuală.	Atmosferă caldă încă, dar în curs de răcire. Deformarea plastică a Pământului până în Cuaternar. (TABLOU VII, VIII, IX)
			4. 5. 6. 7. Cuaternar: Diluviul, Glaciațiile (TABLOU XI) Scufundarea Atlantidei	(Schelete umane) Nici o nouă specie, însă modificări geografice ale florei și ale faunei.		Glaciații Scufundarea Atlantidei
EPOCA POST-ANTLANTEANĂ		5. EPOCA POST-ATLANTEANĂ	1. Vechea Indie 2. Vechea Persie 3. Egipt-Caldeea 4. Grecia – Roma 5. Astăzi 6. 7.	Actuală	Actuală	Creșterea căldurii și micșorarea căldurii pe Pământ (TABLOU XI)

STADII PRELIMINARE ȘI PERIOADE EVOLUTIVE IN ORGANISMUL COSMIC

(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

CORP
•FIZIC
VECHIUL SATURN
ARHAI (OM)
TRONURI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
VECHIUL SOARE
ARHANGHELI (OM)
DOMNII
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
VECHEA LUNĂ
ÎNGERI (OM)
VIRTUȚI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
TERRA
OM
PUTERILE
1. SERAFIMII
2. HERUVIMII
3. TRONURI
4. DOMNII
5. VIRTUȚI
6. PUTERI
7. ARHAI
8. ARHANGHELII
9. ÎNGERII
10. OMUL
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
•ATMIC
VULCAN
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
VENUS
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE (EU DIVIN)
•MANAS
JUPITER